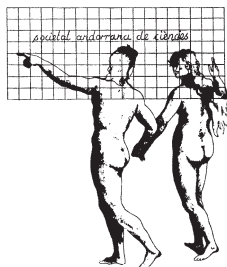

Societat Andorrana de Ciències

MODELS DE PAÍS PER A ANDORRA

27a DIADA ANDORRANA
XLVI UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU
23 d'agost del 2014
Prada de Conflent

Societat Andorrana de Ciències

MODELS DE PAÍS PER A ANDORRA

27a DIADA ANDORRANA
XLVI UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU
23 d'agost del 2014
Prada de Conflent

Diada patrocinada per

Govern d'Andorra

© Dels seus autors els textos, fotografies, i imatges
© Societat Andorrana de Ciències
Primera edició, agost de 2015

Amb l'ajut de:
Ministeri de Cultura
Forces Elèctriques d'Andorra
Institut d'Estudis Catalans
i aportació privada

Foto portada: Vall principal de les parròquies d'Andorra la Vella
i Escaldes-Engordany des del Rec del Solà. (juliol 2014, SAC)
Realització gràfica: ARA Disseny® (ADMEG)
Maquetació: Pilar Monge i Gómez

Impressió: Impremta Envalira
DL: AND.374-2015
ISBN: 978-99920-61-25-1

Sumari

Salutació

Salvador ALEGRET i SANROMÀ, president de l'equip rector de la XLVI edició de l'UCE 7

Presentació

Èric JOVER i COMAS, vicerector per les relacions de l'UCE amb Andorra 9

Unes necessàries transformacions

Lluís SÀMPER i PASCUAL, representant dels pensionistes al consell d'administració
de la CASS i secretari de la Federació de Gent Gran del Principat d'Andorra 11

Drets ciutadans

Manuel M. PUJADAS i DOMINGO, advocat i exdegà del Col·legi d'Advocats d'Andorra 19

Les telecomunicacions de la nova Andorra

Jordi NADAL i BENTADÉ, enginyer i director general d'Andorra Telecom 23

Model de país i model de gestió

Maria REIG i MOLES, empresària, presidenta de Reig Capital Group i exconsellera general 29

El model energètic d'Andorra

Albert MOLES i BETRIU, enginyer i director general de Forces Elèctriques d'Andorra (FEDA) 31

Model de salut pública dins d'un marc de model de país

Cristina RODRÍGUEZ i GALAN, màster en Economia i Gestió d'Empreses
i ministra de Salut i Benestar 35

El model educatiu

Roser SUÑÉ i PASCUET, llicenciada en Filologia Catalana i ministra d'Educació i Joventut 41

L'oasi comunicatiu andorrà. Perills i amenaces per al dret d'informació

i les llibertats d'expressió i opinió

Marc SEGALÉS i DALMAU, periodista i director dels diaris gratuïts *Bondia* i *Més Andorra* 45

El model de seguretat social

Josep DELGADO i VILLENA, economista i president del Consell d'administració
de la Caixa Andorrana de Seguretat Social 49

El destí muntanya: oportunitats i model de futur

Conrad BLANCH i FORS, enginyer químic i director general d'ENSISA 57

Andorra Regenera

Miquel MERCÈ i RODRÍGUEZ, arquitecte i representant del Col·legi
Oficial d'Arquitectes d'Andorra dins del projecte Regenera 61

Un país pels joves

Marc PONS i MARTELL, conseller de Joventut, Esports i Noves Tecnologies
del Comú d'Andorra la Vella 63

Reduir, reutilitzar i reciclar. Claus per a un país de futur	
Cristina RICO i FLOR, enginyera i directora de CTRASA	67
Models literaris de país al Principat d'Andorra	
Josep Carles LAÍNEZ, llicenciat en Filologia Catalana i en Comunicació Audiovisual, escriptor i cap de redacció de la revista Debats	73
La solidaritat, un actiu de país?	
Josep DURÓ i VIDAL, doctor en optometria i òptic diplomad, president de la Creu Roja Andorrana	85
Un nou model turístic per Andorra	
Betim BUDZAKU, economista i gerent d'Andorra Turisme	87
Reptes del model socioeconòmic d'Andorra	
Albert GOMÀ i SALA, políticòleg i sociòleg, responsable de l'empresa Social Innova	93
Model de país en l'àrea de la gestió forestal, des de l'actuació comunal: el cas de la parròquia de la Massana	
Jael POZO i LOZANO, veterinària i consellera de Cultura, Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat del Comú de la Massana	97
Com canviar la mentalitat de la societat per adaptar Andorra a la revolució del talent	
Núria PRENAFETA i AGELET, consultora per al talent individual i corporatiu, sòcia directora de Next Human Engineering i llicenciada en Filologia Hispànica i en Filologia Catalana	107
Nous sectors d'activitat per diversificar l'economia andorrana	
Josep Maria MISSÉ i CORTINA, enginyer superior en Informàtica, i secretari d'Estat per la Diversificació Econòmica del Govern d'Andorra	117
Cloenda	
Àngels MACH i BUCH, presidenta de la SAC i membre de la Fundació UCE	121
Actes complementaris a la XLVI UCE	
Dia 22 d'agost	
Primera jornada de municipis dels Països Catalans	
M. Rosa Ferrer i Obiols, cònsol major del Comú d'Andorra la Vella	123
Dia 20 d'agost	
Curs Iniciació als Països Catalans: 1714 què representà i representa avui als Països Catalans (Andorra)	
La neutralitat andorrana	
Antoni Pol i Solé, arquitecte, expresident de la SAC i exmembre de la Fundació Universitat Catalana d'Estiu (1988-2013).	127
ANNEX	
Llista de participants	129
Programa	131
Recull fotogràfic de la 27a Diada Andorrana a la XLVI UCE	133
Recull de premsa	136

Salutació

Salvador ALEGRET i SANROMÀ

Us vinc a saludar i també a excusar-me per no poder-me quedar a la taula de treball. Primer de tot, vull manifestar el meu agraïment. M'estreno com a rector, però fa molts anys que estic lligat a aquesta universitat. Agraïment –ara aquesta paraula ja no s'usa– per les lluites, pels projectes conjunts amb la Societat Andorrana de Ciències perquè ens hem trobat en diferents fòrums, a Barcelona, aquí, i a Andorra. Agraïment perquè dins de les societats científiques dels Països Catalans, la Societat Andorrana de Ciències és un referent. Fa enveja i és una societat, tal com hem vist al vídeo, que fa joc amb un país relativament nou que és Andorra, com una acadèmia de les ciències. La SAC ja va entendre que això és un fòrum dels Països Catalans i es va voler aixoplugar a sota de l'UCE.

Avui, ara, vosaltres aquí esteu a casa. No esteu a Andorra, però és la vocació d'aquesta universitat. És com una festa major de la llengua i la cultura catalana al Conflent. L'alcalde de Prada sap que aquests dies han passat 1.797 persones (una mica més perquè les xifres estadístiques són d'ahir). Deixant els professors i els conferenciant, que són 298; els alumnes matriculats, que seria la part reglada; la dels cursos, la part que coordinem amb temps d'anticipació, són gairebé 700 matriculats. Aquesta universitat des de ja fa temps, amb aquesta vocació de pal de paller, ha anat atraient agrupacions a jornades, jornades associatives professionals i això pràcticament està arribant a la mateixa xifra. Enguany han passat per les jornades gairebé més de 500 persones i en som conscients. És una universitat popular que vol fer de pal de paller sense barreres entre les ciències i les lletres o les humanitats, sense barreres econòmiques, sense barreres –això ve del Maig del 68–, i el model és bo i s'ha mantingut. I una de les potes, que nosaltres potenciarem amb aquesta visió popular, són les jornades, que pràcticament són el 50 per cent de la gent que passa per aquí.

Això té un doble vessant: un des del punt de vista organitzatiu, que és importantíssim per a nosaltres perquè, si bé els continguts normals de la universitat són molt transversals, perquè és una universitat sense exigències de titulació, les jornades ens aporten uns continguts específics. Ens porten les persones d'un àmbit professional determinat, d'un perfil i uns continguts determinats, i tot suma. Per tant, nosaltres només hi veiem avantatges.

Considerem que una part de la universitat prové a través d'aquests proveïdors de continguts que són les associacions de caràcter cultural, polític o associacions professionals. La Societat Andorrana de Ciències ja fa anys que hi ve. La universitat així tan simple és de tots, per tant sentiu-vos a casa en aquesta universitat lliure, popular i catalana, d'una visió estratègica de Països Catalans. A més, enguany el tema que porteu aquí és *Models de país per a Andorra*, i nosaltres ja prenem nota dels continguts. Tant de bo vagi bé tot això de Catalunya. I anirà bé d'una manera o d'una altra. Alguna cosa irreversible passarà, i els models de país ens interessin. Estic segur que tindrem l'ajut de la Societat Andorrana de Ciències altres anys per ajudar-nos també a construir un país que una part de la nació catalana, el Principat de Catalunya, pot esdevenir. Amb una història diferent completament d'Andorra, per què no.

S'ha parlat molt d'Andorra aquests dies. Ahir hi havia la cònsol major d'Andorra la Vella en la Jornada de municipis i s'ha tractat amb la visió de Països Catalans. Un nou país al sud dels Pirineus segur que és una oportunitat per a Andorra, i si és un país català encara més. Vosaltres que esteu entre dues plaques tectòniques, França i Espanya, doncs ara en tindreu una tercera i sempre va bé, va bé poder saltar d'un lloc a l'altre depenent de com vagin les coses.

Benvinguts i sapigau que esteu a casa vostra.

Moltes gràcies.

Salvador Alegret i Sanromà,
president de l'equip rector de la XLVI UCE

Presentació

Èric JOVER i COMAS

Tan sols unes breus paraules sobre la jornada d'avui. Com veieu és una jornada densa. Tampoc no és el meu objectiu estendre'm. El que sí que volia comentar és el títol. Aquesta 27a Diada d'Andorra té com a títol *Models de país per Andorra*.

Què vol dir això? Per què pensem que aquesta temàtica pot ser interessant? Doncs, de fet, si busquem què vol dir *model* podem trobar-ne diferents accepcions que podrien ser interessants amb vista a la jornada que estem fent. Des de la representació ideal d'un aspecte concret de la realitat física, teoria o descripció matemàtica d'un objecte d'un fenomen real, simplificació de la realitat o potser encara més important allò que hom imita perquè, des del punt de vista ètic, o des de qualsevol concepció pensem que és cap on hauríem d'anar. Llavors, és clar, quan parlem de models, podem parlar tant de model actual, intentant fer una descripció del que tenim, com també de visió de futur. Què pensem que hauria de ser el model d'Andorra o els models d'Andorra en un futur? Cap on volem anar?

Els models o països es poden veure de diferents maneres. Una manera seria el model global d'Andorra, i l'altra és començar des de baix i entendre que, de fet, un país, una societat està formada per petits trossos, com un trencaclosques i que el model dels diferents àmbits forma un model de societat més complexa i és l'enfocament que hem tingut. És a dir, en lloc de tenir xerrades genèriques sobre el model que s'espera d'Andorra, el que pensem és que per tenir aquest model de país, de societat, el que hem de buscar és quins models, en els diferents àmbits temàtics, en les diferents petites coses que mouen la nostra societat, són els que volem, i és per això que hem buscat una representació molt àmplia, molt plural, perquè ens poguéssiu parlar de les diferents coses que nosaltres pensem que formen la nostra societat. És el que en diríem una aproximació *bottom-up*; és a dir, des del petit anem construint fins a arribar al model de societat. Realment no voldria comentar gaire cosa més; potser el que hem de fer és això: un cop tinguem totes les xerrades fer l'esforç de llegir-ho amb una visió de conjunt, de veure com aquestes peces poden lligar amb un model de país, i si aconseguim fer aquesta anàlisi, potser sabrem cap a quina direcció hem de tirar com a societat.

Aquesta jornada no es pot fer sense l'ajut de diferents institucions, i en particular m'agradaria destacar el ministeri de Cultura del Govern d'Andorra i també Forces Elèctriques d'Andorra, perquè si no, ni podem organitzar el dia d'avui, ni podem organitzar tampoc que aquestes ponències quedin recollides en un llibre. I el que pensem és que, més enllà de la gent que som avui aquí, més enllà del que ens enriqueixem, està molt bé tenir un llibre com a punt de referència, de reflexió, i després per a tota la gent que no pot ser avui aquí entre nosaltres. Moltes gràcies a tots.

Èric Jover i Comas,
vicerektor de les relacions de l'UCE amb Andorra.

Unes necessàries transformacions

Lluís SÀMPER I PASCUAL

Senyores i senyors,
Bon dia i benvinguts.

M'és grat expressar-vos el meu reconeixement, tant per la vostra presència com per tot allò que vulgueu aportar al debat d'idees. Alhora permeteu-me que manifesti el meu agraïment a la Societat Andorrana de Ciències per haver-me convidat a presentar una ponència en el si de la 27a Jornada Andorrana de la Universitat Catalana d'Estiu, sota el lema *Models de país per Andorra*, i amb el títol *Unes necessàries transformacions*.

Sens dubte, la Constitució va suposar un gran pas endavant en l'àmbit dels deures, drets i llibertats del poble andorrà però passats 21 anys des de la seva promulgació alguns dels títols encara no han estat desplegats plenament. Penso que caldria fer-ho.

En el 2005, en ratificar la Carta Social Europea, Andorra, com a membre del Consell d'Europa, va adquirir el compromís de fer el mateix amb el Codi Europeu de Seguretat Social, de 1964, la formalitat legal del qual encara no ha dut a terme, malgrat haver exhaurit àmpliament els dos anys de termini fixats aleshores per a la ratificació.

Per aquest motiu, no tenim, en matèria de seguretat social, un sistema que es pugui homologar al de la majoria de països europeus, ni en nivell de cotitzacions ni en drets, com tampoc en facilitats o condicions per accedir a les prestacions.

Caldria, doncs, que Andorra es plantegés donar resposta a l'obligació, que va contraure amb el Consell d'Europa, de ratificar el 75% de l'articulat del Codi Europeu de Seguretat Social, per tenir un text legal de referència internacional i per evitar que resultin afeblits els nostres drets socials, més del que ja ho han estat, amb la modificació de la Llei de la seguretat social aprovada el prop passat dia 24 de juliol i que entrarà en vigor properament.

En comptes de reduir o suprimir prestacions penso que hagués estat millor augmentar gradualment la cotització i que, d'allò a què hom contribueix per a vellesa, un 30% es destinés a capitalització personal i un 70% a repartiment col·lectiu.

Ens diuen que no hi haurà diners per a les pensions públiques i en canvi desgraven de l'IRPF

els plans privats. Em demano si la reforma de les pensions ha estat una necessitat o un interès perquè hom contracti plans privats.

Actualment les pensions públiques contributives es financen amb les cotitzacions socials de les persones que estan treballant. Però no és cert que la despesa en pensions només es pugui finançar amb les cotitzacions socials dels treballadors actuals. A cap altra política pública se li exigeix que estigui finançada per una font d'ingrés concreta, sinó que és finançada amb el conjunt de recursos públics, la major part d'origen tributari.

L'esforç que fa un país respecte a les seves persones grans es mesura principalment per la porció del PIB que es destina a les pensions de jubilació. Andorra hi esmerça la meitat de percentatge que els nostres països veïns, és a dir només un 6%, mentre que l'entorn europeu supera el 12%.

Fer efectius tots els drets que preveu la Constitució i els que emanen dels compromisos internacionals adquirits és, sens dubte, una prioritat, però al meu entendre també ho és aportar, per part dels nostres legisladors, alguns canvis en la nostra llei fonamental, per reflectir el que volem ser, tasca a la qual tots som cridats.

Una important comesa per dur a terme a Andorra en els propers quatre anys serà adaptar la nostra legislació a allò que preveu la recentment ratificada Convenció de les Nacions Unides sobre les persones amb discapacitat, la qual cosa s'haurà de fer de forma transversal atès que afecta una bona part de les nostres lleis vigents.

Al meu parer, una eventual reforma de la Constitució hauria de tenir un significatiu suport social, en definitiva de votants, el nombre dels quals entenc que s'hauria d'ampliar de forma notòria en els propers anys.

Estem lluny de fer coincidir la població de dret amb la població de fet, i amb la finalitat d'apropar l'una a l'altra crec que hauria de tenir lloc una obertura important, reduint de forma considerable el nombre d'anys de residència necessaris per adquirir la nacionalitat andorrana. Estic convençut que només així disposaríem d'una àmplia base de suport a les necessàries transformacions que evoco en el títol d'aquesta ponència.

Seria recomanable utilitzar el referèndum com una eina de consulta habitual per a les decisions importants i no sols emprar-la en comptades circumstàncies, com s'ha fet. Les iniciatives legislatives populars o la participació a través de la xarxes socials són uns altres instruments que encara em semblen no suficientment potenciats per poder aprofundir en la democràcia participativa.

Al meu entendre, les velles estructures de partit i el seu funcionament no són suficients per canalitzar degudament les aspiracions dels ciutadans, perquè massa sovint estan allunyades de la realitat quotidiana i, en general, no recullen els principals anhels i inquietuds populars. Considero que el teixit social tampoc no el tenim prou desenvolupat, excepció feta de les associacions i federacions esportives que reben substancials subvencions de l'erari públic, comuns i Govern, en detriment de les que haurien de rebre associacions d'altra naturalesa i que, per manca de recursos, no poden desenvolupar plenament llur funció i objectius.

Comptades persones formen part dels partits polítics i, per tant, crec que no són suficientment representatius de la societat, més si no es renoven ni idees ni càrrecs en llurs comissions

executives. Hom s'adona que el flux d'idees hauria de ser sobretot de baix cap a dalt, i no a la inversa.

Als polítics, al final del primer mandat, per poder tornar a ser candidats, se'ls hauria d'exigir haver complert, amb grau suficient, el programa amb el qual es van presentar a les urnes i haver demostrat que no s'han enriquit en l'exercici del càrrec per al qual van ésser elegits al seu dia, la qual cosa aportaria transparència.

Una nova llei electoral em sembla també necessària per acostar més els candidats als seus representats, de tal forma que es puguin corregir els desencerts i aportar les millores que la societat demanda.

La cobertura dels successius dèficits pressupostaris es continua fent a base d'endeutament constant, sense un sostre establert, al de cada exercici, o a l'acumulat, i sense una política fiscal clara destinada a equilibrar els comptes i dirigida a fer contribuir a cadascú en la mesura de les seves possibilitats.

Les decisions que tal vegada podrien ajudar a redreçar l'economia es van postergant. Em refereixo a la possibilitat de trobar un sistema per gravar les grans fortunes o les transaccions financeres, per posar alguns exemples notoris.

Penso que anem malament pel camí emprès de l'endeutament. Si continuem finançant-nos amb recursos aliens, el deute públic pot prendre, en relació amb el nostre PIB, unes proporcions que tal vegada no puguem assumir.

Arribats a aquest punt, ara o en el futur, considero que no tindrem ningú que ens vingui a rescatar, com ha fet la UE amb algun dels països membres. Ara bé, si ens han de tractar econòmicament com a l'illa de Malta, millor que no ens rescatin.

Potser en l'esdevenidor, segons l'acord d'associació que assolim, la UE ens podrà atorgar crèdits a baix interès que ens permetin alleugerir un xic la despesa financera, possibilitat que, tanmateix, veig remota. Per sort, en un moment o un altre s'haurà de bastir un règim fiscal universal, just i ben estructurat. No tenim escapatòria.

Em sembla que una política social justa ha de preferir els impostos directes sobre els indirectes i que els primers han de tenir caràcter progressiu. El nostre impost sobre el rendiment de les persones físiques té plenament aquesta característica? Al meu parer no, perquè incorpora sols tres trams: fins a 24.000 tributa 0%, de 24.000 a 40.000 euros tributa 5%, i més de 40.000 euros tributa 10%. Recau sobretot sobre les persones amb els ingressos transparents i deixa fora, crec, altres ciutadans que els tenen opacs o ubicats fora d'Andorra. Als nostres països veïns de manera freqüent veiem que persones legalment *parapetades* darrere una societat de capital variable (sicav) gaudeixen d'una tributació baixa, de només un 1%, la qual cosa representaria un greuge comparatiu respecte als obligats tributaris d'IRPF. Em demano si amb la irrupció d'impostos directes gaudirem de més serveis. Sospito que en la primera fase d'implantació, que pot durar uns anys, la major part de l'import recaptat, junt amb altres disponibilitats, serà destinada a cobrir el deute públic acumulat, sense que, amb aquests recursos, es puguin desenvolupar polítiques socials que contribueixin a una millor redistribució de la riquesa, com seria desitjable.

Estimo que el joc no ens aportarà gaires ingressos i que no podem, ni devem, alienar patrimoni públic per cobrir una part del deute acumulat pels successius dèficits pressupostaris

de Govern, comuns i altres entitats relacionades. Això sí, seria partidari que, per concurs públic obert, s'adjudiqués, al millor postor del sector privat l'explotació per a uns anys d'aquelles pistes d'esquí comunals que per llur naturalesa estructural són deficitàries. Si no m'equivoco, ho són totes. La quantitat de recursos públics que s'esmercen des dels comuns per cobrir dèficits pressupostaris de llurs camps de neu podrien anar ben be destinats a finalitats socials i no a subvencionar forfets, com en definitiva està ocorrent.

A la meua manera de veure-ho, els nostres pressupostos públics requereixen austeritat i, per tant, seria recomanable reduir o prescindir totalment de les despeses sumptuoses, per destinar-les a l'àmbit social, donar prioritat a aquelles partides que tenen una rendibilitat d'aquesta mena i defugir els criteris uniformadors imposats per les teories liberals tan en voga. Contribuiríem així a fer sostenibles les nostres finances.

S'hauria de fixar prioritats i sostres a l'endeutament públic. Algunes partides pressupostàries de l'Estat haurien de ser finalistes, sobretot bona part de les transferències als comuns, per posar un exemple.

Per tal que fos acceptada la nostra Constitució penso que l'any 1993 es van fer concessions que ara no es poden assumir. Em refereixo, en concret i per exemple, al finançament dels comuns, que reben una part de les transferències en funció del nombre de ciutadans que té la parròquia i una altra de proporcional al territori que abasta la parròquia respecte de la superfície total del país.

D'aquesta manera s'originen unes desigualtats econòmiques que al meu parer caldria corregir, com ara un dispar finançament per persona, segons la parròquia de residència, si atenem només el nombre de ciutadans que hi viuen.

La gestió del territori, en el seu conjunt, es podria encomanar a un consorci participat per Govern i comuns, amb l'avantatge de dur a terme una política conjunta de conservació de l'espai natural, amb l'inferior cost que suposa aquesta fórmula. Una manera de procedir que es podria fer extensiva a molts altres àmbits públics, mancomunant serveis com el de recollida d'escombraries, per exemple.

La mobilitat i el traspass de funcionaris entre administracions hauria de ser quelcom habitual per adequar les plantilles a les necessitats reals. Si aquesta mesura no fos suficient es podria recórrer a una altra, consistent a reemplaçar un funcionari o empleat públic per cada dos de jubilats, com proposava fa uns anys el president francès Nicolas Sarkozy als seus conciutadans per intentar capgirar la tendència d'augment de l'estructura burocràtica.

En general, les nostres administracions públiques destinen un 80% de llurs pressupostos a despesa comuna (personal, etc.) i només un 20% a inversió en estructures socials i/o econòmicament productives.

Pel cap baix, entre un 15 i un 20% del personal de l'administració té contracte eventual des de fa anys. Potser seria bo obrir concursos d'oposició per transformar les places interines en fixes, com a agents de l'administració, a mesura que els més grans es jubilin.

En aquest àmbit d'idees, una qüestió ineludible és aquella que el Govern ja ha posat sobre la taula i que proposa passar en uns anys de la figura legal del funcionari a la d'agent de l'administració, amb tots els canvis que la mesura comportarà, si es duu a terme.

La graella salarial dels funcionaris i empleats de les empreses parapúbliques hauria ser objecte

de revisió per equiparar-la a la que ofereix el sector privat, molt per sota de la primera sobretot en la retribució de directius i comandaments intermedis.

Les classes passives de l'Estat, amb la contribució d'aquest, reben millor tracte econòmic que les del sector privat. Mentre que les de l'Estat poden assolir un 60% del darrer salari, les privades no el tenen garantit, per posar un exemple.

Entre d'altres avantatges, gaudeixen també del salari íntegre per baixa de malaltia o accident i d'una mensualitat extraordinària per Nadal. Per evitar greuges comparatius, caldria fer extensiva la mensualitat extraordinària a tothom i, també, als pensionistes.

Un 60% de jubilats d'Andorra tenim la pensió com a única font d'ingressos i només un 10% de les persones assalariades tenen una capacitat important per generar estalvis per poder afrontar la vellesa; és a dir, fer-se un pla privat de pensions. La pensió mitjana a Andorra se situa a l'entorn dels 400 euros mensuals. Salaris i pensions baixos no és la millor manera d'afavorir el consum que ens ha de portar a la recuperació econòmica.

Per tal que els joves es puguin incorporar al món del treball estimaria necessari que la pensió de jubilació no fos compatible amb l'activitat laboral, com ho és ara. Al meu entendre, és preferible que l'Estat pagui complements de pensió no contributius que no que hagi de satisfer ajudes a l'atur.

A la meua manera de veure-ho, als comuns, que en definitiva són Estat, els correspondria actuar com a finestreta única, més del que ho fan, en ser l'administració més propera al ciutadà.

La forma ideal seria que tota mena de gestions públiques poguessin ser canalitzades a través de les seves estructures, per evitar al ciutadà un pelegrinatge per les diverses oficines dels estaments oficials.

La modificació de la nostra Constitució, al meu parer, a més hauria de preveure una organització territorial nova que prescindeixi de superposicions administratives, delimiti competències i estableixi les bases d'una nova llei electoral.

Es tractaria d'assolir, en els òrgans polítics nacionals, més proporcionalitat de la que ara tenen les representacions de les parròquies més poblades en el si del Consell General.

Les propostes que sorgeixin de les trobades periòdiques de cònsols penso que haurien de tenir la consideració de consultives, amb una llei i reglament que regulin les funcions d'aquest nou òrgan embrionari.

Legislar hauria de correspondre de forma única al Consell General i només en temes molt puntuals el Govern hauria de poder emprar el decret. La meua percepció és que ara mateix no és així com funcionen aquests òrgans.

En matèria d'habitatge seria convenient segmentar el mercat. Els habitatges de superfície menor a 90 m² a preu limitat i impostos baixos, i a la resta a preu lliure i impostos alts. El primer segment a disposició només dels ciutadans d'Andorra i el segon a l'abast de tothom.

Fixar sostre als preus dels lloguers de locals comercials i habitatges és una altra necessitat que cal dur a terme, segons ubicació, prestacions i altres coordenades que hi intervenen, com pot ser l'any de construcció. En el cas dels pisos, podrien esdevenir més proporcionals als baixos salaris i pensions actuals i, pel que fa als locals comercials, serien més rendibles per qui els explota, amb la qual cosa s'evitaria el tancament de comerços.

Les noves disposicions legals recentment aprovades, que preveuen, entre d'altres mesures,

com organitzar la carrera judicial i el règim de substitucions, podrien ser complementades amb una dotació més gran de mitjans humans, tècnics i econòmics al Consell Superior de la Justícia, per poder desenvolupar la seva funció, en menys temps. La figura del batlle executor de sentències em sembla del tot necessària. D'una altra banda, proposo que la Conava, amb nous mitjans que pugui necessitar, sigui competent per dirimir les discrepàncies entre els metges de la CASS i els externs, que en tot moment li siguin sotmeses per les parts, sobre diagnòstics o peritatges facultatius. Els recursos a les resolucions de la seguretat social en matèria mèdica haurien de ser elevats a la Conava i no la CASS, amb possibilitat d'acudir a la Batllia en cas que una de les parts no accepti el laude d'aquest òrgan, que podria actuar com a àrbitre, des del ministeri de Salut i Benestar, de qui depèn.

En el marc de l'atenció a les persones grans seria bo disposar de recursos d'acollida, entre la llar i la residència, com poden ser petits apartaments tutelats, amb preus de lloguer socials, i potenciar l'assistència domiciliària.

Com estableix la Convenció de les Nacions Unides sobre les persones amb discapacitat s'hauria de començar a veure com es cobreix el risc de la dependència, sabent que ser atès a casa, per a qui la pateix, té un inferior cost que l'internament en una residència, opció no gaire ben acceptada en general, perquè comporta ser apartat del nucli afectiu. Un 50% de les persones més grans de 80 anys són dependents en major o menor grau.

En aquest moment, un altre repte important és fomentar el treball continuat, i no tant l'ocupació, per a les persones amb diversitat funcional, per fer-les destinatàries de discriminació positiva per tal que puguin trobar feina. Passada la crisi tampoc no trobaran feina si no es prenen ara les decisions escaients, com poden ser uns incentius més grans a la contractació i l'establiment de quotes dins de la plantilla de les estructures públiques i empreses grans, amb pagament d'una taxa si l'ens en qüestió renuncia a tenir contractades persones amb diversitat funcional.

M'inclino per fomentar l'activitat agrícola i ramadera amb la formació adequada, incentius econòmics i polítiques a llarg termini, com la millor manera d'augmentar el baix nivell d'autosuficiència i de contribuir alhora a preservar el medi natural. Ens manca promoure encara més el consum de producte de proximitat i posar-ne en relleu la qualitat. En l'entorn ramader i agrícola, com en la resta, caldria, crec, fomentar la creació de cooperatives, amb tots els avantatges que comporta aquesta figura jurídica, que de moment només coneixem en forma de proposta.

En el sistema sanitari, es podrien posar en vigència mesures dissenyades ja fa anys, consistentes que es faciliti compartir historials mèdics, adoptar un metge de referència, treballar en xarxa, fixar itineraris i establir programes preventius. Hom sap que allò que s'inverteix en prevenció es recupera amb escreix, en forma d'estalvi en despesa sanitària. En aquest àmbit de coses, seria recomanable tenir protocols escrits, tant d'actuació com de diagnòstic. Respecte al darrers em semblaria de sentit comú adoptar els de l'OMS, organisme internacional al qual pertany Andorra. Personalment, em sentiria satisfet que en futur immediat es reconegués a Andorra el Protocol de la fibromiàlgia i la fatiga crònica, entre d'altres.

A causa de saturació em sembla convenient reorganitzar i canviar de forma urgent la ubicació de la unitat de salut mental, per millorar el nivell d'atenció als pacients de llarga estada.

Millorar, si cal, la coordinació interna i el tracte al pacient en l'àmbit hospitalari i de residències em sembla una premissa per tenir en compte. Penso que la posada em marxa en el futur immediat d'una unitat d'inspecció d'aquests serveis hi pot contribuir.

Per diversificar l'oferta d'atenció a les malalties reumàtiques i de trauma, em semblaria escaient ampliar el nombre de facultatius d'aquestes especialitats mèdiques autoritzats a exercir a Andorra.

A l'Institut Nacional Andorrà de Finances, a més de la supervisió del sistema financer, tinc la convicció que se li hauria d'encomanar la gestió del cabals públics. En igualtat de condicions d'actuació, podria fer una mica de competència als bancs privats, acceptant dipòsits de les entitats públiques i, si fóssim un pèl més agosarats, també de les privades. Sabem que la competència redunda en una millor qualitat i preu dels serveis prestats.

Sóc conscient que alguns objectius són assolibles a curt termini però d'altres són transformacions molt més profundes i, per tant, més perllongades en el temps.

Moltes gràcies.

Lluís Sàmper i Pascual,

representant dels pensionistes al consell d'administració de la CASS
i secretari de la Federació de Gent Gran del Principat d'Andorra

Drets ciutadans

Manuel M. PUJADAS i DOMINGO

Cohesió social, satisfacció individual i identificació institucional, contra desigualtat

1. El Fons Monetari Internacional preconitza de manera inequívoca i l'agència internacional de qualificació Standard & Poors reconeix per fi l'existència d'una interrelació entre desigualtat, redistribució i creixement; és sabut que ni una institució ni l'altra, tant la pública com la privada, no són pas sospitoses de defensar polítiques d'esquerres ni tan sols keynesianes de progrés social.

L'examen, la comprovació i la formulació de propostes per combatre la desigualtat és ja l'element central no solament de les polítiques d'esquerres sinó de les dretes més reticents a fer-hi front. I això és així almenys en el primer món, del qual per bé i per mal fem part, tant en l'àmbit americà, especialment dels EUA, com en l'europeu: vegeu, per exemple, la recent experiència de la Gran Coalició alemanya legislant per primera vegada sobre el salari mínim.

2. El que avui dia ens diuen els economistes, i força polítics que comencen a seguir-los –en el quadre precisament de la llarga, profunda i inacabada crisi present–, és que el creixement, o el que és mateix, la fi de la crisi no es produirà fins que no s'adoptin polítiques econòmiques i socials contra la desigualtat i per tant polítiques de redistribució dels recursos disponibles. Així ho diuen els ja clàssics Krugman o Stiglitz en el món americà, però també els menys coneguts però igualment rellevants en l'europeu com el francès Thomas Piketty. Els fets els han anat donant la raó fins al punt del reconeixement –sincer o a contracor no ho sabem– expressat per aquelles respectades institucions. Queda així progressivament desterrada la idea que la rebaixa d'impostos als rics crearia riquesa, perquè els fets, tossuts com són, l'han desmentit ja que fou precisament en el marc de dita rebaixa fiscal per als més rics que la crisi es va iniciar i aprofundir.

3. Tots ells ens parlen de polítiques econòmiques i socials perquè la crisi inicialment financera va convertir-se en econòmica i finalment ha esdevingut una crisi sobretot social, política i en darrera instància de valors que pot acabar anorreant els de la mateixa democràcia.

4. Malauradament la reflexió sobre la desigualtat, però, és absent en l'entorn andorrà. O gairebé: el CRES ha començat a fer-hi front de manera tímida però seriosa tot i que poc coneguda i insuficientment divulgada; i Càritas n'està parlant sovint els darrers temps. Però en el terreny públic i en el privat, tot és silenci ara com ara.

5. La qüestió de la desigualtat, a parer meu, esdevindrà en un termini no massa llunyà l'eix central de la reflexió i de la preocupació social i política andorrana. Perquè, sense pretendre fer una rigorosa anàlisi sociològica de la nostra societat, per a la qual no estic qualificat i, per tant, en la meua condició de simple observador, molt em temo que la intuïció no em falla si goso suggerir o fins i tot afirmar que la societat andorrana és profundament desigual.

6. Semblaria que el nostre pecat original seria el de tota societat formada majoritàriament per immigrants. Immigrants més o menys estables, però immigrants tanmateix, amb tot el que comporta de provisionalitat social, d'inestabilitat, de mobilitat, de desarrelament, d'absència d'ascensors socials i d'escassa interrelació quant a les procedències, que n'és la conseqüència inevitable ara com ara. Diria, fins i tot, que un cert racisme difús i latent empelta la societat andorrana, cosa que comporta i alhora deriva de fet en una certa *guetització* social: espanyols amb espanyols, portuguesos amb portuguesos, filipins amb filipins, francesos amb francesos... andorrans amb andorrans: és la conseqüència de la massa freqüent referència *als de fora*.

7. I si reflexionem sobre l'ocupació, l'atur ha anat assolint els darrers anys unes xifres rellevants tot i que degudament encobert i en la pràctica alleugerit pel retorn dels immigrants als països d'origen; sense aquesta vàlvula d'escapament, la crisi econòmica i social andorrana seria molt més patent i assoliria graus de notable rellevància i possiblement de tensió social. I semblantment podríem dir dels nivells de renda i d'ocupació temporal i precària d'aquells que mantenen el lloc de treball, en especial en el sector privat de l'activitat econòmica.

8. Desitjaria que tot el que he anat exposant fins aquí sobre l'entorn andorrà de la qüestió fos entès metodològicament com una hipòtesi de treball i, com a tal, desproveïda de dramatisme i de pessimisme ontològic, de manera que ens permeti examinar-la en termes cautelars i positius, és a dir, com a punt de partida per cercar algunes solucions que sense pretensions de totalitat ens permetin conjurar situacions indesitjables en un futur més o menys immediat. Es tracta d'anar trobant solucions esglaonades, una rere l'altra, que basteixin processos irreversibles de creixement amb cohesió i benestar social per assolir millors i més nivells de satisfacció individual de tots i cadascun de nosaltres amb la comunitat en què vivim i, per tant, d'identificació amb les institucions socials i polítiques del nostre Principat.

9. L'objectiu és doble. D'una banda, animar-nos a analitzar amb rigor si la hipòtesi exposada es verifica: l'enquesta qualitativa, no solament estadística, seria l'instrument aconsellable per arribar a conclusions creïbles i eficients. I de l'altra, suggerir alguna mesura política general orientada a la més i millor qualitat de vida de la ciutadania que viu i treballa a Andorra basada

en la cohesió, la satisfacció i la identificació en els termes apuntats: la generalització del vot comunal seria la principal d'entre les diverses mesures que caldria anar adoptant.

10. Si recordem el que proclama l'article 6 de la Constitució:

1. Totes les persones són iguals davant la llei. Ningú no pot ésser discriminat per raó de *naixement*, raça, sexe, origen, religió, opinió, o qualsevol altra *condició personal* o social.

2. Els poders públics han de crear les condicions per tal que la igualtat i la llibertat dels individus siguin reals i efectives.

i el comparem amb el què prescriu l'article 24

Tots els andorrans majors d'edat, en ple ús dels seus drets, gaudeixen del dret de sufragi.

comprovem que el dret de vot *no és un dret universal reconegut per a tots els ciutadans que viuen i treballen a Andorra*, perquè bona part no tenen la nacionalitat andorrana.

11. Ara i aquí no intento reobrir el vell i mal resolt debat de fons sobre el termini de temps necessari per a l'adquisició de nacionalitat andorrana. Només pretenc posar sobre la taula la necessitat d'avançar en el camí que els poders públics compleixin, ni que sigui parcialment i progressiva, el mandat constitucional de crear les condicions per tal que *la igualtat sigui real i efectiva*. Es tractaria que a tots els estrangers de residència efectiva d'almenys tres anys se'ls reconegués el dret de votar en els comicis comunals, precisament per tot el que he dit com a hipòtesi sobre la desigualtat política, social i econòmica. D'aquesta manera es faria un pas important per reduir la desigualtat política entre els ciutadans andorrans i els ciutadans estrangers arrelats al país. I no solament es reduiria efectivament aquest tipus de desigualtat, sinó sobretot la *percepció* generalitzada de desigualtat que es dona, a parer meu, entre els residents estrangers que tot i el seu arrelament es troben i a més se senten marginats de l'acció política. El vot comunal generalitzat esdevindria un pas rellevant per a la *identificació* de gran part de la població resident al Principat amb una institució tan pròpia i decisiva com els comuns, i per extensió com un pas progressiu, cert i tangible en relació amb la resta d'institucions.

12. No tinc dubtes que aquesta mesura seria transcendental quant a la *satisfacció* individual de gran part de la població, que seria un mecanisme d'*ascens* social i un instrument de cohesió social i institucional generador de redistribució econòmica a partir de l'àmbit polític i social i, finalment, que seria un estri més per al *creixement* econòmic que ha de posar fi a la persistent crisi econòmica, social i de valors que patim de fa massa temps.

Si més no, aquesta és la meva hipòtesi de treball, que amb tota modèstia persegueix contribuir a la formació d'un estat d'opinió favorable a la lluita contra la desigualtat.

Manuel M. Pujadas i Domingo,
advocat i exdegà del Col·legi d'Advocats d'Andorra

Les telecomunicacions de la nova Andorra

Jordi NADAL i BENTADÉ

Una mica d'història

Les telecomunicacions a Andorra tenen 122 anys. Durant aquests anys el Principat d'Andorra ha evolucionat fins a transformar-se en un país irreconeixible amb el que era a final del segle XIX, i el mateix ha passat amb les telecomunicacions.

El dia 1 de novembre de 1892 s'envia el primer telegrama (d'Andorra a França), com a primera comunicació telemàtica del país. El tret de sortida de les tecnologies de comunicació al Principat.

Del 1904 al 1960 s'estén una incipient xarxa telefònica a Andorra, que dona servei telefònic primer des de determinades cases pairals distribuïdes per tot el territori andorrà i que a mitjan 1960 ja tenia 500 usuaris.

El 1962 es rep a Andorra el primer senyal de televisió.

El 25 d'abril del 1967 s'inaugura la primera central telefònica automàtica d'Andorra, que democratitza l'ús del telèfon entre els residents al país i millora les connexions internacionals.

El 1976 s'inaugura Carroi, que millora el senyal de televisió del país, i el 1981 arriben les primeres emissions de ràdio FM.

No és fins al 1994 que Andorra té un prefix internacional propi, +376.

El 1995, la telefonia mòbil GSM arriba al Principat, i és un revulsiu tant en els hàbits de les persones com en l'activitat i la manera de funcionar de les empreses.

L'any 1995 també arriba Internet, amb una connectivitat avui en dia ridícula (10 kbps, 10.000 vegades més lenta de la velocitat de què gaudim avui en dia) encara que no serà fins al 2000, amb l'aparició de l'ADSL, que Internet entrarà a les llars dels andorrans amb molta força.

1 de novembre 1892. Tèlex

1968. Telefonía

1976. Carroi

1981. FM

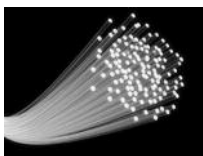
1994. Codi +376

1995. GSM

2000. ADSL

2007. FTTH

L'any 2003 apareix l'Internet al mòbil, i el 2006 la nova generació de telefonia mòbil: 3G.

L'any 2007 Andorra fa una aposta per la fibra òptica, i inicia un desplegament nacional que permetrà substituir el coure. L'any 2012 totes les llars d'Andorra poden accedir a la fibra.

El 2014 Andorra desplega el 4G. La nova generació de telefonia mòbil que permet connexions a Internet comparables amb les de la fibra òptica.

Tota aquesta evolució s'ha fet amb l'esforç de moltes persones, algunes treballant a Telèfons, el Servei de Telecomunicacions d'Andorra o Andorra Telecom; altres en empreses andorranes de serveis que participaven en els projectes i també amb experts de fora que han ajudat a introduir les tecnologies al país (com el senyor Emile Frey, un enginyer suís contractat pel Consell General el 1961 per liderar el muntatge de la primera central automàtica de telèfons a Andorra).

Les telecomunicacions d'Andorra el 2014

Perquè una regió del segle XXI estigui molt ben connectada al món, cal que la població tingui accés a la tecnologia, que sigui de darrera generació i que a més a més s'utilitzi, que hi hagi la cultura d'estar connectats. Andorra Telecom és el motor del Principat que ens connecta.

Andorra Telecom gestiona cada any un pressupost d'inversions d'aproximadament 23 M€. Els darrers cinc anys s'han fet 127,6 M€ d'inversions.

Només en la xarxa de fibra òptica, hi ha invertits 74 M€, i en la maquinària necessària per donar tots els serveis de telefonia fixa i Internet hi ha 30 M € més d'inversions.

A l'hora de parlar de telecomunicacions cal distingir dos vessants:

- la xarxa d'accés, la xarxa que arriba fins als usuaris, que ha evolucionat des de la casa pairal a on calia anar per fer una trucada fins a la fibra que avui en dia ens arriba fins a la llar, i
- la xarxa de transport, la xarxa que no veu directament l'usuari i que permet que tot s'interconnecti, especialment Andorra amb la resta del món.

Quant a la xarxa d'accés, Andorra Telecom ofereix a totes les ubicacions del país una connexió de 100 Mbps simètrica (això vol dir 100 Mbps per baixar contingut d'Internet i 100 Mbps per pujar contingut a Internet). Fins al 2007, la màxima velocitat d'accés que s'oferia era de 4Mbps (només de baixada).

Aquesta xarxa d'accés és una xarxa molt avançada avui en dia.

De fet, si ho comparem amb la Unió Europea, en l'Agenda Digital 2020 de la UE hi ha fixat l'objectiu que el 50% de les llars de la UE estiguin connectades a 100 Mbps l'any 2020. Actualment hi estan connectades el 2% de les llars.

Actualment, Andorra ocupa la posició número 9 del món (dels 195 països) quant a la velocitat mitjana a la qual els seus ciutadans es connecten a Internet.

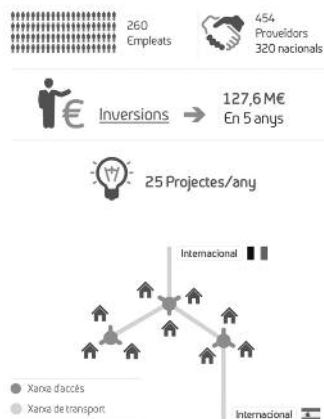
Una altra xarxa d'accés molt important és la de la telefonia mòbil. D'una banda, s'ha intentat que la xarxa mòbil arribi a tots els indrets del país, boscos inclosos. I de l'altra, s'ha mirat de mantenir sempre la xarxa al més evolucionada possible. Hi ha tres tipus de cobertura mòbil:

- La 2G, que arriba al 95% del territori i permet fer trucades. Són excepcionals al país les zones on no hi ha cobertura mòbil.

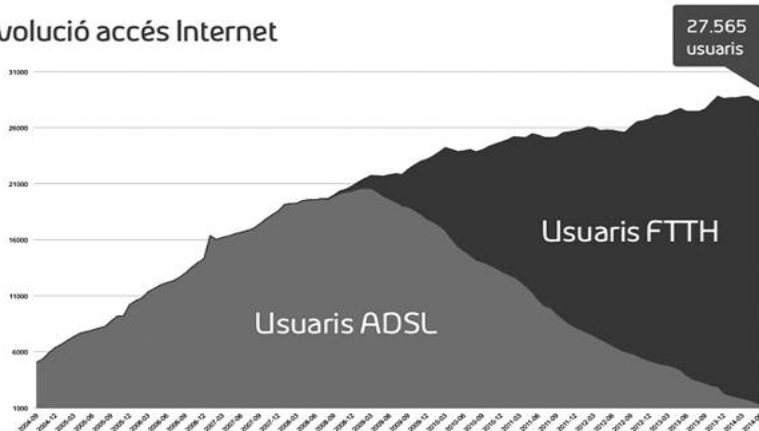
- La 3G, que permet navegar per Internet des del mòbil i que arriba al 70% del territori. Els darrers dotze mesos s'han incrementat de deu les estacions de telefonia mòbil 3G per continuar millorant-ne la cobertura.

- La 4G, que permet navegar a molt alta velocitat (50 Mbps), i en què aquest any s'encendran les primeres onze estacions que cobriran les parts més poblades d'Andorra.

Quant a la xarxa de transport, Andorra ha estat connectada històricament amb Espanya i França, els seus veïns geogràfics, ja que les comunicacions via satèl·lit ofereixen una pobre qualitat en el servei de veu. L'evolució ha estat molt significativa.

Evolució accés Internet

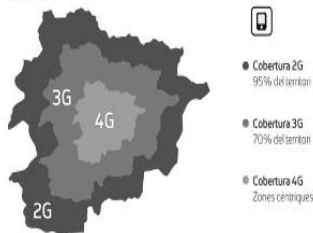

Ranking Netindex

Cobertures

Octubre del 2014

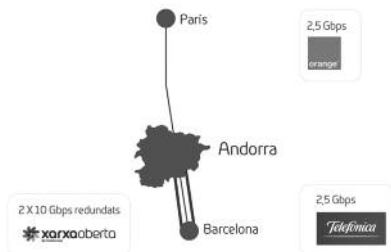
Navegarem
3 vegades
més ràpid que ara!

- Fins a 75 Mbps
- 50 Mbps

Xarxa d'accés fixa 2014:
FTTH a 100 Mbps

Xarxa d'accés fixa 2020:
FTTH a 1 Gbps ?

Si l'any 1997 la connectivitat internacional d'Internet per a tot el país era de 0,2 Mbps, l'any 2000 ja era de 90 Mbps, el 2008 de 1.500 Mbps i aquest any ja és de 6.000 Mbps. Aquesta connectivitat s'ha assolit obrint una nova connexió amb Espanya i fent créixer les connexions originals que es tenien amb Telefonica i France Telecom. Actualment Barcelona, París i Madrid són emplaçaments directament connectats amb el Principat amb molta capacitat de transmissió de dades.

Les telecomunicacions del futur

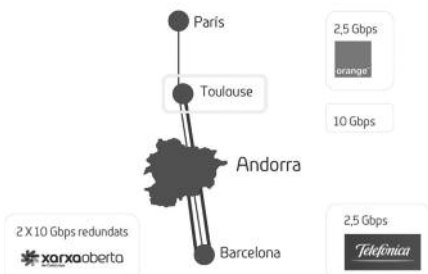
Andorra Telecom continuarà vetllant perquè les infraestructures de telecomunicacions del Principat estiguin al màxim nivell.

Actualment, hi ha zones del món on s'estan provant xarxes d'accés d'1Gbps (1.000 Mbps). La infraestructura bàsica que ha instal·lat Andorra Telecom permet amb una inversió moderada assolir aquestes velocitats, i no és desgavellat plantejar en un horitzó de cinc anys el salt a aquesta velocitat.

La connectivitat internacional continuarà creixent. S'estan fent passos per desdoblar la connectivitat per a França igual que s'ha fet per a Espanya, i la capacitat contractada actualment permet amb molta facilitat passar dels actuals 6.000 Mbps a més de 25.000 Mbps. Una capacitat que garanteix les necessitats del Principat per a la pròxima dècada.

Però Andorra Telecom no es vol limitar a ser el facilitador de la infraestructura necessària perquè les persones i les empreses es comuniquin. També estimula l'aplicació de

	1997	2000	2004	2008	2014
Telefónica	0,128 Mbps	45 Mbps	70 Mbps	500 Mbps	2.000 Mbps
francetelecom	0,064 Mbps	45 Mbps	70 Mbps	500 Mbps	2.000 Mbps
Ono			70 Mbps	500 Mbps	
interoute					2.000 Mbps
TOTAL	0,192 Mbps	90 Mbps	210 Mbps	1.500 Mbps	6.000 Mbps

Gestió de flotes

E-health

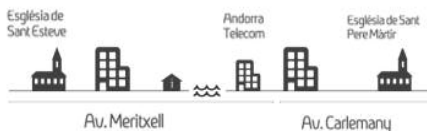

APP de turisme

Andorra wifi

- Connexió Wifi gratuïta (Internet) Google
- Publicitat cada 15 minuts
- Velocitat de navegació de 5 Mbps

les noves tecnologies de manera que la vida pugui ser més còmoda, i la gestió del temps i de l'energia més eficient: el concepte d'Smart Country.

Dins del marc de les iniciatives de l'Smart Country, Andorra Telecom és particularment activa i impulsa algunes iniciatives com:

- Transport públic: prova pilot d'un any amb la Cooperativa Interurbana que es transforma aquest setembre en servei comercial i que permetrà desenvolupar aplicacions en el marc del transport i la gestió de flotes. Es permet el seguiment de flotes a través d'uns dispositius que reporten informació que, en ser tractada, dóna informació de valor afegit (com ara, poder

informar del temps que trigarà un bus a arribar a l'estació).

- E-health&Home: prova pilot de gairebé un any amb el comú de la Massana que permet monitoritzar de manera no intrusiva una persona gran i detectar qualsevol problema que pugui tenir. A més, hi ha un *reporting* en línia del que passa a les persones responsables que de vegades són lluny d'Andorra i a les quals aquest servei ofereix molta tranquil·litat.

- Andorra Go: aplicació per al comerç i el turisme, en què fa un any que es treballa amb Andorra Turisme i els principals actors comercials del país. Ha de permetre que els turistes puguin interactuar digitalment amb els comerços, aconseguint informació de valor per a ells, ofertes, ubicacions, etc.

- Andorra Wifi: perquè el cost de la connectivitat no sigui un problema per al turisme a l'hora de gaudir de l'Smart Country, Andorra Telecom ha desplegat en les zones més densament visitades una xarxa Wi-Fi oberta i gratuïta.

- Plataforma d'Smart Country: Andorra Telecom i FEDA estan treballant per poder implantar una plataforma que permeti facilitar l'accés a desenvolupar aplicacions a empreses terceres. Andorra ha evolucionat tecnològicament molt de pressa i en molts àmbits més ràpidament que el nostre entorn immediat, però a més, s'ha fet forjant uns fonaments que permeten continuar evolucionant amb garanties els propers anys.

Jordi Nadal i Bentadé,
enginyer i director general d'Andorra Telecom

Model de país i model de gestió

Maria REIG i MOLES

Molts cops hem parlat de la necessitat de definir el model de país com a pas previ i indispensable per poder projectar el futur amb seguretat. Sempre he pensat que ens ha mancat un guió previ que definís els valors per preservar, les necessitats i els anhels de la nostra societat. Tinc la sensació que si avancem, perdem coses essencials i que si ens quedem aturats, perdem oportunitats. El cas és que si fem poc, no serem atractius, si no fem res, no estarem homologats i, si ens passem, no serem competitius.

L'obertura econòmica i la globalització ens obliga a gestionar amb més finesa i intel·ligència. El repte que tenim al davant és apassionant: assegurar una societat socialment equilibrada en una economia globalment competitiva. És a dir, fer compatible economia global i qualitat de vida local. Al meu entendre, que un país sigui pròsper no ho assegura disposar d'un protocol legislatiu extensiu. La creació de més legislació no assegura el desenvolupament social ni econòmic. Sí que ho garanteix disposar d'un model de gestió que desplegui eines adequades per assegurar l'evolució econòmica i social i la transformació de les persones en aspectes clau.

A Andorra no hi ha cultura gestora i no disposem d'un sistema de gestió segur, i és per aquest motiu que les reformes no impacten adequadament ni assegurin la transformació que necessita el país. L'actual model es troba totalment immers en una mena d'endogàmia. El model no és fiable perquè no permet ni mesurar l'impacte de les polítiques, ni avaluar el nivell ni la qualitat dels serveis que reben els ciutadans. Tampoc no és transparent, ja que les escasses dades disponibles no són publicades ni posades a disposició de la ciutadania, la qual cosa impedeix accedir a informació rellevant que permetria decidir adequadament.

Per exemple, com sabem si disposem d'un model de justícia, sanitat, educació o administració adequades a les nostres necessitats o aspiracions? Com sabem que els recursos emprats són els escaients o si el nivell de serveis i de prestacions estan en consonància amb la qualitat contractada, si no disposem ni d'indicadors ni de procediments d'avaluació internacionalment homologats? Com podem garantir una informació objectiva si els controls són interns i no veuen mai la llum pública?

Aquests i altres aspectes no poden escapar del control ciutadà. Són massa importants per deixar-los a l'atzar, subjectes a interpretacions interessades. És urgent que ens dotem d'un sistema de gestió que permeti a polítics i ciutadans actuar amb ple coneixement de la realitat. Un model de gestió apropiat ha de ser segur i imparcial. No pot estar condicionat per interessos corporativistes ni professionals. Dit d'una altra manera, els desgavells que actualment patim no són pas deguts a allò que disposen o no disposen les nostres lleis, si no a la manca d'un model de gestió democràtica i transparent que permeti conèixer la realitat –on som avui– per poder projectar on volem arribar en el futur.

No podrem estimular una economia competitiva si no disposem d'eines que acreditin el rendiment i la qualitat de la nostra administració pública. No podrem assegurar el creixement econòmic i social de les persones si no ens dotem d'eines amb capacitat de mesura en àmbits tan estratègics per al progrés de les persones com ho són l'educació, la sanitat i la justícia.

Maria Reig i Moles,

empresària, presidenta de Reig Capital Group i exconsellera general

El model energètic d'Andorra

Albert MOLES i BETRIU

Els models de les diferents activitats del país estan tots relacionats entre ells i no tenen sentit sense un model global, una visió de cap a on va o ha d'anar el país, perquè cada un d'ells en el seu àmbit pugui ajudar a assolir un objectiu superior.

L'exercici de parlar del model energètic fent abstracció de la visió del país és encara més difícil, ja que la política energètica afecta no solament l'energia, les seves fonts i la capacitat de subministrar la demanda actual i futura, sinó que a més afecta la política industrial, econòmica i mediambiental per diverses raons.

Qualsevol model energètic ha de mantenir un equilibri entre aquests factors i en cap cas no hem de raonar només amb un d'ells. Cal afegir-hi també un concepte important, que és l'efecte de la compra d'energia sobre la balança de pagament, ja que actualment s'importa en la quasi totalitat.

Actualment l'energia que se subministra a Andorra prové de productes derivats del petroli o de l'electricitat en la major part.

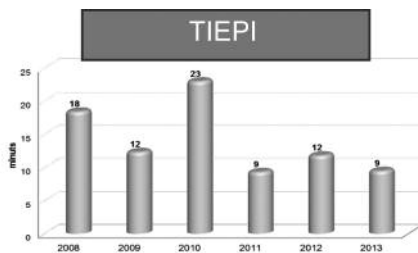
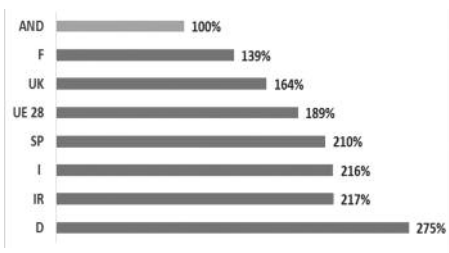
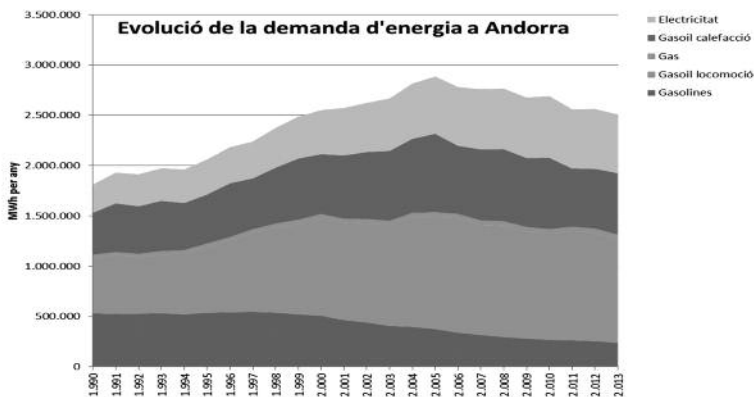
En tot cas és un bé de primera necessitat, tant per als habitants que la fan servir per a les seves activitats diàries i en particular per a la calefacció, tan necessària al nostre país, com per a les empreses, ja que l'economia no pot funcionar sense aquesta energia. Una altra de les característiques és la poca capacitat d'emmagatzematge de l'energia elèctrica i la necessitat d'un equilibri constant entre la demanda i la producció.

Pel que fa a la política industrial, es necessiten per construir les xarxes i centrals de producció inversions importants que a més s'amortitzen en un període molt llarg i requereixen gestionar riscos industrials, de projectes i de compra de les matèries primeres en mercats cada cop més volàtils. Aquestes raons han portat que en molts països algunes energies i inversions necessàries es considerin serveis públics i d'interès general.

El model energètic actual prové de la dècada dels anys 80 i ha funcionat molt bé fins al 2005 aproximadament. La demanda en aquest temps ha crescut entorn del 5% per any. Andorra es va trobar llavors en un moment en què les emissions de gasos provinents de la combustió de

gasolines i gasoil eren molt importants, sobretot a l'hivern, i amb unes infraestructures elèctriques en constant creixement que requerien inversions importants.

Dos problemes importants es plantejaven. Primer, com ja hem dit, les emissions de gasos i partícules durant períodes de molta demanda, i segon que malgrat inversions molt importants planificades en la xarxa elèctrica, si el ritme de creixement dels anys 1980 a 2000 es mantenia, les xarxes dels països veïns podrien tenir dificultat a subministrar l'increment de demanda. La major part de l'energia es compra fora d'Andorra, amb la dependència econòmica i impacte sobre l'economia local de les variacions dels preus al nostre entorn.

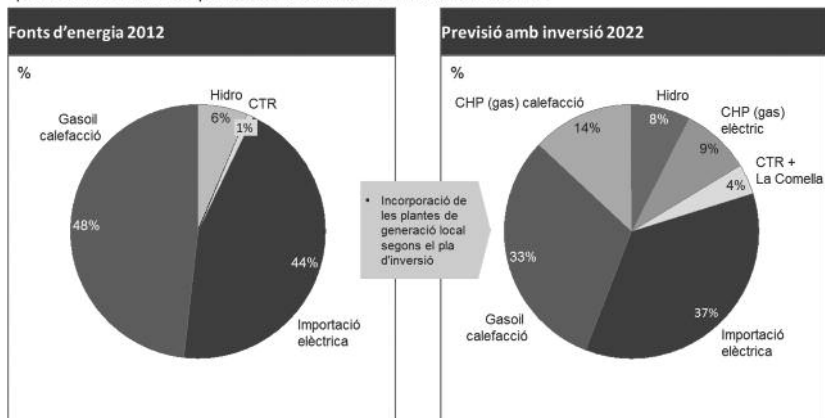
Cost de l'electricitat al client domèstic. Font Eurostat

Malgrat aquestes limitacions, el sistema ha funcionat molt bé i ha assolit nivells de qualitat del subministrament elèctric excepcionals i un preu molt competitiu.

El destí d'aquesta energia és per al transport, la meitat, i l'altra meitat per als edificis, indústries, hotels, comerços, habitatges...

L'evolució del consum d'energia de cada un dels dos grans nuclis de consum és similar als indicadors econòmics del país, però mentre que el consum de gasoil de calefacció ha baixat un 16%, la demanda d'electricitat s'ha mantingut pràcticament al mateix nivell des del 2007. Aquest fet, junt amb l'evolució de les contractacions i la potència contractada, indica un desplaçament de la calefacció cap a l'electricitat en detriment del gasoil els darrers anys.

Es busca la millora de la diversificació energètica del país, reduint l'impacte de la variació dels preus de les matèries primeres i a contribuir a l'increment del PIB

Un altre indicador que ens preocupa és l'evolució del cost de les importacions energètiques, que passa a representar més d'un 8% del PIB davant el 4% el 2007.

En resum es pot dir que el model energètic ha funcionat de manera satisfactòria els darrers trenta anys, però cal plantejar-se canvis estructurals per fer front al futur i als reptes que plantejarà el creixement de l'economia.

Així mateix, el 2012 el Govern realitzà un treball amb la col·laboració dels principals actors en l'energia –empreses elèctriques, construcció, enginyers, arquitectes, empreses de carburants, administracions i sector financer– per establir les línies de treball i seguir tenint un sector energètic competitiu. El Llibre blanc de l'energia veu la llum l'estiu del 2012 i davant de les problemàtiques identificades anteriorment proposa impulsar energies sostenibles, guanyar en autonomia i promoure inversions econòmicament sostenibles en matèria d'energia.

Els reptes són reduir tant com sigui possible l'encariment de l'energia que està patint tot el nostre voltant i reduir al màxim l'impacte en l'economia del país. Assegurar l'abastiment de la demanda d'acord amb la demanda dels ciutadans tot buscant solucions amb el mínim impacte per al medi ambient. Així mateix, cal influir en la societat per tal que adopti un canvi d'hàbits en l'ús de l'energia.

El Llibre blanc estableix les línies de treball prioritàries següents:

- L'eficiència en l'edificació és la font d'energia més gran del país, ja que pot representar un 25% d'estalvi total en la demanda d'energia, reduir l'emissió de gasos i a més té un efecte positiu, incrementar l'activitat del sector de la construcció.
- Realitzar inversions en matèria d'energies renovables, que cada cop són més rendibles i que tenen doble efecte: fabricar energia a Andorra i reduir la nostra dependència.
- Desplegar xarxes de calor alimentades amb centrals de cogeneració i renovables; amb aquesta mesura s'aconsegueix diversificar fonts d'energia, millorar l'eficiència energètica, disminuir el canvi cap a la calefacció elèctrica i incrementar la producció d'electricitat a

Andorra. Les dues últimes línies de treball tenen per efecte diversificar de manera important el mix energètic d'Andorra.

- I a més, continuar el reforçament de la xarxa elèctrica d'alta tensió, que és la que ha de permetre mantenir i millorar els nivells de qualitat actuals i ha de facilitar els canvis previstos en el Llibre blanc de l'energia.

Amb aquest efecte s'està treballant en un marc legal que faciliti l'adopció d'aquestes mesures i que faciliti al capital privat participar en les inversions en producció d'energia a Andorra. També s'ha impulsat la creació d'una agència de l'energia d'Andorra que treballa activament sobre la divulgació i la conscienciació de la població sobre l'estalvi i la sostenibilitat i en el desenvolupament de la normativa tècnica que acompanyi Andorra cap aquest canvi.

Albert Moles i Betriu,
enginyer i director general de Forces Elèctriques d'Andorra (FEDA)

Model de salut pública dins d'un marc de model de país

Cristina RODRÍGUEZ i GALAN

Parlar de model de sanitat pública és parlar, en primer lloc, de responsabilitat individual i col·lectiva en l'àmbit de la salut pública i, per tant, parlar de la recerca de la millora constant de la salut d'una població, deixant ben clar d'entrada:

- Que assolir l'objectiu depèn de tothom i cadascú; depèn doncs de tot un govern i de tota la ciutadania i no únicament d'un ministeri encarregat de la salut.

Els determinants bàsics de la salut són de caràcter demogràfic i social en el sentit ampli de la paraula... És a dir, que cal vetllar no únicament per *curar* i organitzar el sistema sanitari, sinó per *tenir cura* (*take care, prendre soin*) d'un conjunt de factors molt rellevants com poden ser l'accés a una aigua de qualitat, a una bona qualitat de l'aire, a un habitatge digne, fomentar regularment en tots els nivells hàbits de vida saludables (alimentació i esport), adaptar-se a un món complex i canviant ajustant els comportaments a la realitat de cada moment.

- Que aquest món complex i canviant és un *monde de ressources rares*. Després d'un llarg període de creixement que semblava sense límits per a una bona part del planeta, la rarefacció dels recursos de tots tipus és una evidència..., del petroli i altres matèries primeres als medicaments i vacunes bàsics per fer front a les malalties actuals i a una gran resistència als antibiòtics que interpel·la governs i institucions sanitàries a escala mundial.

Aquesta responsabilitat i millora de l'estat de salut s'ha de garantir dins d'un nou model de desenvolupament econòmic i social que Andorra s'ha marcat com a repte des de l'inici de la crisi, els anys 2007-2008. La crisi és conjuntural i estructural i, per tant, requereix mesures en els dos àmbits, amb la dificultat que això suposa, ja que a banda de mesures urgents per restablir alguns equilibris, es tracta de canviar les mentalitats, maneres de fer i de ser. Si no canvien els comportaments i no acceptem ajustar-nos a una nova realitat, el temps que passa és una pèrdua d'oportunitats, creixen els ressentiments i els conflictes socials que, a partir d'un problema de salut si escau, es fan palesos d'una manera molt brutal.

La mà invisible i l'estat de providència, el passat estat del benestar ja no és i no serà el mateix. La lluita per un millor estat de la salut ha de resituar el ciutadà amb les seves necessitats en un context

El model de sanitat pública

dins del marc d'un model de país

1.75 000 habitants
230 milions d'€
80 milions Remo, CASS
30 milions Delcat CASS
14 milions Triat, SIAA
2800 euros desenvolupats
10 milions d'euros usuaris
7 Part complementària privada

Prada de Conflent, 23 d'agost del 2014

Context general

La salut n'est pas une victoire finale, c'est un combat permanent qui dure ce qui dure la vie.
Au delà de la médecine elle a envahi le droit, le développement, le travail, le commerce, le politique et le religieux.
Crisi que perdura = mutació = cap a un nou model de desenvolupament econòmic i social
Reforma del sistema de salut per garantir regulació i transparència

Rectes del nou model o nou estat del benestar:

- Disposar de la capacitat per fer front als nous riscos:
 - dependència i envelliment (guanyar anys d'esperança de vida en bona salut)
 - resistència als antibiòtics
 - panèmies i epideèmies (grip A, Ebola)
- Nous equilibris entre PIB productiu i PIB social, entre protecció social i seguretat social, validació d'un mapa d'indicadors de salut a finals 2014
- Capacitat a introduir i fer coincidir els progressos tecnològics (nanotecnologia, biotecnologia i NTIC, ...)

El nostre model de sanitat pública fa èmfasi:

- En la salut pública i en les prioritats de salut pública
- En l'organització del sistema sanitari (estructures, processos)
- En un model de finançament (rol de l'estat, de l'asseguradora de salut pública, de l'usuari i dels altres sistemes d'assegurança)

*Del *Journal de santé* (1998/ modificado al 2009)
*Reforma en curs del sistema de salut

Salut pública

(un concepte que engloba les dimensions preventives, curatives, educatives i de rehabilitació de la salut)

- Protecció de la salut
 - Seguretat alimentària (Ex: Sistema nacional de vigilància de l'aigua de consum humà)
 - Seguretat ambiental (Ex: Sistema nacional de vigilància de les aigües de l'eure)
 - Productes i recursos sanitaris (Ex: Programa de farmacovigilància)
 - Qualitat assistencial (ex: Bon ús de medicament, control de centres, ...)
- Promoció de la salut
 - Educació sanitària (Ex: Marc d'Educació per a la salut a l'escola)
 - Programes i estratègies (Ex: Estratègia Nacional d'Educació Esport i Salut-ENCEES)

on els recursos limitats han de ser ben gestionats i transparents utilitzant les eines i els indicadors de qualitat que el nostre sector ha de formalitzar. El nombre de consultes i d'altres hospitalàries ja no pot ajudar en la presa de decisions. Per adequar recursos necessitem saber de quines problemàtiques i patologies estem parlant. Els objectius han de ser de resultats i no únicament de mitjans. Per parlar d'un model de salut pública, més que d'un PIB, requerim d'indicadors de desenvolupament social i benestar. És possible, és factible, si a cada nivell tothom pren consciència de la necessitat de traduir i justificar la seva activitat a partir de tals indicadors. Es fa indispensable un *label* de qualitat, el respecte de normes de qualitat.

No es tracta per a Andorra d'importar o copiar models, es tracta de saber, conscients de les característiques de la nostra població, de la nostra talla i massa crítica, de donar un sentit modern i ajustat al rigor de gestió i a la cooperació, beneficiar-nos del que funciona en altres països, compartir coneixement i formació, i, molt important, encertar la introducció de les noves tecnologies, vitals en el nostre sector. La qualitat dels nostres serveis depèn de la recerca constant de la millor formació i capacitat i, per tant, del constant intercanvi amb els professionals dels altres països i, en particular, dels països veïns, amb qui organitzem una part important de la nostra atenció especialitzada (17 milions d'euros anyals entre França i Espanya). La història de la sanitat andorrana està marcada per l'evolució del país, que ha passat en poc temps d'un poble a un país estat de dret amb una constitució i reptes internacionals que ens emmarquen en un procés constant de normalització a escala d'Europa i del món. Cal esperar a l'any 1968 perquè es creï la CASS, en línia amb el model francès; a l'any 86 perquè s'organitzi el funcionament de serveis públics

dins del marc del SAAS, en línia amb similituds amb el model català; i a l'any 1989 per disposar d'una Llei general de sanitat que, conforme al títol preliminar, "té com a objectiu establir les bases de caràcter normatiu i organitzatiu del Sistema de Salut".

Abans del 1968 hi ha evidentment un llarg recorregut; recordem els professionals de salut que han marcat una etapa rellevant, molt propera a la ciutadania amb les seves exigències de proximitat i de llibertat (ref. Escolta el cor. 27 vivències de 27 professionals de la sanitat andorrana. Govern d'Andorra).

Avui, i és només una pinzellada pensada per a la Universitat d'Estiu de Prada de Conflent, el model de salut pública intenta, dins d'una reflexió més àmplia que és la de model de país, respectar valors indispensables com la responsabilitat, l'ètica, la transparència i la inspecció sanitària i social, que és l'única manera de garantir al ciutadà que la salut pública és més que un concepte i que el servei que es dona s'ha de fer amb la màxima seguretat i criteris reconeguts de qualitat.

Aquests valors s'han de respectar més que mai, alhora que la societat civil i les associacions d'usuaris es desenvolupen, ben informades, juguen i jugaran un rol essencial dins del sistema.

Davant de totes aquestes consideracions el **model de sanitat pública d'Andorra** és un model que intenta, amb el suport de les institucions referents a escala internacional, trobar els millors equilibris entre:

1. La vigilància de salut pública i l'organització de serveis sanitaris (entre el *care* i el *take care*), és a dir:

- Potenciar la promoció de la salut i la prevenció apostant per un model educatiu que juga un rol bàsic en aquest àmbit.
- Millorar les bases de dades poblacionals i identificar prioritats de salut en funció de

Salut pública

- Prevenció
 - Pla Nacional Contra les Drogodependències
 - Pla de Vacacions
 - Programes de Detecció Precoç de Càncer
 - Programa de Prevenció i Control de la Tuberculosis
- Vigilància
 - Vigilància de les malalties infeccioses
 - Alerta i resposta ràpida (gestió de crisis i de situacions esporàdiques)
 - Vigilància epidemiològica ambiental
 - Monitorització de programes d'intervenció i valoració del seu impacte
 - Registre de natalitat i mortalitat
 - Estudis i enquestes (Ex: Enquestes de salut)

Laboratori de Salut Pública 28 persones - 6 milions d'euros

Model de sanitat pública (Valors i jocs d'equilibri)

* RESPONSABILITAT

- Individual:
 - "Tenir cura, prendre soin, take care"
 - Rol primordial del sistema educatiu i de la societat civil (entitats associatives, associacions d'usuaris,...)
- Col·lectiva i solidària / treball transversal:
 - Bona qualitat de l'aigua i de l'aire (avaladora Medi Ambient)
 - Foment d'hàbits saludables (programes nutricional, esport, lluita contra les drogodependències,...)

Model de sanitat pública

* ACCESSIBILITAT

- Geogràfica: jerònim de salut: s'ha de definir en base a les necessitats de la població (75.000 hab. amb característiques específiques)
 - Quins serveis s'han de fer a Andorra?
 - Què s'ha de conrear amb les regions veïnes?
 - Qui juga el rol de proximitat? I qui és garant de l'equitat i qualitat de servei?
- Financera: Implantació d'un nou model de finançament que preserva el rol de tres actors majors (estat, seguretat social i usuari) i garanteix una transparència de l'activitat i del servei realitzat (parlem patologia prevalent, diagnòstics i procediments i no únicament de número de consultes i intervencions)
- Administrativa: cap a una simplificació administrativa. S'ha de trobar un millor equilibri entre la introducció de l'eina informàtica i la revisió de procediments manuals

Model de sanitat pública

* DISPONIBILITAT DE RECURSOS

- En funció de les prioritats de salut que es defineixen i revisen conforme als plans de salut en vigor (Pla estratègic Salut 2008- enquestes nacionals de salut)
- Buscant un millor equilibri entre:
 - L'atenció hospitalària i l'atenció primària
 - L'atenció a domicili i l'atenció residencial valorant de manera molt acurada els nivells de dependència, les condicions d'habitatge, l'entorn familiar i una política de cuidadors
- Buscant un millor equilibri entre el sector públic, el sector privat concertat i el sector privat

* ACCEPTABILITAT

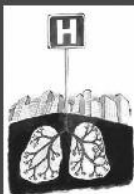
- Rol de la societat civil i de les entitats associatives:
 - Malalties cròniques (Diabetis – càncer) i malalties No Transmissibles
 - Poblacions "closes", diversitat funcional, gent gran, infància i adolescència en risc
 - Nous recursos (estructures més adaptades i polítiques d'acompanyament en l'àmbit assistencial i d'inserció tant laboral com familiar)
- Educació del ciutadà: independentment del rol de les associacions, el ciutadà cada dia més informat és més exigent. Necessitat de millorar els serveis d'atenció a l'usuari i d'emmarcar els professionals i els centres en processos d'avaluació de pràctiques, d'acreditació i certificació ...etc...

Implicació de l'usuari

- Indispensable
- No sense límits
- Amb informació (HCC)
- Amb acompanyament
- Respectant intimitat i dignitat

* QUALITAT

La qualitat ja no és un espantacòccells, es mesura i és l'única manera de garantir un servei amb màxima transparència i seguretat (indicadors de qualitat)

Distribució sanitària

servei de professionals de la salut

actius*	41
metges generalistes	170
metges especialistes	304
Infermers	80158
Farmacèutics	20
podiatres	43
psicòlegs	54
radioterapeutes	27
logopedes	56
odontòlegs	14
neurologues	4
Terapeutes ocupacionals	10
podiatres	5
odontòlegs	12
aptes	872
Total, inclouent resta professionals SAAS i CAS	1.543

* inclou tots els professionals actius hospital i centres sanitaris

hospital i salut mental	1
centres sociosanitaris (públic, privat concertat, privat)	3
centres de salut	11

patologies prevalents (salut mental, obesitat) i poblacions vulnerables (gent en situació de precarietat, infants en situació de perill i risc...).

- Garantir un servei de vigilància i gestió d'alertes potent en relació constant amb els centres referents a escala internacional.

- Adequar l'oferta de serveis a unes necessitats en constant evolució (envelliment, malalties cròniques i infeccioses...).

- Reforçar el rol de l'atenció primària i evitar hospitalitzacions inútils (actuacions específiques en relació amb residències i metges de capçalera).

- Adequar l'oferta i l'organització de recursos a les problemàtiques de la dependència, és a dir, passar d'una atenció disgregada a una atenció integral a la persona i a les famílies.

2. El territori nacional i el territori de cooperació.

El territori de salut va més enllà de les dues fronteres. La nostra cartera de serveis ha de deixar clar el que podem i hem de fer a Andorra i el que s'ha de convenir amb els centres de referència de les regions veïnes i més enllà, si escau. Aquest treball és feixuc perquè són factors de massa crítica i de qualitat, que han de condicionar la nostra reflexió. El Govern garanteix a Andorra les missions bàsiques de servei públic, com ara: urgències, UCI, transport sanitari i un conjunt de serveis de base i especialitats, i traslladar a centres de fora un recurs més especialitzat. Aquestes missions de servei públic i per tant de país han de ser detallades i acompanyar-se dels corresponents protocols de cooperació, que són protocols de trasllat i d'intercanvi d'informació per a la millor atenció. Segons el model de país i els reptes estratègics de desenvolupament es pot fer més o menys, però el que es fa ha d'estar acreditat i respondre a necessitats. L'obertura econòmica que coneix Andorra des d'ara fa quasi quatre anys ha posat de manifest que, si bé el sector salut i benestar és d'alt valor afegit per

desplegar noves activitats i acollir professionals de renom, en realitat el repte requereix de disposar de la capacitat de captar clientela i de regular el que és el mercat de la salut i del *wellness*, que si bé ja no és un tema tabú, no pot ser tractat sense respectar criteris de certificació i acreditació en l'obertura i seguiment de centres i activitats.

3. El sector públic, el sector privat concertat i el sector privat. Tots, sense exclusió, han d'emmarcar-se en itineraris de millora contínua de la qualitat a partir d'indicadors i processos d'acreditació i certificació. L'obertura ha permès fer èmfasi en aquesta exigència i en la transparència corresponent per garantir el millor servei i la millor imatge de país.

4. Entre l'orientació processos i l'orientació a les persones. La introducció de les noves tecnologies més capdavanteres no es pot fer sense una modernització de l'administració i una simplificació i coherència administratives.

Les dues grans parapúbliques SAAS i CASS, que reben més de 50 milions de transferències públiques, és a dir, més del 10% del pressupost de funcionament de l'Estat, no poden intentar superar els reptes de futur (com són la implantació de la història clínica compartida o carpeta de salut, la recepta electrònica i les webs d'informació al públic) si al mateix temps no s'asseguren eines de control i seguiment informatitzades que alliberin els professionals de salut de tasques purament administratives.

5. Entre la pràctica quotidiana i la formació continuada. La dependència i la cronicitat necessiten d'un itinerari de formació específica. L'atenció a domicili i l'adequació de l'atenció residencial a les necessitats de perfils d'usuaris amb Alzheimer, trastorns mentals i múltiples formes de demència són un objectiu que es fa palès actualment en què les exigències d'inspecció i de més gran transparència en la gestió de casos esdevé una prioritat del Govern.

Dades				
Statut sociodemogràfic	Indicador i %	ANY	FONT	
Població Total Andorra (Registre sat)	76.696	2013	Estadística General Andorra	
% població de 0-4 anys i més	13,8	2013	Estadística General Andorra	
% població de 15 anys i més	4,07	2013	Estadística General Andorra	
% població 6-14 anys	13,7	2013	Estadística General Andorra	
Tauxa de natalitat	9,9	2009-2012	Infòrmes Mort i nat 2009-2012	
Tauxa de fecunditat	1,22	2009-2012	Infòrmes Mort i nat 2009-2012	
Statut cobertura	G	ANY	FONT	
% població que declara disposar de doble cobertura sanitària	46,3	2011	ENSA 2011	
% població que no té cobertura CASB	3,9	2011	ENSA 2011	
Edat de vida	G	ANY	FONT	
% població amb osteoporosi	23,9	2013	ENSA 2013	
% població amb obesitat	9,6	2013	ENSA 2013	
% població que no declara consumir alcohol de forma habitual	30,9	2011	ENSA 2011	
% població que es declara consumidor de menjar d'oci	7,5	2011	ENSA 2011	
Calat de salut	G	ANY	FONT	
% població que declara una salut excel·lent, molt bona o bona	77,9	2011	ENSA 2011	
% de població que declara patir problemes crònics (actual)	60,5	2011	ENSA 2011	
% població amb tendència salut mental	15,5	2011	Enquesta Salut Mental 2010	
Tauxa bruta de mortalitat	3,2	2009-2012	Infòrmes Mort i nat 2009-2012	
Mortalitat proporcional malalties no transmissibles (%)	36,7	2009-2012	Infòrmes Mort i nat 2009-2012	
Mortalitat proporcional malalties no transmissibles (%)	8,9	2009-2012	Infòrmes Mort i nat 2009-2012	
Mortalitat proporcional tumors (%)	19,9	2009-2012	Infòrmes Mort i nat 2009-2012	
Mortalitat proporcional causes públiques (%)	22	2009-2012	Infòrmes Mort i nat 2009-2012	
Mortalitat proporcional causes trauma (%)	6,9	2009-2012	Infòrmes Mort i nat 2009-2012	

Dades				
Utilització serveis sanitaris	G	ANY	FONT	
% població que declara haver visitat el seu m. capdavaner (darrer any)	74,5	2011	ENSA 2011	
% població que declara haver visitat el seu infermer (darrer any)	10,1	2011	ENSA 2011	
% població que declara haver estat hospitalitzada en el darrer any	13,3	2011	ENSA 2011	
% població que declara haver estat urgència hosp. (darrer any)	22	2011	ENSA 2011	
SATISFACCIÓ SERVEIS SANITARIS	G	ANY	FONT	
% de població satisfeta amb els serveis sanitaris utilitzats (públics)	92	2011	ENSA 2011	
% de població molt o bastant satisfeta amb els serveis HUSM (respecte al darrer any)	79,7	2014	CRSS 2014 IT	
% de població molt o bastant satisfeta amb els serveis CAP (respecte al darrer any)	65,1	2014	CRSS 2014 IT	
% dels encuestats que opinen que l'atenció hospitalària global és molt bona o bona (respecte al darrer any)	96	2013	Dir. redic i serv. exterm SAAS	
EXPRESSIÓ QUANTITATIVA PUBLICITÀRIA	G	ANY	FONT	
Despesa sanitària Pública total	313.553.736	2012	Elaboració pròpia	
Despesa sanitària per capta (Pobl. Registrada)	2000,0	2012	Elaboració pròpia	
Despesa sanitària colors PIB	0,11%	2012	Elaboració pròpia	

La Universitat i l'Escola d'Infermeria han de jugar un rol primordial a anticipar aquestes noves exigències i adequar les prioritats programàtiques. L'envelliment i la gestió del canvi són dos àmbits en què esperem molt de la innovació pedagògica i aplicativa.

6. Entre la responsabilitat de l'Estat i la responsabilitat dels actors del sistema. Entre les prestacions que finança l'Estat en concepte de missions de serveis públics, les que finança el nostre model de seguretat social i la part que queda a l'usuari amb o sense complementària de salut, s'ha de respectar un equilibri.

Andorra ha fet un important esforç els darrers anys assumint nous serveis finançats per l'Estat, entre els quals la part de serveis privats concertats i tot particularment en l'àmbit sociosanitari i el centre de diversitat funcional.

La CASS garanteix el finançament dels serveis hospitalaris i consultes de la majoria de professionals liberals en funció d'un tant per cent de reemborsament fixat per reglament i que pot modificar-se segons el benefici-risc de l'usuari.

Queda a càrrec de l'usuari un percentatge, que pot variar entre el 25% i el 10% en funció del servei o producte.

És un model responsable de copagament que responsabilitza l'usuari.

Els usuaris que per raons de recursos limitats no poden accedir a un servei ho sol·liciten el departament de Benestar, que, en concepte de protecció social, cobreix la part integral del servei si escau.

La recent Llei de serveis socials i sociosanitaris ha permès aclarir el nivell de responsabilitat dels actors i donar una seguretat jurídica a un sector important de l'estat del benestar, que és tot el tema de la protecció social a les persones més vulnerables i en estat de precarietat.

El model de copagament, i per tant de responsabilitat, obliga al corresponent control de l'ús dels serveis i dels productes sanitaris, com ho és l'ús, entre d'altres, del medicament. La creació del servei d'Inspecció sanitària i social i la revisió del control de la CASS completaran un dispositiu que té per finalitat garantir més qualitat i seguretat per a l'usuari.

No obstant això, en un futur cal reforçar l'educació del pacient i, per tant del ciutadà, i organitzar la seva implicació més gran per a un millor estat i organització del model de salut. Actualment, s'està elaborant un projecte de Llei de drets i deures de l'usuari que, prèvia revisió pel Comitè de Bioètica, es proposarà a totes les entitats socials i associacions d'usuaris.

Finalment, voldria acabar la ponència recordant que no hi ha models possibles sense una implicació del ciutadà en el pla individual i col·lectiu, amb visió de futur i de necessària transformació.

El rol del Comitè de Bioètica, creat al 2013, és fonamental per garantir, entre d'altres, el respecte de valors tenint ben clar que: *"si un être humain peut perdre à tout moment sa santé il ne peut pas perdre sa dignité"*.

Cristina Rodríguez i Galan,
màster en Economia i Gestió d'Empreses i ministra de Salut i Benestar

El model educatiu

Roser SUÑÉ i PASCUET

Bon dia a tothom. És, com s'ha dit abans, satisfactori estar aquí. Satisfactori poder parlar, amb una mica més de tranquil·litat, d'aspectes de gestió que estan relacionats amb les estructures del nostre país. Educació sempre ha estat un dels temes de riquesa de l'estructura d'Andorra. A mi se'm fa difícil parlar de quin model ha de ser, de quin model és i de quin model venim. Penso que som la suma d'allò que vam rebre, d'allò que estem gestionant i que portarem cap a un futur lligat amb moltes altres estructures que han sortit aquí i altres sinergies que s'han de treballar. Estructuraré ara la meua presentació amb una síntesi del que tenim, lligada amb allò d'on venim, i on són les línies de treball que està desenvolupant actualment el ministeri del qual tinc la responsabilitat.

Ha de quedar clar que fa anys que tenim una estructura de model educatiu públic, de lliure elecció dels pares i gratuïta. Només hi ha un centre privat a Andorra, parlo d'ensenyament obligatori, després ja parlaré d'altres tipus d'ensenyament. Aquesta línia de treball, aquesta estructura de sistema de lliure elecció, gratuït i públic ha conformat la seva manera de ser al llarg d'aquests anys. Al llarg de tot el segle xx, final del xix, i inici del segle xxi. Ha estat un model que s'ha mantingut amb tots els governs que han anat gestionant els diversos períodes i a més a més sempre han mantingut uns nivells d'inversió importants. En aquests moments quan parlem d'ensenyament obligatori estem parlant de 10.800 alumnes en total. 4.000 i escaig estan en el sistema educatiu andorrà, que en deu anys ha doblat la xifra, amb trenta anys d'existència; 3.400 estan en el sistema educatiu francès i 3.100 en el sistema educatiu espanyol. El pressupost que hi assigna el Govern és de 58 milions en ensenyament obligatori. La part d'educació inclou moltes més coses de les quals la gent no és sempre conscient. Hi ha evidentment el component econòmic que hi atorga l'Estat francès, que és responsable dels seus docents, i l'Estat espanyol. Perquè us feu una idea, l'Estat francès en aquests moments hi assigna 25 milions.

Com és la nostra estructura ara? L'escola andorrana i l'escola francesa de primària són a totes les parròquies, en canvi l'escola espanyola està present en aquests moments en quatre

parròquies i està en vies de concentrar-se encara més. Tenim centres d'ensenyament secundari, el que en diem segona ensenyança, en algunes parròquies i tenim els centres de batxillerat també només en algunes parròquies. Per tant hi ha una distribució geogràfica molt important que obliga també a fer algunes reflexions.

Aquesta estructura educativa té dins del sistema educatiu andorrà els centres d'ensenyament de primària, ensenyament de secundària, el centre de formació professional i tot allò que està relacionat amb la formació contínua i la formació d'adults.

A mesura que el temps ha anat passant, el desplegament cada cop ha estat més important en relació amb el que abasta la gestió del mateix ministeri. A més, el ministeri és responsable dels docents de llengua catalana i de ciències socials d'Andorra que imparteixen la matèria en els sistemes francès i espanyol, perquè és la part on nosaltres participem activament com a ensenyants, i tota una altra sèrie de serveis dels quals us parlaré.

El sistema educatiu francès té els seus centres a totes les parròquies, inclosos centres al Pas de la Casa i a Santa Coloma; a més té el Lycée Comte de Foix, que imparteix de la 6ème a la Terminale. Concentren tot el que seria segona ensenyança i batxillerat en un mateix espai.

El sistema educatiu espanyol té els centres en quatre parròquies, Escaldes, Andorra la Vella, Sant Julià de Lòria i Encamp, i té ensenyament secundari i batxillerat també, tot concentrat, a la Margineda. Per tant, hi ha una oferta molt important que d'alguna manera configura per ella sola la gestió que es pot fer des del ministeri. No sé si, quan es parla de model educatiu, s'és conscient que les competències pedagògiques del ministeri només van adreçades al sistema educatiu andorrà. És evident que les línies pedagògiques de treball del sistema educatiu francès i del sistema educatiu espanyol, les defineixen els dos estats.

El ministeri, per ell mateix, ha anat enfortint les seves competències tècniques a mesura que ha anat creixent, i per tant en aquests moments té una àrea d'ordenament curricular, una àrea d'exàmens i avaluacions i reconeixement de titulacions, una àrea d'inspecció i innovació, una àrea de psicopedagogia, i una àrea de recursos humans i formació, que configuren tots els aspectes tècnics que serveixen per donar suport als dotze centres que té el sistema i que regulen la funció de treball que tenen els 900 ensenyants que formen part del ministeri. Cal esmentar també que el ministeri és responsable d'un seguit de serveis escolars que s'afegeixen a la tasca pedagògica i que no són sempre coneguts pels ciutadans. El ministeri gestiona 4.300 usuaris del transport escolar. Gestiona tot l'esquí escolar, que forma part del currículum educatiu. L'obligatorietat de l'esquí és a tota la primera ensenyança. És responsable també de totes les beques. Tots els ajuts econòmics que es donen, tant en ensenyament obligatori com en ensenyament superior, estan dintre dels pressupostos de l'Estat. A més a més, amb una ampliació que s'ha fet aquest any, que entrarà en funcionament aquest setembre, per becar els segons cicles universitaris, i també és responsable de tota la part lligada amb un projecte que va sortir fa anys amb Salut, que és l'esport extraescolar, que dóna servei a uns 500 usuaris. La magnitud de la gestió global és molt més gran que pensar només en els currículums estrictes d'ensenyament.

El ministeri té una vida, jo diria, de consolidació en aquests trenta anys, satisfactòria. Ha estat capaç d'estructurar les seves àrees de treball per donar servei a les escoles i lligar-ho amb els dos sistemes que també formen part de la xarxa pública, però també té reptes importants a

les mans en aquests moments. Un va lligat precisament als convenis internacionals. La presència dels centres francesos i dels centres espanyols estan lligats per convenis. Amb França, aquesta legislatura hem renovat el conveni per a deu anys més. El nou conveni serà ratificat properament. L'acord assegura la presència francesa, hi insisteixo, dins de l'estructura pública i ha de permetre l'intercanvi també d'experiències pedagògiques i l'intercanvi de docents. Aquest punt és summament interessant de desenvolupar. Espanya s'ha plantejat el replegament dels seus centres, atès que els centres de Sant Julià i d'Encamp tenien pocs efectius. Estem treballant amb ells en un pla d'adequació per arribar a aquesta centralització de l'oferta en dos centres, un on hi hauria el que ells diuen primària i un altre on hi hauria la segona ensenyança i batxillerat, que seria a la Margineda i que faran en diferents fases. Per tant, aquest és un dels camps de treball que s'haurà de seguir atentament al llarg d'aquests anys, perquè configuren aquesta estructura educativa que és part de la nostra identitat com a país, aquesta suma dels tres sistemes.

La presència internacional d'Andorra en el pla educatiu s'ha enfortit en aquest període, jo diria, de manera visible, amb la presidència andorrana del Consell d'Europa, on la prioritat de treball va ser l'educació, i també vam ser convidats pel secretari general de les Nacions Unides a formar part del grup de països *campions de l'educació*. Són els països que treballen per aconseguir el 100% d'educació primària a tot el món.

Un cop descrita aquesta pluralitat de l'estructura, la línia bàsica de treball de la legislatura ha estat el Pla estratègic de renovació i millora del sistema educatiu andorrà (Permsea). El Permsea treballa en un model competencial. Es tracta d'adequar els continguts que s'ensenyen a les aules, en les matèries concretes, a fi de saber-los usar en moments determinats en situació de resolució d'un problema. Aquest nou plantejament ha implicat tota la renovació de programes, des del primer any fins a l'últim, i un esforç de coordinació molt important. Hem reforçat tot aquest plantejament amb una eina, de la qual es va parlar molt, que és la tauleta, a fi de reforçar les tasques. A més, tota la implementació es farà de manera esglaonada, començant pel primer curs de segona ensenyança amb un calendari establert pels equips tècnics del ministeri.

Què ha suposat el Pla estratègic? Primer, formació constant dels mateixos docents, als quals s'ha demanat una gran implicació. Ha comportat també una reflexió amb els pares sobre què suposa aquest canvi de model pedagògic i, a més a més, ha implicat una renovació tecnològica dins de la mateixa escola.

El Permsea ha posicionat l'escola, en el moment que ha fet trenta anys, en una segona etapa de reflexió pedagògica. L'Escola andorrana es va veure abocada a gestionar, en molt poc temps, un creixement enorme. No sé si recordeu els titulars dels diaris en matèria educativa dels anys vuitanta i noranta; eren sempre problemes d'edificis, recordeu els barracons, els prefabricats... Aquesta tardor s'inaugurarà l'ampliació d'Ordino i ampliarem Canillo. I a partir d'aquí, l'estabilització del sistema és clara. Això ens permet centrar tots els esforços de treball en la part qualitativa. Vull dir que la línia de treball que s'enforteix és la línia de reflexió pedagògica, tenint present que l'eix central del meu ministeri serà sempre el docent. És a dir, si no hi ha docents ben preparats, si no hi ha docents motivats, si no hi ha docents reconeguts, poc podem esperar del futur. Per tant, aquesta és una de les línies de treball també per

enfortir. L'altra línia de treball és la reflexió sobre els indicadors. Ens en falten d'específics relacionats amb les avaluacions internes. Nosaltres, en aquests moments, estem dissenyant, per desenvolupar els propers anys, tant les avaluacions nacionals com les avaluacions lligades a projectes internacionals, que exigeixen, abans de poder-hi participar, una reflexió interna fonamental relacionada amb l'estructura del model educatiu.

Un altre dels aspectes que forma part intrínseca de tota la gestió són els projectes d'inclusivitat que des de l'inici han configurat una part dels eixos centrals de treball del ministeri.

Unes paraules ara d'una altra competència que recau en el ministeri: l'ensenyament superior. Està format per un centre públic i dos de privats. Tenim totes les titulacions adequades al marc europeu de titulacions. L'ensenyament superior és un dels àmbits de treball que més hem intentat lligar a l'obertura econòmica i amb el qual hem treballat per veure si es pot atreure ensenyaments fets per altres universitats estrangeres, que puguin compartir amb les universitats existents a Andorra i que atreguin gent que vingui a estudiar al país.

Si parlo d'ensenyament superior és també perquè em serveix per fer una pinzellada important en relació amb un dels temes que no sé si forma part, em sembla que no, de les discussions d'avui: és el nostre acostament a la Unió Europea. Com més a prop estem de la Unió Europea, per tant com més a prop estem d'aconseguir un acord d'associació, més fàcil serà la circulació d'aquestes titulacions i dels nostres joves a Europa.

Finalment, un altre aspecte per destacar en aquestes reflexions és que l'educació sempre ha gaudit d'un enorme consens polític. Les lleis que encara regulen en aquests moments l'estructura educativa són del 1993, són filles de la Constitució. Ho esmento perquè considero molt important que en matèries que són eines de cohesió social aquesta voluntat de consens sigui sempre present. És important que gaudeixin també d'un alt component d'anàlisi política sensata. Amb això no estic dient que tothom hagi d'estar d'acord en tot. Estic dient que, en matèria educativa, no s'hi val desmuntar i muntar cada vegada. S'ha de donar continuïtat als projectes perquè el temps de consolidació és el que permet fer les noves adequacions.

Penso que us he comentat els aspectes fonamentals del model educatiu, alhora molt sòlid i complex. És un petit trencaclosques. Cada cop que se'n mou una peça s'han de refer les altres i per això és fonamental tenir aquesta visió global del que ens ha aportat el model fins ara. Jo no he parlat de la crisi perquè, aquest Govern, amb bon criteri, ha mantingut la inversió en matèria educativa ja que la considera una aposta per al futur.

És una educació de qualitat que garanteixi l'accés de tots els joves a la formació la que ens ha de permetre caminar en aquest segle XXI que ha esdevingut imprevisible. Els reptes són importants, però el beneficis superen amb escreix les dificultats.

Gràcies.

Roser Suñé i Pascuet,

llicenciada en Filologia Catalana i ministra d'Educació i Joventut del Govern d'Andorra

L'oasi comunicatiu andorrà. Perills i amenaces per al dret d'informació i les llibertats d'expressió i opinió

Marc SEGALÉS i DALMAU

Una ràdio i televisió públiques, quatre diaris amb les respectives versions digitals, una trentena d'emissores de ràdio malgrat que únicament quatre ofereixen programació pròpia mentre que la resta són simples altaveus de les emissores veïnes, un diari digital, quatre publicacions mensuals de temàtica diversa, una publicació mensual d'informació econòmica, una agència de notícies i prop d'una vintena de blocs, de professionals de la comunicació o no, són els que conformen el mapa comunicatiu andorrà, on encara es podrien afegir unes set o vuit agències de comunicació i publicitat. I tot això en un país que té tot just 70.000 habitants.

I ja hi ha lloc per a tothom? Aquesta és una de les preguntes que cada any fan els estudiants d'alguna de les branques de la comunicació que vénen a fer una estada al diari *BonDia* i aquells que han centrat alguns dels seus treballs de carrera en les particularitats, o especificitats que sempre agrada més al país, de l'oasi comunicatiu andorrà. I la resposta, malgrat la cara de sorpresa d'alguns, és que sí o, com a mínim, així ha estat fins ara, on ni la virulència de la crisi econòmica, que també ha impactat de ple en els mitjans de comunicació, ha comportat, a diferència de la majoria de països del nostre entorn, la desaparició de cap dels mitjans existents.

Aquesta quantitat de mitjans de comunicació, i per tant la pluralitat que comporta i les múltiples opcions de què disposen els ciutadans del país per informar-se, no ha passat desapercebuda a l'exterior. No es pot oblidar que la premsa, o el quart poder com el va batejar l'escriptor i polític angloirlandès Edmund Burke per l'extraordinària influència que exercia als anys previs a la Revolució Francesa, i la forma d'exercir-la és un dels elements que es tenen en compte a l'hora de valorar la salut i la qualitat democràtica de qualsevol Estat, ja que al marge d'informar, els mitjans exerceixen com a element controlador dels altres tres poders –executiu, legislatiu i judicial– que conformen un estat democràtic. I, en aquest aspecte, Andorra acostuma a aparèixer en els llocs de privilegi. Així es pot constatar en el rànquing anual de llibertat de premsa que publica l'ONG Reporters Sense Fronteres, i on el Principat apareix en el lloc número cinc d'una llista de 180 països.

Malgrat que no es pot obviar que aquesta classificació, que mesura el nivell de llibertat d'informació i el grau de llibertat del qual gaudeixen periodistes i internautes de cada país –però també els esforços de les autoritats per respectar i garantir el dret a la informació–, està feta a partir d'un paràmetres subjectius fixats per l'ONG que publica la llista, hauria de ser una dada per estar-ne, i no només els professionals de la comunicació, ben orgullosos.

Tot i aquesta bona percepció exterior i la bona i envejable, si la comparem amb la situació en d'altres estats, convivència, sense perdre la sana competència, dels diferents actors de l'oasi comunicatiu andorrà, aquest ha de fer front a diverses situacions, perills i amenaces que en poden alterar la configuració actual i podrien, seguint amb l'exemple de l'estudi de Reporters Sense Fronteres, fer caure el país dels llocs de privilegi del rànking. I això pot passar per factors interns, propis a l'evolució que ha seguit el sector de la comunicació i a la força i projecció social dels mitjans –poder en definitiva–, però també per qüestions externes que deixen poc marge de maniobra.

Afirmava anteriorment que la crisi econòmica no ha comportat el tancament de cap mitjà de comunicació. Cert, però els ha precaritzat. La majoria d'empreses del sector han portat a terme retallades en les plantilles, fet que ha repercutit sense cap mena de dubte en la qualitat del producte, en aquest cas la informació que reben els ciutadans. I és que, com en la majoria de professions, fer la mateixa feina amb menys personal com a situació habitual, no puntual com en el cas d'una baixa o unes vacances, fa que no es pugui treballar de la mateixa manera. Així, la gran majoria de mitjans recorren més a les notes de premsa dels diferents gabinets i les donen per bones amb més facilitat que no quan, amb més personal, es treballava més cada informació. Això ha provocat una uniformitat en els continguts dels diferents mitjans amb la pèrdua de riquesa informativa i punts de vista que suposa per als ciutadans, que, optin pel mitjà que optin, consumeixen gairebé la mateixa informació –fet d'altra banda habitual en un país de les dimensions del nostre– i, el que sí és realment més preocupant, gairebé explicada de la mateixa manera.

La crisi ha comportat també una caiguda considerable de la publicitat, al voltant del 40% al 50% en premsa escrita i de gairebé el 60% en el cas de les emissores de ràdio, que no es pot oblidar que és la principal font de subsistència de tots els mitjans de comunicació, a excepció de la ràdio i televisió públiques, sufragades pel Govern. Més enllà de l'efecte econòmic sobre els comptes de resultats dels diferents mitjans, això suposa també un perill a l'hora de garantir el dret a la informació i les llibertats d'expressió i opinió, ja que es corre el risc que la informació passi a ser una simple mercaderia i els criteris econòmics s'imposin als periodístics a l'hora de tractar o donar determinada cobertura a una informació. És a dir, aquest paga, aquest surt; o aquest paga i per tant dono cobertura a l'acte al marge del valor informatiu que pugui tenir. Convertir la informació en un simple mercat és perillós no només per l'empobriment de la qualitat de la mateixa informació sinó també perquè resta independència i credibilitat als mitjans de comunicació i en dificulta enormement la tasca d'exercir de controladors dels altres poders de l'Estat, amb la pèrdua de qualitat democràtica que, es vulgui o no, això comporta.

Més enllà de les qüestions que li són pròpies i les que han estat agreujades per la crisi econòmica, l'oasi comunicatiu andorrà haurà d'afrontar en breu un nou repte, com ho és el

que suposa la proposició de llei qualificada de protecció civil als drets a la intimitat, a l'honor i a la pròpia imatge impulsada pel grup parlamentari demòcrata i de la qual, i malgrat que pugui ser sorprenent després d'haver emès un criteri favorable, se n'ha desmarcat fins i tot l'executiu, en admetre, per boca del ministre portaveu, que es tracta d'una llei que no és pas necessària.

I no ho és perquè els drets que presumptament pretén protegir es troben ja del tot protegits amb la legislació existent i la persona que pugui considerar que en algun moment li han estat vulnerats té tots els mecanismes al seu abast per poder defensar-se.

Així, el Codi Penal ja recull, entre els articles 172 i 178, els delictes de calúmia, injúries i difamació, i fixa fins i tot la responsabilitat solidària del mitjà de comunicació a través del qual s'hagués propagat algun d'aquests delictes. Quina necessitat doncs hi ha d'obrir la via civil? Plantejar aquest tipus de protecció dels drets a l'honor, a la intimitat i a la pròpia imatge no és per si sol una mala cosa. Ara bé, de la manera com s'ha fet es perverteix absolutament l'objectiu que pogués tenir la llei. I és que la via civil que planteja el grup parlamentari demòcrata, que sembla més encaminada a donar elements per quantificar el cost que pugui tenir la lesió d'aquests tres drets que no pas a protegir-los, obre el camí de la por, de l'amenaça i de l'autocensura dels mitjans de comunicació.

I és que malgrat la tossuderia reiterada d'alguns dels defensors de la llei, el text, exceptuant els sis/set articles referits a l'espai digital, pren com a base i, de fet calca, la normativa espanyola del 1982 i, igual que aquesta, obre la porta a un increment de demandes contra els mitjans de comunicació no per rescabalar cap dany o defensar-se d'una intromissió il·legítima a aquests drets sinó únicament per percebre una indemnització. És a dir, el dany a l'honor poc importarà si la indemnització és prou quantiosa.

Una llei, la motivació real de la qual encara no ha estat capaç d'explicar cap dels 22 consellers generals que en van votar la presa en consideració –fet que abona encara més les tesis que apunten cap a una certa intolerància a les crítiques–, que suposa a més començar la casa per la teulada.

Perquè es fa difícil d'entendre que vint-i-un anys després de la Constitució i, exceptuant la llei de creació de la ràdio i televisió públiques, sense cap regulació específica del sector de la comunicació ni sobre la llibertat d'informació es vulgui ara, interessadament és evident, barrejar drets en un únic text, poc treballat i on no s'han tingut present les conseqüències que pugui comportar.

I és que malgrat aquesta barreja, amb una voluntat inequívoca de difuminar-los, l'article 12 de la Constitució deixa ben clar que "es reconeixen les llibertats d'expressió, de comunicació i d'informació. La llei regularà el dret a rèplica, el dret de rectificació i el secret professional. Queda prohibida la censura prèvia o qualsevol altre mitjà de control ideològic per part dels poders públics".

En canvi, l'article 14 de la Carta Magna disposa que: "Es garanteix el dret a la intimitat, a l'honor i a la pròpia imatge. Tothom té dret a ésser protegit per les lleis contra les intromissions il·legítimes en la seva vida privada i familiar."

No obstant que sembla prou evident que es tracta de qüestions diferents, i de fet així ho tracta la legislació espanyola, la proposició de llei que es troba a tràmit parlamentari les posa al

mateix sac. Però, i això encara planteja més dubtes sobre l'objectiu real del text, la barreja no és uniforme i tot i que regula la protecció civil dels tres drets i a la vegada el dret a rèplica i de rectificació, obvia la qüestió del secret professional, amb la qual cosa deixa totalment desemparats els professionals de la comunicació.

Un text, en definitiva, i en espera de les millores i correccions que se'n puguin fer per la via d'esmena, que fomenta i promou l'autocensura per part dels mitjans i que pot arribar a emmordassar la llibertat d'expressió i limitar el dret a la informació dels ciutadans.

Marc Segalés i Dalmau,

periodista i director dels diaris gratuïts *BonDia* i *Més Andorra*

El model de seguretat social

Josep DELGADO i VILLENA

Bon dia a tothom.

En primer lloc voldria deixar clar que tot el que diré a continuació, i molt especialment tot allò que impliqui judicis de valor, correspon a la meva opinió personal i que, en cap cas, no exposa un posicionament de la institució que actualment tinc l'honor i la responsabilitat de presidir.

Començaré per recordar que les funcions principals de la CASS han estat tradicionalment i són el finançament de la sanitat i el finançament de les pensions (tant d'invalidesa com de vellesa). Tant la política sanitària com la política social d'Andorra són funcions del M. I. Govern. De vegades, em trobo amb l'existència d'una percepció que aquestes polítiques les fa la CASS. No és cert, i des de fa uns anys, i de manera gradual, el finançament de totes les prestacions no contributives, amb caràcter bàsicament social, es van traslladant al ministeri corresponent.

Això és important per dos motius:

- Actualment el Govern pot gestionar millor que la CASS la informació necessària per avaluar qui compleix els requisits i qui no per ser beneficiari d'aquestes prestacions no contributives.
- Pressupostàriament es va unificant l'esforç de finançament social per part de l'Estat, de manera que es fa transparent que l'Estat andorrà dedica una quantitat important de recursos a fins socials, en contra d'alguns corrents d'opinió, que consideren Andorra un país poc sensible en aquests temes.

La CASS jugarà un nou paper important aviat, ja que serà l'entitat recaptadora del nou impost de l'IRPF en relació amb les rendes salarials.

La CASS es finança mitjançant les aportacions que fan al sistema els treballadors i empresaris, en una proporció que actualment és inferior per part del treballador respecte de l'empresari. Aquesta afirmació no és banal, ja que l'inevitable increment de cotitzacions, que com veurem més endavant caldrà fer-hi front, posarà sobre la taula els interessos contraposats d'aquests col·lectius sobre com es reparteixen els esforços addicionals en els futurs increments de cotització.

Actualment es cotitza un 20% del salari brut, que es reparteix a parts iguals entre el

finançament de la sanitat i la dotació al fons per les pensions de vellesa. En números rodons, dels 200 milions recaptats, 100 milions se'n van a la sanitat i els altres 100 milions a les pensions.

La nova llei, recentment aprovada, no incrementa la càrrega global del 20%, però tenint en compte la fràgil situació de sostenibilitat del sistema de les pensions de vellesa, s'aplicarà la recaptació dedicant el 12% (en comptes del 10%) al fons de vellesa i un 8% (en comptes del 10%) al finançament de la sanitat.

Arribats a aquest punt cal recordar que fins al 2008 la recaptació era suficient per fer front al finançament de la sanitat del país. A partir d'aquell any es generen dèficits permanents estructurals, i el març del 2011 s'esgoten les reserves que s'havien acumulat d'anys anteriors. Aquest fet és important, ja que a partir d'aquest moment i per primera vegada en la història, el Govern ha de destinar diners del seu pressupost a cobrir el dèficit de la CASS.

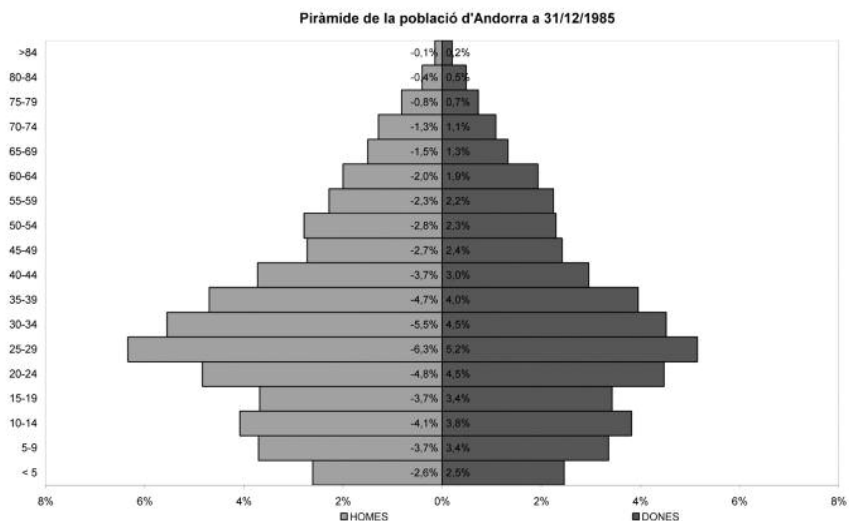
D'alguna manera em permeto dir que fins llavors la sanitat no havia estat mai un problema econòmic per a l'Estat andorrà i que a partir d'aquell moment ho comença a ser, i a més, de manera molt significativa.

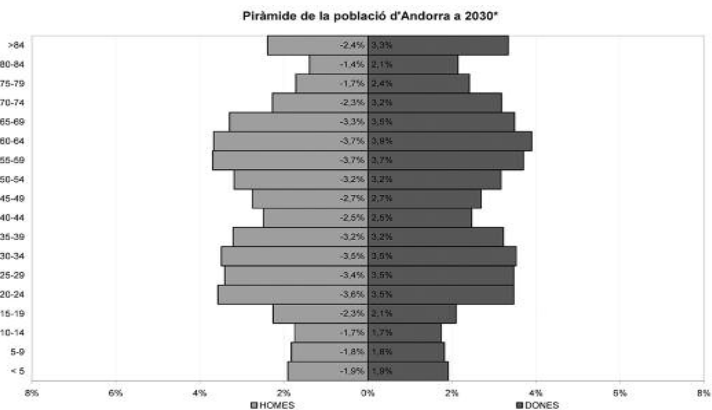
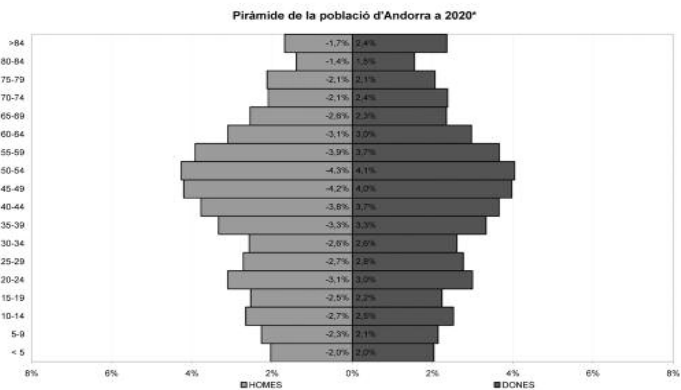
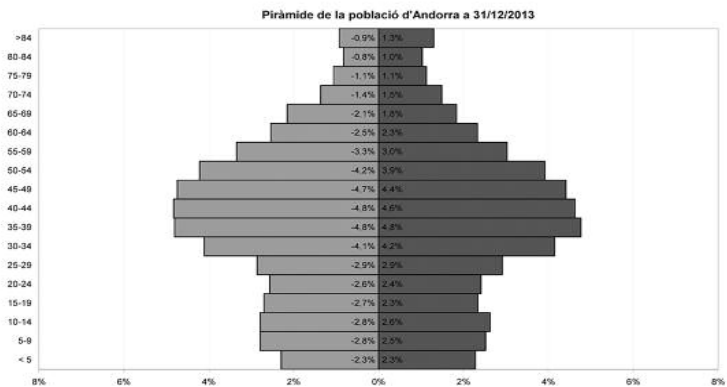
Actualment ens movem en dèficits anuals entorn dels 28-30 milions d'euros. Amb la rebaixa de dos punts (passar del 10% al 8%, per tal d'anar dotant de sostenibilitat les pensions) el Govern es trobarà haver de dedicar-hi entorn de 50 milions d'euros cada any, quan fins al 2011 mai no havia hagut de dedicar recursos per finançar el dèficit sanitari de la CASS.

A més, això no és conjuntural. És estructural i anirà a pitjor.

Mireu tot seguit l'estructura demogràfica d'Andorra i el cost sanitari per franges d'edat:

**S'hi inclou població no resident l'any 2013 que percep una prestació de jubilació de la CASS*

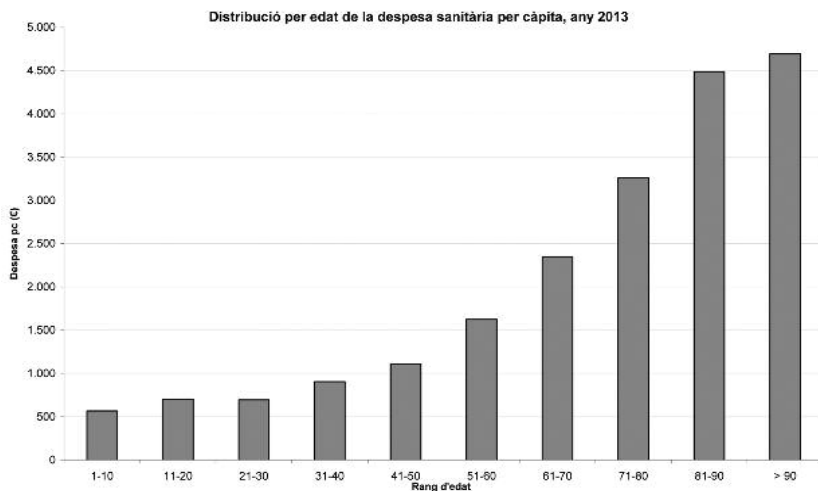

Despesa mitjana per rang d'edat 2013*

Rangs edat	Despesa pc*
1-10	568,0
11-20	703,1
21-30	696,6
31-40	904,5
41-50	1.110,5
51-60	1.626,0
61-70	2.344,2
71-80	3.259,4
81-90	4.486,8
91-100	4.693,2
TOTAL	1.219,5

*cost sanitari per càpita de la població amb consum sanitari 2013

Observem com es dispara el cost sanitari per persona a partir del 60 anys.

La conclusió és evident. La població envellaix. Els fills del *baby boom* dels anys 60 i 70, i que som una part importantíssima de la població, l'any 1985 érem joves i amb poca despesa sanitària. Actualment, ja som madurets i la despesa sanitària comença a ésser significativa. L'any 2020 i l'any 2030 serem grans, serem molts i tindrem molta despesa sanitària. És llei de vida i no s'hi pot fer res.

Amb aquest escenari demogràfic, l'Estat tindrà dificultats importants de finançament de la sanitat.

I això que acabo de dir és amb independència de tot allò que es pot racionalitzar, comprar i controlar millor. Caldrà, efectivament, comprar i controlar millor, però l'estructura demogràfica és tan brutalment desfavorable que ho condicionarà tot.

Fins aquí el que volia comentar de la branca de la CASS que finança la sanitat.

M'agradaria dir algunes coses de la branca que finança les pensions de vellesa:

En primer lloc, crec que aquests darrers tres anys s'ha avançat molt quant a conscienciació de la situació i de la dificultat de sostenibilitat d'aquesta branca. Jo diria que actualment ningú no nega que tenim un greu problema que s'arrossega des de fa molt anys, i que si no es fan actuacions contundents en la dècada del 2030 no quedaran diners en el fons de reserves.

L'origen del problema està a bastament explicat; es va dissenyar a l'origen un sistema que era equilibrat, sempre que la mitjana d'esperança de vida se situés entorn als 72-73 anys.

Qui treballés quaranta anys i rebés un cop jubilat una pensió equivalent al 50% de la mitjana del salari d'aquest quaranta anys, podria cobrar pensió durant set o vuit anys, i el sistema era sostenible amb independència de com fos la piràmide d'edat.

A partir del moment en què l'esperança de vida s'ha anat allargant, sense incrementar les cotitzacions, el sistema s'ha fet insostenible.

Durant trenta anys no es van incrementar les cotitzacions, l'any 2008 es van incrementar dos punts (del 8% al 10%) i ara s'incrementaran dos punts més (del 10% al 12%), quan ja fa vint anys que les cotitzacions haurien de superar el 20%! Aquest fet ha suposat una venda de punts a preu de saldo, que sota el meu punt de vista implica una expectativa de drets que es revelarà inassumible.

Hi ha gent (normalment provinent de la política) que es resisteix a acceptar aquesta realitat i intenta *despistar al personal* dient que estem en un sistema de repartiment i que ja vindran joves que pagaran les pensions dels futurs jubilats. La càrrega que suposarà per als nostres fills i néts és el perfecte contraexemple de la tan cínicament utilitzada frase de *solidaritat intergeneracional*. A més això només és possible en un món en què la piràmide demogràfica sigui, permanentment en el temps, molt ampla a la base i molt estreta cap al vèrtex superior (com si fóssim una població de conills).

Us convido a tornar a mirar la nostra piràmide demogràfica, que és i sobretot serà molt ampla per dalt i estreta per baix.

La nova llei apunta en la bona direcció. Sense entrar en el detall de les mesures, en destacaré tres. També em mullaré i, tot i que se'm tornarà a criticar molt, esmentaré la mesura que al meu criteri tard o d'hora algú haurà d'acabar implantant, encara que això suposarà modificar la llei recentment aprovada, que procura ser garantista de les expectatives dels drets adquirits. La cotització s'incrementa dos punts, però tant des del Govern com des de tot l'arc parlamentari, hi ha consens que caldrà anar incrementant progressivament el percentatge de cotització.

Si aquesta mesura s'hagués fet 25 anys enrere, avui no hi hauria problemes de finançament i no caldrien altres mesures addicionals.

La revaloració de les pensions no estarà automàticament vinculada a l'IPC, sinó que es tindran en compte factors lligats a la situació econòmica del país.

Aquesta mesura ajudarà significativament. Sempre es pot dir que implica restar poder adquisitiu a les pensions, i probablement sigui veritat en funció del valor que cada any

determini el Govern, però no podem perdre de vista que totes i cadascuna de les pensions són d'un valor de més del doble del que correspondria per les cotitzacions realitzades. A més, al país s'ha generat legislació social per cobrir els casos de precarietat.

La mesura més important, i que per ella mateixa dotaria de sostenibilitat el sistema si l'Estat tingués gran capacitat econòmica, és la que obliga el Govern a fer-se càrrec dels dèficits des del moment en què es comencen a generar, i per tant, se salvaguardaria el fons de reserves. Aquesta és una mesura molt important. Per a aquells de vosaltres que m'escolteu i tingueu tendència a ésser optimistes, el Govern d'Andorra ha fet el pas definitiu i les pensions estan garantides. És sense dubte un gran pas, i reafirma que aquest Govern ha fet tot el possible per reforçar el sistema públic de les pensions.

Per a aquells de vosaltres a qui us agradi mirar el futur detectant possibles riscos, imagineu l'escenari següent:

Tot i que es pugin un parell de punts més les cotitzacions, tot i que es congelin o es mig congelin les pensions, aniran arribant noves generacions, cada cop més nombroses, als 65 anys. En funció de les puges de cotitzacions i del nivell de revaloració de les pensions passarà que el Govern (més tard o més d'hora) haurà d'injectar diners a la CASS per cobrir el dèficit. Serà l'any 2020 o 2024 (tant és) però en aquells anys el ministre de Finances de torn haurà de començar a afegir una partida al pressupost, que durant els primers quatre, cinc o sis anys, tot i ser important, probablement serà assumible. Ara bé, el setè, vuitè o novè any no només serà creixent sinó que, al meu parer, serà molt desestabilitzadora per al pressupost del Govern, ja que parlem d'importos que superen els 100 milions d'euros anuals, amb creixements posteriors exponencials.

Aquest escenari ens porta a la mesura que abans deia que tard o d'hora algú haurà d'implantar, i que segur que rebré crítiques per exposar-ho.

La piràmide demogràfica és demolidora, i en la mesura en què els fills del *baby boom* arribem a l'edat de jubilació, el sistema té risc de col·lapse.

Davant d'això, la reflexió que el valor dels punts acumulats no es podrà assumir i que caldrà *devaluar-los* – cosa de què en data d'avui ningú no vol sentir a parlar – crec que vindrà tota sola en el moment en què el Govern hagi de fer front a dèficits importants de la branca jubilació de la CASS.

La llàstima és que si no toquem drets adquirits ara caldrà ser més radicals quan els toquin d'aquí a deu anys.

La gent que avui dia estan retirats o propers a retirar-se probablement no notaran res del que he exposat; crec que pràcticament no els afectarà.

Els fills del *baby boom* i posteriors, és a dir la gent de 55 anys en avall, crec que és inevitable que vegin en el futur les seves expectatives alterades i, objectivament són els primers interessats a reduir expectatives a canvi de millorar en sostenibilitat.

En els tres anys que fa que reflexiono sobre el nostre sistema de pensions no puc deixar de viatjar en el temps i anar trenta anys enrere, quan cursava l'últim curs de carrera i vaig tenir la sort de tenir com a professora de demografia l'Anna Cabré. Jo tenia 23 anys i ella m'explicava que es feia visible a quaranta anys vista (en aquell moment) dificultats per als sistemes de pensions europees. Si mireu el gràfic corresponent a l'any 1985, efectivament es comença a detectar una estreït significativa de la base.

Però sempre analitzava (i ho continua fent) que no només hi influeixen aspectes demogràfics purament endògens, sinó que els fenòmens migratoris poden arribar a tenir molta rellevància. I aquests fenòmens migratoris sempre van de la mà de la demanda de mà d'obra per exigències del creixement econòmic.

Vull deixar oberta aquesta porta per a aquells que *necessitin* un cert toc optimista. Personalment crec que els propers deu o quinze anys és molt improbable que es produeixi un increment de població immigrant jove que el país necessiti, conseqüència de la manca de mà d'obra autòctona.

Caldrien unes taxes de creixement molt elevades, que no hi ha cap element objectiu que permetin preveure-les, i a la meua edat, *actes de fe, els justos*. El sentit comú em diu que hem d'actuar sense esperar miracles. Seria una irresponsabilitat. Si els miracles vénen, benvinguts seran i tots en gaudirem.

Només us voldria tornar a recordar que les opinions, afirmacions i judicis de valor que he exposat ho són en el pla personal.

Per acabar, voldria cloure aquesta intervenció amb dues cites d'aquelles que serveixen per a qualsevol situació, i que en tot cas penso que són adequades per al tema que ens ocupa:

La primera cita és aquella que diu: *No hi ha vents favorables per a aquell que no sap on vol anar*. Jo diria que un cop s'ha fet el desgast enorme d'informació i conscienciació de les dificultats que ens vénen a sobre tant en l'àmbit del finançament sanitari com en el del finançament de les pensions, sabem cap a on volem anar, i la nova llei apunta en la bona direcció. Caldrà, això sí, incrementar la intensitat i la velocitat d'algunes mesures, encara que resulti impopular.

La segona cita, especialment pensada per a la generació del *baby boom* i posteriors, és aquella que diu: *Que els déus ens donin la força per canviar allò que es pot canviar, que ens donin la serenitat per acceptar allò que no podem canviar i que ens donin la saviesa per diferenciar bé entre allò que es pot i allò que no es pot canviar*.

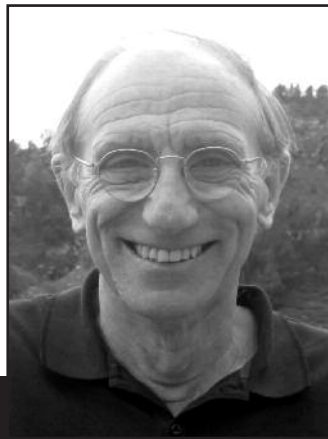
Moltes gràcies per la vostra atenció.

Josep Delgado i Villena,
economista i president del consell d'administració
de la Caixa Andorrana de Seguretat Social

El destí muntanya: oportunitats i model de futur

Conrad BLANCH i FORS

Introducció

No descobriré res de nou si afirmo que un dels principals motors de l'economia andorrana és el turisme i que dintre de l'oferta turística d'Andorra, la muntanya, especialment a l'hivern, és un factor d'atracció indiscutible. De turisme en general en parlarà el Sr. Betim Budzaku, jo em centraré en el destí muntanya des de l'òptica de les estacions d'esquí.

El sector de les estacions d'esquí genera, doncs, com a gran part d'Europa, la major part de la seva activitat a l'hivern. Tot i així, els darrers anys s'ha anat incrementant l'oferta d'activitats a l'estiu per aprofitar les infraestructures existents i sobretot per oferir un complement als visitants en aquest període de l'any. Si l'esquí es troba com a primer motiu de visita a Andorra durant els mesos d'hivern per a un 60% dels visitants, a l'estiu, com apuntava, les estacions de muntanya tenen un paper complementari.

En aquesta ponència tractaré bàsicament de l'oferta d'hivern i faré també algunes referències a la d'estiu.

Alguns indicadors del sector de l'esquí

Per mesurar l'activitat vinculada a l'esquí un dels indicadors més fàcilment computables és el nombre de dies d'esquí venuts. En el gràfic 1 es mostra l'evolució en els darrers quinze anys.

S'hi observa un creixement fins a arribar a la xifra de 2.500.000 dies d'esquí, però també un sostre en les vendes, símptoma de la maduresa en què es troba el sector a tota l'Europa occidental i també de la forta competència d'altres estacions dels

Temporada	Dies d'esquí (forfets/dia venuts)
1999-2000	2.308.000
2000-2001	2.255.650
2001-2002	2.282.000
2002-2003	2.458.000
2003-2004	2.519.333
2004-2005	2.554.000
2005-2006	2.528.000
2006-2007	1.892.990
2007-2008	2.282.000
2008-2009	2.342.427
2009-2010	2.331.105
2010-2011	2.214.342
2011-2012	1.994.028
2012-2013	2.181.533
2013-2014	2.356.664

Gràfic 1 – Font: Ski Andorra

Pirineus català, aragonès i francès.

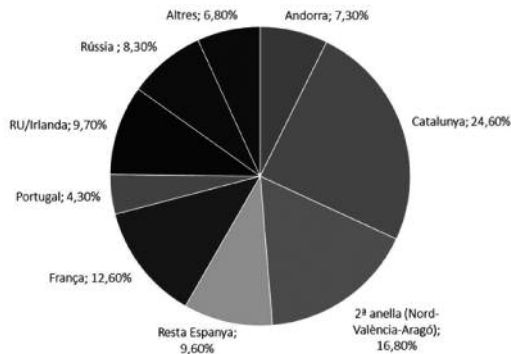
Del total d'esquiadors que visiten a Andorra, més d'un 50% provenen d'Espanya, amb un clar predomini de l'esquiador català. En el gràfic 2 es pot apreciar la distribució dels esquiadors per país d'origen.

A part dels països emissors més importants, es té relació comercial amb 22 orígens diferents.

Un altre factor de dinamització de l'economia andorrana són les inversions que realitzen les estacions d'esquí, que els últims deu anys han representat 168 milions d'euros (font: Ski Andorra).

Si atenem dades d'ocupació laboral, les estacions donen feina directa a uns 1.800 treballadors. El model de negoci de les estacions d'Andorra inclou remuntadors, pistes, escola d'esquí i restauració.

A part de l'activitat dins dels dominis, les estacions d'esquí són un motor de desenvolupament de les activitats complementàries, com l'hostaleria, el comerç i altres serveis. Si ens fixem en les dades de diferents estudis del sector, s'estima que per cada euro ingressat per forfait es generen 7 euros d'impacte induït. Això pot representar una xifra d'impacte econòmic total al voltant d'uns 400 milions d'euros per temporada. Actualment està en curs un estudi encomanat per Ski Andorra amb l'objectiu de calcular amb més exactitud aquest impacte.

Gràfic 2 – Font: Grandvalira

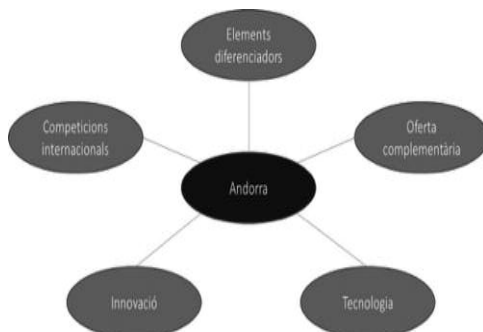
Posició competitiva del sector de l'esquí

Amb vista a formular estratègies de futur és bàsic analitzar quina és la posició competitiva de l'esquí a Andorra. Tractarem cinc aspectes, com es pot veure en el gràfic 3, que constitueixen les **fortaleses** del sector.

- **Elements diferenciadors:** espai esquiable (300 km de pistes), garantia de neu, qualitat de preparació de pistes, capacitat hotelera (39.000 llits), paisatge i entorn natural, gestió integrada dels serveis a la muntanya.

- **Oferta complementària tot l'any:** naturalesa, *wellness*, *shopping*, cultura, gastronomia, Naturlandia, Caldea & Inúu, Palau de Gel, 360° Xtrem.

- **Tecnologia:** en el pla tècnic (treball de pistes, innivació, seguretat, forfets mans lliures...) i relacional (Wi-Fi a les pistes, xarxes socials, webcams HD, aplicacions per a *smartphones*...)

Gràfic 3

- Innovació:

- Especialització d'espais: circuits infantils tematitzats, pista cronometrada, *snowparks*, *ski ratrack*, esquí de nit, circuit de conducció...
- Esdeveniments i animacions: *après-ski*, sopars d'alçada, concerts, presentació i test de productes.
- En productes: tipologies de forfets, traçabilitat.

- **Competicions internacionals:** els darrers anys s'ha donat un fort impuls a l'organització de proves de prestigi internacional que han contribuït a posicionar Andorra com un destí de neu de primer nivell. Algunes de les competicions més significatives han estat:

- Copa del Món FIS d'esquí alpí Grandvalira Soldeu 2012
- SBX FIS World Cup 2014 Vallnord Arcalís
- Total Fight Grandvalira Tarter
- Copa del Món KM llançat Grandvalira Grau Roig
- Trofeu Borrufa a Vallnord Arcalís
- El Dorado a Vallnord Arcalís

Per tancar aquest apartat esmentarem algunes de les **debilitats i amenaces** que afecten el sector:

- Estacionalitat del negoci. Dificultat per establitzar plantilles.
- Estructura de costos fixos alta, que comporta un punt d'equilibri elevat.
- Limitació de les inversions per falta, en algun cas, de rendibilitat en el negoci.
- Maduresa del sector de la neu.
- Alta competència de les estacions del Pirineu i d'opcions de lleure substitutives a la neu.
- L'entorn de crisi condiona el consum. Sensibilitat al preu.
- Transport públic limitat.
- Zones d'aparcament insuficients.
- Accessibilitat difícil en algun cas.
- Senyalització de vegades confusa i no homogènia.
- Canvi climàtic?

Oferta d'estiu

La muntanya a l'estiu és un espai magnífic per desenvolupar-hi tot tipus d'activitats i Andorra reuneix les condicions ideals per atraure visitants en aquesta època. Així podem parlar d'escalada, barranquisme, vies ferrades, llacs, *trekking*, senderisme... També s'ofereixen molts itineraris per practicar el cicloturisme a les valls d'Andorra.

En aquest context les estacions d'esquí, a partir de les seves infraestructures, han desenvolupat una oferta complementària que, entre d'altres, inclou activitats per a famílies, *bike parks*, golf, itineraris de senderisme abalisats. A part s'ha potenciat un programa ampli d'esdeveniments, alguns de gran ressò internacional, com la Copa del Món de *mountain bike* a Vallnord.

Aprofitant l'alçada i la disponibilitat de serveis a Andorra, una de les línies que actualment està en creixement és la d'estades esportives, tant d'equips de base com d'alta competició.

En síntesi, a l'estiu no existeix un motor clar d'atracció de visitants com ho és l'esquí a l'hivern, i, per tant, cal continuar estructurant un ampli ventall d'ofertes dirigides a col·lectius molt diferents.

Visió de futur: reptes i oportunitats

Vistes les fortaleeses i debilitats del destí muntanya, un escenari de futur, a escala de país, hauria de preveure uns aspectes bàsics, com ara:

- Creure's que Andorra és un país turístic (de la a a la z).
- Valorar un cop més el posicionament de la marca Andorra (el País del Pirineu?), explotant-ne els atributs més rellevants: natura i muntanya, allotjament, comerç, clima, seguretat, concentració, autenticitat?
- Comunicació integrada del destí. Rol de coordinació i de lideratge d'Andorra Turisme.
- Política de preus d'acord amb la categoria dels allotjaments turístics.
- Legislació i control en relació amb els apartaments turístics.
- Pla d'actuació amb l'objectiu de minimitzar els impactes negatius: accessibilitat, mobilitat (transport públic), aparcaments, senyalització.

En l'àmbit del sector, els eixos bàsics d'actuació quant a l'oferta d'hivern serien:

- **Què oferim?** innovació permanent en productes, serveis i activitats.
 - **A qui ho oferim?** segmentar bé l'oferta per mercats/productes i tipologia de clients.
- Adaptació continuada als mercats i segments emergents.

- Com ho hauríem d'oferir?

Aposta per l'excel·lència en els serveis. Atracció i retenció de talent en recursos humans.

Comunicació i promoció: coordinació pública – privada.

Ús intensiu de la tecnologia i de les xarxes socials.

Inversions sostenibles i focalitzades.

Lideratge en competicions d'esquí alpi, *snowboard* i *freestyle*.

En relació amb el destí muntanya a l'estiu, els aspectes bàsics generals ja han estat esmentats, i en particular destacaria:

- **En l'àmbit del sector:** continuar l'esforç de desestacionalització per ser un referent al Pirineu pel que fa a l'oferta d'estiu.

- **En l'àmbit de país:** aposta decidida per la promoció de la muntanya, preveient algunes línies d'actuació com ara:

Potenciació de la xarxa de refugis.

Facilitació de l'oferta d'allotjaments rurals.

Divulgació dels itineraris de senderisme i cicloturisme.

Aprofitament d'Andorra com a centre de tecnificació d'esportistes.

Preservació al màxim dels espais naturals.

Finalment insistir en el fet que el destí muntanya ofereix un ventall d'oportunitats de desenvolupament si sabem entendre bé les claus del mercat i som capaços d'aconseguir una oferta de serveis cada cop més qualificada, i sobretot donant a conèixer les possibilitats d'Andorra quant al turisme també a l'estiu.

Moltes gràcies.

Conrad Blanch i Fors,

enginyer químic i director general d'ENSISA

Andorra Regenera

Miquel MERCÈ i RODRÍGUEZ

Valors arquitectònics i urbans per a un nou model de transformació de país

La carència de models ha creat dèficits a Andorra els darrers anys que s'haurien pogut evitar; entre d'altres, l'envelliment del parc immobiliari. Andorra Regenera neix amb l'ambició de ser el model de referència per a, entre d'altres, la regeneració urbana i arquitectònica al voltant de la sostenibilitat mediambiental econòmica i social. Aquest model pretén transformar Andorra en un país atractiu, eficient, innovador, competitiu, sostenible, qualitatiu... Actua generant demanda, no és obligatori i ajuda a coordinar accions i inversions.

Està emmarcat per una certificació integradora que busca l'excel·lència i el prestigi internacional i es caracteritzarà per basar-se en estàndards i indicadors (i no els processos), ser flexible i de fàcil adaptació, i sobretot integrant diferents paràmetres i valors ambientals, socials, econòmics, paisatgístics... encaminats a millorar la qualitat de vida de les persones, dels immobles, de l'entorn. Els principals valors d'eficiència energètica i sostenibilitat són el consum molt baix (energia, aigua, llum...), els costos de funcionament i manteniment, la contaminació atmosfèrica i lumínica, materials de poc manteniment i sostenibles, garanties de consum... Un altre aspecte molt important és que preveu l'estudi i la integració de diferents edificis, visió que permet detectar oportunitats com ara la cogeneració o aprofitament de les energies (els comerços han de climatitzar els seus espais i en les plantes superiors els habitatges han de calefactar).

Oportunitats arquitectòniques i urbanes

El model Andorra Regenera integra més valors que els d'eficiència i sostenibilitat; justament un dels aspectes més innovadors del projecte és afegir a aquests paràmetres tècnics paràmetres qualitatius arquitectònics i urbans.

El fet de treballar diferents edificis permet millorar la connectivitat entre ells així com la millora de la qualitat i rendiment dels espais comuns resultants. Com per exemple,

els aparcaments: ara cada edifici té la pròpia rampa i entrada, però es poden considerar solucions que optimitzin l'espai de manera més eficient.

Les plantes baixes comercials de diferents edificis també poden ser combinades per generar espais comercials més interessants i qualitatius. Un altre aspecte important és el tractament unitari de les façanes dels diferents edificis, que permet homogeneïtzar-les i actuar sobre

l'aspecte i la imatge d'un espai urbà concret.

Andorra Regenera, com hem vist, va més enllà de l'eficiència i de la sostenibilitat... de la mateixa manera que no es limita a l'arquitectura, sinó que analitza urbanísticament el seu entorn. Amb una visió més global exigeix fer estudis de millora de diferents edificis així com d'integració i anàlisi de l'entorn. En aquest sentit és molt important tenir en compte si ens trobem en un entorn urbà o natural per poder adaptar els criteris a la seva situació.

En aquest exemple, podem veure un entorn agressiu per al vianant, poc qualitatiu (és el darrere d'un centre comercial), dens, amb uns usos principalment residencial i comercial. La carència d'espais públics és evident, així com de serveis i equipaments. En aquest sentit Andorra Regenera ha de detectar les possibles oportunitats urbanes per estimular el barri, per reactivar l'entorn.

L'estudi de viabilitat detecta que no és imprescindible el pas de vehicles en aquest carrer; per tant, es pot convertir en un espai d'ús exclusiu de vianants i transformar així el darrere en un front comercial qualitatiu. La manca d'equipaments i espais públics que s'hi ha detectat es pot solucionar habilitant un accés a una part de la coberta transformada en parcs i jardins, amb algun pavelló polivalent, espai cultural, equipament...

Un projecte ambiciós i innovador totalment andorrà vol transformar el país qualitativament i ser un referent exportable per altres països.

Andorra Regenera com a model de referència, activador de l'economia, impulsor de projectes qualitatius d'alt valor afegit, creador de llocs de treball de qualitat, de noves empreses de serveis, millora la imatge del país, de l'espai urbà i la seva estètica, integració en l'entorn, nous usos urbans... Impacta en el pla social, econòmic i ambiental alhora que exporta la marca

Andorra. És la base necessària per convertir Andorra en un Smart Country.

El model integra, a part de valors com l'eficiència i la sostenibilitat, la qualitat arquitectònica i urbana. A més, el fet de ser fàcilment adaptable pot integrar altres valors com els socials, sanitaris... Posat en pràctica en un país com Andorra facilita la recerca per millorar els paràmetres del model.

Miquel Mercè i Rodríguez,

arquitecte i representant del Col·legi Oficial d'Arquitectes
d'Andorra dins del projecte Andorra Regenera

Les potencialitats dels joves

Marc PONS i MARTELL

Andorra la Vella concentra gairebé prop del 33% de la població jove del Principat d'Andorra, amb el que això comporta. No compto amb la població juvenil desplaçada diàriament que ve a desenvolupar la seva tasca laboral o educativa o de lleure a la capital. La situació de crisi ha fet augmentar l'atur juvenil, però actualment menys d'un miler de persones estan inscrites al Servei d'Ocupació. És competència moral del comú d'Andorra la Vella afavorir en la mesura de les seves possibilitats la inserció laboral dels seus vilatans. La joventut conforma la futura força de qualsevol societat.

Ens trobem en moltes ocasions joves majors de 16 anys que ja tenen edat legal per participar activament en el món laboral, que no han assolit el graduat escolar i que no disposen d'una formació mínima de les habilitats bàsiques per poder aconseguir una feina. L'accés al món laboral requereix cada vegada un grau més elevat d'especialització així com d'unes exigències elevades que no sempre són factibles de cobrir. És en aquests casos quan les dificultats poden incrementar-se fins al punt de convertir-se en situacions de risc social. El comú va implantar un programa anomenat *Activa't* pensat per donar resposta als joves preferentment residents a la parròquia d'Andorra la Vella, que tinguin una edat compresa entre els 16 i els 20 anys, que no estiguin fent cap activitat laboral ni formativa i que estiguin inscrits al Servei d'Ocupació. Bàsicament els joves d'aquesta primera edició han seguit un curs teòric i pràctic amb el doble objectiu de dotar-los de les estratègies i de les eines necessàries per afavorir la seva inserció laboral o represa d'estudis i, d'altra banda, capacitar-los de forma pràctica i activa en l'ocupació d'un lloc de treball.

Més concretament, els joves beneficiaris del projecte *Activa't*, un cop assolits els sis mesos de compromís en el projecte:

- Han après a elaborar adequadament un *curriculum vitae*.
- Han conegut les demandes del mercat laboral.
- Han adquirit les habilitats socials que propiciïn la consecució i el manteniment d'una feina.
- Han potenciat les seves competències per incrementar les seves possibilitats d'ocupabilitat.

- Han millorat la seva autoestima.
 - Han millorat la seva autonomia.
 - Han adquirit aprenentatges laborals (puntualitat, responsabilitat, millorar la concentració, ser resolutiu/iva, predisposició, implicació...).
 - Han millorat el grau de motivació respecte a l'elecció de projecte de futur.
- I també en molts casos:
- Han fomentat la seva participació en els diferents recursos de la comunitat, associacions, col·lectius.

Per tant, la finalitat d'Activa't és prevenir aquestes situacions de risc proporcionant al jove inactiu recursos i estratègies personals per poder incrementar les seves possibilitats d'inserció laboral. Ara estem fent valoració de la primera edició del programa i, contents de la implantació, volem continuar-lo reformulant-ne alguns punts i anivellant serrells.

No volia venir a fer la meua ponència sol, a parlar-vos sobre la joventut.

Un dels motius és que no sóc expert en estadística i fora de les teories crec que res no és millor que deixar-vos veure aquest vídeo introductori que he editat com a mostra d'experiències i reflexions d'alguns dels joves que han volgut explicar les seves històries. Vegeu el vídeo: <http://youtu.be/6RHkvyE1KsM>.

Em sembla oportú citar unes paraules d'un reconegut exiliat republicà català que va viure a Prada, Pau Casals: "Cada segon que vivim és un moment nou i únic de l'univers, un moment que no tornarà mai més. I què és el que ensenyem als nostres fills? Doncs els ensenyem que dos i dos són quatre, que París és la capital de França... Quan els ensenyarem, a més a més, què són?"

A cadascun d'ells li hauríem de dir: Saps qui ets?

Ets una meravella!

Ets únic!

Mai abans no hi havia hagut cap altre infant com tu.

Amb les teves cames, els teus braços, amb l'habilitat dels teus dits, amb la teua manera de moure't.

Potser arribis a ser un shakespeare, un miquel àngel, un beethoven.

Tens totes les capacitats.

Sí, ets una meravella!

[...]

Has de treballar –igual que tots hem de treballar– per fer el món digne dels seus fills!"

Fer un món digne des d'on?

Les institucions andorranes activen polítiques de joventut i creen recursos dirigits a joves amb l'objectiu de ser un punt d'ajuda més per desenvolupar i acompanyar els joves en la transició d'infant a adult. Com a exemple d'això trobem a Andorra, sota el paraigua del Pla nacional, els plans parroquials de joventut, que han estat posats en marxa amb l'ajuda dels mateixos joves per definir-ne els àmbits i les prioritats d'actuació. Cal tenir en compte que la conjuntura social, avui per avui, no és favorable per al jove. No obstant això, voldria centrar-me en les potencialitats dels joves, i concretament d'aquells que per causa de contextos personals,

familiars o escolars no assoleixen l'èxit. Molts poden dir que cal afavorir i potenciar una educació en valors i gaudir d'una bona salut emocional. Si bé és cert que l'administració ha de seguir i continuar treballant per al conjunt de joves, no podem deixar de banda les condicions individuals de tots i cadascun d'ells.

Les dimensions del nostre país permeten la proximitat no solament de les administracions parroquials, sinó també de l'administració central i dels organismes que treballen directament o indirectament per la nostra joventut. No falten recursos destinats a la informació i dinamització juvenil. En un país de 368 km² disposem de set punts d'informació juvenil parroquials des d'on els joves poden trobar ajuda i suport als seus projectes i respostes als seus neguits, dubtes o preguntes. Més enllà del que seria una descripció de l'oferta educativa, lúdica, esportiva, cultural o d'oci, que tots coneixem, Andorra pot oferir molt més.

Que Andorra sigui un país per a joves no només depèn del marc conjuntural i de tot l'exposat anteriorment. Depèn de l'actitud i l'estratègia que els actors implicats mostrem en la nostra interrelació amb el jove (família, educadors, informadors i cadascun de nosaltres). El valor afegit és un tracte personalitzat, en què cas a cas els joves puguin ser atesos i compresos en relació amb el seu univers més personal. D'aquesta forma es possible detonar un canvi en el seu procés evolutiu. Les potencialitats dels joves andorrans són les mateixes que les de qualsevol altre jove d'altres ciutats o països, però amb un niu més condicionat que és Andorra. En termes generals, la inexperiència pròpia de les característiques dels joves pot fer alentir el procés.

Us deueu preguntar on vull arribar? No cal inventar la sopa d'all. Com deia abans, els projectes juvenils desenvolupats actualment ja cobreixen les necessitats de diferents perfils de joves. Una part crucial és tenir en compte la part emocional dels joves. Sentir-se escoltat. L'adolescència és una etapa en què busquem definir-nos. Conèixer-nos a nosaltres mateixos i trobar el nostre lloc. Sentir un reconeixement, conèixer-se a si mateix, és crucial. Hem de tenir en compte que menys experiència i menys bagatge de vida equivalen a una manca de recursos per desenvolupar-se. Heu vist en el vídeo que joves de diferents edats, perfils i condicions han trobat o estan trobant el seu camí. Per a molts no ha estat gens fàcil. Cadascú pel seu context personal. No obstant això, voldria mostrar-vos el denominador d'èxit comú. Aquests joves tenen unes bones habilitats comunicatives, d'interrelació social, afectives i emocionals. Això fa que creïni i projectin una imatge de bona autoestima que reforça la seva motivació i nodreix el seu esforç per seguir assolint el seu èxit. Un petit incís en el concepte d'èxit: èxit no és necessàriament el producte que es ven socialment, de jove llicenciat en Econòmiques, que ocupa un càrrec en una entitat bancària, que vesteix d'Armani, que es casa als 26 anys i projecta tenir fills i hipotecar-se amb dues cases, a Can Diumenge i a la Costa Brava. Molts joves perceben que la societat els estableix una relació entre èxit, riquesa material i fama. És una visió distorsionada i pobre de la realitat que afecta molts joves, que genera un esquema simplificat de la vida que separa exitosos de fracassats. I justament aquesta darrera paraula genera una confusió que mina l'autoestima i la motivació. L'èxit *versus* el fracàs.

Èxit etimològicament ve del llatí i significa "sortida". Qualsevol sortida desitjada i traçada personalment amb compromís envers un mateix és un èxit. La consecució d'un objectiu, sigui

petit, de caràcter íntim, o gran i amb gran repercussió és un èxit. Ramon Llull parlava de memòria, enteniment i voluntat. I teologia a banda, és ben savi i cert que cal memòria per recordar i per aprendre. Enteniment per comprendre i interpretar les situacions presents. I voluntat per no defallir en els projectes que ens fixem. Per tant, cal educar també en l'esforç, l'adaptabilitat i la flexibilitat. Hi ha molts camins vàlids per assolir l'èxit desitjat. La vida comporta que moltes situacions projectades s'ensorrin per motius aliens o per una calibració de capacitats errònia, però tampoc no cal tirar la tovallola al primer intent i sí perseverar. Cal que tots eduquem en aquests valors i que els joves vegin que la gent que forma la societat adulta els serveixi de reflex i exemple. Aleshores podrem respondre a la pregunta:

És Andorra un país per als joves? Jo crec que sí.

I per acabar, reprenc la frase del Toni, l'últim noi que heu vist al vídeo. "És complicat ser jove, és complicat ser adult, res no és fàcil, però si no t'esforces encara et serà més complicat..."

Marc Pons i Martell,

conseller de Joventut, Esports i Noves Tecnologies del comú d'Andorra la Vella

Reduir, reutilitzar i reciclar. Claus per a un país de futur

Cristina RICO i FLOR

Seria un error creure en un món sense residus. Mentre hi hagi vida humana a la Terra, sempre hi haurà una quantitat considerable de residus per tractar. [...] Si no hi hagués separació de residus, reciclatge i incineració, ens quedariem amb abocadors i emissions atmosfèriques nocives, així com la pèrdua de matèries primeres i d'energia que això comportaria. No obstant això, aquesta continua essent la política de la majoria dels estats membres de la UE, on la major part dels residus es dipositen sense tractar als abocadors, malgrat la legislació de la Unió Europea.

Barbara Hendricks, ministra alemanya de Medi Ambient

El marc legal general per a la gestió de residus a Andorra és la Llei 25/2004, del 14 de desembre, de residus, la qual té com a objectiu bàsic permetre al "Govern dur a terme una gestió ambientalment racional dels residus, de manera que garanteixi la preservació de la salut de les persones i la protecció del medi ambient, i proveir el marc jurídic necessari per a la realització dels objectius del Pla Nacional de Residus". Aquesta llei integra els criteris jeràrquics comuns europeus, que també estan inclosos en el Pla nacional de residus (PNR): prevenció, reutilització, reciclatge, valorització energètica i eliminació segura. Segons la Directiva 2008/98/CE del Parlament Europeu i del Consell, del 19 de novembre, sobre els residus, *residu* és qualsevol substància o objecte del qual el posseïdor es desprèn o té la intenció o l'obligació de desprendre's.

1. Prevenció

Per *prevenció* s'entén el conjunt de mesures adoptades abans que una substància, material o producte s'hagi convertit en residu per tal de reduir:

- a) La quantitat de residu, fins i tot mitjançant la reutilització dels productes o la prolongació de la seva vida útil;
- b) els impactes adversos de la generació de residus sobre el medi ambient i la salut humana, o
- c) el contingut de substàncies nocives en materials i productes.

El PNR, en la revisió per al període 2012-2016, defineix un programa d'acció

destinat a fomentar la prevenció dels residus com a acció prioritària i començar a quantificar-la, conscienciar sobre la necessitat de reduir la generació de residus, consolidar la Setmana europea de prevenció de residus, i reduir l'ús de les bosses de plàstic no reutilitzables.

Les dades generals de donacions, tant de roba com d'altres materials, aquests darrers sis anys es quantifiquen en 280 tones de roba, joguines, sabates i llibres, i en 4.020 unitats de mobles i estris diversos per a nadons. Del total de les donacions rebudes (roba i altres materials), se'n reutilitza un 81% i la resta es rebutja perquè no és apta per reutilitzar-la (19%).¹

2. Preparació per a la reutilització

Per preparació per a la reutilització s'entén l'operació consistent a comprovar, netejar o reparar, mitjançant la qual els productes o els seus components que s'han convertit en residus es preparen perquè puguin reutilitzar-se sense cap altra transformació prèvia.

La reutilització és qualsevol operació mitjançant la qual els productes o components que no són residus s'utilitzen de nou amb la mateixa finalitat per a la qual van ser concebuts.

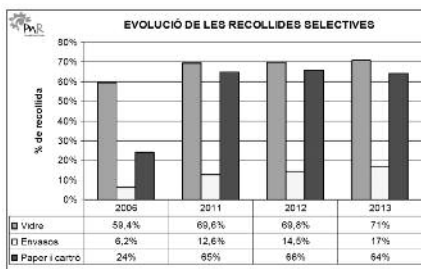
D'acord amb els objectius fixats pel PNR durant el període 2012-2016, s'estableix que per a l'any 2015 més del 45% dels residus generats al Principat s'han de destinar a la preparació per a la reutilització i el reciclatge, i un mínim del 5% d'aquests residus s'han de destinar a la preparació per a la reutilització.²

3. Reciclatge

Els residus destinats al reciclatge són els que provenen de la recollida selectiva dels contenidors situats al carrer (on es recullen residus com el vidre, els envasos, el paper i el cartró, les piles i els mòbils) o de les deixalleries. Aquests residus s'exporten fins a plantes de reciclatge, on se n'aprofiten les matèries.

Reciclatge és tota operació de valorització mitjançant la qual els materials de residus són transformats de nou en productes, materials o substàncies, tant si és amb la finalitat original com amb qualsevol altra finalitat. Inclou la transformació del material orgànic, però no la valorització energètica ni la transformació en materials que s'utilitzaran com a combustibles o per a operacions de reompliments.

En els objectius fixats pel PNR per al període 2012-2016, es determina que l'any 2015 més del 45% dels residus generats al Principat s'han de destinar a la preparació per a la reutilització i el reciclatge, i un mínim del 40% d'aquests residus s'han de destinar al reciclatge.³

Dades de sortida de la deixalleria industrial- Any 2013	Total en tones
Vidre pla	444,56
Bateries d'automòbils	1,56
Coure	2,22
Olis minerals	27,28
Filtres d'oli	10,81
Pneumàtics	1.145,52
Tònors	8,40
Material electrònic	171,86
Frigorífics	114,90
Metalls	53,80
Fluorescents	7,56
Bombetes	1,90
Total residus reciclats	1.990,36

Dades de sortida de la deixalleria industrial de residus reciclables

La Directiva 2008/98/CE del Parlament Europeu i del Consell estableix que els estats membres han de disposar d'una recollida selectiva almenys per al paper, els envasos i el vidre. Pel que fa als objectius xifrats, el 2020 els residus preparats per a la reutilització i el reciclatge han d'assolir el 50% del seu pes.

A Andorra s'està duent a terme la recollida selectiva del vidre, els envasos lleugers, el paper i el cartró, les piles, els telèfons mòbils i l'oli vegetal, cosa que garanteix el compliment de la directiva europea quant a les fraccions de residus recollides.

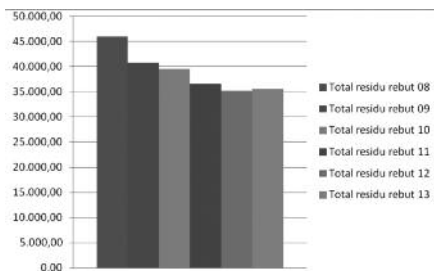
4. Valorització

La *valorització* és qualsevol operació el resultat principal de la qual és que el residu serveixi a una finalitat útil en substituir altres materials que, altrament, s'haurien utilitzat per complir una funció particular.

A Andorra els residus destinats a la valorització són els residus incinerats al Centre de Tractament de Residus (CTR) per produir energia elèctrica, i altres fraccions, com les escòries procedents del CTR, els residus citotòxics exportats perquè es valoritzin energèticament i l'oli vegetal recollit en diferents punts del territori per produir biodièsel.

En els objectius fixats pel PNR per al període 2012-2016, es determina que per a l'any 2015 un 50 % dels residus generats al Principat hauran de ser destinats a la valorització.⁴

Durant l'any 2013, el CTR ha rebut 35.570 tones de residus, que s'han incinerat per produir 16.357 MWh d'electricitat.

Tipus de residus	Tones
Residus sòlids urbans (RSU)	27.672,31
Fangs procedents de les EDAR	2.889,90
Residus de garbellament	200,52
Residus assimilables a urbans (RAU)*	4.199,06
Residus carnis	498,88
Residus hospitalaris	43,90
Rebug del centre de triatge d'envasos	65,64
Total	35.570

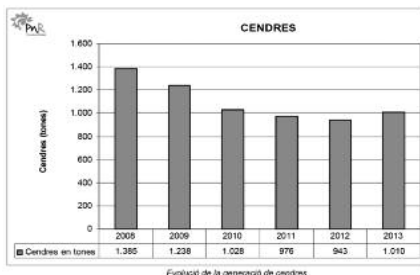
*Les dades dels residus tractats al CTR que fan referència als residus rebuts menys els exportats.
*Els RAU inclouen els residus de fusta, el paper per destruir, el tabac i els residus voluminosos

5. Eliminació

Per *eliminació* s'entén qualsevol operació que no sigui la valorització, fins i tot quan l'operació té com a conseqüència secundària l'aprofitament de substàncies o energia.

Els *residus destinats a l'eliminació* són els residus perillosos recollits a la deixalleria industrial, les cendres del CTR, el percentatge no aprofitable de les fraccions de residus exportades perquè es valoritzin però que s'acaba eliminant a la seva destinació final, i els residus exportats que es destinen directament a l'eliminació.

En els objectius fixats pel PNR per al període 2012-2016, es determina que per a l'any 2015 un

Evolució de la generació de cendres

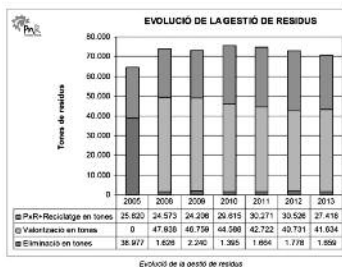
percentatge igual o inferior al 5% dels residus generats al Principat hauran de ser destinats a l'eliminació.

6. Balanç global

Pel que fa a la producció total dels residus, s'observa que la producció màxima es va generar l'any 2010, i des d'aquell any s'aprecia un descens acumulat del 6,6%. El 2013, la variació respecte de l'any anterior és del -3,3%, fet que representa la generació de 2.440 tones menys de residus.

El balanç global de la gestió dels residus per a l'any 2013 ha estat de 27.418 tones de residus destinades a reutilització i reciclatge, 41.634 tones destinades a valorització i 1.659 tones destinades a eliminació.

El Pla Nacional de Residus (PNR) fixa com a objectius per al 2015 ràtios superiors al 45% de reciclatge, 50% de valorització i inferior al 5 % d'eliminació.⁵

7. Què fa Europa?

En el grup EU-28, la mitjana dels percentatges que fan referència al tractament dels residus urbans és del 42% de reciclatge i compostatge, el 24% de valorització energètica i el 34% d'eliminació en abocador.⁶

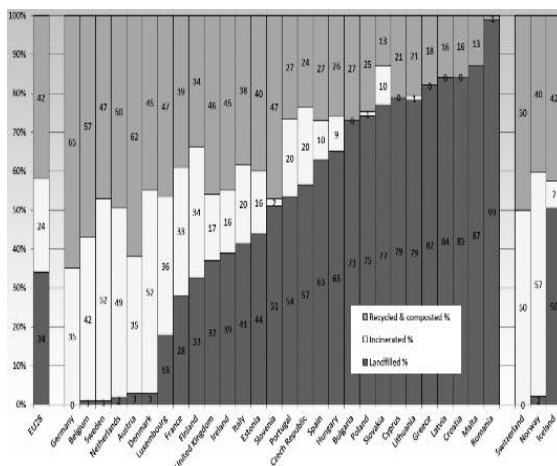
Cal destacar que Alemanya no diposita residus urbans en abocadors i té taxes del 65% de reciclatge i del 35% d'incineració. Bèlgica, Suècia, els Països Baixos, Àustria i Dinamarca tenen ràtios del voltant del 52,2% de reciclatge, el 46% d'incineració i el 2% d'abocador. Luxemburg, França i Finlàndia tenen ràtios del 40% de reciclatge, el 34% d'incineració i el 26% d'abocador. El Regne Unit, Irlanda, Itàlia i Estònia tenen ràtios del 42% de reciclatge, el 17% d'incineració i el 40% d'abocador.

La resta de països tenen unes taxes de prop del 20% de reciclatge, el 5% d'incineració i el 76% d'abocador.

Dels països europeus que no estan dins el grup dels 28, cal destacar que Suïssa té el 50% de reciclatge i el 50% d'incineració; Noruega, el 40% de reciclatge, el 57% d'incineració i el 2% d'abocador, i Islàndia, el 42% de reciclatge, el 7% d'incineració i el 50% d'abocador.

A Andorra el balanç global de la gestió dels residus per a l'any 2013

GRUP EU-28

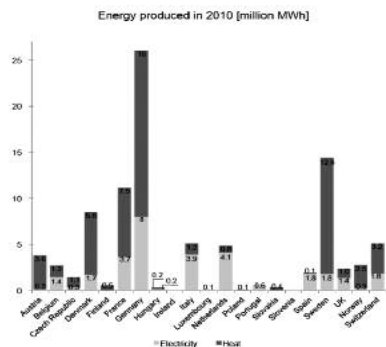
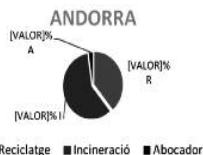

ha estat del 38,8% de reutilització i reciclatge, el 58,9% de valorització i el 2,3% d'eliminació.

Considerant aquestes dades, Andorra se situaria en el grup de països europeus capdavanters en la gestió de residus.

El país europeu que més plantes incineradores té és França, amb 129 plantes que tracten 12,9 milions de tones de residus urbans. I el país que més tones tracta és Alemanya, que, amb 75 plantes, té una capacitat de tractament de 21,2 milions de tones. Suïssa, Suècia i Dinamarca tenen una trentena de plantes i tracten entre 3 i 5 milions de tones.

De tot això es pot concloure que els països del centre i nord d'Europa han optat per la valorització energètica de residus.

CEWEP: Tractament de residus municipals 2012

CEWEP: "Residus – Energia 2001-2010/11"

8. Reptes

La reducció de les emissions de CO₂ és un dels reptes prioritaris de la Unió Europea.

A través de diferents iniciatives legislatives, el 2020 la UE vol aconseguir la reducció d'un 20% de les emissions de gasos d'efecte hivernacle. Per a l'assoliment d'aquest objectiu, s'han de prendre mesures referents a tots i cadascun dels sectors econòmics europeus. Ja han entrat en vigor reglaments que s'apliquen al transport per carretera, que constitueix el segon sector que més gasos d'efecte hivernacle emet a la Unió. També s'han proposat iniciatives legislatives en els sectors del transport marítim i aeri.

Es pot esperar que aquestes iniciatives penalitzaran, inevitablement, el transport per carretera de materials destinats al seu reciclatge o valorització fora d'Andorra, i obligaran a reflexionar sobre un nou model de gestió que tingui en compte el balanç d'emissions de CO₂ a l'hora de determinar el millor tractament per als residus.

L'economia circular és un concepte econòmic que s'inclou en el marc del desenvolupament sostenible; l'objectiu és la producció de béns i serveis alhora que redueix el consum i el malbaratament de matèries primeres, aigua i fonts d'energia. Es tracta d'implementar una nova

economia, circular –no lineal (produir, usar i llençar)–, basada en el principi de *tancar el cicle de vida* dels productes, els serveis, els residus, els materials, l'aigua i l'energia.

Una de les set iniciatives que formen part de l'estratègia Europa 2020 és el creixement sostenible que implicarà convertir la UE en una *economia circular*.

"La Vanguardia". 20 d'agost 2014, Maite Gutiérrez

9. Els canvis no poden esperar

La Global Footprint Network és una organització que analitza l'evolució de la petjada ecològica.

Aquest 2014 el *crèdit ecològic* es va esgotar el 19 d'agost. El 2000, en canvi, va ser a l'octubre i el 1970 la majoria dels països van acabar l'any amb superàvit.

Segons Marco Lambertini, director general de WWF internacional, "els actuals nivells de consum s'han disparat i estem totalment fora dels límits sostenibles. Però encara som a temps de prendre mesures contundents i construir un futur basat en un consum sostenible dels recursos naturals".

Per assolir els nous reptes que ens planteja el creixement sostenible, calen noves polítiques públiques i un canvi d'hàbits individuals.

Cristina Rico i Flor,
enginyera i directora de CTRASA

Notes

- 1- Govern d'Andorra: *La gestió de residus*, any 2013.
- 2- Govern d'Andorra: *La gestió de residus*, any 2013.
- 3- Govern d'Andorra: *La gestió de residus*, any 2013.
- 4- Govern d'Andorra: *La gestió de residus*, any 2013.
- 5- Govern d'Andorra: *La gestió de residus*, any 2013.
- 6- CEWEP: *Tractament de residus municipals* 2012.

Models literaris de país al Principat d'Andorra

Josep Carles LAÍNEZ

Plantejar-se quins models literaris hom podria trobar (no sé si tal volta establir) per al Principat d'Andorra ens condueix, primerament, a un parell de constatacions: l'anomalia literària andorrana i les condicions d'Andorra com a Estat independent al llarg dels segles.

De la primera de les qüestions, malauradament, només hom deu corroborar l'absència d'una literatura andorrana fins ben entrat el segle xx, la qual cosa, i com està ben estudiat, no vol pas dir que no hi hagi hagut una tradició lletrada, obra d'intel·lectuals andorrans o, almenys, de persones amb una certa cultura, des de centúries enrere, i que d'una manera o una altra han influït en el tarannà i la idiosincràsia del Principat. Això, és clar, sense comptar-hi la literatura oral, que deixem de banda en el nostre text perquè el seu estudi requereix d'un enfocament distint al de l'escrita.

El segon dels aspectes és no caure —o no caure-hi massa...— en la correlació estat = potència cultural, ja que en els casos de microestats com Andorra (o, per no sortir d'Europa, Liechtenstein, Mònaco o San Marino) la seva conformació política no implicà, per les seves característiques de país d'extensió reduïda, de pocs habitants, de comunicacions dificultoses, etc., una equiparació amb la resta d'Estats europeus dels trets més remarcables d'aquests.

Cal no perdre de vista aquestes constatacions a l'hora de revisar, i fins i tot de fer prospeccions de futur, la literatura andorrana i de com reflecteix la idiosincràsia andorrana, o, a l'inrevés, de com acaba afectant en el mode de veure's l'andorrà ell mateix.

Dues fites essencials

Dos autors, amb sengles obres, són d'obligada menció en qualsevol estudi sobre les lletres a Andorra (a banda de moltes altres disciplines): Antoni Fiter i Rossell (1706-?), amb el mític *Manual digest* (1748), i Antoni Puig, amb el *Polítar andorrà* (1763). Malgrat la seva importància, i considerar-los una mena de llibres sagrats, "ultra dipositar-los sobre la taula de la presidència en les sessions del Tribunal de Corts, el seu desconeixement és gairebé total".¹ És a dir, que tenim, justament en l'acta de naixença del pensament, la política o la literatura del nostre país,

també la dada indubtable de la manca d'influència sobre el desenvolupament cultural andorrà, si més no, de forma teòrica. Ara bé, tot revisant les característiques *típiques* que detecten alguns viatgers a Andorra –o alguns distingits amfitrions d'andorrans–,² ens adonem que si hom no pot dir que hi hagués un model literari, atès que no n'hi havia, d'obra literària escrita que el transmetés, sí que és possible escodriyar a les planes d'aquest parell de títols algunes particularitats que tindran la seva influència posterior. I, de fet, en el mateix hàlit de la seva escriptura, les hi trobem. Porcioles i Colomer afirma que “[e]l *Manual Digest* no conté un estudi doctrinal dels valors filosòfics i jurídics del règim polític de les Valls [ara bé t]ot ho subordina a l'home, a les seves llibertats i a la seva terra: a la seva independència, a la seva unitat i a la seva continuïtat”.³ Són, sens dubte, bons punts de partença per a un model de país que influeixi en el cos social. No debades, tenim en les cinquanta-cinc “Màximes cristianes de vertadera política i sòlida prudència” (capítol únic del llibre VI del *Manual digest*) algunes mostres aforístiques de les quals caldria plantejar-se si van ser extreïdes del saber popular, o si, en sentit contrari, la saviesa popular les va fer seves un cop creades. Cada màxima, generalment breu, va acompanyada d'un petit comentari. Es tracta d'una de les poques seccions que s'havien donat a conèixer abans de la publicació íntegra del volum el 1987, per exemple per Bonaventura Riberaygua (1892-1950). Cito de la seva edició:⁴ “Desvetllarse en que los pobles no se arraigen vandos y enemistats, antes be reducir a tots a una santa y cristiana pau” (màxima 19); “Cuidar de la bona educació de la Jubentut en lo sant temor de Deu, bonas costums y cultivo de lletras” (màxima 27); “Procurar en tenir los camins reals limpios ab la millor disposició” (màxima 46)... Hi ha una sèrie de mandats, consells i suggeriments quant a neutralitat personal i nacional, respecte als costums i a la religió, discreció amb els forasters, etc., que s'endevinen en algunes obres literàries del segle xx i xxi. No m'atreveixo a afirmar de mode categòric que la influència sigui directa, perquè no són trets privatis d'Andorra, però si més no ens proporcionen certa sensació de continuïtat. Pel que fa al segon nom que esmentàvem, Antoni Puig ens oferí en la seva única obra que coneixem, d'extensió una mica més reduïda que la de Fiter i Rossell, un recull de costums, lleis i història del Principat que segueix essencialment l'ordre dels llibres i capítols del *Manual digest*, dels quals fa un compendi al seu propi estil i en resumeix fins i tot les màximes. Igual com succeí amb l'obra mare, el *Politar andorrà* només es va donar a conèixer en una data tardana si la comparem amb la de la seva redacció, la qual cosa, unida a la particularitat d'epítom, tingué la seva manca d'influència en l'evolució de les idees al país.

A més d'aquestes dues obres simbòliques ja del segle xviii, disposaríem també –això sí, amb bona dosi de voluntarisme– dels textos administratius, legals o d'altra mena que, a totes les paròquies, podrien retrotreure's a l'edat moderna o a l'edat mitjana. Ara bé, açò no és *literatura* pròpiament dita, la qual cosa no ha de significar que les hàgim de deixar de banda en una retrospectiva del model heretat de país i de les eventuais influències en la formació del seu tarannà i de la seva personalitat política, cosa que hom deu extreure de compilacions com ara el *Llibre de la terra*, per bé que amb els matisos necessaris.⁵

En certa mesura, el *Manual digest* i el *Politar andorrà* (no tant el *Llibre de la terra* ni altres reculls medievals o moderns) han continuat amarant la reflexió nacional, i així en els assagistes contemporanis (siguin polítics, periodistes o columnistes provinents de qualsevol disciplina) la

citació de l'obra de Fiter i Rossell és una constant a l'hora de cercar la genealogia pròpia i inserir-se en una història de centúries.⁶

Andorra: terra de llibertat i de natura feréstega

Qui ha descrit el Principat d'Andorra al llarg dels segles? Els qui hi eren o els qui hi venien, ningú més. Tanmateix, ens enfrontem en aquest primer grau del nostre fet literari, que s'estendria durant els segles XVIII i XIX, amb dues visions que es contraposen. Com hem avançat, Antoni Fiter i Rossell i Antoni Puig són les primeres referències que ens ofereixen un model, si no del país en termes paisatgístics –a diferència del que ocorrerà al segle XX–, sí de com hauria de ser una idiosincràsia pròpiament andorrana. De fet, llurs consignes poden ser llegides tant des del punt de vista de com s'ha comportat l'andorrà al llarg del temps, com dels consells que cal tenir en compte per tal que la particularitat del país no es perdi.

Però malgrat el simbolisme d'aquestes dues obres, durant el segle XIX i la primera meitat del XX no coneixerem cap més autor llevat dels forasters que arribaven en una activitat prototurística i deixaren mostra de llurs experiències excursionistes; en la d'alguns pròfugs per als quals Andorra fou, més que llibertat, la salvació de la mort; o en la d'alguns altres, els més escassos, que hi arribaren i hi romangueren durant molts anys o fins i tot hi moriren. Entre aquests últims, trobem Tomàs Junoy (1782-1860), qui, alguns anys més tard, escriuria la seva *Relació sobre la Vall d'Andorra* (1838), quan s'havia exiliat al Principat; sent molt bondadosos, podríem intuir una certa veta romàntica en alguna de les seves expressions sobre la natura al nostre país, que constituïrien una primera empremta de la visió d'Andorra una volta dintre, sa i estalvi dels motins anticlericals que es desenvoluparen l'any 1835 a Catalunya i Espanya. En el pròleg a la seva petita obra, descriu quina és la situació del Principat en comparació amb altres contrades del Pirineu:

vas entrar lo 29 de setembre en la vall de Andorra, en que no vas trobar cuadrillas armadas dels partits, ni de lladres, ni de soldats, ni de gens d'armas, ni de guardas, ni de capmanera de molestàns; de conseguén no vas sufrir registres, ni escorcolls. Aquí no hi ha barreras, ni aduanas, ni bureus. No se han menester guias, cartas, ni passaports, totom menja lo que pot, vestex com vol, va y ve aon li acomoda, com y cuan li agrada sens haver de comunicarho a ningu; solamen se reprimex al criminal.⁷

Junoy no pot ser considerat viatger, sí exiliat, però al capdavant un andorrà més, com tants d'altres en diferents moments de la història. El frare d'Anyós, localitat de la Massana on va morir, ens ofereix una primera panoràmica d'Andorra, subjecta a la seva experiència personal de persecució anterior, i per aquest motiu, esbiaixada. Tot i això, seria un *model de país* que faria fortuna en la primera generació poètica andorrana, que hem batejat com *Generació de l'Ideal* i que tot seguit revisarem.

La investigadora nord-catalana Miquela Valls, en el seu imprescindible estudi *Andorra cap a la literatura*, fa esment d'un jesuïta refugiat a terres andorranes: Lluís Ignasi Fiter i Cava (1852-1902), qui l'any 1874 publicaria anònima la seva *Història i novena de Nostra Senyora de Meritxell*, reeditada el 1921 ja amb el seu nom. Valls contraposa Junoy, "un científic de la

ll·lustració”, a Fiter i Cava, “un romàntic exaltat”.⁸ Encara que dissentim en certa mesura de l’apreciació del primer, no podem estar-nos de citar un llarg paràgraf que demostra l’alçada de la prosa lírica de Fiter i, sobretot, un to romàntic absolutament abassegador, com detectava Valls:

¡Quántas vegadas havem contemplat ab dols encant com lo sol
extenia sos raigs desde dalt dels Menés y de Fontargent daurant las
puntas de aquellas serras, y baixant ab magnificencia per las
montanyas sempre negrenas del ferro que amagan llurs endins! Cap
a la vesprada, quant, trasponent ja per Santa Coloma van las sombras
cubrint las Valls, poch a poch queda tot en quietut sepulcral; los turons
prenen la forma de clapas negras monstruosas, y se sent allavors lo cor
disposat al reculliment y a la meditació. ¡A quántas reflexions dona
lloch la mirada de las serras andorranas!⁹

La natura transforma l’home de Déu que escriu, i veu en Andorra una terra arrelada a les seves tradicions. Tanmateix, haurà de marxar cap a Tolosa de Llenguadoc al cap de pocs anys i per aquest motiu el país va perdre una veu possible que tal volta hauria donat el primer cos literari important.

El que demostren els exemples de Junoy i de Fiter i Cava és que Andorra, en primera instància, és el país de la llibertat, i, gairebé al mateix temps, el país de l’exuberància de la natura. Dos elements que es repeteixen incansablement, tot sent conscients que no signifiquen la mateixa cosa per a un rector del segle XIX que fugí d’un acaçament anticlerical que per a un republicà que ha d’exiliar-se per evitar la persecució franquista nacionalcatòlica –com la majoria d’intel·lectuals catalans arran de la Guerra Civil espanyola, o durant el franquisme– o també per a una colla de catòlics entre els quals es trobava José María Escrivá de Balaguer.¹⁰ De fet, i només a tall d’exemple, un segle després de l’experiència de Junoy, la meravella s’estengué entre aquest grup, i en un fragment del diari que anaven escrivint successivament els diversos integrants que acompanyaven el futur sant catòlic, descobrim també aqueixa segona característica que es lligarà ineluctablement amb Andorra:

Son las siete de la mañana y está nevando, cuando comienzan
nuestras actividades de este día. El paisaje que nos rodea, cubierto de
nieve, se nos muestra hoy en un aspecto distinto de su belleza. Los
altos picachos, vestidos de blanco, tienen una hermosura más
elegante, menos rústica.¹¹

Neu, pics, bellesa, formosor, elegància... La plenitud de la natura al costat de la llibertat. Justament l’encaix de tots dos grups en un país on no es perseguia a ningú és el que va suposar aqueixa conversió del Principat en terra somiada i, per tant, cantada, fins i tot per gent que tal volta no hi tornà mai més.

Generació de l’ideal

Des de l’acabament de la Guerra Civil espanyola, que va conèixer l’exili de nombrosos catalans, molts al Principat d’Andorra, fins a l’aparició de les primeres obres que palesen una voluntat literària plena, diversos autors anaren creant el primer *corpus* (llevat de l’oral, no cal

dir-ho) on es reflecteix una Andorra no ja visitada, com la dels viatgers del segle XIX, sinó viscuda i sentida, fins al punt que molts acabaren tenint la nacionalitat andorrana i, per consegüent, va esdevenir *de facto* i *de iure* literatura andorrana. La denominació, si es vol una mica agosarada, de Generació de l'Ideal pren la referència del fet que Andorra esdevingué per a aquells actius i emprenedors homes de cultura catalans un marc ideal de vida, de territori i de lloc de pau, seguint l'estela, potser en molts casos sense saber-ho, de Tomàs Junoy. Sent així, és fàcil que no trobem en les seves obres, ni crítiques, ni queixes, ni tan sols profunditats majors en la política i societat del país, atès que per a ells Andorra no era llur país, sinó llur post de salvament.

En poesia, els casos d'Esteve Albert (1914-1995), Miquel Lladó (1919-1999) i Rossend Marsol i Clua Sícoris (1922-2006) resulten els més emblemàtics, als quals caldria afegir, encara que més tardà, Rafael Tamarit. Llur aportació a la cultura andorrana està lluny de ser reconeguda com cal, a banda que fer generalitzacions entre persones tan distintes, de producció tan desigual, i d'objectius literaris també diversos, és arriscat, tot i que, per bé que no a tots (hem de no oblidar l'andorrana Josefina Obiols), els agrupem per un seguit de característiques: l'exili o la immigració, la residència, l'arrel tradicional de llurs obres, la voluntat de donar una imatge determinada d'Andorra dins de l'àmbit dels territoris de llengua catalana, la voluntat creadora des de premisses pròpiament andorranes, etc., i, com afirma Antoni Morell dels poemes de Sícoris, uns "sentiments, a voltes un xic romàntics, envers Andorra".¹²

Quin model de país ens proporciona aquesta generació? N'esbrinarem a soles alguns versos de cadascun, per tal de comprovar els trets essencials de llur aposta poètica i existencial per Andorra, sense oblidar que abans de llur estada al nostre país havien elaborat una àmplia obra a Catalunya, tant en el camp literari com en el cultural, per la qual cosa hom no pot supeditar l'estudi de llurs produccions poètiques únicament al període andorrà, ni tampoc a cap gènere específic en els casos d'Albert i Lladó, atès que llurs obres requereixen estudis força més omnicomprendius.

Esteve Albert publicà l'any 1957 el poemari *Posobres d'Engordany*, on ja apareix la temàtica andorrana lligada a la terra i a l'experiència del paisatge. En el poema "Pastor de somnis", hi podem llegir aquests versos:

Tinc la meva estada
als Cortals d'Encamp,
amb el volter, l'àliga,
la boira i el llamp.
(...)
Hi ha nits que la lluna
ve a dormir al meu llit.
Pasturo els meus somnis
pels prats de la nit.¹³

Andorra no només és un país, sinó la mateixa natura salvatge: animals, elements atmosfèrics, llocs d'alta muntanya... No hi ha una metamorfosi, però sí una barreja de la realitat amb el somni, com si alguna mena de somni n'hagués esdevingut, de realitat. Una natura, però, que transforma un poema en pura descripció, en un moment que no necessita de cap paraula més,

ni de cap espera, llevat de la vivència absoluta dels petits fets que esdevenen una mena de miracle, com per exemple en el poema "Caminar enllà...":

Caminar enllà fins a un prat,
reposar un xic sobre el marge,
escoltar l'aigua del riu
que cantusseja amagant-se,
alçar els ulls muntanya amunt
fins al cel, fins a aclucar-los
(...)

I després sentir un ocell
que es para sobre una branca.¹⁴

Amb el mateix alè poètic andorrà, podem citar *Pelegrí de Meritxell* (1989) i *El despertar de les aigües* (1993), llibre que es tanca amb un "Himne" les tres estrofes del qual acaben amb aquests versos (escrits en lletres majúscules):

VOLEM SI FILLS EN SOM ABANS COM ARA
DIR AL MÓN SENCER QUE SER ANDORRÀ ÉS QUELCOM!¹⁵

De la seva banda, Miquel Lladó, autor d'una obra amplíssima que abraça tots els gèneres, dedicà un parell de llibres de poesia especialment a Andorra: *Terres altes. Guia poètica d'Andorra* (1979) i *Solituds andorranes* (1994). El tarannà de Lladó és certament diferent al que hem trobat, amb una poesia prou més intimista i reclosa, alhora que desencisada i adolorida. Com a mostra, aquests versos de "La terra promesa":

Fa temps que, per planures i muntanyes,
busco una terra dolça
on colgar-hi els meus ossos
i acabar aquest llarg somni
que comencí a la falda de la mare.¹⁶

Andorra no només és dolça, sinó també digne lloc on ser soterrat. Al costat de poemes amarats de frisança existencial, n'hi ha d'altres on la natura torna a ser guaridora i salvadora, com "El primer dia de l'any":

El dia esborra a poc a poc la nit;
ja fa segles que ho fa.
Sobre la vall d'Ordino,
la neu, amb sa blancor,
ho purifica tot.¹⁷

Una sensació que era força més evident en el seu primer recull, quan la meravella pel paisatge resultava corprendedora amb un xic d'amargor; l'estrofa final d'"Arinsal" és emblemàtica:

Els ulls s'obren per a encabir tot el paisatge.
I ací, com arreu del món, neix la pregunta:
—Per a què deu servir un decorat tan bell?¹⁸

Completament diferent, Rossend Marsol i Clua, *Sícoris*, planteja un tipus de poesia festiu, alegre, arrelat a ritmes clàssics, i on cantarà Andorra des de l'estima i àdhuc des de la ingenuïtat. Els títols dels seus llibres palesen l'admiració que sent i l'hàlit de la seva escriptura:

Cel i muntanya (1988), *Festa major* (2000) i *La terra dels Valires* (2002). Com a mostra, citarem les dues estrofes inicials de "Les eternes aigües":

La terra andorrana,
que Déu va crear,
tan noble i ufana,
formosa i galana,
com cap més hi ha.

La terra andorrana
que esgarrapa als cels,
que viu i s'afanya
amb forta esperança
i amb nobles anhels...¹⁹

L'obra dels tres autors que hem esmentat, i que són els tres noms bàsics de la poesia andorrana durant les primeres dècades de la segona meitat del segle xx, no podem limitar-la a aquell moment específic. De fet, continuaren escrivint i publicant quan noves veus en novel·la o poesia començaven a obrir el fet literari andorrà a la resta de terres de llengua catalana.

Una poetessa de transició entre aquells noms nascuts a les dues primeres dècades del segle xx, i els qui ho farien pels volts del 1970, és Josefina Obiols (1955), originària del Principat i que començà a escriure poesia en l'adolescència, poemes que veurien la llum aplegats al tom *Pensaments* (1996). D'aquests, n'hi ha alguns, com ara "Andorra", "Ma terra" o "Enamorada d'Andorra", que traspuen l'emoció pel país i al mateix temps recuperen els llocs comuns de la natura i la seva bellesa:

Ets Andorra tan formosa
a les quatre estacions de l'any,
jo de tot cor et prometo
que no et deixaré mai.
(...)
Andorra és tan bonica
que enamora a xics i grans...
si t'enamores d'Andorra
no la podràs deixar mai.²⁰

La poesia contemporània, que destaca en autors com ara Josep Enric Dallerès (1949), Manel Gibert (1966), Ester Fenoll (1967), Teresa Colom (1973) i tants altres, tot i que pot reflectir en determinats casos l'atracció de la natura, no ho farà des de l'acrític miratge meravellat, sinó des d'un jo líric molt més reflexiu i passiu, atent a la natura per si mateixa, independentment del país al qual pertanyen les papallones dels versos. Potser el cas més emblemàtic és el *Quadern d'Arans* (2003) de Gibert.

Si passem a un altre gènere conreat prou més a Andorra que la narrativa com és l'assaig, en les mateixes dècades que la poesia de què parlàvem, ens trobem sobretot llibres que volen presentar el país una vegada i una altra, i que sense pertànyer a la literatura *stricto sensu*, fan

un pas endavant a l'hora de demostrar una mena d'orgull patriòtic que tracta de ser objectiu en textos com *Les Valls d'Andorra* (1946) de Bonaventura Riberaygua (1892-1950), *Andorra* (1966) de Montserrat Palau i Martí, *Andorra nació pirinenca* (1983) de Manuel Anglada (1918), i, molt més emocional, en *Andorra, voluntat d'existència d'un poble* (1979) de Riberaygua de Santa Coloma, per no oblidar el llibre de text escolar *Andorra, el meu país* (1963) d'Albert Puigoriol i Lladó, el primer capítol del qual sintetitza quina era la transmissió de sensibilitats i de sabers que es feia als estudiants, i que continuava sent una passió no dissimulada per la llibertat, la llengua i la natura:

[...] Andorra és la teva Pàtria, el lloc on tu has nascut, on són nats els teus pares, els teus avantpassats.

Ben amagada al cor dels Pirineus, Andorra té una llarga i bella història, sense violències, amb una llengua antiga, un ric patrimoni de costums, unes llegendes evocadores i, a més, per a goig dels ulls i de l'esperit, uns paisatges de meravella que emmarquen els monuments que la vellúria ens ha llegat.²¹

La qüestió és que aquesta mena de llibres –que serien un percentatge reduït en una literatura normalitzada– en un mercat com l'andorrà tenen un pes, quant a productes sorgits del país i sobre el país, que els transforma en obres de les quals toca parlar, que han tingut el seu ressò i que han modelat els fonaments bàsics del coneixement sobre Andorra, sense oblidar que suposen una constant revisió i reactualització del ja sabut.

El cas de la narrativa

La idealització del país, en allò que podríem considerar l'entrada en la literatura des de la narrativa, continua en alguns títols com *Un andorrà lluny del poble* (1967), de Ricard Fiter i Vilajoana (1945), que el 1966 havia publicat *Llegendes d'Andorra*. En les seves obres, s'hi observa la referència a una Andorra bucòlica i cada volta més irreal. No debades, el primer capítol de la primera obra citada duu per títol "Tot allò perdut...", i en el segon hi ha la presentació del tot idealitzada de la regió del narrador:

Era en la muntanya andorrana. Allí, a sol ixent de totes les Valls d'Andorra, entre muntanyes les més altes, les més grans, i les més desordenades que mai s'hagin vist, es trobava, encallada en el temps i perduda en els segles, una regió dita la Massana, que acollí dins el seu cadastre, amb agradable i andorrana abraçada [...].²²

Per si calien més testimonis, aquesta és la sensació de la natura d'Andorra:

Allò era l'hivern, que feia que al cap d'unes hores d'aquests moments de depressió, em trobés com un isard solitari allí dalt de les muntanyes, rodejat de pi, roca, cel, riu, rierot...! I quina llibertat! La meua satisfacció era tan i tan gran que, tot ple d'alegria volia cridar i cridar fins a despertar de llur estancament mil·lenari aquelles roques [...].²³

Pàtria, natura i llibertat tornen a conjugar-se en la mateixa dècada (els seixanta del segle xx) que havia vist néixer les primeres onades poètiques sota la mateixa embranzida. Amb una

mica més de distància –també temporal– trobem, per bé que volent-se arrelar al folklore del país, els llibres de contes de Sergi Mas (1930): *Cassigalls* (1981) i *Les valls desitjades* (2005), on malgrat l'explícit del segon del títols, hi ha un setge d'ironia i de distanciament. Mas no parla de l'Andorra moderna, ni del canvi previsible, sinó que, fent servir narracions *tradicionals*, escorcolla en el passat del país per tornar-nos-en una imatge no pas tan endolcida. Així, l'obra de Mas surt del model clàssic quan, curiosament, li hauria estat tan temptador o fàcil romandre dintre.

Però entre l'ensomni pel país antic o natural i la prosa moderna, entre el pretès arrelament a les fonts vives i a una imatge ja falsejada de l'Andorra eterna, i la revisició crítica d'alguns dels seus fets històrics més recents i vergonyants, apareix, també el 1981, una novel·la cabdal: *Set lletanies de mort* d'Antoni Morell (1941), sens dubte una fita indefugible en la història literària del país, i també en tot l'àmbit lingüístic.

Antoni Morell, dins del que podríem considerar una literatura andorrana, si no consolidada, sí del tot equiparable a la de qualsevol altre lloc, és el primer autor que donà un teixit narratiu modern a la seva obra narrativa, assagística i periodística, fugint dels llocs comuns i de l'Arcàdia cega. I marca també el punt d'inflexió entre el manteniment de l'Andorra somiada, la realitat dels canvis que s'hi produeixen, la reflexió sobre aquells aspectes que no produeixen nostàlgia, i la voluntat –i necessitat– de creure en un país distint al dels seus avantpassats, però amb les arrels ben fermes. Hom podria esgrimir una novel·la com *Borís I, rei d'Andorra* (1984) quant a la revisició del Principat; i d'altres com *Karen nena de la llum* (1996) que exemplifiquen el particular *aggiornamento* de les nostres lletres, tot cercant estructures que fugen de la linealitat de costum.

Després d'Antoni Morell, la narrativa andorrana ha seguit una triple via, i la proposo amb totes les precaucions, perquè qualsevol intent d'establir marges estrictes pot anar-se'n en orris de manera sobtada.

La primera de les vies correspondria, per establir vetes de continuïtat, a aquells autors que escriuen des d'una consciència estrictament andorrana, val a dir, com si fossin els primers que parlen d'Andorra, i estiguessin presentant de nou el país al món. En els seus textos hi ha una voluntat expressa de demostrar llur andorranitat, i enllaçarien amb el sector més arcàdic quant a la visió d'Andorra i del que se suposa que ha de ser. Andorra és un paradís, i cal demostrar-ho. Així, Juli Minoves (1969), en els seus dos únics llibres, oscil·la entre donar una imatge de l'Andorra eterna i enfrontar-se amb temes de més modernitat. La repassada de la història del país que fa en *Segles de memòria* (1989) i la creació dels seus protagonistes com a representants arquetípics de l'Home i la Dona d'Andorra, el col·locarien en un clar continuïsmes quant a la defensa dels valors propis i innegociables, i això malgrat el toc de ciència-ficció. A l'acabament de la novel·la, hom pot llegir: "Li has donat [a Andorra] independència, neutralitat, pau, esperit obert i homes innovadors com En Guillem d'Areny i de Plandolit".²⁴ Tota una revisició d'essències immortals.

El mateix podríem dir del primer títol de Joan Janer i Rossell (1957), *El misteri de la pluja de foc* (2010), que, amb elements de ciència-ficció, literatura juvenil i novel·la negra, ens ofereix una ambientació del tot contemporània i on Andorra segueix sent el personatge de fons, aqueixa presència que s'expressa des de la tradició i la perennitat, i que es mostra amb

explicacions històriques i geogràfiques innecessàries, adreçades als lectors de fora del país, que entrebanquen el ritme narratiu, o amb l'ús excessiu del gentilici *andorrà/andorrana* (com també succeeix a Juli Minoves).

Una segona via vol no fugir d'Andorra, però hi troba components distints als tòpics literaris que l'havien amarada durant els dos segles anteriors. La visió és realista, no s'amaguen els problemes, s'hi detecta una voluntat de normalització en tots els sentits, i són obres que traspassen les fronteres perquè el marc concret malda d'importància. Joan Peruga (1954), amb dues novel·les que també beuen de la història i de la modernitat: *Últim estiu a Ordino* (1998) i *La república invisible* (2004); Albert Villaró (1964), amb les seves novel·les policiaques; o Iñaki Rubio (1974), per a qui l'Andorra urbana és clau en la seva narrativa, serien els noms més destacats d'aquest grup. Potser caldria afegir-hi l'única mostra narrativa de Josep Enric Dallerès (1949), la novel·la *Frontera endins* (2007), tot i que és la seva obra poètica la més abundosa.

Per últim, tenim la via que no requereix de cap explicació: la normalitat literària, on el país, si apareix, és senzillament perquè és el lloc on l'escriptor vol desenvolupar la seva trama: potser el cas més emblemàtic, per l'eco internacional de què ha gaudit, és el d'Albert Salvadó (1951), amb les seves novel·les històriques i de gènere negre, però també les interessantíssimes propostes de David Gálvez Casellas (1970), els relats de Teresa Colom (1973)...

Tot amb tot, la diferència que trobem entre els llibres de Ricard Fiter i Sergi Mas, i els dels més joves autors, és la voluntat de materialitzar literàriament l'Andorra contemporània, i açò és un punt importantíssim pel que fa a un canvi en el mode de veure el país des de la literatura. És clar que muntanyes, pics, estanys i boscos encara hi són, també els successos històrics que s'hi han esdevingut, però la vida a Andorra és urbana en un alt grau: grans conurbacions, ciutats *dormitori*, edificis alts, carreteres, túnels, asfalt, contaminació... I només estic parlant del paisatge visible, perquè si ens parem a pensar en altres trets, com l'enorme immigració, el cosmopolitisme lingüístic o els bancs, detectem unes potencialitats literàries fins ara només intuïdes.

Potencialitats

La imatge d'un país es basteix al llarg dels segles, i més encara la d'un microestat com Andorra, amb una absència brutal de literatura que converteix, en el seu cas més que en altres, una llista de llibres i autors en cànon absolut. D'altra banda, no podem estar-nos de posar una qüestió: ¿fins a quin grau els models –rebut, emprats o oferts– no són l'altre vessant dels tòpics que es llancen sobre un país o la marca turística que hom ha desitjat de potenciar des d'aqueix mateix país? En aquest sentit, enfront de la visió arcàdica, ja és al segle XXI, quan hom ha començat a observar Andorra amb una perspectiva crítica i allunyada de dolçors. Així, caldria remarcar els assajos *Conèixer l'altra Andorra* (2001) de Jaume Ros, i *Andorra entre l'anacronisme i la modernitat* (2009) d'Àlvar Valls (1947); i, dins del periodisme, a banda de la importància de la premsa escrita, i la seva relativa abundor en termes numèrics, volums com ara *Veu, vot i truita de patates* (2009) de Gabriel Fernández (1969) serien exemple d'una forma distinta de fer les coses, per no parlar de la importància que té per al món cultural andorrà una ploma periodística tan intel·ligent com la d'Andrés Luengo.

Esbrinar tendències, crear generacions, descobrir aigües temàtiques en un territori tan poc estudiat és una tasca fascinant i necessària. Resseguir les petjades de com s'ha vist el país des de fora, però sobretot de com s'ha volgut veure des de dintre, és també col·laborar en la futura creació d'Andorra, no només la real de les pròximes generacions, sinó de l'imaginari que hom desitja oferir com a element característic.

Si la cultura andorrana no fa el pas endavant de crear el seu propi imaginari, d'altres el crearan. La imatge arcàdica d'una muntanya primaveral xoca amb una forta realitat urbana. En serà la síntesi un model literari assequible? Caldrà renunciar a la visió idíl·lica? S'imposarà un tarannà força més agre? Són preguntes encara sense resposta, perquè l'oferta literària a l'abast és sortosament plural. L'única cosa que podem tenir clara, bo i comparant la literatura d'Andorra amb la dels altres microestats d'Europa, és que el fet literari pot assolir una importància creixent en el nostre cas, i que la visió sobre el país estarà determinada per allò que els seus escriptors decideixin d'escriure. És una via oberta, doncs, i, sens dubte, una gran responsabilitat.

Josep Carles Laínez,

llicenciat en Filologia Catalana i en Comunicació Audiovisual,
escriptor i cap de redacció de la revista *Debats*

Notes

- 1- ARMENGOL, Lúdia; MAS, Manuel; MORELL, Antoni "Introducció" a PUIG, Antoni *Polítar andorrà*. Andorra la Vella, Conselleria d'Educació i Cultura, 1983, p. XIII.
- 2- El president de la II República espanyola, Manuel Azaña, va escriure al seu diari: "Hoy he recibido a los síndicos de Andorra que han venido a pedirme entradas para los toros. Son unos payeses, pero qué diplomáticos", citat per MORELL, Antoni *Tastar Andorra*, Terrassa, Material d'Edició, s. d., p. 14.
- 3- DE PORCIOLES I COLOMER, Josep Maria "Andorra i el *Manual Digest*", a FITER I ROSSELL, Antoni *Manual digest*. Andorra la Vella, Consell General d'Andorra, 1987, p. XL.
- 4- RIBERAYGUA, Bonaventura *Les Valls d'Andorra / Apèndix I*. Andorra la Vella, Promocions Literàries, 1985 [1946 i 1948], p. 178, 182 i 188.
- 5- FONT I RIUS, Josep Maria "Estudi jurídic" a *El llibre de la terra. Un llibre de privilegis*. Andorra la Vella, Arxiu Històric Nacional, 1997, p. 76-78.
- 6- A tall d'exemple, hom pot esmentar MOLES ARISTOT, Pere *Al començament del temps. Realitats i mites de les Valls d'Andorra*. Encamp, Impremta Principat, 2000; MORELL, Antoni *Andorranes i andorrans*. Lleida, Pagès, 2002, p. 19; i VALLS, Àlvar *Andorra entre l'anacronisme i la modernitat*. Lleida, Pagès, 2008, pp. 30 ss.
- 7- JUNOY, Tomàs *Relació sobre la Vall d'Andorra*. Tolosa de Llenguadoc, Impremta de Ph. Montaubin, 1838, p. 3-4. N'hi ha edició moderna: Andorra la Vella, Promocions Literàries, 1983.
- 8- VALLS, Miquela *Andorra cap a la literatura*. Andorra la Vella, Maià, 1999, p. 78.
- 9- FITER, Lluís Ignasi *Historia y novena de Nostra Senyora de Meritxell*. Barcelona, Atenes A. G., 1921 [1874], p. 13.
- 10- Algunes manifestacions de joia del grup que va arribar a Andorra les trobem a LLAHI I SEGALÀS, Alfred; PIFERRER I DÉU, Jordi *Andorra: terra d'acollida*. Escaldes-Engordany, Gràfiques Andorranes, 2007, p. 37 i 40.
- 11- Ídem, p. 53.

- 12- MORELL, Antoni "Mots per a *La terra dels Valires*" a MARSOL I CLUA, Rosend *La terra dels Valires*. Encamp, Impremta Principat, 2009, p. 9.
- 13- ALBERT, Esteve "Pastor de somnis", dins del llibre *Posobres d'Engordany*, a *Obra poètica*. Andorra la Vella, Editorial Andorra, 1996, p. 184.
- 14- Ídem, p. 187.
- 15- Ídem, p. 361.
- 16- LLADÓ, Miquel *Solituds andorranes*. s. l. Edicions Valls d'Andorra, 1999, p. 35.
- 17- Ídem, p. 51.
- 18- LLADÓ, Miquel *Terres altes. Guia poètica d'Andorra*. Lleida, Gràfiques Cuberes, 1979, p. 66.
- 19- MARSOL, Rosend *Festa major*. Escaldes-Engordany, Unió Pro Turisme d'Escaldes-Engordany, 2000, p. 32.
- 20- OBIOLS, Josefina *Pensaments*. Andorra la Vella, Estudi 24, 1996, p. 38-39. Tot i l'any d'edició del llibre, el poema "Enamorada d'Andorra" és datat l'octubre del 1970.
- 21- PUIGORIOL I LLADÓ, Albert *Andorra, el meu país*, Andorra la Vella, Antoni Aristot editor, 2003 [1963], p. 9. És molt aclaridor, per al tema que estem tractant, el pròleg que fa a aquesta edició el professor i poeta Manel Gibert Vallès, qui sintetitza en poques paraules el que significava Andorra per a un nen català com ell, qui, al capdavant, acabaria fent-se andorrà: "Quan jo era petit Andorra era un lloc màgic als confins de l'univers".
- 22- FITER I VILAJOANA, Ricard *Un andorrà lluny del poble*. Andorra la Vella, Promocions Literàries, 1985 [1967], p. 22.
- 23- Ídem, p. 145.
- 24- MINOVES, Juli *Segles de memòria*. Andorra la Vella, Editorial Andorra, 2002 [1989], p. 148.

La solidaritat, un actiu de país?

Josep DURÓ i VIDAL

Antigament a Andorra la solidaritat era un bé necessari. En ser un país bàsicament posicionat en el sector primari, sense l'ajuda dels uns i els altres el dibuix d'aquest país no hagués estat el mateix. Il·lustrem-ho amb un exemple d'època.

A causa de les grans diferències d'alçades d'unes poblacions a les altres, l'herba creixia molt més aviat a les parròquies baixes que a les altes. Així, el que es feia durant l'època de la dalla era que els habitants de les parròquies altes baixaven primer a Sant Julià de Lòria i Andorra la Vella per ajudar-los, i al cap d'un parell de setmanes, quan l'herba estava a punt, eren els de les parròquies baixes els que pujaven a les altes per ajudar a dallar. D'exemples com aquest, ben entès, n'hi ha molts més, però il·lustra amb una imatge el que era la solidaritat a les nostres Valls.

Però la solidaritat en definitiva, com l'entenem, com la definim a dia d'avui? Bàsicament per no estendre'ns en definicions complexes, la solidaritat és una *ajuda mútua*. Sobretot, no hem de caure en l'error que és un dret o una obligació dins el complicat entramat de la nostra societat i ni, sobretot, creure que és un acte de caritat o benevolència.

Caritat és un concepte profundament arrelat a l'Església i en què el que ajuda se sent responsable de l'altre i de la seva situació. De fet, hi ha quelcom de més profund, que és la compassió. Dit això molt breument, no hem de confondre la caritat amb la solidaritat.

Per visualitzar-ne millor la definició en els nostres temps, l'entramat de les societats –i aquest podria ser ben bé un gran tema de discussió– ha canviat moltíssim els últims setanta anys. De fet, des de la creació de la societat del benestar, també ha canviat com actuem solidàriament. Així doncs, de la mateixa manera que una societat és dinàmica, també ho és la solidaritat.

Aquest valor té un abast immens que va molt més enllà de l'ajuda, és un valor que mou persones d'arreu per intentar compensar les injustícies socials. Un valor que busca afavorir els més vulnerables. Veiem que de mica en mica, el profund concepte de solidaritat, tot i que és sempre ajudar-se mútuament, va canviant i adaptant-se amb el temps.

El que *de facto* crea unes arrels sòlides i profundes en una societat són precisament els valors. Com hem dit abans, la societat és dinàmica, la solidaritat també i els valors igualment. Les accions solidàries

avui dia es canalitzen sobretot en el voluntariat, ONG o clubs socials, entre d'altres. I aquesta és la raó per la qual ens veiem obligats a definir dos tipus principals de solidaritat: la solidaritat individual i la solidaritat col·lectiva.

Quina diferència hi ha entre les dues?

La individual és aquella presa per iniciativa pròpia, quan hom té una sensibilitat molt precisa envers alguna causa en particular i pren la decisió d'ajudar per aquella causa. El voluntariat de les entitats com Càritas, la Creu Roja, els voluntaris de l'hospital... és un clar exemple de solidaritat individual, en què els voluntaris donen el seu temps per ajudar sense esperar cap compensació econòmica. Tanmateix, el fet de donar diners o béns materials per una causa a títol individual també n'és un exemple.

La solidaritat col·lectiva és quan s'organitzen activitats per ajudar en una causa. Els concerts solidaris, les curses pel càncer, l'esclerosi múltiple, la distròfia muscular; les donacions de sang, el Dia del voluntariat són esdeveniments organitzats de manera que les persones s'afegeixin de manera col·lectiva a la solidaritat.

En aquest tipus de solidaritat també inclouem aquelles entitats com Lions Club o Rotary Club, i moltes altres, que fan accions solidàries per la seva comunitat. Per exemple, l'eradicació a escala mundial de la poliomielitis per part del Rotary Club International és un gran exemple de solidaritat col·lectiva.

I una pregunta, que de vegades ens fem, com neix o sorgeix la solidaritat? Antigament la solidaritat era pràcticament òbvia, com en l'exemple que hem donat al principi, però avui com es fa palesa? Es necessita tota una xarxa de comunicació per fer arribar el missatge que hom vol transmetre.

Abans ja hem dit que la societat i les necessitats han canviat, i la forma de veure la solidaritat també. Cal una notícia, cal una imatge, cal un missatge molt precís perquè surti de nosaltres aquest sentiment d'ajuda envers una vulnerabilitat. Molt sovint cal veure una catàstrofe als mitjans de comunicació perquè donem uns diners o ens involucrem en un voluntariat.

La solidaritat, com si també fos pitagòrica, es mesura amb números. El Govern d'Andorra destina un 0,17% del pressupost general a accions solidàries (subvencions a ONG, cooperació internacional, ajuda humanitària...) i les famílies andorranes, un 0,04% dels seus guanys a donacions i a l'Església. De fet, si comparem la mitjana europea amb l'andorrana, estem una mica per sota, però cal remarcar que quan hi ha una gran catàstrofe, el poble andorrà s'aboca a donar, amb un dels percentatges més alts d'Europa. Un clar exemple va ser el tsunami del 2006, en què Andorra va ser el país que més va donar per càpita.

I finalment, com a conclusió, penso que ja estem en disposició de contestar la pregunta de la nostra xerrada. És la solidaritat un actiu de país?

Efectivament, amb tot el que hem comentat fins ara, la solidaritat és un gran actiu de país. Fins i tot, l'ONU valora els països per les seves accions solidàries, fins al punt que convida tots els països a destinar el 7% del pressupost general a ajudes. Només Noruega s'apropa a aquest número aparentment infranquejable.

La nostra solidaritat, nosaltres, les persones que podem ser solidàries podem fer del nostre país un gran país. No hem de permetre que l'individualisme triomfi, com predicava Kierkegaard. Hem d'esforçar-nos a donar una molt bona educació als fills, hem de lluitar per tenir polítiques de conscienciació, hem de ser persones amb voluntat d'ajudar. No estem sols!

Josep Duró i Vidal,

doctor en optometria i òptic diplomad, president de la Creu Roja Andorrana

Un nou model turístic per Andorra

Betim BUDZAKU

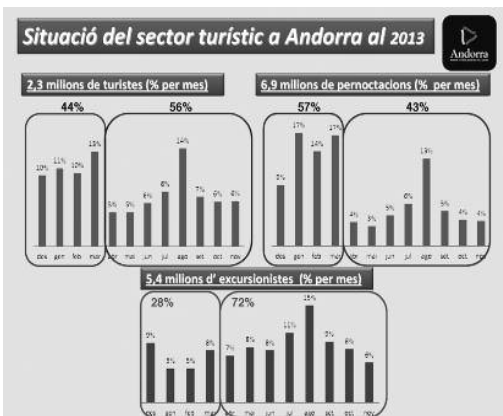
Creació i ordenació del producte turístic d'Andorra, les claus d'èxit

Andorra rep uns 2,3 milions de turistes a l'any i aquests sobretot es concentren durant els mesos d'hivern. De fet, un 44% dels turistes acudeixen a Andorra entre els mesos de desembre i març. És precisament durant la temporada d'hivern quan es registra un 57% de les pernoctacions totals (6,9 milions en tot l'any).

Ben diferent és la dinàmica que segueixen els excursionistes ja que dels 5,4 milions que rep el país durant l'any, un 72% ho fan entre abril i novembre.

En aquest sentit, la situació del sector turístic a Andorra es caracteritza per una forta estacionalitat a l'hivern on el registre del 83% de l'ocupació hotelera. A l'estiu, l'ocupació és del 47% mentre que a la tardor i a la primavera baixa fins el 22%. De mitjana, al llarg de tot l'any, Andorra assoleix de mitjana un 49% d'ocupació hotelera. En aquest sentit, el turisme és un dels pilars de l'economia del país i prova d'això és que el Principat compta amb 243 empreses d'allotjament i 34.062 llits.

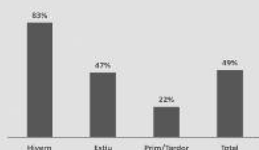
La voluntat d'Andorra Turisme és convertir el Principat en una destinació

Situació del sector turístic a Andorra al 2013

Ocupació hotelera 2013

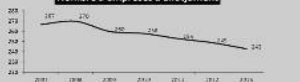

Font: Andorra propi a partir de les estadístiques de turisme i de la enquesta de perfil del departament d'Estadística del Govern d'Andorra

Situació del sector turístic a Andorra al 2013

Nombre d'empreses d'allotjament

Nombre de llits

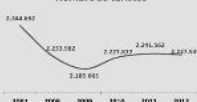

Font: Departament d'Estadística del Govern d'Andorra

Situació del sector turístic a Andorra

Nombre de turistes

Nombre d'excursionistes

Font: Departament d'Estadística del Govern d'Andorra

Andorra una destinació turística d'èxit..... Com aconseguir-ho?

Reestructurar...

Andorra Turisme

... per liderar

Andorra una destinació turística d'èxit..... Com aconseguir-ho?

➤ Més pressupost i millor inversió

➤ Amb equips professionals:
Reestructuració organigrama d'Andorra Turisme

➤ Amb plans de màrqueting i
comercials anuals ambiciosos
des del 2012

Pressupost
+
Objectius
+
Seguiment

El nou model turístic d'Andorra

Millora infraestructures actuals

Esquí GrandValira inversió
de 100 m€ en 10 anys

Wellness Caldea + INQU

Natura

• Naturallandia + Parc d'Animals
• Xarxa de refugi guardats

Cultura

• Ampliació horaris museus
• Ruta Martina

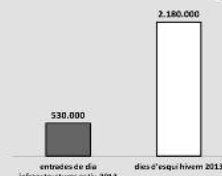
Freestyle 360° x'trem

Shopping

• Ampliació horaris comercials
• Peatonització VIVAN D
• Google Business View

Millora infraestructures actuals

turística d'èxit i per tal d'aconseguir-ho s'ha apostat per reestructurar aquesta entitat que és l'encarregada de promocionar el Principat com a destí turístic.

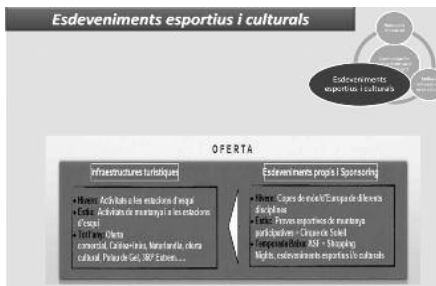
D'aquesta manera, s'ha dotat l'entitat de més pressupost i inversió i s'ha realitzat una reestructuració de l'organigrama amb la incorporació de nous professionals. A més, des del 2012 s'han desenvolupat ambiciosos plans de màrqueting i comercial.

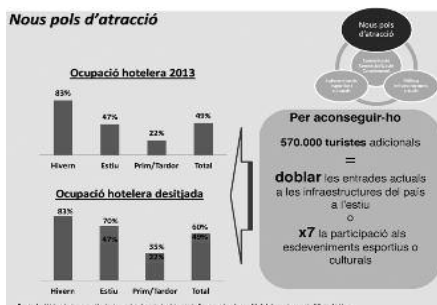
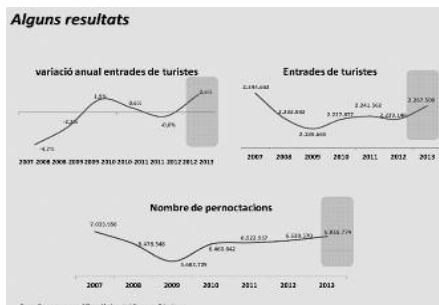
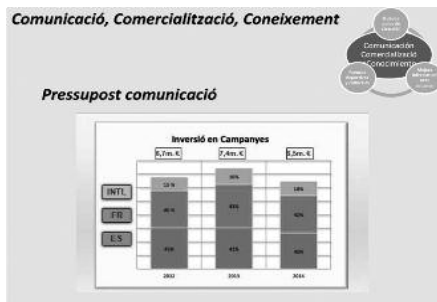
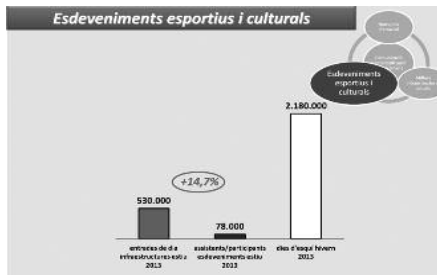
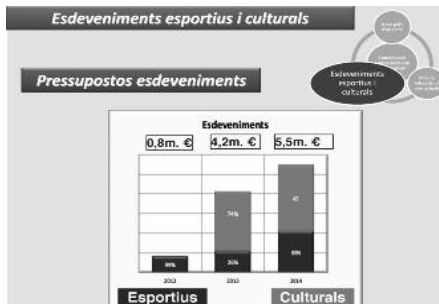
L'estratègia d'Andorra Turisme es basa en potenciar la comunicació, el coneixement i la comercialització de la destinació a través de tres tàctiques diferenciades i que, alhora es complementen: crear nous pols d'atracció al país, organització d'esdeveniments esportius i culturals i també, la millora de les infraestructures actuals.

En aquest últim punt, les empreses turístiques d'Andorra ja fa anys i que hi treballen. Per posar uns exemples: els 100 milions d'euros que l'estació de Grandvalira ha invertit en els últims 10 anys. També, Caldea ha apostat per l'obertura d'Innú, un nou centre termolúdic enfocat a un públic més selecte i amb atenció personalitzada.

A nivell cultural, s'han ampliat els horaris d'obertura dels museus i el Santuari de Meritxell s'ha integrat dins de la Ruta Mariana. Per al públic més jove, s'ha inaugurat el 360 extrem, un centre de freestyle ideal per als entrenaments i perfeccionament d'aquesta disciplina. I destacar també la reafirmació de l'aposta pel sector comercial amb l'ampliació dels horaris d'obertura dels comerços, la inauguració de la zona per a vianants de Vivand a Escaldes-Engordany i la posada en marxa del projecte Google Street View.

Respecte als esdeveniments esportius i culturals que s'estan potenciant cal remarcar les activitats que duen a terme les estacions d'esquí amb l'acollida de competicions d'esports d'hivern

com ara Copes d'Europa o Copes del Món. A l'estiu, Grandvalira i Vallnord es converteixen en estacions de muntanya amb l'organització de diferents proves esportives de muntanya i també, Andorra Turisme aposta per l'atractiu del Cirque du Soleil que ofereix un espectacle fet a mida, gratuït i a l'aire lliure durant el mes de juliol. Durant tot l'any, es pot gaudir de l'oferta termolúdica de Caldea i Innú, així com Naturlandia, el Palau de Gel, el 360 extrem o bé, les visites culturals. Durant la temporada baixa de primavera i tardor, s'organitzen altres accions com ara l'Andorra Shopping Festival, Shopping Nights així com, esdeveniments esportius i culturals complementaris.

De fet, aquest capítol específic d'esdeveniments esportius i culturals ha vist augmentat el seu pressupost en els últims tres anys de manera que al 2013 s'hi destinaven 800.000 euros, al 2013 van ser 4,2 milions i al 2014 va ascendir fins els 5,5 milions d'euros.

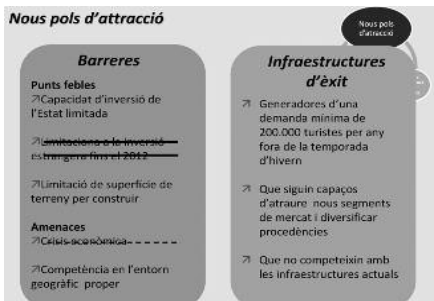
Tota aquesta estratègia es recolza en una aposta ferma per la comunicació, la comercialització i el coneixement de la destinació a l'exterior. En aquest sentit, s'estan impulsant campanyes publicitàries per cada temporada que persegueixen un posicionament continu al llarg de tot l'any. També, s'ha creat un nou web – www.visitandorra.com – en sis idiomes i s'ha reforçat la presència a les xarxes socials.

Així mateix, s'han iniciat campanyes on-line als mercats llunyans com per exemple, Regne Unit, Rússia i Benelux. Destacable també és la inversió realitzada a França on ha crescut un 59% en dos anys i per millora l'atenció al client, s'ha posat en funcionament un contact center.

Respecte a la comercialització, Andorra Turisme ha impulsat la creació d'un equip comercial als principals mercats i incrementat les accions de co-branding amb els touoperadors europeus amb els quals es treballa – passant dels 1,1 milions al 2011 als 2 milions al 2013). Sense oblidar que des de l'entitat també es treballa per obrir nous mercats com ara Polònia, República Txeca, Brasil, Colòmbia i la Xina.

És evident que totes aquestes accions han de tenir un seguiment i una avaluació i per tant, per conèixer la nostra demanda s'ha millorat el sistema de recompte d'entrades de visitants al país, a part, es realitzen enquestes de perfil de visitant, eines per a la gestió de les relacions amb els clients (CRM), obertura d'un Registre d'Ocupació d'Allotjaments Turístics (ROAT) o estudis de mercat sobre diferents països potencials.

El pressupost destinat a comunicació ha experimentat un creixement constant, passant dels 6,7 milions d'euros el 2012; 7,4 milions d'euros el 2013- reforçant els mercats francès i internacional- i uns 8,5 milions d'euros el 2014.

Fruit d'aquest impuls que es dona a la promoció turística del país, es comencen a veure els primers resultats. Per exemple, la variació anual d'entrades de turistes que ha passat del -0,6% al 2011-2012 al 2,6% del 2012-2013. També s'ha registrat un augment de les entrades de turistes durant el 2013 amb 2.287.508 turistes mentre que el nombre de pernотacions també ha experimentat una pujada de més de 200.000 pernотacions respecte el 2012, situant-se en 6.816.774 pernотacions totals.

Per últim, els nous pols d'atracció que vol impulsar Andorra Turisme juntament amb el Govern d'Andorra han de permetre fer créixer l'ocupació hotelera durant l'estiu, la primavera i la tardor assolint una mitjana anual del 60%. Aquest és l'objectiu a aconseguir i per ser una realitat caldrà atraure a uns 570.000 turistes addicionals i doblar les entrades actuals a les infraestructures del país a l'estiu.

Es tracta de tot un repte a assolir ja que la capacitat d'inversió de l'Estat és limitada, també existeixen limitacions en quant a superfície a construir i comptem amb una forta competència en el nostre entorn geogràfic més proper. Tot i això, disposem d'unes infraestructures d'èxit que generen una demanda mínima de 200.000 turistes per any fora de la temporada d'hivern. A més, aquests nous pols d'atracció, han de ser capaços d'atraure nous segments de mercat i diversificar les seves procedències i per últim, que no siguin competència de les infraestructures que existeixen en l'actualitat.

Betim BUDZAKU,
economista i gerent d'Andorra Turisme

Reptes del model socioeconòmic d'Andorra

Albert GOMÀ i SALA

Indicadors com la matriculació de cotxes o el valor afegit brut i l'ocupació de sectors com l'hostaleria, el comerç o el transport segueixen el 2013 en nombres negatius respecte al 2012. Segons dades del departament d'Estadística, el VAB de l'hostaleria per exemple ha caigut un 7% el 2013 a pesar que la caiguda del PIB ha estat d'un 0,1%. En part, aquests descensos són deguts a la mateixa crisi econòmica. Això no obstant, si tenim en compte que les matriculacions de vehicles del 2013 estan molt per sota de les del 1993 o que el nombre de turistes creix un 4,4% el 2013 respecte al 2012 però les activitats tradicionals més relacionades amb el turisme segueixen una tendència econòmica negativa, podem afirmar que hi ha quelcom més que la crisi que afecta aquests sectors.

Primerament, podem afirmar que la venda en línia pressiona els preus del comerç i de l'hostaleria a la baixa. Quan els consumidors poden comprar un viatge a l'últim minut, poden comparar preus, poden trobar ofertes o poden comprar per Internet això treu competitivitat als sectors tradicionals de l'economia. A més, les condicions d'intermediació i el poder que tenen els principals portals de venda en línia com Booking fan que els hotelers hagin perdut el control sobre els preus i estiguin totalment sotmesos a les seves condicions i marges. La concentració de la venda en línia de viatges en empreses com Priceline, que a la vegada paga molts diners a Google per estar sempre destacat en les cerques en línia, concentra les vendes en pocs portals amb molt poder que imposen les comissions i els preus als hotelers.

Però també estem parlant de canvis en els patrons de consum. A l'hora de consumir cada cop es valora més l'experiència que la noció de possessió, sobretot en generacions de 18 a 34 anys. Per tant, entre els més joves ja no cal tenir un cotxe nou per mostrar estatus social. Hi ha una tendència a l'intercanvi i al reaprofitament.

D'aquesta nova situació tecnològica i social, han aparegut infinitat de portals i recursos per Internet per intercanviar serveis, béns i diners directament. Es tracta del que s'anomena per publicacions com *Forbes* o *The economist* el *consum col·laboratiu*. El consum col·laboratiu ha obert noves maneres de viatjar, on els turistes contacten directament amb locals per allotjar-se en cases particulars, menjar, compartir transport o gaudir d'experiències guiades.

SUPPLY: WE CAN NOW SHARE...

OUR HOMES Airbnb Wimdu 9Flights HomeAway HouseTrip Homestay VRBO Knab HomeExchange madrbrb Camp In My Garden lonenestoy couchsurfing LIVE WITH A LOCAL S3 Shared Stay	OUR CARS lyft Side-car U B E R Bla Bla Car zimiride carpooling AAA Ridesharing Getaround RUGHCAR drivy Spindler WeDrive tripandrive easyCar	OUR BOATS & PLANES GetMyBoat BOATBOUND sailbox JETLIMO JumpSeat OUR OFFICE SPACES LIQUIDSPACE Desks Near Me deskwanted	OUR DINNER TABLES feastly Cooking.org KITCHENSURFING Cook & Meet WithLocal MEAL SHARING Cookisto Upaji VindictaDinner Travelling Spoon Laague Dinner Appétit	OUR LOCAL KNOWLEDGE Vayable LOCALEUR sidetour GOOD ST trip4real guidehop Tripico ampt SPORTYGUEST
---	--	---	---	---

© RACHEL BOTSMAN 2014

Les empreses del consum col·laboratiu, com Airbnb, xoquen amb les normes fiscals, administratives i de seguretat d'un negoci actual. És injust per a negocis com hotels, companyies d'autobús, guies o taxis. Però a la vegada, el fenomen difícilment es pot aturar. Primer, per volum de negoci (Airbnb està valorada en 7,5 miliards de dòlars, *Forbes* calculava en 3,5 bilions de dòlars la facturació d'aquestes empreses el 2013). Si s'atura o es prohibeix per les autoritats locals, es tanca la destinació a un segment important de clients. Actualment, hi ha un segment important de consumidors que demana noves maneres alternatives de viatjar allunyades dels llocs turístics i que els permeti de viure experiències com a locals.

COLLABORATIVE FINANCE SNAPSHOT

SOCIAL LENDING Real Estate LendInvest Fruitful Landbay Groundfloor Money360 Small Businesses Funding Circle SoMoLend Personal Zopa Kiva Lending Club Prosper SocietyOne	CROWDFUNDING Creative Projects Kickstarter Indiegogo MassiveMov Small Businesses Seedrs CircleUp Civic Crowdrise Start Some Good Personal GoFundMe Upstart Pave	P2P CURRENCY TRANSFER Transferwise Midpoint P2P Cash Peer Transfer CurrencyFair P2P INSURANCE Friendsurance P2P DIGITAL CURRENCY Bitcoin Ripple Litecoin	P2P PAYMENT PLATFORMS Stripe Balanced P2P PAYMENT NETWORKS Mpesa MiCash Obopay
---	--	--	--

COLLABORATIVE LAB / RACHEL BOTSMAN 2014

Un altre sector en què el consum col·laboratiu ha fet una expansió més gran és el finançament col·lectiu de projectes per Internet. El finançament col·lectiu per Internet o *crowdfunding* està començant a escalar en sectors de negoci dominats per la banca tradicional com el finançament de petites i mitjanes empreses, sobretot als Estats Units. La regulació pot jugar un paper important; cal tenir en compte, però, que el poder i la capacitat de compra i control de la indústria financera és més potent que el de la indústria turística. De tota manera, el *crowdfunding* ha obert una nova via de finançament per a projectes que no es poden finançar a través d'un banc.

A pesar de les promeses de compartir, d'experiències i transparència que fan aquests portals, no cal tenir una visió ingènua d'aquest negocis. Primer, molts cops no sabem qui està intercanviant (*hedge funds* o immobiliàries també les poden utilitzar). Segon, a pesar que existeixen molts portals d'aquests tipus, realment importants i amb volums de negoci elevats, com Airbnb, n'hi ha pocs. Això no obstant, sí que veiem nous patrons de consumir, cooperar i produir als quals hem d'estar alerta per tal d'adaptar els negocis existents actualment.

A més, amb les eines de disseny digitals, la impressió 3D o els nous materials de fabricació estan creixent noves vies de producció més en xarxa, personalitzades i locals. Tot aquest moviment es deixa veure en els anomenats *fablabs*, com el de Barcelona, on dissenyadors, arquitectes i creatius en general comparteixen espais i maquinària per dissenyar. És fàcil que un petit grup de joves creatius s'uneixi per dissenyar prototips d'un producte que després es porten a una campanya de finançament col·lectiu per Internet per poder produir i després comercialitzar a través de portals d'*e-commerce*. Per aquest motiu ja es parla de tercera revolució industrial, perquè podríem estar passant de patrons de producció industrial de masses, en grans indústries deslocalitzats al Tercer Món, a un retorn a una producció més personalitzada, local i en xarxa. Aquest fenomen també es dona en àmbits com l'energia, on un grup de persones a través d'Internet col·laboren per finançar i rebre cooperativament energia renovable.

Les eines tecnològiques permeten la incorporació més directa i ordenada de les persones en el disseny de les polítiques públiques, la participació política o els productes o serveis de les empreses. Aquestes eines en l'àmbit del govern són una enorme oportunitat per solucionar problemàtiques socials, millorar la transparència i la legitimitat, i impulsar la participació ciutadana. L'administració Obama des del 2008 ha impulsat l'*open government* amb mesures com un portal perquè les persones facin les seves peticions, fins a un altre portal on totes les dades de l'administració estan publicades i accessibles per al tractament per part d'emprenedors, programadors o científics.

En aquest context d'intercanvi més directe per Internet, la reputació personal en línia és la clau fonamental que fa que les persones desconegudes cooperin. Si consumeixo una habitació a Airbnb jo comento el propietari, però l'hoste també em comenta a mi i això queda registrat. Que tingui molts comentaris positius em permet més fàcilment obtenir més intercanvi. Després, puc utilitzar aquests bons comentaris per demanar feina. Perill que acabi un intermediari controlant la reputació personal de cadascú (Google). Per exemple, Tripadvisor concentra els comentaris de l'hoteleria. No obstant això, només un 2% de clients comenta. Els comentaris de Tripadvisor no són representatius i el fet que els clients puguin comentar molts

cops perjudica els negocis turístics de manera injusta. Per tant, caldrà vigilar la verificació i l'ètica dels comentaris en línia i com ens pot afectar com a ciutadans la petjada que anem deixant a la xarxa. Però entrem en una època en què es poden crear noves maneres de cooperar entre desconeguts gràcies a la necessitat de cuidar la reputació en línia.

Per tant, tenim més eines com a individus per finançar-nos, produir productes a escala local, participar políticament, cooperar o consumir més responsablement. Però també, risc que el poder es vagi concentrant en pocs intermediaris molt potents. Com seria el cas de Google, que tindrà tota la informació personal de cadascú. Per exemple, Google podria disposar actualment de tota la informació personal de les persones que seran els líders del món d'aquí a trenta o quaranta anys.

A Andorra tenim exemples incipients de col·laboració digital en xarxa o de noves maneres de produir, finançar-se o participar públicament. Les botigues benèfiques Carisma, els mercats d'intercanvi, compartir cotxe de Coandor o un espai de compartir espais de feina com el Coworking. Així mateix, cada cop creix la producció local de productes sobretot en l'àmbit alimentari com la carn de qualitat, l'Andburguerzero o les begudes alcohòliques artesanals.

Així mateix, les dades dels observatoris del CRES demostren que la població amb nacionalitat andorrana ha passat de ser majoritàriament contrària al dret de vaga i manifestació el 2003 a mostrar-s'hi majoritàriament favorable el 2013. Es demostra que els ciutadans demanen més canals de participació públics i tenen ganes de participar. Emergeixen noves formes de participació pública més variades i diferents, i cada cop més persones demanen el seu espai en la presa de decisions.

Jurídicament, culturalment i econòmicament Andorra no està preparada per al consum col·laboratiu o la fabricació digital. Es podria crear una nova figura jurídica per a aquestes activitats. Per a les d'allotjament en part es podrien incloure en la figura ja existent a Andorra d'apartament turístic. Actualment, res no impedeix a un hotel, alberg o apartament turístic de registrar-se a Airbnb. Però, algunes com la de restaurant, són difícilment regulables per les condicions de sanitat que s'exigeixen per a la manipulació d'aliments. De totes maneres, es podria crear un entorn legal nou i pioner per al consum col·laboratiu i la fabricació digital on les persones puguin col·laborar, intercanviar, produir i participar políticament amb més llibertat. També, es podrien establir mecanismes d'*open government*, com eines participatives de petició en línia al govern o la publicació oberta de totes les bases de dades de l'administració.

Albert Gomà i Sala,

politicòleg i sociòleg, responsable de l'empresa Social Innova

Model de país en l'àrea de la gestió forestal, des de l'actuació comunal: el cas de la parròquia de la Massana

Jael POZO i LOZANO

1. Històric i evolució dels treballs forestals a Andorra i la Massana
2. La gestió forestal actual a la parròquia de la Massana:
Organització i funcions; zones d'actuació 2012-15 i consorci forestal; i projectes: CVN i Landart
3. Balanç de la gestió forestal a la Massana (2000-2013)
4. Conclusions: model de país i gestió forestal

Històric i evolució dels treballs forestals a Andorra i la Massana

Per poder valorar l'estat dels paisatges i del medi natural al Principat d'Andorra és necessari fer un recorregut històric en l'evolució dels treballs forestals al territori.

Als segles XVII i XIX es realitza un aprofitament de la fusta. Aquest aprofitament es destina per a la producció de carbó a les fargues de ferro d'Andorra i de les zones limítrofs. També s'utilitza per a la construcció i com a font d'energia per escalfar. Del 1900 al 1950 es fa un aprofitament intensiu de la fusta per a la comercialització i exportació.

És a la dècada dels seixanta, però, quan es produeix un abandonament progressiu de l'aprofitament fustaner. Com a conseqüència d'aquest abandonament dels treballs silvícoles, els boscos del territori presenten un creixement anòmal de la seva massa vegetal amb una mala qualitat de la fusta, certes patologies fitosanitàries i proliferacions de plagues, competència aèria, risc d'incendis, etc.

En el cas de la Massana, del 2000 al 2004 es realitzen treballs de desbrossa i neteja forestal sense planificació en el conjunt de les unitats d'actuació. L'any 2005 hi ha un punt d'inflexió i es realitza el primer Pla tècnic de gestió forestal. S'executen els treballs forestals de les zones marcades en aquest pla tècnic millorant aspectes que no s'havien tingut en compte: les intensitats d'aclarida. En el quadre comparatiu 1 podem observar l'evolució de la gestió forestal a cada parròquia. Cal destacar que en el cas de la Massana no és fins al 2005 que es comença a treballar amb un pla estratègic.

PARRÒQUIA /ANY	1994	1998	1999	01-04	2005	2006	2007	2008	09-12	2013
CANILLO		PTGMF				REVISIÓ				MANCOMUNICACIÓ DE LA GESTIÓ FORESTAL
ENCAMP			PTGMF				REVISIÓ			
ORDINO	PTGMF							REVISIÓ		
LA MASSANA					PTGMF					
ANDORRA LA VELLA			PTGMF		PTGIF					
ST. JULIÀ DE LÒRIA			PTGMF							
ESCALDES - ENGORDANY			PTGMF				PTGIF			

Quadre 1. Evolució de la gestió forestal a Andorra

PTGMF: Pla tècnic de gestió i millora forestal

PTGPIF: Pla tècnic de gestió en prevenció d'incendis forestals en la interfície urbana-forestal

REVISIÓ: Revisió de la planificació i actualització dels propers 5 anys

MANCOMUNICACIÓ: Acord comunal d'agrupar la gestió forestal entre els set comuns

Des de la conselleria:

- Es defineixen les polítiques, objectius, programes, projectes i accions del departament a curt i llarg termini.
- Es dissenya i es fa el seguiment del pla estratègic de remodelació del departament.
- Es fa l'avaluació i el seguiment dels programes, projectes i accions del departament.
- S'elaboren els pressupostos anuals.
- Presideix la comissió de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat.

La direcció s'encarrega de:

Coordinar l'equip.

Distribuir les tasques i supervisar-les.

En el cas de la gestió forestal:

- Mantenir la comunicació amb l'empresa assessora.
- Atendre les demandes de la ciutadania (camins i boscos).
- Fer el seguiment dels treballs executats anualment.
- Elaborar els pressupostos anuals per a la gestió forestal.

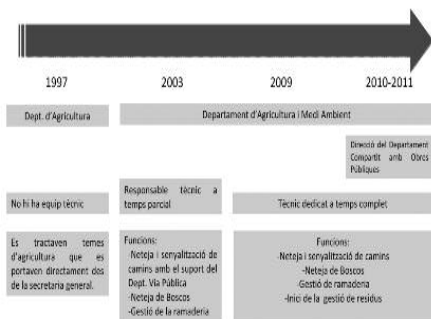
L'administració tècnica:

- Fa el seguiment tècnic.
- Manté l'històric.
- Fiscalització: intervenció i comissions.
- Executa programes de senyalització.
- Atén les demandes de la ciutadania i valora amb l'agent forestal, el tècnic de cadastre i l'empresa assessora les possibles solucions per aplicar a les demandes de la ciutadania.

L'agent forestal:

És l'encarregat de fer el seguiment d'execució dels treballs forestals: seguiment del programa

EVOLUCIÓ DE L' ORGANITZACIÓ INTERNA DEL DEPARTAMENT DE MEDI AMBIENT AL COMÚ DE LA MASSANA 1997 – 2011

DEPARTAMENT DE MEDI AMBIENT, AGRICULTURA I SOSTENIBILITAT 2012-2015

forestal (boscos, camins, senyalització i neteja).

Elabora informes: seguiment de les empreses d'execució de neteja de camins i boscos.

Contacte amb l'empresa assessora d'enginyeria forestal.

Tutor i coordinador del projecte del CVN.

L'empresa assessora, enginyeria tècnica forestal, fa l'assessorament a la conselleria i a la direcció del departament per:

Elaborar programes anuals de manteniment dels boscos.

Seguiment fitosanitari dels boscos.

Programes de tala i replantació.

Detecció de les zones d'actuació i definició dels treballs tècnics.

Senyalització de les tasques forestals en execució per a la sensibilització de la ciutadania.

Aprofitament forestal sostenible: aprofitament de la biomassa.

Empreses executores: executen els treballs forestals sota la direcció i supervisió de l'empresa d'enginyeria forestal i de la conselleria de Medi Ambient.

Evolució de la gestió forestal a la Massana 2004-2013

Zones d'actuació silvícola a la Massana 2004-2009

Pel que fa a l'evolució de les neteges forestals a la Massana, malgrat no haver-hi una planificació en la gestió, des del 2000 la Massana ha invertit importants partides per a la neteja forestal:

- millora de l'estatge i l'estructura forestal (bosc d'Anyós, bosc del Solà de Pal),
- millora del peixeder (bosc de Setúria),
- millora de l'hàbitat del gall de bosc (Ascladella),
- prevenció d'incendis (bosc de la Cauba).

El gener del 2012, just quan entro al comú, es produeixen unes fortes tempestes que afecten especialment el bosc del solà de Pal, el bosc de les Carboneres (Sispony) i el bosc del Paldal (Pal).

EVOLUCIÓ DE LA GESTIÓ FORESTAL A LA MASSANA 2004-2013

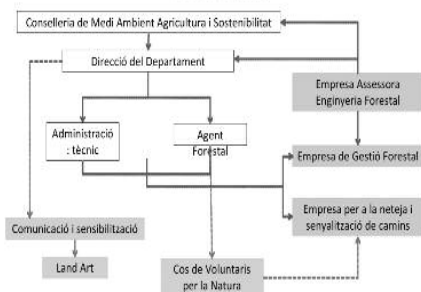
Figure 1 consists of three maps. The top map shows the coastline of the Ligurian region in Italy, with labels for Genova, Imperia, and the Ligurian Sea. The middle map shows a more detailed view of the area around Genova, with labels for the city of Genova, the Ligurian Sea, and the city of Imperia. The bottom map shows a detailed view of the area around Imperia, with labels for the city of Imperia, the Ligurian Sea, and the city of Genova.

Per urgència pels problemes dels escoltíds, del *chablis* i dels rodals d'arbres tombats (amb risc d'incendi a l'estiu: de fet si recordeu aquell any vàrem tenir incendis ben a prop d'Andorra, a l'Alt Urgell, a Anserall i les Valls del Valira), vàrem haver d'actuar en aquestes tres zones. De fet en aquest darrer (bosc del Pardal) encara hi estem treballant, fruit de les tempestes del 2012, com després veurem amb el projecte del LandArt. Aquesta emergència lògicament no estava prevista en el pressupost del 2012 i vàrem haver de trobar solucions amb intercanvi d'aprofitament fusteraner amb les empreses explotadores.

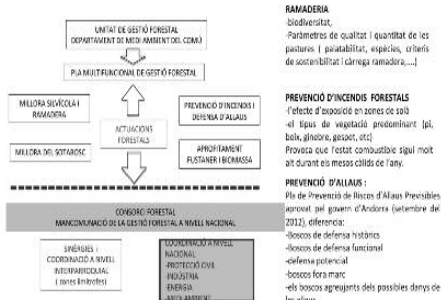
En termes quantitatius, la superfície forestal tractada representa un total aproximat de 87 ha. El PTGMF preveia tractar 552 ha per a l'any 2030, cosa que representa que s'ha realitzat un 15% d'aquesta previsió.

La superfície forestal arbrada de la parròquia és de 3.815 ha i la superfície en gestió, tot i que no s'especifica al PTGMF, s'estima en 1300 ha.

ORGANIGRAMA DE LA GESTIÓ FORESTAL AL COMÚ DE LA MASSANA

GESTIÓ FORESTAL ACTUAL A LA MASSANA

Funcions de la gestió forestal

La gestió forestal ens permet:

- Treballar per millorar el sotabosc i la qualitat silvícola de les pastures en termes de: biodiversitat, paràmetres..., molt importants en una parròquia on la ramaderia encara hi és molt present i especialment important pel programa de seguiment de la càrrega ramadera que estem efectuant en les diferents unitats pastorals de la Massana.

- Realitzar un pla de prevenció d'incendis forestals, especialment important.

- I una prevenció d'allaus.

A final del 2012, els comuns comencem novament a treballar en un possible consorci que permeti treballar als comuns d'una manera sincronitzada i coordinada (especialment en zones limítrofes) des d'una visió global de les unitats d'actuació. Per exemple: les Valls del Nord compartim moltes zones d'actuació conjuntes entre Ordino i la Massana.

Aquest no és un primer intent, ja que l'any 2000 ja es posa sobre la taula als comuns el projecte de consorci forestal nacional.

El present i futur passa també per treballar conjuntament entre Govern i comuns en determinades àrees que afecten la gestió forestal: prevenció d'incendis i allaus, així com la indústria fustanera i l'aprofitament energètic (per millorar la independència energètica del Principat d'Andorra).

Zones d'actuació 2012 -2015

Amb l'empresa enginyera d'assessorament en gestió forestal, i en coordinació amb el Consorci Forestal, s'elabora el Pla de gestió forestal, que marca les prioritats per executar per al trienni 2013-2015, amb la perspectiva que es revisin les accions anualment i posteriorment, a partir del 2016, es marqui un pla integral d'accions forestals que descrigui el nou full de ruta per al següent trienni.

En aquesta taula es recullen els diferents objectius fixats en matèria silvícola i forestal pel departament, a la Massana, en referència a les diferents unitats d'actuació i els períodes d'execució d'aquest mandat però fixant també objectius que s'estableixen més enllà del període 2012-15, amb variables que preveuen l'evolució del bosc (que són, evidentment, períodes més llargs que els d'un mandat polític).

ZONES D'ACTUACIÓ 2012 -2015

TREBALL FORESTAL A LA MASSANA		2012-2015	2016-2019	2020-2024	2025-2029	2030-2034	2035-2039	2040-2044	2045-2049	2050-2054	2055-2059	2060-2064	2065-2069	2070-2074	2075-2079	2080-2084	2085-2089	2090-2094	2095-2099	2100-2104	2105-2109	2110-2114	2115-2119	2120-2124	2125-2129	2130-2134	2135-2139	2140-2144	2145-2149	2150-2154	2155-2159	2160-2164	2165-2169	2170-2174	2175-2179	2180-2184	2185-2189	2190-2194	2195-2199	2200-2204	2205-2209	2210-2214	2215-2219	2220-2224	2225-2229	2230-2234	2235-2239	2240-2244	2245-2249	2250-2254	2255-2259	2260-2264	2265-2269	2270-2274	2275-2279	2280-2284	2285-2289	2290-2294	2295-2299	2300-2304	2305-2309	2310-2314	2315-2319	2320-2324	2325-2329	2330-2334	2335-2339	2340-2344	2345-2349	2350-2354	2355-2359	2360-2364	2365-2369	2370-2374	2375-2379	2380-2384	2385-2389	2390-2394	2395-2399	2400-2404	2405-2409	2410-2414	2415-2419	2420-2424	2425-2429	2430-2434	2435-2439	2440-2444	2445-2449	2450-2454	2455-2459	2460-2464	2465-2469	2470-2474	2475-2479	2480-2484	2485-2489	2490-2494	2495-2499	2500-2504	2505-2509	2510-2514	2515-2519	2520-2524	2525-2529	2530-2534	2535-2539	2540-2544	2545-2549	2550-2554	2555-2559	2560-2564	2565-2569	2570-2574	2575-2579	2580-2584	2585-2589	2590-2594	2595-2599	2600-2604	2605-2609	2610-2614	2615-2619	2620-2624	2625-2629	2630-2634	2635-2639	2640-2644	2645-2649	2650-2654	2655-2659	2660-2664	2665-2669	2670-2674	2675-2679	2680-2684	2685-2689	2690-2694	2695-2699	2700-2704	2705-2709	2710-2714	2715-2719	2720-2724	2725-2729	2730-2734	2735-2739	2740-2744	2745-2749	2750-2754	2755-2759	2760-2764	2765-2769	2770-2774	2775-2779	2780-2784	2785-2789	2790-2794	2795-2799	2800-2804	2805-2809	2810-2814	2815-2819	2820-2824	2825-2829	2830-2834	2835-2839	2840-2844	2845-2849	2850-2854	2855-2859	2860-2864	2865-2869	2870-2874	2875-2879	2880-2884	2885-2889	2890-2894	2895-2899	2900-2904	2905-2909	2910-2914	2915-2919	2920-2924	2925-2929	2930-2934	2935-2939	2940-2944	2945-2949	2950-2954	2955-2959	2960-2964	2965-2969	2970-2974	2975-2979	2980-2984	2985-2989	2990-2994	2995-2999	3000-3004	3005-3009	3010-3014	3015-3019	3020-3024	3025-3029	3030-3034	3035-3039	3040-3044	3045-3049	3050-3054	3055-3059	3060-3064	3065-3069	3070-3074	3075-3079	3080-3084	3085-3089	3090-3094	3095-3099	3100-3104	3105-3109	3110-3114	3115-3119	3120-3124	3125-3129	3130-3134	3135-3139	3140-3144	3145-3149	3150-3154	3155-3159	3160-3164	3165-3169	3170-3174	3175-3179	3180-3184	3185-3189	3190-3194	3195-3199	3200-3204	3205-3209	3210-3214	3215-3219	3220-3224	3225-3229	3230-3234	3235-3239	3240-3244	3245-3249	3250-3254	3255-3259	3260-3264	3265-3269	3270-3274	3275-3279	3280-3284	3285-3289	3290-3294	3295-3299	3300-3304	3305-3309	3310-3314	3315-3319	3320-3324	3325-3329	3330-3334	3335-3339	3340-3344	3345-3349	3350-3354	3355-3359	3360-3364	3365-3369	3370-3374	3375-3379	3380-3384	3385-3389	3390-3394	3395-3399	3400-3404	3405-3409	3410-3414	3415-3419	3420-3424	3425-3429	3430-3434	3435-3439	3440-3444	3445-3449	3450-3454	3455-3459	3460-3464	3465-3469	3470-3474	3475-3479	3480-3484	3485-3489	3490-3494	3495-3499	3500-3504	3505-3509	3510-3514	3515-3519	3520-3524	3525-3529	3530-3534	3535-3539	3540-3544	3545-3549	3550-3554	3555-3559	3560-3564	3565-3569	3570-3574	3575-3579	3580-3584	3585-3589	3590-3594	3595-3599	3600-3604	3605-3609	3610-3614	3615-3619	3620-3624	3625-3629	3630-3634	3635-3639	3640-3644	3645-3649	3650-3654	3655-3659	3660-3664	3665-3669	3670-3674	3675-3679	3680-3684	3685-3689	3690-3694	3695-3699	3700-3704	3705-3709	3710-3714	3715-3719	3720-3724	3725-3729	3730-3734	3735-3739	3740-3744	3745-3749	3750-3754	3755-3759	3760-3764	3765-3769	3770-3774	3775-3779	3780-3784	3785-3789	3790-3794	3795-3799	3800-3804	3805-3809	3810-3814	3815-3819	3820-3824	3825-3829	3830-3834	3835-3839	3840-3844	3845-3849	3850-3854	3855-3859	3860-3864	3865-3869	3870-3874	3875-3879	3880-3884	3885-3889	3890-3894	3895-3899	3900-3904	3905-3909	3910-3914	3915-3919	3920-3924	3925-3929	3930-3934	3935-3939	3940-3944	3945-3949	3950-3954	3955-3959	3960-3964	3965-3969	3970-3974	3975-3979	3980-3984	3985-3989	3990-3994	3995-3999	4000-4004	4005-4009	4010-4014	4015-4019	4020-4024	4025-4029	4030-4034	4035-4039	4040-4044	4045-4049	4050-4054	4055-4059	4060-4064	4065-4069	4070-4074	4075-4079	4080-4084	4085-4089	4090-4094	4095-4099	4100-4104	4105-4109	4110-4114	4115-4119	4120-4124	4125-4129	4130-4134	4135-4139	4140-4144	4145-4149	4150-4154	4155-4159	4160-4164	4165-4169	4170-4174	4175-4179	4180-4184	4185-4189	4190-4194	4195-4199	4200-4204	4205-4209	4210-4214	4215-4219	4220-4224	4225-4229	4230-4234	4235-4239	4240-4244	4245-4249	4250-4254	4255-4259	4260-4264	4265-4269	4270-4274	4275-4279	4280-4284	4285-4289	4290-4294	4295-4299	4300-4304	4305-4309	4310-4314	4315-4319	4320-4324	4325-4329	4330-4334	4335-4339	4340-4344	4345-4349	4350-4354	4355-4359	4360-4364	4365-4369	4370-4374	4375-4379	4380-4384	4385-4389	4390-4394	4395-4399	4400-4404	4405-4409	4410-4414	4415-4419	4420-4424	4425-4429	4430-4434	4435-4439	4440-4444	4445-4449	4450-4454	4455-4459	4460-4464	4465-4469	4470-4474	4475-4479	4480-4484	4485-4489	4490-4494	4495-4499	4500-4504	4505-4509	4510-4514	4515-4519	4520-4524	4525-4529	4530-4534	4535-4539	4540-4544	4545-4549	4550-4554	4555-4559	4560-4564	4565-4569	4570-4574	4575-4579	4580-4584	4585-4589	4590-4594	4595-4599	4600-4604	4605-4609	4610-4614	4615-4619	4620-4624	4625-4629	4630-4634	4635-4639	4640-4644	4645-4649	4650-4654	4655-4659	4660-4664	4665-4669	4670-4674	4675-4679	4680-4684	4685-4689	4690-4694	4695-4699	4700-4704	4705-4709	4710-4714	4715-4719	4720-4724	4725-4729	4730-4734	4735-4739	4740-4744	4745-4749	4750-4754	4755-4759	4760-4764	4765-4769	4770-4774	4775-4779	4780-4784	4785-4789	4790-4794	4795-4799	4800-4804	4805-4809	4810-4814	4815-4819	4820-4824	4825-4829	4830-4834	4835-4839	4840-4844	4845-4849	4850-4854	4855-4859	4860-4864	4865-4869	4870-4874	4875-4879	4880-4884	4885-4889	4890-4894	4895-4899	4900-4904	4905-4909	4910-4914	4915-4919	4920-4924	4925-4929	4930-4934	4935-4939	4940-4944	4945-4949	4950-4954	4955-4959	4960-4964	4965-4969	4970-4974	4975-4979	4980-4984	4985-4989	4990-4994	4995-4999	5000-5004	5005-5009	5010-5014	5015-5019	5020-5024	5025-5029	5030-5034	5035-5039	5040-5044	5045-5049	5050-5054	5055-5059	5060-5064	5065-5069	5070-5074	5075-5079	5080-5084	5085-5089	5090-5094	5095-5099	5100-5104	5105-5109	5110-5114	5115-5119	5120-5124	5125-5129	5130-5134	5135-5139	5140-5144	5145-5149	5150-5154	5155-5159	5160-5164	5165-5169	5170-5174	5175-5179	5180-5184	5185-5189	5190-5194	5195-5199	5200-5204	5205-5209	5210-5214	5215-5219	5220-5224	5225-5229	5230-5234	5235-5239	5240-5244	5245-5249	5250-5254	5255-5259	5260-5264	5265-5269	5270-5274	5275-5279	5280-5284	5285-5289	5290-5294	5295-5299	5300-5304	5305-5309	5310-5314	5315-5319	5320-5324	5325-5329	5330-5334	5335-5339	5340-5344	5345-5349	5350-5354	5355-5359	5360-5364	5365-5369	5370-5374	5375-5379	5380-5384	5385-5389	5390-5394	5395-5399	5400-5404	5405-5409	5410-5414	5415-5419	5420-5424	5425-5429	5430-5434	5435-5439	5440-5444	5445-5449	5450-5454	5455-5459	5460-5464	5465-5469	5470-5474	5475-5479	5480-5484	5485-5489	5490-5494	5495-5499	5500-5504	5505-5509	5510-5514	5515-5519	5520-5524	5525-5529	5530-5534	5535-5539	5540-5544	5545-5549	5550-5554	5555-5559	5560-5564	5565-5569	5570-5574	5575-5579	5580-5584	5585-5589	5590-5594	5595-5599	5600-5604	5605-5609	5610-5614	5615-5619	5620-5624	5625-5629	5630-5634	5635-5639	5640-5644	5645-5649	5650-5654	5655-5659	5660-5664	5665-5669	5670-5674	5675-5679	5680-5684	5685-5689	5690-5694	5695-5699	5700-5704	5705-5709	5710-5714	5715-5719	5720-5724	5725-5729	5730-5734	5735-5739	5740-5744	5745-5749	5750-5754	5755-5759	5760-5764	5765-5769	5770-5774	5775-5779	5780-5784	5785-5789	5790-5794	5795-5799	5800-5804	5805-5809	5810-5814	5815-5819	5820-5824	5825-5829	5830-5834	5835-5839	5840-5844	5845-5849	5850-5854	5855-5859	5860-5864	5865-5869	5870-5874	5875-5879	5880-5884	5885-5889	5890-5894	5895-5899	5900-5904	5905-5909	5910-5914	5915-5919	5920-5924	5925-5929	5930-5934	5935-5939	5940-5944	5945-5949	5950-5954	5955-5959	5960-5964	5965-5969	5970-5974	5975-5979	5980-5984	5985-5989	5990-5994	5995-5999	6000-6004	6005-6009	6010-6014	6015-6019	6020-6024	6025-
1	PROJECCIÓ DE LA CÀRTERA D'INTERVENCIÓ FORESTAL																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				

Cos de Voluntaris per la Natura (CVN)
promoció 2014

Gestió d'espais naturals protegits.

Jardineria.

Ramaderia.

Pràctiques formatives i accions a la comunitat específiques en gestió forestal.

Execució amb coordinació d'empreses externes de la neteja de camins i de la gestió forestal.

Patrocinadors i col·laboradors:

- Carisma-Halina
- Fundació Bomosa
- Assegurances Generals: Crystal
- Ministeri d'Interior i Justícia, àrea de Menors
- Ministeri d'Educació
- Ministeri d'Ordenament Territorial, dep. d'Agricultura
- Creu Roja: primers auxilis
- Equip educatiu

Exemples de programes forestals: CVN

Comunitat: és un curs homologat i gratuït, però a canvi han de treballar i donar servei a la comunitat: treball final curs embellint zones urbanes de la parròquia, netejant la meitat dels camins repertoriats a la parròquia, realitzant tasques de suport a les empreses executores en treballs forestals, ramaderia, fent tasques de manteniment d'infraestructures al parc natural del Comapedrosa.

Justícia social: garantir a joves amb risc d'exclusió social que puguin tenir les màximes oportunitats per a la seva reinserció laboral.

Valors:

- Convivència, respecte i treball en equip.
- Cultura de l'esforç i de la superació.
- Solidaritat i agraïment.
- Coneixement de l'entorn i del territori
- (....)

Resultats de la 1a promoció (2013):

- Un alumne ha reprès els estudis: FP grau mitjà a BCN.
- Dos alumnes estan treballant pel comú.
- Altres alumnes dins el mercat laboral andorrà.

Accions a la comunitat:

- Gestió forestal: neteja dels 50% dels camins repertoriats a la parròquia.
- Ramaderia: ajuden la vaquera amb la distribució i gestió de les unitats pastorals.
- Parc Natural de les Valls del Comapedrosa: manteniment i senyalització.
- Jardineria: projecte de final de curs: embelliment de les zones urbanes, que s'inaugura cada any per Andoflora:

2013: plaça de la Ciutadania: homenatge a Carisma, que té el local a la plaça: un jardí en forma de M.

2014: projecte Aquart.

Tasques del CVN en la gestió forestal a la Massana:

Desbrossament de marges.

Arranjaments, millora de l'accessibilitat:

Creació de passarel·les.

Poda d'arbres.

Neteja d'arbres caiguts o morts que es troben al camí.

Instal·lació de senyalització.

Instal·lació de cartells en zones del parc natural.

Neteges de punts negres.

CVN 2013-14

Exemples de programes forestals: LandArt

Un projecte que permet:

- L'alineació amb els objectius de l'Estratègia Nacional del Paisatge.

- La reutilització de la fusta d'arbres caiguts amb finalitats artístiques.

- L'aplicació d'una campanya de comunicació i sensibilització en matèria de gestió forestal.

Una de les zones més afectades i en la qual encara estem treballant és el bosc del Pardal, a Pal.

A mesura que anàvem treballant en la neteja

del bosc vam pensar que seria interessant realitzar un projecte que permetés finalitzar aquestes tasques amb un final diferent, i no només d'aprofitament fustaner. El Landart, que és una disciplina artística que combina l'art amb la natura, podia ajudar-nos a assolir aquests objectius.

- Patrocinadors: Andorra Turisme, MA Govern, comú de la Massana.

- A cada obra d'art hi ha un panell explicatiu: cicle de la gestió forestal, objectius del projecte (ENP, reutilització, embelliment espais urbans...).

- S'explica d'on prové el material utilitzat (tempestes 2012 bosc del Pardal) i quines tasques es realitzen al comú en matèria de gestió forestal.

- Campanya de sensibilització:

- Durant un cap de setmana es van realitzar tallers infantils per apropar públic familiar i turistes als diferents punts on hi ha les obres d'art:

Andorra: de la terra al cel

- Terra: Prat del Colat: zona urbana enjardinada
- Cel: escala gegant i bosc: Caubella de Pal

De la terra al cel:

Un exemple de campanya de comunicació i sensibilització de la gestió i treballs forestals a la parròquia.

Actuacions artístiques d'Ariane Patout i René Müller.

Les intervencions forestals no sempre són compreses fàcilment per la ciutadania; per tant, establir un pla de comunicació ajuda en la sensibilització i la comprensió de certes actuacions que s'han d'executar.

En les imatges podem observar els tallers infantils que van tenir lloc la primera quinzena de juliol i les diferents obres d'art, acompanyades dels cartells explicatius.

Balanç de la gestió forestal a la Massana (2000-13)

Conclusions:

Perspectiva global: tant de territori com de temporalitat: els boscos, i la seva gestió, no entenen de fronteres o límits parroquials, ni tampoc de calendaris electorals.

"Un bosc de país"

Joan Becat, als anys 70 en referència a la necessitat d'un consorci forestal supranacional

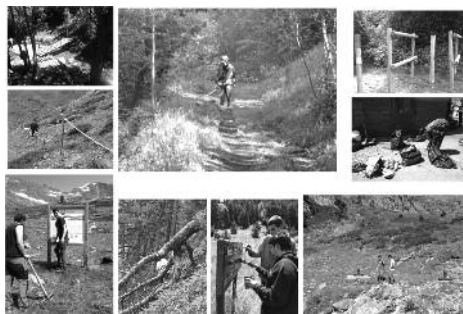
En Joan Becat va néixer molt a prop d'aquí, a Perpinyà. És professor de geografia a la Universitat de Perpinyà i col·laborador habitual de la Universitat Catalana d'Estiu i actualment director del Centre de Recerques i d'Estudis Catalans (CREC) de la Universitat de Perpinyà, membre d'Òmnium Cultural i de l'Institut d'Estudis Catalans, i el 2002 se li va concedir la creu de Sant Jordi.

Ell parlava de la necessitat de veure els boscos sense límits fronterers quan es referia a diferents zones limítrofs entre la Catalunya Nord i Catalunya.

Acció local: la gestió forestal requereix d'una direcció, coordinació i execució que actuï des del territori.

"Pensa globalment, actua localment"

Think Global, Act Local, o el que és el mateix: *Pensa globalment, actua*

El cos de voluntaris en actiu

LandArt

localment. És un lema prou conegut en els moviments ecologistes i és un lema que es pot aplicar en qualsevol àmbit de treball i que dóna a entendre que per poder treballar en un conjunt (sigui planeta, regió, país o corporació multinacional, cal realitzar accions a menor escala, en aquest cas a escala local-comunal.

El pla estratègic de remodelació del departament de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat del comú de la Massana (2012-15) ha permès organitzar, planificar, ampliar i executar sota criteris tècnics la gestió forestal de la parròquia.

La gestió forestal i l'aprofitament fusterer aporten: valor econòmic i millora de la qualitat forestal.

Certificació forestal de qualitat internacional, integrat sota els principis bàsics de sostenibilitat i respecte pel medi ambient.

Valor energètic: permet avançar cap a la independència i l'eficiència energètica a escala parroquial i també nacional.

La fusta, en termes de consum, prové del propi territori (quilòmetre zero).

Autogestió: l'aprofitament de la fusta pot permetre el finançament dels treballs de neteja per realitzar, fer campanyes de comunicació i sensibilització, programes de promoció turística, millorar l'autonomia energètica dels edificis comunals (biomassa), etc.

El consorci forestal pot permetre:

Estudiar i elaborar els programes d'actuació des d'una perspectiva global: independentment dels límits territorials i dels calendaris polítics.

Coordinar els diferents comuns (especialment en aquelles unitats d'actuació limítrofs).

Mancomunar determinats serveis relacionats amb la gestió forestal.

Pot ser una bona plataforma de coordinació entre Govern-comuns: plans de prevenció d'incendis i allaus, Pla Nacional del Paisatge, patrimoni natural, promoció turística, etc.

Transferència/intercanvi de coneixements per a la gestió forestal, la millora silvícola i ramadera, etc.

Ecologia: establir plans de control d'espècies en zones d'actuació interparroquial conjuntes per a la prevenció d'incendis, millora paisatgística i turística, etc.

Plans de comunicació i sensibilització conjunts.

Moltes gràcies!

Jael Pozo i Lozano,

veterinària i consellera de Cultura, Medi Ambient, Agricultura
i Sostenibilitat del comú de la Massana

Com canviar la mentalitat de la societat per adaptar Andorra a la revolució del talent

Núria PRENAFETA i AGELET

Una família és un sistema. Una empresa és un sistema. Un país és un sistema.

M'agradaria començar aquesta ponència amb alguna pregunta d'autoreflexió:

- En què som bons els andorrans?
- En què som únics?
- Què té Andorra que no tingui ningú?
- Què fa Andorra que no faci ningú?

M'agradaria que et prenguessis uns minuts per respondre aquestes preguntes. De tot un auditori sencer, seria interessant recollir les respostes dels assistents, per veure fins a quin punt les respostes són convergents o divergents. És a dir, tenim consciència de quin és el nostre *know how*; és a dir, coneixem el nostre valor diferencial com a país? És compartit per tothom?

Andorra és un país petit, i té menys habitants que algunes grans empreses treballadors. Per això en aquesta ponència plantejaré alguns temes sobre innovació i talent provinents del món de l'empresa que poden ser útils per establir un nou marc per crear consciència de com el desenvolupament de les persones d'una societat té un impacte directe sobre els resultats econòmics en els diferents sectors productius.

La primera qüestió és veure Andorra, el país, com un sistema. Un sistema amb les seves regles, els seus actors, immersa en un sistema més gran, i subdividida en diversos sistemes més diminuts: els diversos sectors professionals, subdividits en les diferents empreses. Imagineu-vos el romanescu, que és un tipus de bròcoli verd: la gran branca exterior és reproduïda a petita escala en cadascuna de les seves branques, i aquestes se subdivideixen en successives branquetes, que repeteixen la seva mateixa estructura. És el que en física quàntica s'anomena *fractal*. Un fractal és una porció que repeteix una estructura més gran, i també una més petita, a escala.

Com s'interrelacionin els diferents subsistemes dintre del sistema ajudarà que el sistema país

funcioni més eficaçment, en el marc del sistema Europa o del sistema món. A Andorra tenim l'avantatge que és un territori petit, abastable. Segurament ser petit té alguns desavantatges, però cal aprofitar que la mida del país permet fer canvis evolutius amb més rapidesa que països molt més complexos. Com se sol dir, no és el peix més gran el que subsisteix, sinó el més ràpid a adaptar-se als canvis.

Kodak era una multinacional líder al seu sector, que es va instal·lar en la comoditat de produir el que sabia fer, i no es va adaptar al món digital a temps. L'immobilisme de creure's un peix massa gros a què el va dur el seu èxit global li va impedir la flexibilitat i la rapidesa d'un peix més ràpid o més petit.

L'única cosa perdurable és el canvi

Una societat que canvia és una societat que evoluciona i s'adapta. Si les circumstàncies canvien, cal adaptar-se a aquests canvis. És més, cal anticipar-se als canvis, per ser el primer i ser el millor.

Andorra ha viscut unes quantes dècades d'un fort creixement econòmic. Hi havia una època en què fer diners era molt fàcil. No calia gaire especialització ni inversió en recursos humans. Eren els temps en què el factor diferencial era el preu i el producte. El comerç era pròsper i tenir amplis marges de beneficis era el més habitual.

Els turistes pujaven a carrera feta a la recerca de sucre, formatge de bola i vaixelles de Duralux. A Andorra arribaven les darreres novetats mundials en electrònica abans que als nostres països veïns, mentre la neu es convertia en el negoci de l'or blanc. En aquesta època, el valor afegit del país era el diferencial de preu i les novetats del mercat pel que fa al reclam, de manera que la preparació dels professionals, empresaris, venedors, personal de restauració, era secundària: no calia fer extensos plans de negoci, estudiar màsters a prestigioses escoles de negoci ni tenir un estil de lideratge especialment eficaç per dirigir empreses amb grans beneficis. Fins a final del segle xx l'estil directiu coercitiu, que premiava els èxits i castigava els errors, funcionava. I no importava si hi havia una alta rotació de personal, ja que estar qualificat o no, no era especialment important. Sempre es trobava un substitut.

Sovint, quan l'experimentació de l'èxit és tan forta, es crea la falsa il·lusió que durarà per sempre, i que el model que ha funcionat continuarà funcionant sempre. La fallàcia que la realitat d'un moment històric determinat és un estat permanent, i no un estat transitori que, amb l'autocomplaença, pot portar a la falta de visió i de planificació de futur. Hi ha empreses i societats que quan estan instal·lades en el creixement no es preparen per a cap altre horitzó: si ens funciona el nostre model, per què hem de canviar-lo? Això mateix va passar-li a Kodak, que no va saber preveure a temps que el seu model de negoci ja no encaixava amb l'aparició del tractament de la imatge digital, que era una tecnologia disruptiva. I aquesta pregunta de si cal canviar o no el model podria tenir un sentit, si no sabéssim que tot projecte econòmic té un naixement, una crescuda, una etapa de manteniment, una decadència i una mort. És l'anomenada campana de Gauss. Per tant, cal ser conscients de en quin lloc de la campana està una empresa, un projecte o un país des del punt de vista econòmic, per poder tenir la visió de futur necessària per planificar una estratègia. Deixar-se endur per la complaença d'un present còmode genera el perill de no preparar-se adequadament per a possibles tempestes.

D'això se'n diu morir d'èxit, sobretot quan no es dissenya una estratègia generadora d'avantatges competitius.

Aquest model econòmic del passat ja no és vigent. I res no fa pensar que ho tornarà a ser. Els cicles econòmics abans duraven cinquanta o seixanta anys. Avui dia, s'ha accelerat el ritme d'innovació, i ja són de només quaranta o cinquanta anys. Això vol dir que només els més ben preparats podran estar sempre adaptant-se als canvis. La pregunta, doncs, és: els empresaris, els treballadors, els polítics, les organitzacions empresarials i educatives, sindicals i culturals funcionen de manera òptima per donar resposta a les noves necessitats del segle XXI? Fins a quin punt l'èxit econòmic del passat ens ha generat una acomodació i un immobilisme? En què necessitem innovar com a societat per aconseguir els progressos necessaris per generar una economia competitiva? Podem idear noves maneres d'atraure turisme, de generar riquesa. Però focalitzar-nos només en els *què*s i els *com*s i deixar de banda la part més important: els *qui*: venim de dècades de no preparació per a l'excel·lència, i en canvi, sense directius i treballadors excel·lents no hi pot haver resultats excel·lents. És per això que avui el principal avantatge competitiu és el capital humà, i cal invertir-hi els esforços necessaris perquè fructifiqui el talent i l'adaptabilitat.

El desconcert actual: el canvi de paradigma

Una duradora crisi econòmica internacional determina part de la nostra realitat. Aquesta és la part que no depèn de nosaltres. Som un petit fractal del gran romanescu del món, i per tant, a la nostra escala, ens afecta tot el que afecti el gran sistema mundial. No som un peix gros en el conjunt del món, i el nostre pes a escala global és insignificant o directament inexistent. Ara bé, podem ser un peix petit i àgil i adaptar-nos més ràpidament que els altres a aquesta societat del talent. I això sí que depèn de nosaltres. Messi va aprofitar la seva poca estatura per desenvolupar una habilitat i una rapidesa superior a la dels seus rivals, de manera que ser petit en sentit literal l'ajudés a ser més gran en sentit figurat. Cal mirar més enllà de la boira de la crisi, desenvolupar i fomentar la imaginació de tots els actors, no només dels de sempre. Innovar vol dir obrir noves portes, deixar entrar talent exterior i interior, aprofitar les oportunitats internes, però també les externes. El talent no ve de cognoms històrics, de càrrecs importants o de grans propietaris empresarials. No només. Els poders fàctics poden contenir una part del talent, però tendeixen conservar i no a innovar, i no són ni els únics ni necessàriament els més eficaços actors del canvi.

Cal crear una nova cultura organitzacional en les empreses, cal fomentar una visió a llarg termini des de la política, i cal dissenyar una visió de país conjunta, que aglutini els interessos de país per sobre d'interessos individuals o gremials. Per què? Per dissenyar una visió estratègica que sigui com el full de ruta d'aquest país, però que estigui preparat per ser qüestionat i redissenyat en funció de les necessitats canviants d'un mercat global canviant. Per crear una societat més adaptada al món actual cal actuar a dos nivells, des de la perspectiva temporal:

1. A llarg termini: cal definir qui som i qui volem arribar a ser. Quin és el somni d'Andorra? Què volem fer més bé que ningú? Com deia Martin Luther King, cal tenir un somni, per generar una visió i dissenyar una estratègia.

a. Cal que els polítics deixin de gestionar, i que es dediquin a transformar la societat. Cal pensar en l'impacte a llarg termini de les seves accions. Corre la dita que com que la legislatura és de quatre anys, els dos primers es fan accions pensant en el país, i els altres dos buscant la reelecció. I això ho he sentit dir a alguns polítics. I a mi em sembla inadmissible, perquè no és la finalitat amb què van ser votats. La demagogia serveix per guanyar, no per governar. El que cal és definir què volem contribuir a construir. Podem portar Le Cerc du Soleil, fer un telefèric fins al pic de Carroi o construir una gran nòria panoràmica al centre d'Escaldes. Són accions puntuals que poden tenir més o menys impacte en l'economia. Però són accions encaminades a construir una visió global de futur? Què tenen en comú? Podem replicar aquestes o altres accions que ja fan en altres llocs, però això no ens fa originals ni únics. És necessari un canvi de mentalitat, i pensar no només en la immediatesa, sino a tenir una visió que vagi més enllà d'una o dos legislatures, i del seu present.

El meu somni és que definir el model de societat, determinar el *know how* d'aquest país sigui una feina de tots: no només polítics i empresaris, no només d'andorrans de nacionalitat, sinó de tots els qui tenen alguna cosa de valor per oferir a Andorra. El meu concepte d'andorrà és més ampli que el lloc de naixement o els anys de residència: crec que el veritable andorrà és el que s'estima Andorra i està disposat a contribuir perquè aquesta societat avanci adequadament, des de la seva àrea d'influència i el seu esforç personal, sigui nascut aquí o a Singapur, faci quaranta anys que hi viu o faci tres mesos. L'important ha de ser les ganes de contribuir, no l'antiguitat. No hauria de ser una utopia que els diferents partits polítics, representants socials i professionals diversos deixin de banda la seva quota de poder i les rivalitats per unir-se en un front comú i definir les grans línies estratègiques d'aquest país. Cal desenvolupar la consciència de sistema, i funcionar com a tal.

b. Cal construir un model educatiu encaminat a formar els nens i joves en els factors crítics de l'èxit, i que no s'ensenyen en cap nivell educatiu, ni al nostre país ni a la majoria dels del nostre entorn. Només ara, algunes institucions privades estan incloent assignatures com Intel·ligència emocional, Emprenedoria o Habilitats de lideratge. Tenim un sistema educatiu basat a aprendre a fer coses: una acumulació de coneixements, la majoria dels quals no es faran servir a la vida real. I per tant, s'aniran oblidant amb el temps.

Finlàndia té un model educatiu d'èxit perquè van decidir que el valor afegit d'aquell país seria la seva gent: podien aconseguir que els seus infants, els seus joves, els seus professionals fossin els millors d'Europa, no només fent coses, sinó ajudant-los a construir la seva personalitat, ensenyant eines de benestar emocional, estratègies comunicatives eficients i a desenvolupar les diferents intel·ligències, no només la cognitiva. A Andorra tenim l'oportunitat de dissenyar el model educatiu que vulguem. Tot depèn de què volem construir, si ens acontentem amb petites modificacions per esmenar el que no funciona (com intentar evitar el fracàs escolar), o volem donar resposta a les necessitats futures de la societat, i de passada a adaptar-nos a la nova manera d'aprendre de la canalla de l'era digital, per forjar persones segures d'elles mateixes, coneixedores de les seves fortaleeses i capaces de resoldre els imprevistos amb més eficàcia que els països del nostre entorn, perquè en el futur Andorra pugui tenir els millors professionals.

2. A mitjà termini: aglutinar tots els actors socials per orientar la societat andorrana cap al talent, des dels diferents sectors productius andorrans:

a. Fomentar la formació d'habilitats intrapersonals i interpersonals, que permeten amplificar la intel·ligència relacional i emocional, per enfocar-se d'una manera més eficaç al client.

b. Promoure estils de lideratge adaptatius, per fomentar la delegació i la responsabilització en els col·laboradors a través de l'establiment conjunt d'objectius de negoci i de desenvolupament, concretats en comportaments observables.

c. Dissenyar polítiques retributives justes i motivadores, i mètriques per mesurar l'assoliment d'aquests objectius. Això permet conèixer el valor i l'aportació de cada empleat, i identificar si estem davant algú amb alt potencial i alt rendiment, o de baix potencial i baix rendiment. Detectar els treballadors desmotivats, problemàtics, productius i amb potencial pot donar coherència a una política justa i eficaç, i saber en qui hem d'invertir, com i en què. També permet retenir el talent: aconseguir que els millors empleats es quedin a l'empresa. Quan això no es fa, generalment el que s'aconsegueix és que els bons i amb més ambició marxin, i es quedin els més desmotivats o improductius, perquè difícilment tindrien ofertes laborals.

d. Dissenyar polítiques coherents que facilitin la selecció de personal que promoguin el talent, intern o extern. Els Estats Units s'han caracteritzat sempre per ser una societat aglutinadora de talent internacional. Investigadors, científics, pensadors, esportistes... tots hi tenen sempre les portes obertes. I per això és un dels primers països que ha sortit de la crisi: gràcies a l'emprenedoria interna. Ells són un peix gros, però també molt àgil. Aquí, en canvi, hi ha quotes d'immigració, i molts empresaris es queixen que no troben al país els perfils professionals que necessiten. I això és així perquè s'està buscant un objectiu a curt termini, i d'altra banda lloable, com és recol·locar els desempleats d'Andorra. Però s'està anant en contra, al meu entendre, de la recerca del talent per oferir la millor experiència al client d'Andorra. Pretendre que un encofrador a l'atur que ni tan sols parla la llengua del país sigui un bon cambrer és irreal en la majoria de casos. Per tant, l'objectiu a curt termini està impeding aconseguir un objectiu més important, que és aconseguir atraure talent al país, per proporcionar competitivitat i generar riquesa. Cal parar compte que les polítiques urgents no passin davant de les polítiques importants. Per això insisteixo que definir què és important i prioritari és bàsic per alinear les polítiques més immediates a les més estratègiques i determinants. Si no, es converteixen en autèntiques interferències.

e. Redefinir el model funcionarial, redimensionar el nombre de funcionaris en relació amb les necessitats de país, i repensar el concepte d'*una feina per sempre*. Valorar els bons treballadors, i donar-los els reptes que siguin capaços d'assumir, i ser simplement just amb els qui no compleixen uns estàndards de productivitat o de qualitat. Jo sóc del parer que cal merèixer el lloc de treball cada dia. L'esforç i l'aprenentatge continu motiven, l'antiguitat, no. I ho dic jo, que he estat treballant en diverses administracions públiques, entre elles l'andorrana, on tenia contracte indefinit. I en vaig sortir precisament perquè em vaig adonar que no sempre es valoren els professionals pel que poden arribar a oferir; els

límits i les possibilitats de treball són molt rígids massa sovint. Un cop vaig proposar de redefinir el meu lloc de treball a un alt responsable de Govern, vaig presentar una proposta innovadora, que va ser valorada molt positivament, tant la seva conveniència com la seva utilitat, i que consistia a fer un acompanyament personalitzat als responsables que necessitaven desenvolupar habilitats de lideratge, i que no en tenien experiència. Però resulta que la llei no permet canviar de lloc de treball o de ministeri, i molt menys que sigui una feina transversal independentment del ministeri. El que podia haver fet jo ho fan alguns proveïdors externs, que això sí que està previst per la llei, encara que tingui un cost més elevat. Les parets de l'administració són molt gruixides, i no hi ha portes per traspasar-les si no està escrit al BOPA. La rigidesa de la llei preveu igualtat, però limita aprofitar les oportunitats o promoure la intraemprenedoria. El problema és que no tots som iguals ni podem o volem oferir el mateix. El que jo proposo és ser flexible per aprofitar el millor de cadascú, repensar el valor *antiguitat* o *contracte indefinit* i afegir-ne de nous, més adaptats als temps i que fomentin la motivació dels treballadors públics.

Si ens enfoquem en l'objectiu a llarg termini, tenint en compte que el treballador públic està al servei de la societat i no a l'inrevés, un contracte indefinit des del meu punt de vista ni afavoreix l'empleat públic ni el ciutadà. Qualsevol lloc de treball ha de ser necessari. Jo sóc del parer que qualsevol persona ha de demostrar una vàlua, un esforç, una actitud i una implicació com en qualsevol empresa privada. De la mateixa manera, el nombre de càrrecs ha de ser el necessari, i cal potenciar el talent intern, que n'hi ha molt, i molt sovint està desaprofitat. Jo crec que cal tenir la valentia d'oferir no només que els funcionaris deixin de tenir contractes indefinits (que també), cal oferir-los la possibilitat de demostrar el que valen i premiar-los per això, i això necessàriament ha d'implacar que quan no són necessaris alguns hagin de canviar de departament o fins i tot de feina. L'administració tampoc no ha de ser una ONG on donar cabuda a més treballadors que els que el país necessita. Andorra és un país petit, i les seves administracions han crescut desproporcionalment. I no hem d'oblidar que estan al servei dels ciutadans.

L'era del talent

El nostre món occidental ha passat per tres revolucions: la primera, l'agrícola, que va permetre que els assentaments humans deixessin de ser nòmades i recol·lectors, i va posar les bases d'una organització social més estructurada. La segona, la revolució industrial, a final del segle XVIII, que va canviar la relació dels humans amb la productivitat i el temps, i la mecanització dels processos va permetre altres avenços importants. La tercera ha estat la revolució tecnològica, de final del segle XX sobretot, que ha permès grans avenços en tots els camps del saber i també ha permès millorar significativament les comunicacions i les interaccions humanes. Ara, a l'inici del nou mil·lenni, estem encetant la quarta, anomenada revolució del talent, i sembla que algunes empreses, organitzacions i societats encara no se n'han adonat.

En què consisteix la revolució del talent? Com deia Luis Conde, un dels *headhunters* més coneguts de l'Estat espanyol, la fórmula del talent és:

$$T = (C + V) \times A$$

On C representa els coneixements, V els valors i A l'actitud. Si no hi ha actitud, els valors i tots els coneixements no serveixen de res. Per tant, a l'hora de seleccionar professionals, ell valora abans que res l'actitud, després els valors, i al final de tot, els coneixements.

Molts experts consideren que el valor afegit actual de les empreses és conèixer el client. Qui més s'anticipi a les expectatives del mercat millor sobreviurà en un món amb un canvi cada cop més accelerat. Això implica que el màxim valor és el capital humà: trobar els millors models per reclutar les persones adequades als llocs de treball disponibles, a retenir el talent, i a invertir temps per generar relacions de confiança que siguin productives, mantinguin alta la motivació, delegar funcions i responsabilitats, reconèixer progressos, dissenyar plans de carrera perquè cadascú doni el millor de si mateix.

Avui, en què els mercats i productes són molt madurs en termes de desenvolupament, el factor diferencial és l'experiència que proporcionen les persones. El centre ja fa molt que no és el producte, sinó el client. Com més coneixes els gustos i les necessitats dels teus potencials clients, sabent què valoren i què no, més podràs oferir-los una experiència gratificant que faci que vinguin a Andorra de vacances i no a un altre lloc. Un treballador descontent, infeliç o desmotivats difícilment tindrà l'actitud idònia que al client li plauria. I és probable que tampoc no hagi tingut ni la formació ni el tracte adequats per saber què i com ha de relacionar-s'hi de manera eficient per maximitzar les vendes. Això porta a una conclusió evident: sense treballadors feliços no hi ha clients feliços.

Hi ha molts destins turístics de muntanyes, de neu i de comerç. Per què algú ha de venir a Andorra si la neu és blanca com a tot arreu, si les marques de roba són les mateixes que a tot arreu i si el preu és similar al d'altres països, i no s'hi pot venir ni en tren ni en avió ni en helicòpter?

Hi ha tres avantatges competitius: 1) ser el millor; 2) ser el més barat, i 3) ser l'únic. Generalment, les empreses d'èxit que subsisteixen al llarg del temps es focalitzen en dos d'aquests tres aspectes i intenten mantenir-los en el temps. Andorra a l'època del Duralex oferia als visitants productes barats i únics, per això tenia èxit. I la davallada econòmica ha aparegut, arrossegada per la crisi mundial, però també perquè s'han perdut aquests dos avantatges competitius.

Des del meu punt de vista, el que hem d'aconseguir és ser els millors en alguna cosa. De res no serveix tenir magnífiques instal·lacions hoteleres i pistes d'esquí de primer nivell si no hi ha un servei d'atenció al client de primeríssim nivell, en qualitat i en calidesa. I per ser els millors, cal desenvolupar el talent de persones, organitzacions i empreses.

Pascual Montañés, professor de l'Institut d'Empresa, diu que el que cal és emanar una forta personalitat i tenir una obsessió pel client, i això vol dir: 1) pensar com pensa el client; 2) oferir-li comoditat (espai agradable i rapidesa); 3) definir la distància amb el client (definida per l'empresa, no per l'empleat), que implica tenir una política específica i mesurada de quin ha de ser el tracte amb el client perquè la seva experiència sigui satisfactòria al màxim. Per assolir aquest darrer punt cal treballar sobre la professionalitat: les habilitats relacionals i d'intel·ligència emocional, considerades avui com el factor crític d'èxit de qualsevol negoci.

Quan parlo a vegades de la importància de generar entorns de felicitat en les empreses algunes persones se sorprenen. Una empresa no és una ONG, ni un pati de jocs, certament.

Ara bé, la consultora Accenture va fer un estudi sobre models de gestió, i va arribar a la conclusió que mantenir treballadors desmotivats o problemàtics en una empresa impacta un 70% en el clima de l'equip i un 30% en la productivitat. Per això empreses com Google tenen tanta flexibilitat amb els treballadors, els deixen fer l'horari que volen, tenen sales de jocs, de descans, etc. Saben que mantenir quotes altes de benestar junt amb el foment de l'autonomia laboral genera productivitat. Això sí: tenen un rigorós procés de selecció i cadascú té uns objectius per aconseguir i la responsabilitat d'oferir uns resultats mesurables. Aquesta empresa té un prestigi com a empleadora per la manera com tracta els seus treballadors, i és una de les més innovadores i amb uns resultats de negoci excel·lents. La felicitat en el lloc de treball fa augmentar la productivitat. Si mesuréssim els nivells de felicitat dels treballadors a les seves empreses, quins resultats podríem obtenir avui? Un treballador feliç és un treballador eficient.

Jo treballo en el sector del desenvolupament del talent de persones i organitzacions, tant per a clients particulars que volen millorar aspectes personals i assolir objectius diversos, com en el desenvolupament de determinades habilitats de lideratge en grans empreses. I he pogut comprovar que els professionals que s'impliquen a detectar quins són els seus punts forts per potenciar-los i les seves àrees de millora per posar-se plans d'acció i mètriques d'assoliment aconsegueixen grans progressos en ells i en els seus equips. Des de la perspectiva sistèmica, quan un element d'un sistema canvia, fa canviar la resta del sistema. Per això treballar en el lideratge eficient és una inversió segura a mitjà i a llarg termini. I el millor de tot, és que al final els beneficis o resultats econòmics milloren substancialment: s'han fet estudis que demostren que les botigues que tenen encarregats que se senten motivats i tenen un estil de lideratge participatiu tenen un 30% més de beneficis que els encarregats que manen la resta de venedors des d'un estil coercitiu de premi i càstig.

Per treballar des d'aquesta perspectiva, cal un canvi de mentalitat: cal pensar que invertir en persones avui porta com a conseqüència resultats de negoci a llarg termini. Molts directius s'han adonat del canvi de paradigma que representa passar d'amenaçar amb mesures coercitives per assolir un objectiu de negoci, a permetre la responsabilització del col·laborador des de la millora d'habilitats i l'autonomia en la presa de decisions que impacten en el negoci. Motivar des de la por no és motivar, és espantar. L'amenaça és la darrera de les opcions disponibles, no ha de ser la primera. Un treballador que se sent amenaçat difícilment donarà el millor de si mateix durant un període gaire llarg. Si és competent, buscarà un lloc de treball més agradable. A més està demostrat que la por fa que el nostre cervell no treballi de manera òptima, amb la qual cosa en realitat la nostra productivitat, creativitat i capacitat resolutiva disminueixen.

Avui les persones no treballem només per un sou. A la feina hi passem moltes hores, i la manera com ens sentim recompensats tampoc no és únicament els diners. Les relacions laborals sòlides es basen en la confiança mútua, i no és gratuïta: cap treballador no dona el màxim a canvi del mínim, ni cap empresari paga el màxim a canvi del mínim esforç. Així és que la responsabilitat és compartida, però depèn de l'organització establir la cultura organitzacional adient, basada en uns valors específics que cal difondre a través de totes les accions de la companyia, sigui una gran corporació, o una botiga, o un bar de quatre

empleats. El model de foment del talent és com un fractal, com una branqueta de romanescu, que, més gran o més petita, pot ser replicada a cada sistema, per gran o petit que sigui. I que aconseguix implicar totes les persones perquè ofereixin el millor que tenen a canvi d'un sou i d'unes condicions laborals percebudes com a justes pel treballador.

Una cosa tan senzilla com fonamental és reconèixer els comportaments exitosos dels empleats. Aquest gest impacta en la motivació laboral i genera responsabilització. Molts cops som grans experts a detectar errors i mals comportaments, perquè és on focalitzem la nostra atenció, amb la voluntat de corregir el que no funciona. I no observem el que sí funciona, per reforçar-ho. Aprendre a donar el *feedback* de manera efectiva és crític per a l'excel·lència dels equips. Avui els antics *jefes* s'estan convertint en líders que, amb la pregunta com a eina, aconseguixen que siguin els seus col·laboradors qui identifiquin les seves àrees de millora i es facin els seus propis plans d'acció. I no ho fan per caure millor o ser més simpàtics. Ho fan perquè saben que només des de la confiança, el respecte i el reconeixement poden ajudar a millorar els seus equips perquè vagin sent cada cop més excel·lents.

La funció d'un directiu o executiu avui no és manar, és inspirar. I aquesta no és una frase poètica, és la realitat del segle XXI. Manar ja no serveix: sovint genera humiliació, frustració o desmotivació. Les persones no deixen les empreses, deixen els *jefes*. Cal manar pel que fa a transmetre l'estratègia d'empresa, però cal implicar els treballadors en com aconseguir-ho. I aquesta és una revolució que cal promoure i instal·lar en aquest país. Cal que quan algú entri en una botiga, un bar o un hotel se senti tan ben tractat que tingui ganes de tornar. I per aconseguir això cal generar els canvis des de dalt de la piràmide de poder, perquè l'efecte arribi a com el dependent, el cambrer o el recepcionista tracta el client.

En les empreses més capdavanteres acostumen a tenir un departament de desenvolupament del talent: es dediquen a determinar quines són les habilitats crítiques per al negoci que els professionals han de tenir, i a dissenyar programes i impactes diversos per aconseguir que desenvolupin aquestes àrees gerencials. Generalment, tenen objectius de negoci, determinats per l'estratègia de la companyia, i objectius de desenvolupament d'habilitats. I puc dir, des de l'experiència directa, que contribuir a desenvolupar aquestes habilitats crítiques i ajudar a deixar de banda el lideratge coercitiu implica no mirar únicament en el curt termini, sino invertir temps i esforç en el desenvolupament de persones per obtenir beneficis futurs, encara que avui o el mes vinent els resultats no siguin els esperats. Al final, s'obtenen dependents més eficaços, que satisfan millor els clients, els fidelitzen, venedors que tanquen més vendes que abans, i empreses que tenen un capital humà en valor creixent, més ben preparat per a la necessària adaptació constant a un mercat variable.

L'àrea de millora

Jo crec que Andorra té grans fortaleses, té una natura privilegiada, té grans i modernes instal·lacions de tot tipus. Però hi ha una cosa que encara no té, i és l'orientació cap al foment del talent, des de la selecció de perfils fins a l'establiment de polítiques de retribució adients i el foment d'un estil de lideratge que promogui el creixement personal i professional de treballadors, perquè puguin oferir aquesta experiència diferencial a cada client.

Andorra és un país de petita i mitjana empresa, bàsicament. I aquest perfil d'empresa

tradicionalment és més conservador i tendeix a replicar models antics d'èxit, encara que avui ja no serveixin a les necessitats actuals. Però és el terreny conegut, i potser no saben fer-ho d'una altra manera. Hi ha empresaris que segueixen treballant com sempre, però moltes més hores i per uns marges de benefici a vegades ínfims. I no saben com sortir de la roda. Si volem que Andorra sigui un espai competitiu, amb empreses capdavanteres, cal generar el gran canvi d'enfocar-se a invertir en persones, de generar el capital humà necessari perquè els negocis que es promoguin a Andorra tirin endavant de manera exitosa.

És per això que el paper de les organitzacions empresarials, associacions, sindicats, Universitat i Govern tenen un paper fonamental: oferir formació: cursos, postgraus universitaris, difondre informació, organitzar congressos, promoure activitats d'intercanvis d'experiències empresarials d'aquí i de fora, fer tallers de pràctiques de casos reals, obrir línies d'ajut al desenvolupament professional a través de processos si cal individualitzats de *coaching* o de *mentoring*, organitzar jornades de talent on presentar casos d'èxit de transformació de cultura empresarial, obrir-se a l'exterior, informar, formar, formar i formar perquè el canvi de mentalitat empresarial i laboral es percebi com una necessitat per implementar avui per aconseguir millors beneficis demà, i pugui dur a un canvi en les relacions laborals, i de passada, situï Andorra en un país capdavanter en foment del talent.

He assistit darrerament a diverses jornades professionals internacionals, i una cosa que m'ha cridat l'atenció és que totes, siguin del ram que siguin, estan d'acord que el factor clau, avui, són les persones, el capital humà. Andorra no pot quedar-se enrere, i ha de fer el gran salt endavant per aconseguir ser el millor destí per a turistes, el millor destí per a treballadors qualificats. Podem ser els millors en capital humà. Només depèn de nosaltres.

Núria Prenafeta i Agelet,

consultora de talent personal i organitzacional, sòcia fundadora
de Next Human Engineering i membre de Net4Talent.
Llicenciada en Filologia Hispànica i Filologia Catalana

Nous sectors d'activitat per diversificar l'economia andorrana

Josep Maria MISSÉ i CORTINA

En primer lloc voldria agrair la invitació a participar en la XLVI Universitat Catalana d'Estiu. Tot i no poder participar-hi en persona, val la pena poder explicar, encara que verbalment, el projecte de transformació econòmica que el Principat d'Andorra està vivint aquests darrers anys.

L'any 2012, després d'uns anys amb clars símptomes d'esgotament del model econòmic, vam decidir iniciar un camí que havia de posar Andorra en situació de competir amb la resta de països, des de l'homologació internacional i amb un diferencial basat en els nostres actius sostenibles en el temps. És per això que vam iniciar totes les reformes necessàries per disposar d'una fiscalitat moderna, adaptada a les necessitats i demandes actuals, amb l'objectiu fonamental de donar seguretat jurídica als empresaris. Des del meu punt de vista, una de les reformes més importants dutes a terme va ser l'aprovació de la Llei d'inversió estrangera, pensada per captar inversió estrangera directa i que a grans trets possibilita que un inversor estranger pugui disposar del 100% del capital d'una societat andorrana, sense restriccions, en atorgar els mateixos drets econòmics als estrangers des del primer dia.

Aquestes reformes necessàries havien d'anar acompanyades d'un pla d'implementació que afavorís la captació d'inversió estrangera i que a la vegada generés les bases per l'aparició de nous sectors d'activitat. Avui dia, el 60% del PIB a Andorrà està relacionat directament o indirectament amb el turisme. Per tant, sense perdre de vista els sectors tradicionals de l'economia andorrana, era evident que calia potenciar que nous sectors emergissin com a complement als ja existents. Si fem una ullada al mapa mundial de l'economia, no ens costarà identificar que una gran part funciona amb empreses o indústries agrupades en una regió que actuen de forma relacionada entre elles. A tall d'exemple és conegut per tothom el clúster de les tecnologies de la informació a Silicon Valley, o el clúster del *wellness* al Tirol, format per més de cent empreses.

La nostra aposta va ser, així doncs, realitzar un projecte que generés el clima necessari perquè emergissin els potencials clústers dintre de l'economia andorrana, entenent que els

clústers han de ser una eina per millorar la productivitat de les empreses que ja desenvolupaven la seva activitat empresarial a Andorra. Perquè no pot ser d'altra forma, la proximitat geogràfica i cultural dóna a les empreses molta més informació, relacions molt més properes i genera un valor diferencial que és molt difícil d'imitar pels competidors. I per nosaltres és de cabdal importància que siguin les empreses andorranes conjuntament amb aquesta nova inversió estrangera directa les que explorin aquests nous sectors d'activitat.

Treballar de forma coordinada com un vertader clúster permetrà a les empreses andorranes assolir una dimensió global i beneficiar-se'n a gran escala, sense perdre la flexibilitat que tenen i que els permet ser verdaderament competitives respecte d'altres mercats.

Tot aquest treball d'impulsar la generació de nous sectors d'activitat i clústers pren forma a Andorra al voltant de la iniciativa Actua. Un programa que pretén unir els esforços del sector privat i les institucions públiques andorranes amb un objectiu molt clar: maximitzar el potencial de l'economia andorrana, i fer-ho a través de la diversificació. Per realitzar aquesta tasca, la iniciativa Actua ha desenvolupat tres programes essencials.

En primer lloc un programa d'acompanyament i suport a la inversió estrangera i els empresaris andorranos, que té com a objectiu conduir i donar suport als projectes empresarials que es volen desenvolupar al nostre país. Seguidament, el segon programa, conegut com el d'internacionalització, té un doble vessant. Donar el suport necessari a través de les ambaixades a aquells empresaris andorranos que volen desenvolupar el seu projecte empresarial més enllà del nostre país i també realitzar una tasca de promoció del projecte d'obertura econòmica d'Andorra amb la clara voluntat de captar inversió estrangera directa. Finalment, el programa de diversificació econòmica cerca aportar els elements metodològics necessaris per generar nous sectors d'activitat a partir dels actius ja existents. És per això que no podem deixar de banda els sectors tradicionals de la nostra economia en l'aposta per nous sectors, i aquests han de ser clarament una palanca per al seu desenvolupament. La nostra aposta inicial, després de mesos d'anàlisis i treball, va ser potenciar els sectors següents:

Clúster del sector de salut i benestar. Aprofitant el gran volum de visitants que té Andorra i la qualitat de l'oferta turística i de *wellness*, és possible pensar en el nostre país com una vertadera destinació de turisme de salut i benestar. Es tracta d'un dels mercats amb més previsions de creixement futur. El 2011 es calcula que 5 milions de turistes van viatjar fora dels seus països per combinar una estada vacacional amb algun tractament mèdic, i s'estima que aquesta dada creixerà fins als 24 milions el 2017. Un cas concret, a tall d'exemple, són els tractaments odontològics al Regne Unit. L'any 2006 van rebre 15.000 turistes per aquest concepte, que es van pràcticament multiplicar per quatre l'any 2014.

Al llarg dels dos darrers anys a Andorra han aparegut petits operadors privats mèdics que ja ofereixen els seus productes de forma conjunta amb paquets hotelers, i comercialitzen per tant una oferta integrada per als nostres visitants. I des del Govern i la iniciativa Actua hem ajudat a crear un clima favorable per a aquest tipus de negocis, aportant-hi infraestructura física, ja que hem possibilitat l'arrendament dels quiròfans del hospital i ha fet que la inversió necessària per a aquest tipus de negoci sigui menys intensiva a l'inici de l'activitat.

Clúster d'innovació i noves tecnologies. És en aquest àmbit on transformem una debilitat teòrica, com és la nostra mida, en una fortalesa. Andorra podria esdevenir un laboratori tecnològic de primer nivell, reproduint a petita escala, però real, les condicions d'entorn que es donen en altres indrets. D'aquest forma podem contribuir i ajudar les empreses a millorar una de les etapes del procés de fabricació dels béns i serveis, i afegir valor al resultat final obtingut. Per assolir aquest objectiu, és necessari que les empreses disposin d'un entorn que els possibiliti la realització de proves, amb actius que van des d'elements tecnològics de primer nivell fins a la concentració comercial i capacitat d'arribada al públic final, que degudament conjugats permetin establir un marc de condicions ideal per a la realització d'aquestes activitats. Hem volgut donar forma a totes aquestes iniciatives tecnològiques sota la marca *Smart Country*, i per primera vegada posar les dues empreses punteres dintre de l'àmbit tecnològic del país, Andorra Telecom i FEDA, a treballar de forma coordinada per generar projectes i oportunitats conjuntament amb el sector privat. No tots els clústers tenen finalment èxit, ja que no depenen de les decisions o la voluntat del Govern, sinó de les forces del mercat. És condició necessària però no suficient que hi hagi empreses motor que afavoreixen l'aparició d'emprenedors i nous projectes empresaris. Parlava anteriorment de Silicon Valley, i si ho analitzem amb detall veurem que molts dels emprenedors dels anys 80 van sortir principalment de dues empreses, IBM i Hewlett Packard, que van actuar com a motors en aquella època. Avui dia tampoc no s'escapa a ningú que, per exemple, Google afavoreix fins i tot que els seus empleats dediquin part del temps a l'empresa per als seus projectes privats. Per tant, a Andorra era de cabdal importància alinear al voltant d'aquest projecte els dos referents tecnològics del país per tenir les màximes possibilitats d'èxit.

Clúster d'educació. Finalment el darrer sector pel qual vàrem apostar va ser el d'educació, atenent la riquesa que representa per a Andorra el fet de tenir tres sistemes educatius diferents i de lliure elecció, i l'aposta ferma del ministeri d'Educació per la introducció de les noves tecnologies en l'ensenyament als joves. I és aquí, en com millorar la educació amb la utilització de les noves tecnologies, des d'on han anat apareixent projectes privats que a poc a poc s'estan consolidant com a empreses a Andorra. Oferint solucions innovadores a l'aprenentatge, o acostant la robòtica als més joves i analitzant com pot esdevenir un element essencial en l'educació.

Els tres sectors anteriorment esmentats van ser l'aposta inicial de la iniciativa Actua per diversificar la nostra economia, però en el dia a dia de treball dels tres han anat apareixent nous sectors que els mateixos empresaris han detectat com a potencials o que caldria explorar.

En primer lloc, el clúster de *e-health*, fruit de la intersecció entre el clúster d'innovació i el de salut i benestar, ha identificat el potencial necessari i la massa crítica empresarial suficient per generar un sector d'activitat que treballi i identifiqui com les noves tecnologies poden contribuir a la millora de la qualitat de vida de la gent gran. En segon lloc, en el mateix clúster de salut i benestar, un grup d'empresaris va voler generar un **clúster específic de cosmètica i bellesa**, que té com a objectiu la generació d'un segell de qualitat per als productes fabricats a Andorra que permeti a les empreses del país ser més competitives a l'estranger.

Es tracta de dos exemples no identificats inicialment, als quals podríem sumar ben aviat un sector al voltant de les activitats esportives i de muntanya, i que prova l'èxit d'aquesta iniciativa de treball conjunta entre el sector públic i privat per generar alternatives al sectors tradicionals. I parlo d'èxit perquè, atenent la nostra dimensió, hem de posar en relleu que fins ara, agrupant les dades dels diferents clústers, s'han fet 45 sessions de treball, on han participat més de 477 persones i més de 297 empreses involucrades, de les quals un 50% provenen de fora de les nostres fronteres.

I per finalitzar, una dada per il·lustrar alguns dels èxits d'aquest projecte i la importància que té la inversió estrangera a Andorra. Des de l'aprovació de la llei, el Principat d'Andorra ha aprovat un volum d'inversió estrangera directa equivalent al 2,24% del PIB.

Moltes gràcies.

Josep Maria Missé i Cortina,

enginyer superior en Informàtica, i secretari d'Estat
per la Diversificació Econòmica del Govern d'Andorra

Cloenda

Àngels MACH i BUCH

El tema proposat per a aquesta 27a Diada Andorrana, *Models de país per a Andorra*, a diferència dels anys anteriors, en què es tractaven totes les entrades possibles d'un tema concret, és un mosaic de temes per poder aconseguir conèixer els diferents models en què es basa el país en les seves parts per arribar a conèixer el model global actual i el més escaient per a l'Andorra del futur. Ha quedat palesa la preocupació que suposa estar arribant a un final de cicle en alguns sectors i com poder assolir un nou model de funcionament més d'acord amb les necessitats d'ara mateix i de futur.

De fet, i per allò que els diferents ponents ens han estat posant en relleu al llarg de la jornada, es pot concloure que la situació de canvi de paradigma afecta àmbits essencials com l'energia, les telecomunicacions, la sanitat, l'educació, l'economia, el turisme, l'atenció social, la innovació, l'urbanisme, l'aprofitament dels recursos naturals, el tractament dels residus, el dret, l'accés a la informació..., i cal que estiguin en sintonia dinàmica i harmònica, amb la qual cosa requereixen un esforç individual i col·lectiu en tots els nivells.

Tot i ser un país amb una natura privilegiada, en els darrers decennis el país s'ha encaminat cap a un altre model que el tradicional procurat per l'agricultura i la ramaderia. Ara mateix els nuclis habitats s'assemblen més a petites ciutats que no a nuclis d'alta muntanya, i això en si mateix no és negatiu, perquè també hi ha altres contrapartides en serveis, però ens cal trobar un model que pugui assumir un desenvolupament sostenible, sent conscients que tots hi hem de col·laborar i aportar.

Vull donar les gràcies als diferents col·laboradors que fan que es pugui dur a terme amb èxit la Diada Andorrana en aquest marc universitari de trobada a l'UCE abans de donar per finalitzada la jornada d'enguany. En primer lloc, als ponents per l'esforç de preparació i presentació de les seves ponències i el seu desplaçament a Prada de Conflent. Som conscients que ser concrets i ajustar-se al temps estipulat encara ho fa més difícil, i els agraïm doblement que ens hagin lliurat els textos amb tanta rapidesa la majoria d'ells. El tema de la Diada Andorrana, que s'escull en l'assemblea de socis, es tria per criteris d'actualitat, d'interès

general, d'implicació en el país i d'abast ampli, i aquest d'enguany ha respost totalment a les expectatives previstes. Els ponents han sabut posar els seus coneixements i experiència al nivell del públic de manera molt enriquidora per tal d'obtenir una imatge aprofundida i global de la situació actual, que ens ha conduït a un debat en què les preguntes i comentaris, tot i la limitació de temps, donen fe de l'interès suscitat.

Igualment al Govern d'Andorra per, d'una banda, l'ajut del ministeri de Cultura, que ens permet dur a terme l'organització de la Diada Andorrana; d'altra banda, al ministeri d'Educació i Ensenyament Superior, que fa arribar la col·laboració econòmica del Govern d'Andorra per al funcionament general de la Universitat Catalana d'Estiu i que reverteix en ajuts per a estudiants d'Andorra, de totes les edats, per a les inscripcions als cursos de l'UCE, i que aquest any s'han concretat en tres places per a estudiants del país, Josep Riba, Carles Freixes i Jordi Joval. Les dues places per a estudiants del lectorat de català de la Universitat Carolina de Praga, que els les reservem com ja és tradició els darrers anys, no s'han pogut cobrir per diversos impediments, aliens a la SAC.

Manifestem aquest agraïment també a la Fundació UCE, de la qual la SAC és patró, per acollir-nos un any més.

Volem reconèixer especialment el suport de FEDA i una aportació privada, que junt amb el ministeri de Cultura patrocinen la publicació de la Diada Andorrana, que fa transcendir en el temps les ponències presentades, i que mostren la seva sensibilitat per difondre els temes d'interès per al país. El llibre conté el text presentat, cada article amb el seu DOI corresponent d'identificació digital, gràcies a l'Institut d'Estudis Catalans mentre que l'enregistrament audiovisual i de so es dipositaran a l'Arxiu Històric Nacional, on podran ser consultats.

Un agraïment especial als amics dels mitjans de comunicació, que fan l'esforç de desplaçar-se a la Universitat Catalana d'Estiu a Prada de Conflent per informar el país de tot el que es debat en la Diada Andorrana i als altres actes on intervien personalitats d'Andorra, com ara la Primera trobada de municipis dels Països Catalans, on ha intervingut la cònsol major d'Andorra la Vella, M. Rosa Ferrer; i la intervenció d'Antoni Pol en la part d'Andorra en el Curs d'iniciació al coneixement dels Països Catalans.

Finalment, agrair a tots els que ens han acompanyat durant la jornada i animar-los a tots a trobar un model que s'ajusti a les necessitats actuals en els diferents àmbits i que permeti conduir el nostre país cap a un futur millor.

I convocar-vos a la 28a edició de la Diada Andorrana, en la que serà la XLVII de l'UCE a Prada de Conflent, l'any vinent, el 2015. Moltes gràcies a tots.

Àngels Mach i Buch

presidenta de la SAC i membre de la Fundació UCE

Actes complementaris a la XLVI UCE

Primera Jornada de municipis dels Països Catalans

Maria Rosa FERRER i OBIOLS

Bon dia.

Moltes gràcies per haver-me convidat. Espero que el que ara els explicaré sobre el llarg recorregut de les parròquies d'Andorra els serveixi de contrapunt i puguem tenir tots unes noves perspectives.

El fet que Andorra fos reconegut internacionalment com a Estat independent era una vella aspiració del poble andorrà. Això, malgrat el que hom pot pensar, no succeí fins a l'any 1993, quan s'adoptà la primera Constitució escrita i a partir del moment en què Andorra va poder ser membre de ple dret de l'Organització de les Nacions Unides.

Abans –i des de la signatura dels Pariatges de final del segle XIII– Andorra havia viscut en un llimb de sobirania, amb una configuració dual certament peculiar: dos coprínceps (l'episcopal i el comte de Foix > rei de França > president de la República), amb el contrapès d'un poder local ben estructurat a partir dels comuns i del Consell de la Terra. Això, durant els segles en què Europa vivia en una enorme fragmentació política, no va ser un impediment especial. No hem d'oblidar que, per exemple, l'Alemanya del Sacre Imperi Romà Germànic tenia més de cinc-cents entitats estatals independents. Però amb l'arribada de la modernitat i amb la constitució dels grans estats la situació va canviar de manera radical. No hem d'oblidar que la constitució de les nacions estat sorgeix majoritàriament per la força de les armes, i Andorra s'ha mantingut neutral i pacífica al llarg de la història, sense haver participat en cap de les dos grans guerres del segle passat. Andorra no tenia interlocutors internacionals, víctima d'una situació legal indefinida.

Avui en dia, que un representant, polític o tècnic, sigui present a l'Organització de les Nacions Unides, al Consell d'Europa o a qualsevol altre organisme internacional és un fet que es produeix amb tota naturalitat. Ningú no ens nega el dret a participar-hi i cap altre Estat ja no posa en dubte la nostra representació internacional.

Tanmateix, per arribar a la situació actual s'ha hagut d'esmerçar molts esforços i hi ha hagut moltes dones i homes que han lluitat perquè això s'aconseguís. Algun exemple el tenim quan

Andorra va intentar entrar a la Societat de les Nacions després de la Primera Guerra Mundial o, més tard, durant el primer govern Ribas, al final de la dècada dels anys 70, quan Andorra va demanar l'adhesió a la UIT (Unió Internacional de Telecomunicacions). La intenció que es perseguia amb aquella adhesió era poder reivindicar que érem presents, com si de qualsevol altre estat es tractés, en els fòrums internacionals.

Els andorrans havíem entès que la nostra supervivència passava pel reconeixement internacional. Si havíem aconseguit sobreviure amb una independència de territori, de població, de cultura i d'institucions públiques calia assegurar la independència futura en el nou ordre mundial que s'estava i s'està construint. Andorra no podia quedar com una mena d'anacronisme històric. Andorra havia de trobar la seva plaça tot conservant la identitat i la independència en el món internacional. I des de fora estant no ens ho posaven gens fàcil, ja que no ens reconeixien com a Estat subjecte de dret internacional.

Quan encara no imaginàvem que aconseguiríem l'estatut internacional que tenim ara, perquè tampoc no estàvem convençuts que podríem canviar el sistema polític andorrà, qualsevol projecció internacional que poguéssim tenir era benvinguda. Així, la possibilitat de crear un organisme internacional i transfronterer, com podia ser la Comunitat de Treball dels Pirineus (CTP), i del qual Andorra fou membre fundador, era una oportunitat que no podíem deixar-nos escapar.

Han passat els anys i aquell desig dels andorrans ha esdevingut una realitat. Som un microestat que s'ha de moure en un món cada dia més globalitzat, amb els avantatges i inconvenients que això comporta.

El gran repte que ens trobem avui en dia és garantir la sostenibilitat econòmica del nostre Estat en benefici de la qualitat de vida dels nostres ciutadans. Fins fa poc Andorra era considerat com a paradís fiscal però la força de la globalització i la lluita internacional contra el blanqueig de capitals provinents del crim organitzat o de l'evasió fiscal ens ha portat a adoptar mesures legislatives amb la finalitat de desaparèixer de la llista de paradisos fiscals i d'Estats no cooperants amb l'OCDE. També ens ha portat a negociar i signar acords de no-doble imposició amb Estats membres de la UE (França, Espanya, Portugal...), actualment en curs de tramitació.

La globalització comporta l'homogeneïtzació de determinades regles, especialment en matèria econòmica, i el nostre marge d'actuació és relativament estret; per al bé comú penso que ha de ser així.

Davant la UE, Andorra és considerat un país tercer. Hi tenim un acord duaner i un acord de cooperació. En l'actualitat s'han iniciat les negociacions per establir-hi un acord d'associació, conjuntament amb altres microestats europeus com Mònaco o San Marino.

Al costat d'aquests fets tenim els avantatges del que significa ser un estat independent i, en l'àmbit municipal i especialment en el cas d'Andorra la Vella ser capital d'Estat, ens permet participar en organismes internacionals dedicats als poders locals per compartir experiències i coneixements.

És imprescindible mantenir relacions amb altres municipalitats, tant dins del mateix Estat com a escala internacional. Des d'Andorra la Vella procurem ser molt actius en aquest àmbit. Així, per exemple:

- Participem en l'Assemblea dels poders locals i regionals del Consell d'Europa, el Comitè de Ministres del qual vam presidir el primer semestre de l'any passat.
- Som membres de ple dret de la UCCL, organització en la qual participem de forma activa. Hem estat anfitrions dels comitès sectorials de turisme i el de polítiques socials. En l'actualitat, a la reunió del comitè sectorial de cultura que s'ha fet a Sant Juan de Puerto Rico tot just fa dos mesos, hem tingut l'honor de ser designats, per sotmetre a l'aprovació de l'Assemblea General que ha de tenir lloc a Buenos Aires el mes de setembre, la candidatura per ser capital de la cultura iberoamericana l'any 2016.

Som un microestat, amb unes institucions pròpies, una cultura i una història molt lligada a Catalunya, amb un territori propi i estem reconeguts en l'àmbit internacional com a subjectes de dret internacional, la qual cosa ens permet promocionar el fet diferencial. Però això no és suficient. El fet de ser capital d'Estat ens permet posicionar-nos favorablement a la serralada dels Pirineus, tenint en compte el territori. En el món globalitzat en què vivim és fonamental existir, en el sentit de ser conegut a escala internacional. La vocació concreta d'Andorra la Vella és unir-nos amb els pobles del Pirineu central per promocionar-nos internacionalment. Venim de lluny, de terres dures, d'una economia de subsistència, però d'un poble treballador i emprenedor que ha sabut adaptar-se als canvis econòmics en benefici d'una millor qualitat de vida, sabent preservar la cultura i la forma de vida pròpies, compartides majoritàriament amb els municipis veïns.

El darrer exemple el tenim amb la presentació de la candidatura transnacional [França-Espanya (Catalunya i Aragó)-Andorra] a la Unesco perquè el foc al solstici d'estiu al Pirineu sigui declarat patrimoni immaterial de la humanitat (falles, haros i brandons). Aquest procés ens ha permès col·laborar amb els estats veïns i mantenir alhora en tot moment una veu pròpia.

No és fàcil trobar l'encaix dels petits Estats en un món cada dia més globalitzat. Però el que és evident és que l'esforç val la pena. Per cada part de sobirania que es dilueix pot sorgir una nova oportunitat de projectar la nostra singularitat al món. En aquesta tensió profitosa entre els grans corrents globals i les espurnes de creativitat locals hem de trobar el nostre futur.

I la configuració dels estats al segle XXI no s'ha de produir per la força de les armes sinó per la força de les urnes.

M. Rosa Ferrer i Obiols,
cònsol major del comú d'Andorra la Vella

La neutralitat andorrana

Antoni Pol i Solé

La situació d'inseguretat internacional en què es troben les Valls d'Andorra durant els anys 1701 i 1714, amb tot el procés de la Guerra de Successió a la corona espanyola, farà que es produeixi un canvi en la mentalitat de les autoritats andorranes dins del país i a la Seu d'Urgell que conduirà a ser conscients que calia fer esforços en el sentit de millorar en el coneixement i la recuperació de la història del país, i sobretot a redefinir, consolidar o simplement crear noves *infraestructures* en els àmbits institucional i internacional, de cara a l'exterior, per tal d'afermar la personalitat política de l'estat de fet en què es reconeixien els andorrans. I també, a partir del 1714, els coprínceps, sobretot l'episcopal en la figura excepcional per a Andorra del bisbe d'Urgell Simeó de Guinda i Apeztegui.

Lídia Armengol en detalla totes les actuacions el 1985.

Aquell 1715 mana als andorrans que no acceptin les ordres de l'intendent de Catalunya i que reconeguin com a senyors únicament el bisbe d'Urgell i el comte de Foix, rei de França. També mana als sacerdots d'Andorra que no atorguin cap donació al rei d'Espanya i prohibeix als andorrans de pagar cap contribució a les autoritats civils i militars espanyoles.

El 1716 mana als cònsols d'Andorra que arrestin qualsevol persona que transiti pel país sense un passaport lliurat pel rei de França o bé pel governador del Fort d'Urgell.

El 1721 dóna instruccions per evitar l'epidèmia de pesta de Marsella.

El 1722 fixa el valor real i l'equivalència de la moneda espanyola i francesa a Andorra. El 1724 prohibeix acollir els desertors de l'exèrcit espanyol. El 1727 Lluís xv de França confirma els privilegis atorgats als homes d'Andorra.

El 1728 Simeó de Guinda comunica al síndic que el decret espanyol que subjecta Andorra al Principat de Catalunya no ha de considerar-se vàlid i que el Decret de Nova Planta no afecta Andorra, i que per tant, no es pot pretendre l'abolició dels privilegis de què gaudeixen els andorrans. I aconsella de sotmetre aquestes qüestions al copríncep francès.

El 1729 el síndic demana documents sobre Andorra al capítol d'Urgell per presentar-los a l'intendent de Catalunya. El 1731 Simeó de Guinda prohibeix a un grup d'andorrans ser

testimonis a Barcelona en una causa contra un grup d'artillers, per posar en perill la neutralitat andorrana.

El 1731 els andorrans guanyen el plet i l'intendent general de Catalunya els dóna la raó sobre no pagar drets. El copríncep episcopal, Simeó de Guinda, ha estat de gran ajuda en fer valer el control del frau a canvi del manteniment dels privilegis, com diu Jordi Buyreu.

El 1733, a demanda dels governs espanyol i francès, els coprínceps prohibeixen el conreu del tabac a Andorra.

El 1734 Simeó de Guinda mana al seu batlle denunciar i lliurar els desertors espanyols refugiats a Andorra.

El 1735 els coprínceps ratifiquen l'acord sobre el tabac del 1733 i manen arrencar totes les plantes de tabac existents a Andorra.

El 1740 el Tribunal de Corts publica una *instructa* sobre l'administració de justícia dels batlles.

El 1743 la Reial Acadèmia de Catalunya atorga als andorrans el dret de poder exportar bestiar a Catalunya sense haver de pagar drets.

El 1745 es produeix un litigi entre el bisbe d'Urgell i el rei d'Espanya en voler percebre d'Andorra el 8% dels impostos que el papa li havia atorgat sobre els béns eclesiàstics a Espanya. El veguer francès prohibeix als sacerdots d'Andorra atorgar cap tipus de subvenció al rei d'Espanya.

El 1748 Antoni Fiter i Rossell redacta el *Manual digest*, en què s'analitza i s'explica la neutralitat andorrana al llarg dels segles i que ordena les bases jurídiques per mantenir-la en el futur (J. Buyreu, 2012).

El 1752 el Consell de la Terra decreta que per constuir una casa o fer-se poblador cal sol·licitar permís.

El 1753 el Consell de la Terra decreta que en les causes jutjades a Andorra cal aplicar el dret comú o el dret romà i no el dret municipal de França o Espanya.

I així van apareixent diverses actes en aquest sentit, repetint-se els conflictes, els atacs, les defenses, les confirmacions dels privilegis i les afirmacions de país. El 1763 Antoni Puig redacta el *Politar andorrà*, basant-se en el *Manual digest*, del qual fa una versió més curta, pragmàtica i acabada.

El 1814, cent anys després d'acabat el conflicte de successió espanyol, el director de duanes de Saint Gaudens prohibeix als andorrans tota mena d'importacions mentre no disposin d'una relació detallada de quantitats i natura dels productes.

El 1914, dos-cents anys després, el papa declara la Verge de Meritxell patrona de les Valls d'Andorra i el Consell General estrena l'himne andorrà, amb lletra del copríncep episcopal Excm. Sr. Joan Benlloch i música de Mn. Enric Marfany i Bons.

La consolidació internacional, assolida el 1993, i esperonada de manera excepcional a partir del 1714, no es troba, però, acabada, perquè no s'acaba mai.

El món evoluciona i els mapes van canviant.

La neutralitat andorrana, amb la globalització, té més sentit que mai i és un model vàlid per preservar i exportar.

Una neutralitat activa i no passiva que ens fa estar-hi sabent-hi estar, és a dir fent l'andorrà.

Antoni Pol i Solé,

arquitecte i expresident de la SAC i exmembre
de la Fundació Universitat Catalana d'Estiu (1988-2013)

LLISTA DE PARTICIPANTS A LA 27a DIADA ANDORRANA A LA XLVI UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU

Nom i cognoms	Professió	Lloc de residència
Carlota Alberca i Rico	Estudiant	Ordino
Víctor Albeza Sevilla	Antena 3	
Salvador Alegret i Sanromà	Rector UCE	Barcelona
Assumpció Amat i Alfonso	Professora	Barcelona
Jean-Michel Armengol	CNAU	Escaldes-Engordany
Aboubacry Mamadou Ba Ly	La Massana	
Enric Balaguer Iglesias	Prada	
Marc Ballestà	Enginyer	Andorra
Alà Baylac i Ferrer	Professor	Perpinyà
Laura Bertran	Periodista	Barcelona
Betim Budzaku	Economista	Andorra
Luís Calvo	Càmera ATV	La Massana
Rosa Carme Areny	Immobiliària	Andorra
Rubén Carcellé	Periodista ATV	Sant Carles de la Ràpita
Antoni Carné i Parramon	Empresari	Sant Vicenç de Castellet
David Casals i Vila	Europa Press	Sant Cugat del Vallès
Àngels Codina i Farràs	Metgessa	Escaldes-Engordany
Josep Duró i Vidal	Òptic	Andorra
Joseph Ehrler		Andorra
Francesc Fenollosa i Ten	Doblatge	La Vall d'Uixó
Núria Ferrer i Anglada	Física	UPC Barcelona
Cristòfol Ferri i Cintas	Comptable	La Massana
Diana Figueras i Nieto	Docent	Escaldes-Engordany
Jan Fleistner	Traductor	Praga (Rep. Txeca)
Clara Gil	Periodista <i>El País</i>	Barcelona
Albert Gomà i Sala	Empresari	Sant Julià de Lòria
Joan Ramon Gordo i Montraveta	Gestor cultural	
Xavier Gurguí i Asensi		Barcelona
Conxita Heras Colell	Empresària	Andorra la Vella
Oriol Ibàñez i Roig		Baix Llobregat
Èric Jover i Comas	OBSA	L'Aldosa

Emilie Klasen		
Josep Carles Láinez	Traductor i editor	Encamp/ València
Àngels Mach i Buch	Farmacèutica	Canillo
Joan Maluquer i Ferrer		Barcelona
Guillem Martin i Bellido	Meteo Andorra	Incles
Goretti Marvà i Roig	Administrativa	Andorra la Vella
Josep Maria Masó i Marcet	Industrial Texbor SL	Sant Julià de Lòria
Àlex Mata		La Massana
Miquel Mercè i Rodríguez	Arquitecte	
Albert Moles i Betriu	FEDA	Escaldes-Engordany
Jordi Montané		Encamp
Josep M. Montaner	Fotògraf UCE	
Miquel Morera		Els Masos de Prades
Jordi Nadal i Bentadé	Andorra Telecom	Andorra
Òscar Palau i Just	Periodista <i>El Punt Avui</i>	Barcelona
Jordi Palmer	<i>Nació Digital</i>	Barcelona
Antoni Pol i Solé	Arquitecte	Canillo
Marc Pons i Martell	Adm. pública	Andorra la Vella
Jael Pozo i Lozano	Veterinària	La Massana
Manuel M. Pujadas i Domingo	Advocat	Engordany
Ramon Queralt i Boldú	Consultor ambiental	Les Borges Blanques
Àlex Recolons	ACN	Barcelona
Maria Reig i Moles	Empresària	Encamp
Josep Riba i Soler	Enginyer forestal	Escaldes/ Lleida
Cristina Rico i Flor	Gestió residus	Ordino
Cristina Rodríguez i Galan	Salut	Andorra
Rosa M. Rodríguez i Magda	Catedràtica de filosofia	València
Joan Carles Rodríguez i Miñana	Notari	Sispony
Lluís Sàmper i Pascual	Repr. pensionistes	Andorra la Vella
Nil Sanmartí i Jurado	RAC1	Barcelona
Roser Suñé i Pasquet	Ensenyament	Andorra
Carles Torra	Jubilat	
Laia Vicens i Estaran	Diari Ara	Barcelona
Ester Viñuales i Granel		Barcelona
Josep M. Virgili	Professor de català	

Societat Andorrana de Ciències

27a DIADA ANDORRANA A LA XLVI UCE (Prada, Conflent)

TEMA: MODELS DE PAÍS PER A ANDORRA

Dissabte 23 d'agost del 2014, al Liceu Renouvier (Ctra. de Catllà)

Organitza: Societat Andorrana de Ciències

Patrocina: Ministeri de Cultura, i Forces Elèctriques d'Andorra FEDA

PROGRAMA MATÍ (de les 9.30 a les 13.00 hores)

Presentació

Éric JOVER i COMAS, vicedirector per les relacions de l'UCE amb Andorra

Salutació del president de l'equip rector de la XLVI UCE

Salvador ALEGRET i SANROMÀ, president de l'equip rector de la XLVI edició de l'UCE

1. Unes necessàries transformacions

Lluís SÀMPER i PASCUAL, representant dels pensionistes al Consell d'Administració de la CASS i secretari de la Federació de Gent Gran del Principat d'Andorra

2. Els drets ciutadans

Manuel PUJADAS i DOMINGO, advocat i exdegà del Col·legi d'Advocats d'Andorra

3. Les telecomunicacions de la nova Andorra

Jordi NADAL i BENTADÉ, enginyer i director general d'Andorra Telecom

- Pausa -

4. Model de país i model de gestió

Maria REIG i MOLES, empresària, presidenta de Reig Capital Group i exconsellera general

5. Model del sector energètic

Albert MOLES i BETRIU, enginyer i director general de Forces Elèctriques d'Andorra (FEDA)

6. El model de sanitat pública

Cristina RODRÍGUEZ i GALAN, màster en Economia i Gestió d'Empreses i ministra de Salut i Benestar

7. El model educatiu

Roser SUNÉ i PASCUET, llicenciada en Filologia Catalana i ministra d'Educació i Joventut

Ponències no presencials/ Aportacions escrites:

1. Noves accions al Pas de la Casa

Jean Jacques CARRIÉ i MILAGRE, empresari i president de l'associació Iniciativa Publicitària del Pas de la Casa

2. L'oasi comunicatiu andorrà. Perills i amenaces per al dret d'informació i les llibertats d'expressió i opinió

Marc SEGALÉS i DALMAU, periodista i director dels diaris gratuïts Bondia i Més Andorra

3. El model de seguretat social

Josep DELGADO i VILLENA, economista i president del Consell d'administració de la Caixa Andorrana de Seguretat Social

4. El destí muntanya: oportunitats i model de futur

Conrad BLANCH i FORS, enginyer químic i director general d'ENSISA

- Pausa per dinar -

Societat Andorrana de Ciències

27a DIADA ANDORRANA A LA XLVI UCE (Prada, Conflent)

TEMA: MODELS DE PAÍS PER A ANDORRA

Dissabte 23 d'agost del 2014, al Liceu Renouvier (Ctra. de Catllà)

Organitza: Societat Andorrana de Ciències

Patrocina: Ministeri de Cultura, i Forces Elèctriques d'Andorra FEDA

PROGRAMA TARDA (de les 15,00 a les 18,00 hores)

8. Andorra Regenera

Miquel MERCÉ i RODRÍGUEZ, arquitecte i representant del Col·legi Oficial d'Arquitectes d'Andorra dins del projecte Regenera

9. Un país pels joves

Marc PONS i MARTELL, conseller de Joventut, Esports i Noves Tecnologies del Comú d'Andorra la Vella

10. Reduir, reciclar i reutilitzar, claus per a un país de futur

Cristina RICO i FLOR, enginyera i directora de CTRASA

11. Models de país a través de la literatura

Josep Carles LAINEZ, llicenciat en Filologia Catalana i en Comunicació Audiovisual, escriptor i cap de redacció de la revista *Debats*

- Pausa -

12. La solidaritat, un actiu de país

Josep DURÓ i VIDAL, doctor en optometria i òptic diplomad, president de la Creu Roja Andorrana

13. Un nou model turístic per Andorra

Betim BUDZAKU, economista i gerent d'Andorra Turisme

14. Reptes de futur i model social d'Andorra

Albert GOMA i SALA, políticòleg i sociòleg, responsable de l'empresa Social Innova

15. Model de país en l'àrea de la gestió forestal, des de l'actuació comunal: el cas de la parròquia de la Massana

Jael POZO i LOZANO, veterinària i consellera de Cultura, Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat del Comú de la Massana

Debat

Cloenda, Àngels MACH i BUCH, presidenta de la SAC i membre de la Fundació UCE

Ponències no presencials/ Aportacions escrites:

5. Com transformar la mentalitat de la societat

Núria PRENAFETA i AGELET, consultora per al talent individual i corporatiu, sòcia directora de Next Human Engineering i llicenciada en Filologia Hispànica i en Filologia Catalana

6. Nous sectors d'activitat per diversificar l'economia andorrana

Josep Maria MISSÉ i CORTINA, enginyer superior en Informàtica, i secretari d'Estat per la Diversificació Econòmica del Govern d'Andorra

Recull fotogràfic

23/08/2014

La SAC presenta un recull de les ponències a Prada

■ ENCAMP El Museu de l'Electricitat acollirà dijous (12.00 hores) la presentació del llibre *Andorra i l'obertura econòmica / La nacionalitat andorrana*. La publicació, de la Societat Andorrana de Ciències, recull les ponències presentades en les dues darreres diades a Prada. L'acte servirà també per presentar el programa de la d'enguany.

12/08/2014

Jornada andorrana a la Universitat d'Estiu

■ ANDORRA LA VELLA. La Universitat Catalana d'Estiu, que se celebra a Prada, acull avui la tradicional jornada andorrana. L'eix de la jornada girarà entorn a la idea *Models de país per a Andorra*, un tema genèric que es tractarà des de vessants molt diversos, amb ponències relacionades amb el model sanitari i educatiu del Principat.

23/08/2014

Diari d'Andorra. Dissabte, 23 d'agost del 2014

Opinió | 5

la tribuna

Models de país a Prada

Fa molts anys que sentim que Andorra necessita unes fites i uns horitzons europeus molt clars

JORDI PASQUES

No sé si un hi tira fixat, però després de la declaració de Jordi Pujol assenyalant que la seva família tenia diners d'una herència fora del seu país, i de les informacions publicades que els hi a Andorra, a tot els mitjans de comunicació es reflectien el Principat com a paradís fiscal, sentit que per nos cap altra representació de l'Estat hagi servit a dir que Andorra oficialment ja no ho és de paradís fiscal, i que si algú vol tenir diners dipositats a la seva banca, els hi pot tenir. Una altra cosa és que el titular dels comptes no declari els impostos al seu país, en cas que sigui obligat a fer-ho. En el cas de la família Pujol, la hisenda espanyola hi veu fins fiscal, i per tant, tot i regularitzar amb l'Agència Tributaria espanyola la quantitat dipositada a Andorra, que vol dir pagar els impostos corresponents més els interessos, també reben els Pujol que siguin italians, la multa corresponent, per la qual cosa els caldrà desista a l'estangut se'ls confonien com si ho siguin en un cas fiscal.

L'altra dels diners andorresos de la família Pujol i Ferrazola, sent segurament un dels temes que se-

siran sobre la taula en la diada andorrana de Prada de Conflicte, ja en la seva XVII edició. El tema d'aquest any tracta precisament de models de país, desgranant el

gestió com a país, el sector energètic, la sanitat pública, l'educació, l'aprendentatge formal, els estudis, el turisme, etc. També hi ha comunicacions amb clargues més conceptuals, com ara transformar la mentalitat de la societat, que poden aportar la base sobre la qual cap model de país pot ruixar.

Que Andorra necessiti unes fites clares i uns horitzons europeus encara més clars, fa molta anys que ho sentim. Si poguessim els temes que són els volums publicats per la Societat Andorrana de Ciències, amb les diades andorranes de la UCE de Prada de Conflicte, hi trobaríem referències al basisme i referències a models, a polítics, a definicions, a models i també a sumes. Cap societat va evolucionant sense la feina i el pensament que la idea, sense la planificació i el veure les unitats i el cas d'Andorra, l'absolució econòmica de dècades passades ja és un pas per escrit i per tenir en compte a l'hora de repetir models que no són sostenibles. Curiosament, el model basc no s'ha pogut explicar, tant en el programa de la di-

da andorrana a Prada, potser perquè és un univers tan particular, el del món de les finances, tan volubilitat i tan fàcil a la vegada, que imporia una mena de mortífic. De totes maneres, per la significada notorietat de la notícia dels diners "andorranos" dels Pujol i Ferrazola, la imatge del país, la percepció que en tenim fronterera enlla, no ajuda gens ni mica a situar el Principat a la palestra dels països europeus dignes-ne normalment. La declaració d'un erenquet de la banca on els Pujol i Ferrazola tenien els diners, és una mostra de les coses sense vergües cap model si bé és de compromís amb la societat. Posar la comunicació començada sense, la que signa Núria Prades i Aguilera (Consultora per al talent individual i corporatiu, socia directiva de Next Human Engineering i llicenciada en Filologia Hispànica i en Filologia Catalana) a *Com transformar la mentalitat de la societat*, sent la que pot aportar més punts en aquest moment crucial de l'economia europea, la que ha de patir de la qual també s'ha de l'economia andorrana. A veure com anirà.

15/08/2014

DIVULGACIÓ

Els nous models de país, a la jornada andorrana de la Universitat Catalana d'Estiu

La 27a jornada andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu se celebrarà el 23 d'agost a Prada de Conflicte i tindrà com a eix central els models de país per a Andorra. La presidenta de la Societat Andorrana de Ciències (SAC), Àngels Mach, va explicar ahir que enguany s'ha decidit triar un tema genèric que es tractarà des de vessants diversos, amb ponències relacionades amb el model sanitari i educatiu del país, que oferiran les corresponents ministres, però també amb exposicions relacionades amb el model de turisme, de solidaritat, econòmic i molts altres.

Així ho va anunciar la representant de l'entitat en el marc de la presentació del darrer llibre que recull les ponències de les últimes dues jornades andorranes a l'UCE.

La presidenta de l'entitat va recordar que la jornada permet fer pedagogia i explicar el país a fora, però que té com a objectiu principal suscitar debat sobre qüestions que interessen entre la societat.

24/08/2014

La CASS veu inviable poder mantenir el valor del punt

PENSIONERS Delgado avisa a Prada que en deu anys com a molt caldrà dur a terme una devaluació.

REPORTATGE D'EXPECIÓ MÈDICA A LA UCE

Silenci que es roda

Suñé i Rodríguez eviten els 'alters catalans'

TURISME Budzaku diu que la línia adoptada té "cert èxit" perquè es recupera permotacions.

INFORMES 3 I 5

27a DIADA
A PRADA

Tema del dia

EL FUTUR DE LES PENSIONS

24/08/2014

El valor dels punts de la CASS, en dubte

Delgado calcula que en uns deu anys com a màxim caldrà devaluar els punts acumulats per garantir la sostenibilitat del sistema ■ Considera que les cotitzacions "ja fa vint anys que haurien de superar el 20%"

JORDI SALAZAR
Andorra la Vella

El president del Consell d'Administració de la Caixa Andorrana de Seguretat Social (CASS), Josep Delgado, va fer ahir un ús d'el·lipsis sobre la sostenibilitat del sistema de pensions tot apuntant que, "tard o d'hora", caldrà devaluar els punts de la branca de jubilació. En la ponència, no presencial, que va promunciar en el marc de la diada andorrana de la Universitat Catalana d'Estiu de Prada, Delgado va indicar que "quan el Govern hagi de fer front a déficits importants" d'aquesta branca, "el valor dels punts acumulats no es podrà assumir i caldrà devaluar-los".

Tot i reconèixer que es tracta d'una mesura polèmica de la qual "a data d'avui ningú en vol sentir parlar", el president de la CASS va assegurar que "vindrà tot sola" quan el sistema amenaci de col·lapsar-se. En relació amb això, va afegir-hi que "si no toquem drets adquirits ara, caldrà ser més radicals d'aquí a deu anys", de manera que "la gent de 55 anys en avall, és inevitable que vegin en un futur les seves expectatives alterades, i són els primers interessats a rebaixar expectatives a canvi de millorar en sostenibilitat".

Delgado va fixar "entre els anys 2020 i 2024" el moment en què l'executiu haurà de començar a afegir una partida del seu pressupost per cobrir el déficit. Aquesta quantitat, "durant els quatre, cinc o sis primers anys, tot i ser important, serà assumible", va indicar el president de la parapública, però "el setè, vuitè o novè any no només serà creixent sinó que serà molt desestabilitzadora per al pressupost del Govern, doncs parlem d'importes que superen els 100 milions d'euros anuals, amb creixements posteriors exponencial", hi va afegir.

REFORÇAR EL SISTEMA DE PENSIONS

Tot i aquestes advertències, el president del consell d'administració de la CASS va valorar de manera positiva el fet que, arran de la nova llei de la parapública, que "apunta en la bona direcció", l'executiu passi a fer-se càrrec dels déficits des del moment en què es comencen a generar, ja

Una vista de la jornada andorrana al liceu Charles Renouvier de Prada de Conflent.

Una temàtica "necessària" que genera debat

La presidenta de la Societat Andorrana de Ciències (SAC), Àngels Mach, va fer un balanç molt positiu del desenvolupament d'una diada andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu de Prada que va acabar generant "molt de debat", ja que, al seu entendre, es tractava una qüestió "tan rellevant com és el model de país que volem". En aquest sentit, va remarcar que la temàtica d'enginyaria "ja venia molt marcada per les dues edicions an-

teriors", en què es van tractar aspectes com ara l'obertura econòmica i la nacionalitat.

Mach també va posar èmfasi en el fet que era "molt necessari" parlar damunt la taula els futurs reptes d'Andorra, després del punt d'inflexió que ha suposat la crisi econòmica. "Cal tenir en compte que el Principat va créixer molt en molts pocs anys", mentre que "l'activitat s'ha reduït força des de l'esclat de la crisi", va recordar al

respecte. Per aquest motiu, va afegir-hi, "calia valorar en quin sentit estem avançant en els diferents àmbits". Pel que fa a la participació, la presidenta de la SAC va destacar que la diada va comptar amb l'assistència d'una setantena de persones. Cal recordar que entre els temes tractats, hi havia aspectes com ara els reptes energètics, les telecomunicacions, la diversificació econòmica o el futur dels sistemes sanitaris i educatius.

Suñé advoca per l'equilibri entre els tres sistemes

Garantir el futur del model educatiu andorrà tot preservant les seves característiques i peculiaritats. Aquests vinser els el·lipsis de la ponència que va promunciar la ministra d'Educació i Joventut, Roser Suñé, en el marc de la 27a diada andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu de Prada. Suñé va remarcar que és "primordial per al país" mantenir l'equilibri entre els tres sistemes educatius, tot i els canvis que s'estan implementant en cadascun d'ells.

La titular d'Educació va posar especial atenció en el desplegament del Pla Estratègic per a la Renovació i Millora del Sistema Educatiu Andorrà (Pernese), que entre altres aspectes ha propiciat la incorporació de les noves tecnologies a l'aula. Així mateix, Suñé també va fer esment de la renovació per deu anys del conveni educatiu amb França, i del projecte de reestructuració del sistema educatiu espanyol que ha de permetre adequar-lo al descens d'alumnes registrat durant els últims cursos.

-amb l'envel·liment progressiu de la població-, que ho condicionaria tot".

SERVEIS I PRODUCTES

En el mateix sentit es va expressar la ministra de Salut i Benestar, Cristina Rodríguez, durant una intervenció en què va exposar les claus d'un *Model de Santitat pública dins d'un marc de model de país*. Així, Rodríguez va remarcar que el sistema de copagament, i per tant de "responsabilitat" per part del pacient, "obliga al corresponent control de l'ús dels serveis i dels productes sanitaris". Per tant, va concloure, "la creació d'un servei d'inspecció sanitària i social, i la revisió del control de la Seguretat Social completant un dispositiu que té per finalitat garantir més qualitat i seguretat per a l'usuar".

que això permet "salvaguardar el fons de reserves" i mostra "que aquest Govern ha fet tot el possible per reforçar el sistema públic de pensions". Al mateix temps, però, també va lamentar que no es prenguessin mesures abans, especialment pel que fa a l'augment de les cotitzacions, que "durant trenta anys no es van in-

crementar". Delgado va recordar que la llei fixa una pujada de les cotitzacions de dos punts, del 10% al 12%, però que "ja fa vint anys que haurien de superar el 20%".

En relació a la branca sanitària, Delgado va indicar que el Govern "haurà de dedicar-hi entorn de 50 milions d'euros cada any,

quan, fins al 2011, "mai havia hagut de dedicar recursos per finançar el déficit sanitari de la CASS". Va remarcar, però, que "això no és conjuntural; és estructural i anirà a pitjor", de manera que caldrà exercir un major control sobre la despesa sanitària, condicionada per "una estructura demogràfica tan brutalment desfavorable

>>> XVII DIADA A PRADA

Budzaku afirma que les campanyes tenen "cert èxit" i porten més turistes

El gerent d'Andorra Turisme assegura que l'objectiu és assolir la desestacionalització

El gerent d'Andorra Turisme va destacar que la política turística comença a mostrar "cert èxit", ja que es compleix l'objectiu de guanyar visitants que pernocten al país.

MERITXELL PRAT
Andorra la Vella

Sense triomfalismes ni sense concretar les dades, però sí amb cert optimisme va exposar els resultats de la política turística el gerent d'Andorra Turisme, Betim Budzaku. La seva intervenció en la XVII diada andorrana de Prada es va centrar a explicar els pilars bàsics del model turístic que es busca per al país, molt centrat en la desestacionalització i l'augment dels turistes, és a dir, d'aquells visitants que pernocten al país. I precisament en aquest darrer cas, en declaracions al Diari, Budzaku va destacar que els esforços comencen a donar fruits assegurant que "les dades ens assenyalen cert èxit", ja que tant el balanç del 2013 com el dels primers mesos del 2014 mostren que s'estaria complint l'objectiu. "Les campanyes ajuden, però la situació econòmica dels països veïns també juga el seu rol. Ara bé, entre les campanyes, la inversió en esdeveniments de qualitat com el Cirque du Soleil i la situació, que sembla que comença a ser més favorable, tot ajuda i comença a donar resultats positius", va exposar el gerent d'Andorra Turisme.

Betim Budzaku va participar ahir en la diada andorrana.

QUÈ HA DIT

Betim Budzaku
Gerent Andorra Turisme

"L'objectiu és que la gent que ara ve a passar un dia trobi un motiu extra per quedar-se"

En la seva ponència, va remarcar que precisament les inversions en esdeveniments tant esportius com culturals, busquen portar més gent que faci nit, recordant que actualment es recullen un total de 7 milions de pernoctacions, però que tot i així encara es registren 6,5 milions de turistes que passen la nit al Principat. De fet, des del ministeri de

Turisme ja es va indicar a principi d'any que l'objectiu per al 2014 era assolir un creixement de turistes del 3% i del 2% dels excursionistes, per poder arribar als 7,8 milions de visitants al final d'any.

"Un dels nostres objectius és que la gent que ara ve a passar un dia, trobi un motiu extra que els permeti quedar-se més", va indicar, afegint que no es pot oblidar que a dia d'avui el 51% dels visitants "vénen per les compres".

Un altre dels temes que va exposar és el de l'equilibri turístic. Betim Budzaku va explicar que durant els quatre mesos de la temporada d'hivern es concentra el 48% de l'ocupació hotelera, mentre que el 52% restant es reparteix en les altres vuit mesos de l'any. "Els mesos de primavera i tardor no estan ben aprofitats", va afirmar, i per això es treballa per dotar el país d'esdeveniments durant aquests períodes que ajudin a millorar l'ocupació hotelera. Una ocupació que mentre que a l'hivern es manté en una mitjana del 83%, durant la primavera i la tardor baixa fins al 23-25%.

PERFIL DEL VISITANT

D'altra banda, la intervenció del gerent d'Andorra Turisme també va voler remarcar la importància de tota la tasca que es fa de recollida de dades i d'investigació de mercat. Molt centrada en el grau de satisfacció del visitant i el seu lloc de residència, Budzaku va destacar que és una de les campanyes per saber cap on dirigir les inversions i millorar els seus resultats. "Ara podem segmentar la comunicació i per tant enfocar-la a les necessitats dels clients i no a les nostres", va afirmar.

Menys ús del gasoli el 2022

Entre els camps tractats ahir per parlar del nou model de país, el director general de FEDA, Albert Moles, va exposar els objectius energètics. Així, basant-se en les fites marcades al llarg blanc de l'energia va assenyalar que els reptes passen, entre d'altres, per reduir l'encariment de l'energia que es pateix als països del voltant, assegurar l'abastament d'energia d'acord amb la demanda dels ciutadans i influir la societat perquè canviï els hàbits d'ús. En aquest sentit, la previsió per al 2022 és variar les fonts energètiques: reduir el consum de gasoli del 48 al 33%, i reduir la importació elèctrica del 44 al 37%. Tot es compensaria amb noves fonts com les xarxes de calor i les centrals de cogeneració.

Canvis en la gestió de residus

La directora del Centre de Tractament de Residus, Cristina Rico, va exposar que un dels reptes en la gestió de residus serà l'arribar cap a una economia circular basada en el principi de "tancar el cercle de vida" dels productes, serveis o residus, ja que les iniciatives per reduir les emissions de gasos d'efecte hivernacle dificultaran el transport per carretera dels materials destinats a reciclar-se o valoritzar-se fora del país. En la seva ponència va destacar també que el 2013 es van invertir 27.418 tones de residus a la reutilització i al reciclatge, 41.634 a la valorització i 1.059 a l'eliminació. La producció de residus ha caigut un 6,6% des del 2010.

>> REPORTATGE | EXPECTACIÓ MEDIÀTICA SOBRE EL GOVERN

Silenci que es roda

REDACCIÓ
Andorra la Vella

O n apareix el nom d'Andorra hi ha càmeres assegudes. Ahir va ser el torn de la diada andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu a Prada. Però, sobretot, va ser el torn de dues ministres que ben poc van dir que no se sabés sobre els seus respectius departaments. Però ni els aspectes de l'educació al Principat ni l'estat de la salut de la sanitat i el benestar social no preocupaven els periodistes espanyols. Els periodistes catalans. El que duia els informadors a plantar els micròfons davant Roser Suné i Cristina Rodríguez -segurament a

Rodríguez i Suné eviten pronunciar-se sobre Pujol

I tampoc 'es mullen' sobre el procés sobiranista

Prada encara no havia arribat la prudència i discreció de la primera i com de poc s'explica la segona -eren dos casos vinculats o que es vinculaven a Andorra: la política que envolta l'expresident Jordi Pujol i la seva reconeguda evasió fiscal; i el procés sobiranista català. Tampoc no deuen tenir clar els informadors que el silenci és la consigna en un afer i en l'altre. I encara més si es roda. Si es gravava.

Suné i Rodríguez només es van referir més o menys explícitament a la fal·làcia independentista. S'hi van referir per no dir res, és clar. Del cas Pujol ni tan sols això. Es complien els acords financers i la Justícia feia la seva feina. Punt i a part. L'altre par-

Roser Suné i Cristina Rodríguez durant la seva atenció als mitjans a Prada.

gra versava sobre el dret a decidir i la sobirania catalana. Ni si no. "Es un afer intern espanyol", va aclarir la titular d'Educació, que va negar pressions diplomàtiques. "Som respectuosos amb el desenvolupament de l'Estat veí, amb qui mantenim bones relacions", va afegir Suné per a

qui seria "política ficció" predir què passaria si Catalunya es declarava independent. "Andorra és un Estat de dret que respecta profundament tots els països, i en particular els seus veïns", va afirmar Rodríguez. I encara més. Una mica només: "Respectem les discussions i el diàleg." I el silenci.

Andorra Telecom preveu multiplicar per deu la velocitat actual de 100 Mb en cinc anys

139

COMPTES
PÚBLICS

Tema del dia

ELS NÚMEROS VERMELLS SUMANT-HI EL SAAS S'ACOSTARAN ALS 63 MILIONS

Dèficit de la CASS: 50 milions el 2015

La Seguretat Social preveu que el forat sanitari per a l'any vinent s'elevi vint milions més pel traspàs de cotitzacions de la branca malaltia a les pensions ■ Un expert francès s'establirà per controlar les reformes

RICARD POY
Andorra la Vella

La Caixa Andorrana de Seguretat Social augura que el dèficit a la branca sanitària per a l'any vinent es dispari fins arribar prop dels 50 milions d'euros, segons va confirmar el president de la parapública, Josep Delgado. L'increment dels números vermells serà fruit directe dels canvis en la nova llei de la parapública, que entrarà en vigor el març de l'any vinent. Un dels punts de la nova legislació estableix una modificació en les cotitzacions dels afiliats. Fins ara el 20% del salari que es paga per a la Seguretat Social es divideix de forma equitativa entre pensions i sanitari (10% per a cada branca). La difícil situació del fons de pensions va derivar que el Govern decidís com a una de les mesures canviar els percentatges. El 12% serà per a les jubilacions i el 8% per a sanitari. D'aquesta manera, es guanyen 20 milions d'euros anuals per al fons de pensions sense necessitat d'augmentar les cotitzacions.

Però l'ajut a les jubilacions té l'efecte directament invers en la sanitària. Si la parapública es mou en dèficit propers als trenta milions d'euros, l'impacte dels vint que deixa d'ingressar se'n va directament a forat sanitari. En el fons és una càrrega que té impacte directe sobre els pressupostos de l'Estat, atès que és el Govern qui assumirà cada any el dèficit de la branca malaltia.

El dèficit sanitari de l'Estat, però, és més elevat perquè s'ha d'incloure la partida amb què cada any el Govern ha de dotar el Servei Andorrà d'Atenció Sanitària (hospital i centres de salut) per cobrir el forat que genera. Els números vermells del SAAS se situen aproximadament en 13 milions d'euros. Per tant, el dèficit global en sanitari cal fixar-lo per al 2015 en uns 63 milions d'euros.

MÉS CONTROL DE LA DESPESA

L'increment del dèficit, però, sí que significarà una volta més en la pressió per anar disminuint la despesa. Fons del col·lectiu mèdic van apuntar que aquest canvi "no serà gratuït, sinó que obre la porta al ministeri de Salut per justificar noves retallades". En aquesta mateixa línia, hi afegei-

Josep Delgado, en primer terme, durant una reunió del consell d'administració de la CASS.

ANDORRA PRESS

A l'octubre es prioritzarà

El consell d'administració de la Seguretat Social s'ha marcat un calendari per anar introduint les reformes que recomana l'enorme dels experts francesos. La parapública és conscient que no es pot iniciar tot d'una i ha decidit fixar una sèrie de prioritats. Els membres del consell d'administració tenen previst decidir a l'octubre quins són els punts en els quals es vol incidir per solucionar-los. S'hauran de prioritzar aquells on s'hagin detectat les distorsions més evidents i els que no necessiten canvis legislatius. A mateix temps, però, són conscients que hi haurà pressió per prendre mesures de reducció del dèficit.

LA XIFRA

200

MILIONS D'EUROS. És el que es recapta de forma global per les cotitzacions a la Seguretat Social. D'aquesta, fins ara se n'araven 100 a sostenir el sistema sanitari i 100 per a pensions. Amb la modificació per a sanitari, només queden 80 i jubilació passa a tenir-ne 120.

Els deutes de cotitzacions d'assalariats corresponen a empreses ja tancades

M. PRAT
Andorra la Vella

Els 104.606,64 euros que reclama la Caixa Andorrana de Seguretat Social en concepte de cotitzacions del personal assalariat que no s'han pagat corresponen, majoritàriament, a empreses que ja estan tancades. Tot i així, des de la CASS es va indicar que també "es podria donar algun cas d'alguna

empresa que estigui funcionant". La publicació al BOPA de la llista de deutors, una pràctica habitual, va arribar després que les gestions prèvies amb els titulars perquèessin un compromís de pagament no fructífic i perquè no s'ha pogut notificar als titulars perquè no s'han localitzat.

Després de fer pública la llista i donar un termini de 13 dies perquè liquidin els deutes, si

no es compleix, el següent pas és presentar una demanda d'execució administrativa a la Batllia "per tal de recuperar el màxim que es pugui".

No obstant això, des de la CASS es va recordar que en cas que algun empreses que estan actives, si aquestes presenten els falts de cotització a la parapública, malgrat no pagar les cotitzacions, els treballadors mantenen les prestacions.

sen que "és fàcil d'entendre que teneis més arguments si el dèficit previst és de cinquanta milions que no pas de trenta".

El consell d'administració de la CASS ja ha fet un pas més en el pla per racionalitzar la despesa i aplicar reformes. Després que un grup d'experts en seguretat social dependent de l'Estat francès hagi fet un informe amb els canvis que hauria de fer la parapública, la següent etapa és implementar-los. Amb aquest objectiu, un tècnic vinculat a la Seguretat Social francesa passarà a treballar durant una temporada a la CASS per anar assessorant i verificant l'acompliment de les recomanacions que estan incloses en l'informe.

Nacional

ECONOMIA | LA DIFERÈNCIA ENTRE EL QUE ES PAGA I EL QUE ES COBRA FA INVIABLE EL SISTEMA

Les pensions cotitzades a la CASS són de 4.400 milions i n'hi ha mil al fons

Els drets de les 109.000 persones que han aportat diners per a la jubilació signifiquen més de quatre cops els diners que hi ha en les reserves per pagar-les ■ El càlcul es fa amb una esperança de vida estimada de 85 anys

RICARD POT
Andorra la Vella

El sistema de pensions de la Caixa Andorrana de Seguretat Social es troba amb un problema irresoluble amb els paràmetres actuals. Les cotitzacions que s'han aportat a dia d'avui per les 109.000 persones que han comprat punts de jubilació comporten una compensació adquirida per pagar l'equivalent a 4.400 milions d'euros. Cal recordar que actualment s'han comprat més de 110 milions de punts. Per fer front a aquest pagament el fons de reserves de la CASS disposa d'uns mil milions d'euros, segons les dades de la pàgina web de la papública. Percentualment no més existien diners per pagar el 23% de les pensions compromeses.

Aquest decalage s'explica perquè el sistema pateix un mal funcionament crònic. Des del 1968 i fins al 2008 el model estava basat en una esperança de vida de poc més de 71 anys. Això significava que el sistema preveia que quan una persona es jubilava als 65 anys havia de cobrar en poc més de sis anys l'equivalent a tot el que havia cotitzat més els interessos. Per tant la rendibilitat dels punts comprats era altíssima. Durant 40 anys l'esperança de vida va anar pujant, però no es va modificar el model. A mesura que els jubilats passaven ampliant el temps dels 71 anys havien esgotat tot el que havien aportat i els diners amb els quals se li pagava les pensions amb diners que (per explicar-ho planerament) corresponien a futurs pensionistes. I no significava que cobressin pensions més altes, sinó que les percebien molts més anys del que estava previst. Per haver-ho compensat calia haver retocat el valor del punt, el percentatge de cotització o, millor, les dues coses al mateix temps.

CANVIS INSUFICIENTS

L'any 2008 es va fer una modificació del sistema que va significar passar de 71 a 73 anys l'edat en què s'ha gastat tot el que s'ha aportat. I en la darrera modificació de la Llei de la CASS que entrarà en vigor al març aquesta xi-

Josep Delgado, en una entrevista al seu despatx de la CASS.

fra s'ha tornat a ajugar gràcies al canvi de dos punts de les cotitzacions sanitàries que s'han traspassat a jubilacions. Quedarà situada en els 74 anys. El sistema, però, continua creant deficit constantment perquè a dia d'avui ja es necessitaria que les modificacions haguessin allargat fins als 85 anys el període en què el jubilat rep tota l'aportació feta.

I com se sap quants diners estan compromesos en pensions per arribar a la xifra de 4.400? És un càlcul relativament simple que té en compte els 110 milions

de punts comprats. Cada punt la CASS el recupera, quan un cotitzant es jubila, al doble del preu que es va pagar. Això prové dels interessos que durant tota la vida laboral es van afegir als diners que es cotitzen. El doble de 110 milions són 220 milions, que és la xifra base que la CASS hauria de pagar en un any per fer front a totes les pensions cotitzades a dia d'avui. I aquests 220 milions d'euros s'han de multiplicar per 20, que són els anys d'esperança de vida actual. Si la CASS hauria de pagar 20 anys 220 milions d'euros

la suma final són 4.400 milions, quan en el fons de reserva n'hi ha menys d'una quarta part.

DIFÍCIL D'ANNIVELLAR

Segons els càlculs fets per la CASS, si a dia d'avui es volgués establir un sistema sostenible (sense tenir en compte tot el passat) sortint de zero, la cotització per a la branca jubilació s'hauria d'ajugar fins al doble. Això suposaria situar-la en un 24%, al qual caldria afegir-hi el 8% destinat a la sanitat. Comportaria passar del 20% actual a un 32%.

Delgado veu poc "potent" allargar l'edat de jubilació

El president de la Caixa Andorrana de Seguretat Social, Josep Delgado, considera que l'allargament de l'edat a la qual comença la jubilació "és una mesura poc potent" que serviria de poc com a fita per fer viable el sistema. "Hi ajudaria una mica", però tan sols serviria per guanyar un parell d'anys de marge. Delgado considera que el que realment fa falta és "ajugar les cotitzacions o establir que la revalorització de les pensions no s'indexi a l'IPC, sinó que si un any l'economia no creix es puguin congelar, sense baixar les mà". El president de la Seguretat Social indica que "caldran tot un ventall de mesures potents" entre les quals s'inclouria el replantejament del valor del punt "per fer viable el sistema". La situació es troba en un punt tan complicat que "no es pot esperar que amb una sola actuació la situació millori de forma substancial". Delgado manifesta que amb l'escenari actual s'ha aconseguit que les pensions estiguin compensades fins als 74,6 anys, "però necessitem que s'allarguin fins als 85", i hi afegit que "les actualitzacions tampoc no es podran aturar en el futur degut que l'esperança de vida va pujant".

QUÈ HA DIT

Josep Delgado
PRES. CONSELL ADMIN. DE LA CASS

"Retardar uns anys l'edat de jubilació no és una mesura potent per solucionar el problema"

"Caldran tot un seguit d'accions perquè no n'hi ha cap que per si sola sigui suficient"

la tribuna

Canviar el model de gestió és imprescindible

La creació de més legislació no assegura el desenvolupament social ni econòmic

MARIA REIG

Empresària i exconsellera general

Molts cops hem parlat de la necessitat de definir el model de país com a pas previ i indispensable per poder projectar el futur amb seguretat. Sempre he pensat que ens ha mancat un guió previ que definís els valors a preservar, les necessitats i els anhels de la nostra societat. Tinc la sensació que si avancem perdem coses essencials i que si ens quedem aturats perdem oportunitats. El cas és que si fem poc no serem atractius, si no fem res, no estarem homologats i, si ens passem, no serem competitius.

L'obertura econòmica i la globalització ens obliga a gestionar amb més finesa i intel·ligència. El repte que tenim davant és apassionant: assegurar una societat socialment equilibrada en una economia globalment competitiva. És a dir, fer compatible economia global i qualitat de vida local.

Al meu entendre, que un país sigui pròsper no ho assegura disposar d'un protocol legislatiu extensiu. La creació de més legislació no assegura el desenvolupament social ni econòmic. El que sí que ho garanteix és disposar d'un model de gestió que desplegui eines adequades per

assegurar l'evolució econòmica i social i la transformació de les persones en aspectes clau.

A Andorra no hi ha cultura gestora i no disposem d'un sistema de gestió segur i és per aquest motiu que les reformes no impacten adequadament ni asseguren la transformació que necessita el país. L'actual model es troba totalment immers en una mena d'endogàmia. El model no és fiable perquè no permet ni mesurar

l'impacte de les polítiques ni avaluar el nivell ni la qualitat dels serveis que reben els ciutadans.

Tampoc és transparent ja que les escasses dades disponibles no són publicades ni posades a disposició de la ciutadania, la qual cosa impedeix accedir a informació rellevant que permetria decidir adequadament.

Per exemple, com sabem si disposem d'un model de justícia, sanitat, educació o administració

adequats a les nostres necessitats o aspiracions? Com sabem que els recursos emprats són els escients o si el nivell de serveis i de prestacions estan en consonància amb la qualitat contractada si no disposem ni d'indicadors ni de procediments d'avaluació internacionalment homologats? Com podem garantir una informació objectiva si els controls són interns i no veuen mai la llum pública?

Aquests i altres aspectes no poden escapar al control ciutadà. Són massa importants per deixar-los a l'atzar, subjectes a interpretacions interessades. És urgent que ens dotem d'un sistema de gestió que permeti a polítics i ciutadans actuar amb ple coneixement de la realitat.

Un model de gestió apropiat ha de ser segur i imparcial. No pot estar condicionat per interessos corporatistes ni professionals. Dit d'una altra manera, els desgavells que actualment patim no són pas deguts al que disposem o no disposem les nostres lleis, sinó a la manca d'un model de gestió democràtica i transparent que permeti conèixer la realitat -on som avui- per poder projectar on volem arribar en el futur.

No podem estimular una economia competitiva si no disposem d'eines que acreditin el rendiment i la qualitat de la nostra administració pública. No podem assegurar el creixement econòmic i social de les persones si no ens dotem d'eines amb capacitat de mesura en àmbits tan estratègics per al progrés de les persones com són l'educació, la sanitat i la justícia.

Dimecres, 15 d'octubre del 2014 **Diari d'Andorra**

foc i lloc

La Ruta 1714 (I)

Entendre el passat sense jutjar-lo amb categories d'avui

JOAN MASSA

Amb aquesta designació, a Catalunya, en una proposta cultural, s'han recuperat els principals escenaris de la Guerra de Successió, "l'espina dorsal de la nostra memòria", es diu. Excel·lent. Em posaré ara a l'altre costat del riu Runer, quan l'any 1714 va representar també un punt d'inflexió en la història d'Andorra. La pèrdua del sistema institucional català des de l'època medieval amb la Nova Planta, el nou model polític i administratiu de Felip V, fou en aquells anys, i en sentit totalment contrari, l'afermament i la consolidació de les llibertats i de les institucions andorranes. Contradiccions de la història! Fa anys que hi dono tombos. Paradoxalment quan amb els Borbons, Catalunya -i tota la Corona d'Aragó- perd, Andorra guanya. A mitjan setembre del 1714 va ser confirmat com a bisbe d'Urgell Simeón de Guinda y Apeztegui, que Felip V havia presentat feia un any a proposta del famós jesuïta Pere Robinet, fundador de la Biblioteca Nacional d'Espanya. Amb 55 anys Simeón de Guinda y Apeztegui arriba a la Seu. Home de "buenas prendas", amb prosàpia, formació col·legial i vida regular, era

de fidelitat política a la causa borbònica. Normal. Tot i la primera ruptura diplomàtica amb la Santa Seu per part de Felip V, ja no hi havia diòcesis en territoris sota control austriacista i els seus bisbes havien marxat a l'exili. Simeón de Guinda havia estat abans canonge de la col·legiata de Roncesvalles, de tradició jacobea secular, on havia rebut Felip V a final de maig del 1706 quan, des de França, tornava a Espanya, per aquell pas pirinenc, després d'aixecar el setge de Barcelona.

L'any passat, mentre feia el camí de Sant Jaume, aixoplugat de l'aiguaneu en les cases dels beneficiats, abstret, vaig unir el canonge Guinda amb l'alli omnipresent Carlemany on plorà la mort de Rotllan, el seu més gran cavaller, mil i mil vegades contat i cantat. *El gran Carlemany non pare...* Avui faig memòria d'aquell canonge, en el tricentari de la seva arribada a la Seu com a nou bisbe i al seu clar lideratge per mantenir la neutralitat d'Andorra, les seves llibertats i els seus privilegis. La ruta andorrana. Continuaré, intentant entendre el passat sense jutjar-lo segons les concepcions del present.

Dimecres, 29 d'octubre del 2014 **Diari d'Andorra**

foc i lloc

La Ruta 1714 (i II)

Tota la història és contemporània, deia Croce. També la nostra.

JOAN MASSA

Davant l'allau del 1714, ja ens va anticipar el filòsof i polític italià Benedetto Croce que "tota la història és contemporània, ja que viu dins de nosaltres". Ens ocupem del passat perquè té a veure amb l'avui. Cal establir els fets del passat però, sobretot, valorar-los, deia.

En la ruta de 1714, Andorra havia viscut a distància la guerra de Successió a Espanya, però l'havia afectada de ple. Uns inicis del segle XVIII molt moguts. Per primera vegada Andorra tenia Borbons al nord i al sud. Era possible la monarquia universal, la "Torre de Babel", barrejant llengües i nacions. Els andorranos s'escapen de participar en el donatiu a Felip V demanat per les Corts Generals. Van al governador de Foix, demanen ajuda i defensa de la seva peculiar situació jurisdiccional. El bisbe Julian Cano, filipista, s'havia refugiat a Madrid el 1705, però el capítol de la diòcesi era austriacista. Anys difícils i complexos. Andorra pagava tributs als dos bàndols i una doble qüestió -al bisbe i alhora al capítol-, amb acusacions entrecruades d'infidelitat. I, òbviament, a Lluís XIV, l'any que tocava. Amb la victòria bor-

bònica i l'arribada de Simeón de Guinda s'aclarí l'embolic jurisdiccional: 1) Tot i la Nova Planta, el nou bisbe, als pocs dies, manà ja al Consell de la Terra que "no obedescáis orden alguna que no sea expedida por el rey christianissimo y por nos o por los ministros nombrados de ambos soberanos"; 2) La pedagogia del dilema "comerç o independència", amb ocasió de la pesta de Marsella de 1720 i la línia sanitària, per la presència de tropes espanyoles dins el país, o als ports o al Runer; 3) La defensa dels privilegis andorranos i la llibertat de comerciar amb els veïns, inclús en cas de guerra. És fonamental la resolució judicial del plet amb la Intendència General de Catalunya, els anys 1729-31, per les justificacions i al·legacions jurídiques que Andorra presentà en defensa de les seves llibertats, així com el pacte polític del bisbe Guinda de reprimir el contraban, especialment de tabac.

Pocs anys més tard, el *Manual Dìgest* construïrà tot el relat "la neutralitat" -per situar Andorra en el món, sabent que cal conèixer i valorar el passat per afermar el present. El seu i el nostre.

Escriure

... Andorra. ■

La Universitat d'estiu
debatrà els models
de país per a Andorra

► Abordarà temes socials, econòmics i
tecnològics per suscitar el debat

el Periòdic d'Andorra 9

Els diferents models de país per a Andorra a debat a l'UCE

UCC/Entre les activitats de la Universitat Catalana d'estiu és previst que es desenvolupi la primera trobada de municipis catalans, en la que participaran la cinquantena major d'Audors.

Llunell/Mach va donar a conèixer ahir la nova edició de la jornada andorrana a la

tació del llibre que re-
cull les darreres du-
es edicions. El volum,
que agrupa totes les
monètiques, caldrà a la

ponencies sobre Andorra i l'obertura econòmica del 2012 i les de la nacionalitat andorrana del 2013, ha

estat editat gràcies al suport del Consell General, el Govern i l'IBDA. A més, en aque-

ta ocasió s'ha canviat la portada posant-hi una imatge del Canigó i s'ha imprès amb un nou format i amb

Per la seva part, el director general de FEDA, Albert Mo-

les va definir aquest treball com «el testimoni dels canvis que viu el país». Al mateix temps va agrair la feina que fa la SAC constantment i el fet que, com a membre d'un col·lectiu, es

que «els permeten contextualitzar amb l'elaboració de ponències» dins de la jornada. ■

La tribuna

Models de país per a Andorra

El país es fa i es desfà cada dia amb el treball, l'acció i el desig de tots que és tenir el millor país

AUTORS

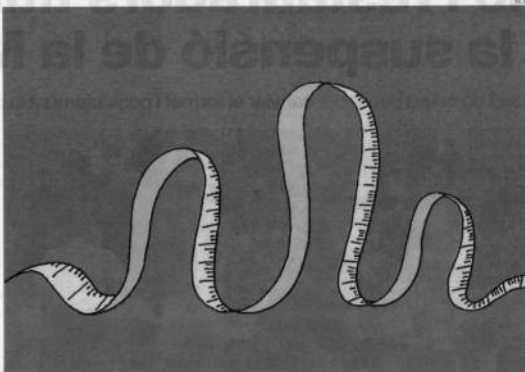
Poli i Solé

No hi ha un sol model de país. N'hi ha molts. Molts més que països hi ha. I n'hi ha agraïment tant com ciutadans de cada país. Però tots no són possibles, ni tant diferents. Només la confiança o l'encontra dels més adequats a cada moment i dels elements comuns que es troben en aquell majoritàriament assumits, deixaran traça del seu rastre. I els models no són perennes. Es troben continuament en transformació per la pròpia evolució de les persones i de les necessitats canviant dels pobles i els seus entorns. Per tant la seva revisió, reformulació o substitució o ajustament és inevitable obligada. Tots, des de la nostra perspectiva, volem el millor pel país. Voldríem en definitiva tenir el millor país.

Si bé, és cert que el país es fa i es desfà, cada dia, amb el treball, l'acció i el desig de tots els que el conformen i que, per tant, no és senzill sinó complex. Tot país té unes característiques més destacades que altres i per tant, en certa manera, la comprensió d'aquelles admet que es pugui modelitzar i així parlar de model país. Els dirigents del país, tant públics com privats, acostumen a estar interessats en incidir i guiar, en pot dir, el model cap a les característiques que creuen més convenient d'acord a la seva visió de país, que desitgen o els interessa.

La preocupació pel futur col·lectiu a l'estat, és continuària sent una constant de qualsevol ciutadà i comunitat o societat, i que hauria de manifestar-se en proporció directa al seu grau de desenvolupament. Aquesta preocupació, a Andorra, s'ha anat manifestant des de sempre i en diferents moments de manera sectorial o global i en funció de les circumstàncies. En l'camp polític és on més ha destacat i bo-

na prova n'és el recorregut realitzat amb l'aprovació de la Constitució del 1993 que defineix el marc general en el que cal acabar de detallar el model de país concret entre els molts possibles. En altres aspectes s'ha anat també avançant. Cal però reformular-lo continuament i dia a dia. Les reflexions a nivell més ampli són rares per la seva dificultat, que no pel seu interès i necessitat, i han anat apareixent més aïllades i de manera discontinua al llarg dels anys, sent realitzades per equips tècnics a qui se'ls ha encomanat el treball o bé per grups de representants institucionals. Tot i que han tingut un matís marcadament econòmic.

Entre aquests darrers d'un costat hi ha Andorra vers el futur (1983), Pla de desenvolupament turístic del Principat d'Andorra, realitzat pel grup seus Prognos; Andorra el futur avui (1999), Escenaris mundials oportunitats i accions, de D. Bastida i J. Montaña; Alternatives per al

No hi ha un sol model de país, n'hi ha molts. Molts més que països hi ha. N'hi ha tants com ciutadans de cada país.

futur d'Andorra (2000), de G. Martínez, J. Monegal i J. M. Rascagneres; i La sostenibilitat del desenvolupament andorrà (2004) de la Fundació Julia Reig i l'Observatori de la Sostenibilitat de la Càtedra UNESCO de la UPC. I de l'altre Andorra Pla estratègic (1993) i Andorra Pla d'acció (1994), liderat pel Govern d'Andorra d'Oscar Ribas i Reig, el Llibre blanc del repte de la Societat de la Informació (1998), la transició d'Andorra a una societat de la informació i el coneixement, liderat pel Govern d'Andorra de Marc Forné i Molné, i l'Andorra 2020 (2006), realitzat pel Govern d'Andorra d'Albert Pinat i Santolària.

La idea de detallar cadascun dels

possibles continguts que permet el desenvolupament de la Constitució, aprovada pel poble andorrà el 1993, amb el que la majoria de ciutadans d'Andorra s'hi sentien identificats és positiva i estimuladora. Positiva perquè permet establir un consens social previ i ampli de direcció o encaminar tota una sèrie d'acció que impliquen esforços econòmics, humans i de país amb continuïtat en el temps, més enllà dels diferents colors polítics dels governs que hauran de posar de relleu la seva aptitud en la conducció però no en la direcció prèviament establerta i a la qual s'encamina tota la societat andorrana. I estimuladora perquè la fixació d'objectius cohe-

siona, anima i fa avançar al conjunt de la societat sabent on es vol anar i donant seguretat jurídica i evitant contradiccions, frustracions, errors i permet incorporar sinèrgies noves fruit de la unió i encaminament en una mateixa direcció de tots els actors i els recursos alhora, públics i privats.

La Societat Andorrana de Ciències ens convidava a tractar el tema en la seva 27a Diada andorrana, a la 46ª Universitat Catalana d'Estiu de Prada de Conflent, el proper dissabte 23 d'agost del 2014. Hi participaran Lluís Sàmpser i Pascual amb Unes necessàries transformacions, Manuel Pujadas i Domingo amb Els drets ciutadans, Jordi Nadal i Bendaix amb Les telecomunicacions de la nova Andorra, Maria Reig i Moles amb Model de país i model de gestió, Albert Moles i Betriu amb Model del sector energètic, Cristina Rodríguez i Galan amb El model de sanitat pública, Roser Suñé i Pascuet amb El model educatiu, Jean Jacques Carrié i Milagre amb Noves accions al Pas de la Casa, Marc Segalès i Dalmau amb L'oasi comunicatiu andorrà. Perills i amenaces per al dret d'informació i les llibertats d'expressió i opinió, Josep Delgado i Villena amb El model de seguretat social, Conrad Blanch i Fors amb El destí muntanyà: oportunitats i model de futur, Miquel Morcé i Rodríguez amb Andorra Regenera, Marc Pons i Martell amb Un país pels joves, Cristina Rico i Flor amb Reducir, reciclar i reutilitzar, claus per a un país de futur, Josep Carles Lladre amb Models de país a través de la literatura, Josep Ibarri i Vidal amb La solidaritat, un actiu de país, Betim Budzaku amb Un nou model turístic per Andorra, Albert Gornà i Sala amb Reptes de futur i model social d'Andorra, Jael Pozo i Lozano amb L'aprofitament forestal i model de país, Núria Prenafeta i Agetel amb Com transformar la mentalitat de la societat i Josep Maria Miró i Cortina amb Nous sectors d'activitat per diversificar l'economia andorrana. Tots estem convidats a repensar el model de país, i aquesta n'és una nova oportunitat col·lectiva. ■

Nacional

Pàgines 6 a 21

Telecomunicacions ► reptes futurs

Més canals de televisió francesa a la fibra òptica

L'STA treballa per incloure en un paquet l'oferta oberta de TDT en francès al preu molt assequible de tres euros mensuals

OLÍVIA GURIDO

ANDORRA

Reportage

El Servei de Telecomunicacions d'Andorra (STA), establint un nou pagament de televisió per fibra òptica per donar servei als telespectadors que volen veure més continguts en francès. Es tracta d'incloure a la fibra un paquet de canals oberts de televisió terrestre digital (TDT) que es comercialitzaria a un preu molt assequible, d'aproximadament tres euros mensuals. El director de l'STA, Jordi Nadal, va explicar ahir que el tema de la televisió és delicat perquè el cost de posar un canal a la TDT és 20 vegades superior al cost de posar un canal a la fibra òptica. O sigui que posar 10 nous canals francesos a la fibra és el matriu que ferne arribar un per TDT.

Nadal va argumentar que estem pensant en desenvolupar la TDT per incloure més canals de televisió francesa perquè els televidents francesos bé mereixen tenir un contingut d'alta qualitat com l'espanyol, però aquest contingut és impossible d'oferir perquè els drets d'imatge el bloquegen, referint-se a Canal plus. I va afegir que «el succedani en el que estem treballant és afegir un paquet de canals oberts i posar-los a la fibra». Com que els continguts seran gratuïts, Nadal va matissar que «som conscients que la gent que no vol veure la televisió espanyola no voldrà pagar l'oferta que tenim del Canal plus espanyol, amb raó. Per tant, estem treballant en aquest paquet més barat per aquest contingut que no és un contingut premium».

UN SERVEI ACCESSIBLE? Nadal va explicar que «creiem que hi ha gent que ho agrairà, però d'altra manera igualment no poder accedir al contingut premium que oferim amb el Canal plus espanyol». I és que segons el director de l'operador de telecomunicacions públic, «el que passa és que la tendència actual és la televisió de pagament. Els continguts que la gent vol veure com el futbol i altres esports... a França passa el mateix amb el rugbi... estan a les plata-

formes de pagament. I el contingut obert tendirà a desaparèixer perquè també hi ha molts canals que no s'aguanten. No obstant això, va puntualitzar que des de l'STA no es descarta la difusió de la TDT. «No volem fer un súper negoci amb això, perquè al final es tracta de compensar la posada de tota una frança. Però, pensem que per tres euros al mes podem incloure a la fibra una barrieta de canals francesos», va argumentar Nadal. I va afegir que «estem parlant d'aquesta magnitud perquè molts telespectadors francesos volen el contingut premium en francès i de moment és molt difícil deslliguar-lo».

FIBRA A BOM PREU? En quant al preu dels paquets de fibra òptica que comercialitza actualment l'operador nacional, Nadal va insistir en que «no som cars, perquè la qualitat del servei que oferim també és molt alta». I va continuar defensant «en comparació als preus que ofereixen els operadors francesos que són els més barats del nostre entorn», que a França hi ha operadors que ofereixen molt preu, però també et garanteixen el servei segons on vius. Els operadors francesos van a volum i nosaltres no ho podem fer. Si en serveis de fibra òptica, Andorra no queda tan mal posicionada en comparació amb el país veí, en canvi en telefonia mòbil és molt diferent. «França és el mercat més agressiu d'Europa i també el més barat», va reconèixer Nadal. I va continuar explicant que «els competidors són propis competidors francesos i el Govern francès els va ajudar molt».

Amb tot, el director de l'STA es va mostrar escèptic de cara al futur d'alguns dels operadors més competitius tant a nivell de telefonia mòbil i va explicar que «s'està qüestionant la viabilitat d'alguns operadors i hi haurà fusions perquè els ingressos són baixos en relació als costos». Nadal va concloure que «tenim la mala sort de tenir per veí el país més competitiu en telefonia. Per això intentem dotar el millor servei possible al millor preu possible...».

► El director del Servei de Telecomunicacions d'Andorra, Jordi Nadal, al despatx de la seu central de Santa Coloma.

«La dependència del 'roaming' és fortíssima, hem de diversificar»

JORDI NADAL, director de l'STA

OLÍVIA GURIDO

ANDORRA LA VELLA

Reportage

El director del Servei de Telecomunicacions d'Andorra (STA), Jordi Nadal, avança algun dels canvis que s'ubirien amb la transformació de l'operador públic en societat anònima unipersonal sota la denominació d'Andorra Telecom, actualment marca comercial de la parafísica.

«L'STA s'està preparant per canviar d'estatus i passar a ser una entitat més desvinculada del sector públic, quan s'operarà el canvi?»

«La llei està a tràmit parlamentari i està en període d'esmenes, si no hi ha ajustaments que n'hi ha hagut, el període acabarà a mitjans d'aquest mes i després i haurà el debat i la publicació al BOJA. La llei preveu un període de transició per l'STA, perquè ens hi puguem adaptar. El nostre objectiu és arrencar sota els nous estatus l'1 de gener de l'any que ve».

«Es deslliga per a l'empresa?»

«Efectes de balanços i de comparatives amb anys anteriors, està deslligable començar amb el nou exercici».

«

«La nova llei regularà la possibilitat de fer aliances amb altres empreses i ens farà més competitiu a l'hora de negociar»

Ja que l'STA els exercici coincideix amb els anys naturals. D'aquesta manera seria més fàcil comparar l'activitat amb exercicis anteriors.

«Què suposarà el canvi?»

«Aquest canvi porta molts anys d'esports i afavorirà l'activitat empresarial en moltes vessants. Els estatus actuals són del 1975 quan no existia ni internet ni la telefonia mòbil, i els serveis de telecomunicacions eren molt bàsics. El sector ha evolucionat una barrieta. L'empresa ha

estat arrossegada per la societat i avui Andorra Telecom desenvolupa altres activitats que obviament és lògic que l'operador de telecomunicacions assumís. Internet va arribar i algú ho havia d'assumir, però els nous estatus permetran desenvolupar activitats que ja estan desenvolupant altres operadors de manera clara. Tot plegat permetrà diversificar el negoci. Cal recordar que el canvi d'estatus és la perquè aquesta empresa, Andorra Telecom, sigui sostenible en el futur».

«Perquè és necessari diversificar l'activitat?»

«La nostra dependència del roaming és fortíssima. I si mai desapareix no hauríem fet els deures en no diversificar. Cosa que la nova llei regularà. Un altre canvi important que introduirà la llei, és que ens farà més competitiu a l'hora de negociar acords de col·laboració o partenariat amb altres empreses. La possibilitat d'establir aquestes col·laboracions amb els estatus actuals és molt difícil, i és impossible perquè la llei de contractació pública obliga a anunciar-les i molts col·laboradors potencials en fan esment. Amb els nous estatus podrem establir aliances amb altres empreses».

Jordi Nadal

“**“Som un operador petit, però molt seriós. L'experiència de desplegar la fibra és un coneixement que podem exportar”**

“**Si desapareix el 'roaming' per a Andorra que reptants milions de visitants pot ser desastrós”**

— **Perquè és important establir aliances amb altres empreses?**

— Cada vegada més, una sola empresa no pot garantir tots els serveis de telecomunicacions, fins i tot les empreses més grans en fan. És evident que les que són molt grans compren els seus parts, però les que no ho són tant estableixen col·laboracions per lliurar nous serveis i productes. En passar a ser una empresa de dret privat guanyem en flexibilitat i agilitat.

— **Què implicaria aquest canvi de cara a la societat?**

— Som una empresa pública i com a tal, la transparència és fonamental per a nosaltres, però com a empresa també és molt important l'agilitat per ser molt competitius. Fins ara l'actent estava posat en la transparència, cosa que no hem de perdre, els nous estatus preveuen molta auditoria i molta intervenció, però també ha de pesar la capacitat de poder negociar. Els concursos públics —que continuem fent— ens han de permetre poder negociar una vegada adjudicada la millor oferta. La transparència que ofereix el mecanisme de compra o de contractació actual ens va una mica en contra i a l'hora de ser competitius. Si els concursos públics hi ha molta competència potser no és tan necessari, però en altres sí.

— **Algú pot pensar que l'ISTA deixarà de ser transparent?**

— Al final es tracta de controlar el flux de diners que mou l'empresa. Hi ha un flux que entra, les quotes d'actes que paguen els nostres clients i hem de ser transparents en oferir uns serveis d'acord amb les tarifes que tenim. Després per oferir aquells serveis també paguem proveïdors i hi ha un flux que surt. L'ISTA se sotmet a tres auditories per assegurar-nos que tot està correcte.

— **Andorra Telecom, SAU continuaria sent una empresa pública?**

— Si no destaquem de ser-ho perquè el propietari és el Govern i el futur propietari també serà el Govern. Estem abocats a donar suport als joves que cursen estudis molt tècnics, tot i que hi hagi altres sortides al país, però considerem que Andorra Telecom és una de les més importants. I a nivell de serveis només anem a buscar a fora els que no se'n pot oferir aquí. Tenim alguns serveis molt específics per als quals cap empresa andorrana ens pot assegurar el manteniment. No obstant això, totes les empreses que han fet i estan fent el treball de camp són locals. I les que reemplacen les nostres instal·lacions també. També és cert que hi ha noves empreses estrangeres que s'instal·len a Andorra i que a partir d'aquí les considerem locals, són les regles del joc, però també pensem que això és positiu perquè pot diversificar la nostra economia, crear més competència i nous llocs de treball.

— **Quines línies de negoci poden obrir els nous estatus?**

— Estem estudiant diferents possibilitats que no arrencaran fins que no funcionem sota la nova Llei. Volem que beneficiï Andorra aportant nous llocs de treball, desenvolupant noves activitats i creant sinèrgies. I també estem estudiant fer coses a fora, cosa que la nova Llei també permet. Buscar oportunitats més grans i d'alguna manera beneficiar el país.

— **Andorra Telecom pot exportar experiència i savoir-faire?**

— Som un operador petit, però molt seriós. Conèixer altres operadors petits que troben problemes amb la factura és perquè no tenim algué per supervisar-la i no podem invertir en eines informàtiques. Nosaltres gestionem només sis errors per 50.000 factures, tenim una qualitat excel·lent en coses que la gent del carrer no pot apreciar perquè no se'n veuen, i només fatalment és un cost i una despesa. D'una altra banda, la informàtica per facturar és per obrir a altres operadors que no poden invertir en un software i en eines informàtiques que costen molts diners. També tenim un call center que els auditors diuen que és excepcional. I un equip d'enginyers que fa per anys que remunera la fibra òptica, mentre que en molts altres països s'està començant a desplegar. L'experiència de desplegar el servei de punta a punta i de superar els reptes tècnics, és un nucli de coneixement que es pot exportar.

— **El 'roaming' encara és una bona font d'ingressos?**

— Sí, encara ho és. El roaming és com

“**“Som un operador petit, però molt seriós. L'experiència de desplegar la fibra és un coneixement que podem exportar”**

“**Si desapareix el 'roaming' per a Andorra que reptants milions de visitants pot ser desastrós”**

Jordi Nadal

— **El director de l'ISTA, Jordi Nadal.**

una carretera recta que ara és més ampla, però el perill és que s'acabi sobtadament. És un servei molt polititzat a Europa. Hi ha qui defensa que quan una persona es desplaça en el mercat únic no hauria de pagar roaming, mentre que els grans operadors objecten que assegurar el servei a tots els territoris —perquè no tots són iguals— té un cost i a més, és un servei premium.

Crec que al final hi haurà d'haver una solució consensuada. Eliminar el roaming afavorirà els països exportadors de turistes que són els del nord d'Europa i en canvi, castiga els països del sud que han de desenvolupar les infraestructures necessàries per donar cobertura.

— **Molt a les tenen molt desenvolupades com ara Espanya o Itàlia, no?**

— Molts la tenen però d'altres no. El cost de la infraestructura de la xarxa és molt diferent segons la mida del país. Alguns països diuen que el roaming és un servei molt concret, és cert que ha estat exageradament car i que calia reduir-lo però fer-lo desaparèixer és com voler harmonitzar el salari minian quan el nivell de vida no és el mateix a tot arreu, o bé harmonitzar el preu dels hidrocarburs que tenen un cost algué segons a quin país s'han de fer arribar, això que sembla obvi, en el roaming no ho és tant. En canvi, ve a ser el mateix perquè el cost de les infraestructures és molt diferent d'un país a un altre. En alguns països les tarifes han de ser més cares perquè són molt petits o han patit una crisi galopant. I el raser que es vol fer crea uns tensions terribles, perquè una hi guanyaran molt i els altres hi perdran molt.

— **Tot apunta que desaparirà, però...**

— Sí, es vol fer desaparèixer el desmembre l'any que ve. Però ningú té de

reben els del sud. Aquesta balança que va afavorir els operadors del sud perquè van aplicar uns tarifes molt altes l'ha d'anul·lar. Ara hi ha el perill que es descompensi en sentit contrari.

— **Quina és l'estratègia per amortir el desequilibri?**

— L'ISTA seguirà la tendència de revisar les tarifes a la baixa, cosa que s'acordarà i estarà preparat per si la decisió política europea ens afecta.

— **Ara no hi havia 'roaming' i bé que l'ISTA se va desenvolupar.**

— És cert. Quan la telefonia es va posar en funcionament era molt pobre i tenia uns recursos molt limitats. L'apreciació va ser difícil amb una sola central i unes tarifes elevadíssimes. Trucar a Estats Units costava 1.000 pessetes per minut. En un servei molt bàsic. Avui, la inversió feta és increïble, tenim més de 100 milions d'euros enterrats en fibra òptica i la imaginària necessària per cobrir tots els serveis. Tota aquesta inversió no ha pagat encara el seu cost però la població està possible només amb la població que tenim. Val a dir que les telequines són cada vegada més grans perquè estan dissenyats per oferir serveis a milions de persones i no en trobes de més petites. Fa que exigir a una família que viatgi amb caràcter de lleure de fer-ho en cotxe. El camió és molt més car, a banda que no el necessitem. Amb això voldríem dir que als països petits, la inversió costa més d'amortir.

— **Sense el 'roaming' l'ISTA no hauria invertit el que ha invertit?**

— Hauria estat molt difícil aconseguir totes aquestes inversions tan elevades, perquè paral·lelament també s'ha diversificat molt els serveis entre telefonia fixa, internet i mòbil. Al cap i a la fi, el roaming és un dels beneficis dels milions de visitants que rebem que també fan possibles altres negocis que sense ells no podrien existir. Hi ha una part d'ISTA que viu del turisme.

— **Aquesta milions de turistes també representen una població molt diversa.**

— Lamentablement, el turista només utilitza una part dels nostres serveis. Utilitza els mòbils però molt menys la telefonia fixa i internet, la televisió. Aleshores ens trobem que de quatre màquines només s'utilitzen una, i hi ha tres més que ens arrosegem i són les que pesen molt. És evident que quan posem una antena de telefonia mòbil no la posem per donar únicament servei als andorranos sinó també als milions de turistes que ens visiten. La posem gran i no posen res perquè s'utilitzaria però quan es tracta d'Internet o de pesen molt, és difícil de comprar la màquina més petita.

— **El preu de les telecomunicacions?**

— Els bruts de negoci o cost són molt baixos però les comparatives que fem en fibra són competitives perquè l'hem venuda com un servei que substitueix l'interior i no com un servei millor o especial com fan altres operadors. Aixíem posiciona a nivell de preu molt bé, ho han vist a les tarifes telefònica molt ens hem de posar les piles i ho estem fent. O sigui, hem reduït un 75% les tarifes.

La tribuna

La neutralitat andorrana

El 1735 els coprínceps ratifiquen l'acord sobre el tabac de 1733 i manen arrancar totes les plantes

ANTONI
POLI SOLÉ

a situació d'inseguretat internacional en què es troben les Valls d'Andorra durant els anys 1701 i 1714, amb tot el procés de la guerra de successió a la corona espanyola, farà que es produïssin un canvi en la mentalitat de les autoritats andorranes dins del país i la Seu d'Urgell que conduirà a ser conscients de que calia fer esforços en el sentit militar en el desenvolupament i recuperació de la història del país i sobretot en redefinir, consolidar o simplement crear nous infraestructures en els àmbits internacional i internacional, decaure a l'exterior, per tal d'afirmar la personalitat política de l'estat de fet en què es reconeixien els andorranos. I també, a partir del 1714, els coprínceps, sobretot l'episcopat en la figura excepcional per Andorra del bisbe d'Urgell **Simeó de Guinda** i **Apeteguel**.

Lidia Armengol en detalla totes les actuacions el 1985.

Aquell 1714, mana als andorranos que no acceptin els ordres de l'Inten-

dent de Catalunya i reconguin com a Senyors únicament el Bisbe d'Urgell i al Comte de Foix, rei de França. També mana als sacerdots d'Andorra que no atorguin cap donació al rei d'Espanya i prohibeix als andorranos de pagar cap contribució a les autoritats civils i militars espanyoles.

El 1716 mana als consells d'Andorra que arrestin qualsevol persona que transiti pel país sense un passaport lliurat pel rei de França o bé pel governador del Fort d'Urgell.

El 1721 dona instruccions per erradicar l'epidèmia de pesta de Marsella.

El 1722 fixa el valor real i l'equivalència de la moneda espanyola i francesa a Andorra. El 1724 prohibeix acollir els desertors de l'exèrcit espanyol.

El 1727 **Lluís XV** de França confirma els privilegis atorgats als homes d'Andorra.

El 1728 **Simeó de Guinda** comunica al Síndic que el decret espanyol que subjecta Andorra al Principat de Catalunya no ha de considerar vàlid i que el Decret de Nova Planta no afecta Andorra i per tant no es pot pretendre l'abolició dels privilegis que gaudeixen els andorranos. I aconsegueix de sotmetre aquestes qüestions al Copríncep Francès.

El 1729 el Síndic demana documents sobre Andorra al capítol d'Urgell per a presentar-los a l'Intendent de Catalunya. El 1731 **Simeó de Guinda** prohibeix a un grup d'andorranos de testimoniar a Barcelona en una causa contra un grup d'artillers per posar en perill la neutralitat andorrana.

El 1731 els andorranos guanyen el plebiscit i l'Intendent general de Catalunya els dona ratió sobre no pagar drets. El Copríncep episcopal **Simeó de Guinda** ha estat de gran ajuda en fer valer el control del frau a canvi del manteniment dels privilegis, com diu **Jordi Buysse**.

El 1733 a demanda dels governs espanyol i francès els coprínceps prohibeixen el contraband del tabac a Andorra.

El 1734 **Simeó de Guinda** mana al seu batlle de denunciar i lliurar els desertors espanyols refugiats a Andorra.

El 1735 els coprínceps ratifiquen l'acord sobre el tabac de 1733 i manen arrancar totes les plantes de tabac existents a Andorra.

El 1740 el tribunal de Cors publica una Instrucció sobre l'Administració de justícia dels Batlles.

El 1743 la Real Acadèmia de Catalunya atorga als andorranos el dret de

poder exportar boïta a Catalunya sense haver de pagar drets.

El 1745 es produeix un litigi entre el Bisbe d'Urgell i el Rei d'Espanya en voler percebre d'Andorra el 8% dels impostos que el Papa li havia atorgat sobre els béns eclesiàstics a Espanya. El Veguer Francès prohibeix als sacerdots d'Andorra atorgar cap tipus de subvenció al rei d'Espanya.

El 1745 **Antoni Fiter i Rius** relliga i explica la neutralitat andorrana al llarg dels segles i ordena les bases jurídiques per a mantenir-la en el futur. **J. Buysse**, 2012.

El 1752 el Consell de la Terra decre-

La neutralitat andorrana, amb la globalització, té més sentit que mai i és un model vàlid

ta que per a construir una casa o fer-se poblador cal sol·licitar permís.

El 1753 el Consell de la Terra decreta que i a les causes jutjades a Andorra cal aplicar el dret comú o dret romà i no el dret municipal de França o Espanya.

Així i tot, apareixen diversos actes en aquest sentit, repetint-se els con-

flictes, els atacs, les defenses, les confirmacions dels privilegis i les afirmacions de país. El 1763 **Antoni Pulg** redacta el **Polític Andorrà** basant-se en el **Manual Digest**, fent-ne una versió més curta, pragmàtica i acabada.

El 1814, cent anys després d'acabar el conflicte de successió espanyol, el director de duanes de St. Gaudens prohibeix als andorranos tota mena d'importacions mentre no disposin d'una relació detallada de quantitats i naturals dels productes.

El 1914, després anys després, el Papa declara la Verge de Meritxell Patrona de les Valls d'Andorra i el Consell General estrena l'himne andorrà, lletra del Copríncep episcopal **Josep Benito**, i música de **Mr. Eric Marfany** i **Bonifà**.

LA CONSOLIDACIÓ internacional, assolida el 1993, l'esperança de manera excepcional a partir del 1714, no es troba però acabada, perquè mai s'acaba. El món evoluciona i els mapes van canviant.

La neutralitat andorrana, amb la globalització, té més sentit que mai i és un model vàlid a preservar i exportar. Una neutralitat activa i passiva que ens fa entendre si sabem hi estar, és a dir, fer l'Andorra.

Apeteguel

22/08/2014

14/09/2014

DIJOUS, 14 D'AGOST DEL 2014

27a Diada andorrana

La SAC debatrà els models de país per a Andorra en la 46a edició de l'UCE

Reportatge
ANDORRA LA VELLA

Els diferents models de país per a Andorra seran l'extrem del debat de la 27a Diada andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu (UCE) de Prada de Conflent, que organitza la Societat Andorrana de Ciències.

La jornada, els detalls de la qual la SAC presentarà aquest matí, busca reflexionar sobre el model de país des de diferents vessants, com l'econòmic, el social, el financer, el mediambiental i el de la salut pública i l'educació, entre d'altres, però també des d'un vessant dels joves, la gent que s'articula i transformat. També s'abordarà el model turístic, el de l'esport, l'energètic i els drets i llibertats dels ciutadans.

Entre els ponents destaca la ministra de Salut, Cristina Rodríguez; l'empresaria Maria Riera; l'advocat Miquel Puigada; el director d'Entesa, Conrad Blanch; i el politòleg i sociòleg

Albert Gomà, entre d'altres.

D'altra banda, i aprofitant la presentació de la 27a Diada andorrana a l'UCE, la SAC presentarà el llibre, editat gràcies al suport del Consell General, el Govern, FEDA i la Cambra de Comerç, que recull les ponències i conclusions de la 27a Diada, que es va dedicar a l'obertura econòmica, i de la 1a i 2a part, que abordava la importància de la nacionalitat des de diversos vessants.

PP, 13/09/2014 - 13:54

Rosa Ferrer diu des de Prada que la configuració dels estats al segle XXI s'ha de produir per la força de les urnes

Escrit per: Agències

Rosa Ferrer ha dit que la configuració dels estats al segle XXI s'ha de produir per la força de les urnes i no per la de les armes com en el passat. Ho ha afirmat en la Jornada de municipis del Palau Català que s'ha dut a terme aquest divendres al matí a la UCE. Ferrer ha compartit taula amb altres alcaldes del País Valencià, les Illes, Catalunya, la Franja de Ponent i la Catalunya Nord. I ha posat èmfasi en la necessitat del reconeixement d'un estat com a subjecte de dret internacional per obrir-se i 'proteger la nostra singularitat al món'.

La consellera major d'Andorra la Vella, Rosa Ferrer, ha defensat que la configuració dels estats al segle XXI s'ha de produir com s'ha produït en el passat, és a dir, per la força de les urnes, sinó que la configuració dels estats al segle XXI s'ha de produir per la força de les urnes. Ho ha dit al final de la seva intervenció a la Jornada de municipis del Palau Català que s'ha dut a terme aquest divendres al matí a la XLVI Universitat Catalana d'Estiu. Ferrer ha compartit taula amb alcaldes com Carles Puigdemont de Girona (Catalunya), Josep Antoni Chaves de Camp de Mar (Franja de Ponent), Claudi Ferrer de Prada de Conflent, Antoni Forns d'Alzira (País Valencià), Antoni Reus de Santa Margalida de Marroc (Balears) i Francesc Manent de Sureda (Balears).

Rosa Ferrer ha basat el discurs fonamentalment en la importància del reconeixement internacional dels pobles i la dificultat en assolir-ho. Així, ha posat com a exemple que, malgrat perseguir-lo al

Barç dels anys. Andorra no va assolir el reconeixement com a subjecte de dret internacional fins l'any 1993, després de l'aprovació de la Constitució i l'entrada del país a les nacions de l'ONU.

És important el reconeixement internacional ha assegurat Ferrer, perquè les hores de joc cada vegada són més estretes i som més interdependents tots plegats, amb menys marge d'actuació, i per als municipis és una gran oportunitat.

En aquest sentit ha destacat el paper d'Andorra la Vella com a capital d'Estat i que té com una de les seves prioritats reforçar la participació internacional i l'entremet que necessitem tenir molt bona relació amb els municipis propers a l'entorn geogràfic.

Ho ha exemplificat amb la presentació de la candidatura a la Unesco perquè les festes de foc al solstici d'estiu al Pinneu siguin declarades Patrimoni de la Humanitat, fet de forma conjunta amb diferents municipis del Pinneu central. Així, Ferrer ha defensat el treball conjunt entre els municipis perquè si no "vetem culs" i que pel principi de subsidiarietat "som les institucions més properes als ciutadans".

La crisi major ha posat en valor el paper d'Andorra la Vella com a capital d'estat i hem oportunitats de sortir i quan ho fem la voluntat és treballar amb tot l'entorn. He afeegit i he sortit, possem Andorra al món, el català al món i el Pinneu al món, i si surt el Pinneu també ens posa a Andorra al món".

Tot i reconèixer que l'obertura al món dels petits estats representa, en un món cada vegada més globalitzat, perdre elements de sobirania, ha assegurat que l'heor vol la pena perquè és una part de sobirania que es diu que en pot sorgir una nova oportunitat de projectar la nostra singularitat al món i ha afeegit que aquesta tenia profundes entre els grans corrents globals i les espurnes de creativitat locals en nom de trobar el nostre futur tots els territoris.

25/08/2014

Pujadas creu que cal obrir una reflexió sobre la desigualtat

ANDORRA | pàgina 8

9/09/2014

Entrevista

José Dieguez, president de la CASS

"Els dos punts de més de cotització per jubilació són molt insuficients"

El president del consell d'administració de la Casa Andorra de Seguretat Social (CASS), José Dieguez, considera que els dos punts addicionals de cotització a la base de jubilació que preveia la llei

Què vol dir la reforma de la base de cotització de la CASS?
El que vol dir és que la base de cotització de la CASS ha de passar de 1.000 a 1.002 punts. És una reforma que afecta a tots els treballadors que cotitzen a la CASS. És una reforma que afecta a tots els treballadors que cotitzen a la CASS. És una reforma que afecta a tots els treballadors que cotitzen a la CASS.

Què vol dir la reforma de la base de cotització de la CASS?
El que vol dir és que la base de cotització de la CASS ha de passar de 1.000 a 1.002 punts. És una reforma que afecta a tots els treballadors que cotitzen a la CASS. És una reforma que afecta a tots els treballadors que cotitzen a la CASS.

Què vol dir la reforma de la base de cotització de la CASS?
El que vol dir és que la base de cotització de la CASS ha de passar de 1.000 a 1.002 punts. És una reforma que afecta a tots els treballadors que cotitzen a la CASS. És una reforma que afecta a tots els treballadors que cotitzen a la CASS.

Què vol dir la reforma de la base de cotització de la CASS?
El que vol dir és que la base de cotització de la CASS ha de passar de 1.000 a 1.002 punts. És una reforma que afecta a tots els treballadors que cotitzen a la CASS. És una reforma que afecta a tots els treballadors que cotitzen a la CASS.

Diada andorrana a l'UCE

Pujadas creu que cal obrir una reflexió sobre la desigualtat

Sàmpser lamenta el percentatge de PIB destinat a les pensions de jubilació

Redacció ANDORRA LA VELLA

L'advocat i embaixador d'Andorra a Espanya, Manuel Pujadas, considera que la societat andorrana és "profundament desigual" tot i que aquest fet no suposa ara com ara un motiu de reflexió. Pujadas creu, però, que aquesta desigualtat "indevinida" en un termini no massa llunyà l'eix central de la reflexió i de la preocupació social i política andorrana. Així ho va posar en relleu la seva participació a la Diada andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu (UCE) a Prada de Començ.

L'advocat Manuel Pujadas.

Pujadas indica que el fet que la societat catalana tingui una "majoritariàment per immigrants" comporta una certa "provisionalitat social, inestabilitat, mobilitat, desarrelament, abstracció d'aconseguir social i escassa interrelació entre procediments". De fet, fins i tot assenyala un cert "racisme difús i latent", la qual cosa contribueix a la creació de "guetos". Davant aquesta situació argumenta que cal trobar solucions que contribuïssin a la cohesió social i a una necessària "identificació". En aquest sentit creu que el clau "és la generalització del vot comunal". Així contribuïria que la igualtat de "real i efectiva" tinguin en compte, també, el que exposa l'article 6 de la Constitució.

A les transformacions necessàries al país també es va referir Lluís Sàmpser, representant dels pensionistes al consell d'administració de la CASS i secretari de la Federació de Cent Gran, que va retreure la necessitat que Andorra ratifiqui el Codi europeu de seguretat social, la qual cosa significaria tenir "un text legal de referència internacional per evitar desigualtats que resultin afectes dels nostres drets socials". Sàmpser va parlar de la necessitat que hi hagi al país una política social "justa" i va destacar que "l'edifici que fa un país respecte de les seves persones grans es mesura principalment per la porció de PIB que es destina a les pensions de jubilació". En aquest sentit, va recordar que a Andorra s'hi destina només el 6%, la qual cosa situa la meitat del que s'hi destina a l'entorn europeu. Sàmpser també va recordar que "la pensió mitjana a An-

dorra se situa a l'entorn dels 400 euros mensuals" i va destacar que "salaris i pensions baixes" no afavoreixen el consum i, per tant, la recuperació econòmica.

Una altra de les intervencions que es van poder escoltar va ser la de l'empresaria, presidenta de Reig Capital Group i exconsellera general, Maria Reig, que advoca perquè el país disposi d'indicadors i sistemes d'avaluació adequats i considera que calen grans canvis en la gestió del país. Es mostra esperanzada, però, que el país pugui desenvolupar el futur a través d'un referent mundial.

Altres intervencions van abordar el model sanitari (de la mà de la ministra de Salut, Cristina Rodríguez Toboada), el suport per la ministra d'Educació, Roser Suñé, el futur de les telecomunicacions, exposat pel director d'Andorra Telecom, Jordi Nadal, i el turisme.

"La nova Llei de la CASS no és una llei salvatge" és com se torna al que hi havia abans del 2008"

Una nova llei de la CASS que s'ha aprovat a la base de cotització de la CASS ha de passar de 1.000 a 1.002 punts. És una reforma que afecta a tots els treballadors que cotitzen a la CASS. És una reforma que afecta a tots els treballadors que cotitzen a la CASS.

Una nova llei de la CASS que s'ha aprovat a la base de cotització de la CASS ha de passar de 1.000 a 1.002 punts. És una reforma que afecta a tots els treballadors que cotitzen a la CASS. És una reforma que afecta a tots els treballadors que cotitzen a la CASS.

Una nova llei de la CASS que s'ha aprovat a la base de cotització de la CASS ha de passar de 1.000 a 1.002 punts. És una reforma que afecta a tots els treballadors que cotitzen a la CASS. És una reforma que afecta a tots els treballadors que cotitzen a la CASS.

Una nova llei de la CASS que s'ha aprovat a la base de cotització de la CASS ha de passar de 1.000 a 1.002 punts. És una reforma que afecta a tots els treballadors que cotitzen a la CASS. És una reforma que afecta a tots els treballadors que cotitzen a la CASS.

Una nova llei de la CASS que s'ha aprovat a la base de cotització de la CASS ha de passar de 1.000 a 1.002 punts. És una reforma que afecta a tots els treballadors que cotitzen a la CASS. És una reforma que afecta a tots els treballadors que cotitzen a la CASS.

Una nova llei de la CASS que s'ha aprovat a la base de cotització de la CASS ha de passar de 1.000 a 1.002 punts. És una reforma que afecta a tots els treballadors que cotitzen a la CASS. És una reforma que afecta a tots els treballadors que cotitzen a la CASS.

Una nova llei de la CASS que s'ha aprovat a la base de cotització de la CASS ha de passar de 1.000 a 1.002 punts. És una reforma que afecta a tots els treballadors que cotitzen a la CASS. És una reforma que afecta a tots els treballadors que cotitzen a la CASS.

Una nova llei de la CASS que s'ha aprovat a la base de cotització de la CASS ha de passar de 1.000 a 1.002 punts. És una reforma que afecta a tots els treballadors que cotitzen a la CASS. És una reforma que afecta a tots els treballadors que cotitzen a la CASS.

14/08/2014

DIADA ANDORRANA A L'UCE

La SAC debat sobre els models de país per a Andorra

La Societat Andorrana de Ciències presenta el programa per a la 27a Diada andorrana de l'UCE, on es debatrà sobre models de país.

// Pàg. 3

15/08/2014

La finestra oberta

Punts morts

111111 Classificació: 5.00 (1 Vot)

Categoria: La finestra oberta

PUBLICAT EL DIVENDRES: 15 AGOST 2014

inShare

ALEXIS ESTOPINÁN

La Societat Andorrana de Ciències ha organitzat de nou la jornada andorrana de la Universitat Catalana d'Estiu a Prada de Conflent, centrat enguany en els Models de país per a Andorra, a l'entorn del qual es presentaran conferències sobre el model sanitari, l'educatiu, el model de turisme, de solidaritat, l'econòmic i altres. Al respecte hi ha una qüestió que voldria aportar prèviament a les conferències del proper dissabte 23 d'agost, com un element més del debat que se sol generar posteriorment.

Es tracta del concepte econòmic de punt mort, o punt de d'equilibri, o altrament dit líndar de rendibilitat. Aquest punt serveix per indicar el volum necessari a partir del qual es comencen a generar beneficis. És el punt just en el que les despeses d'un negoci, fan les paus amb els ingressos obtinguts, o dit d'altra manera és el punt en el que saps que cobreixes costos i comencen a guanyar diners.

Quan estàvem en plena efervescència econòmica, del 2003 al 2007, va ser quan es va posar més de manifest la conveniència dels paràmetres de sostenibilitat, per tal de posar mesura al fort creixement descompassat d'alguns sectors econòmics, com el de la construcció. Però la recessió d'aquests darrers cinc anys ens ha demostrat com estàvem més a prop del punt mort que de la insostenibilitat del sistema econòmic.

Perquè un cop capus per sota del líndar de rendibilitat, no solament es perden molts diners molt ràpidament, sinó que aleshores s'han de posar molts diners i esforços per recuperar de nou el volum necessari per tornar al punt mort i així guanyar de nou el primer euro de benefici, sense haver de reduir més costos. El nostre país precisa tenir ben identificats els mínims de massa crítica per començar a generar beneficis.

I això passa en tots els sectors econòmics com també en les decisions del sector públic. De la mateixa manera que es precisa d'un mínim de precipitació de neu (o d'un mínim de fred per generar neu artificial) per emplenar les pistes d'esquí, també necessitem un mínim de visitants per emplenar els carrers, els hotels i els establiments comercials.

Identificar aquest punt mort en cada sector és un aspecte essencial en la definició dels models de país. Al meu entendre, aquest darrer any ja no es reduïen més els costos i comencem a atansar-nos al punt mort en visitants, com en la tecnologia de les comunicacions, però encara ens falta molt per recuperar-lo en les importacions, en la inversió estrangera, en els ingressos públics.

Com tampoc no estem a prop del punt mort en el mercat laboral, ni en el nombre d'immigrants, com en el nombre d'andorrans, fet que ens allunya del punt mort del volum necessari en la població del nostre país.

Contribuir en la definició de les bases per apropar-nos a aquests punts morts, per començar a generar riquesa, hauria de ser un dels objectes de les jornades de la setmana vinent de la 27a jornada andorrana de la Universitat Catalana d'Estiu.

DIADA ANDORRANA A PRADA

La SAC debat els models de país per a Andorra a l'UCE

Els diferents models de país per a Andorra seran l'eix del debat de la 27a Diada andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu (UCE) de Prada de Conflent, que organitza la Societat Andorrana de Ciències.

La jornada, els detalls de la qual la SAC presentarà aquest matí, busca reflexionar sobre el model de país des de diferents vessants, com l'econòmic, el social, el financer, el mediambiental i el de la sanitat pública i l'educació, entre d'altres, però també des d'una vessant dels joves, la gent gran o l'articulació transfronterera. També s'abordarà el model turístic, el de l'esquí, l'energètic i els drets i llibertats dels ciutadans.

Entre els ponents destaca la

ministra de Salut, Cristina Rodríguez; l'empresària Maria Reig; l'advocat Manel Pujadas; el director d'Ensis, Conrad Blanch, i el politòleg i sociòleg Albert Gornà, entre d'altres.

D'altra banda, i aprofitant la presentació de la 27a Diada andorrana a l'UCE, la SAC presentarà el llibre, editat gràcies al suport del Consell General, el Govern, FEDA i la Cambra de Comerç, que recull les ponències i conclusions de la 25a Diada, que es va dedicar a l'obertura econòmica, i de la de l'any passat, que abordava la qüestió de la nacionalitat des de diverses vessants.

Redacció / Andorra la Vella
@jornals_andorra

Títol: La 27a jornada andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu tractarà sobre nous models de país

Resum: **Encamp.-** La 27a jornada andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu se celebrarà el proper 23 d'agost a Prada de Conflent i tindrà com a eix central 'Models de país per a Andorra'. La presidenta de la Societat Andorrana de Ciències, Àngels Mach, ha explicat que enguany s'ha decidit triar un tema genèric que es tractarà des de vessants molt diversos, amb ponències relacionades amb el model sanitari i educatiu del país, que oferiran les corresponents ministres, però també amb exposicions amb el model de turisme, de solidaritat, econòmic i molts altres. Així ho ha anunciat Mach en el marc de la presentació del darrer llibre que recull les ponències de les últimes dues jornades andorranes a la UCE.

Text: La presidenta de la SAC ha recordat que la jornada andorrana a la UCE permet fer pedagogia i explicar el país a fora, però que té com a objectiu principal suscitar debat sobre qüestions que interessin a la societat. Així, en aquesta ocasió s'ha triat la temàtica dels nous models de país perquè 'tot canvia molt ràpid i no es pot anar sobre la marxa'.

Així, entre les ponents destacades hi haurà la ministra de Salut i Benestar, Cristina Rodríguez, que parlarà del model de sanitat pública el matí de dissabte 23. Tot seguit participarà també la ministra d'Educació, Roser Suñé, per exposar el model educatiu.

A més, la temàtica tan genèrica també inclourà ponències sobre la gent gran, els drets dels ciutadans, les telecomunicacions, l'economia, l'energia, les relacions transfrontereres amb França, la comunicació, el turisme de muntanya, i moltes altres qüestions ben diverses.

La jornada andorrana serà el dia 23 d'agost, però la Universitat Catalana d'Estiu que se celebra cada any a Prada de Conflent durarà des del 17 fins el 24 d'agost. Entre d'altres activitats destaca la primera trobada de municipis catalans, en la que participarà la cònsol major d'Andorra la Vella, Rosa Ferrer.

La presidenta de la SAC ha presentat la nova edició de la jornada andorrana a la UCE en el marc de la presentació del llibre que recull les darreres dues edicions. El llibre, que agrupa totes les ponències sobre Andorra i l'obertura econòmica del 2012 i les de la nacionalització andorrana del 2013, ha estat editat gràcies al suport del Consell General, el Govern i FEDA. A més, en aquesta ocasió s'ha canviat la portada posant-hi una imatge del Canigó.

El director de FEDA, Albert Moles, ha agraït la feina que fa la SAC constantment i el fet que 'ens permetin col·laborar'. Ha destacat que els llibres recopilatoris de les ponències permeten tenir un testimoni dels canvis que va vivint el país.

Data de publicació: 14.08.2014, 14.15 h

Secció: Societat, Economia - Empresa

Territori: Nacional, Internacional

Signatura: N.M.

Foto: N.M.
El director de FEDA, Albert Moles, i la presidenta de la SAC, Àngels Mach, durant la presentació del darrer llibre recopilatori de les ponències de la jornada andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu.

Foto: N.M.
El director de FEDA, Albert Moles, i la presidenta de la SAC, Àngels Mach, durant la presentació del darrer llibre recopilatori de les ponències de la jornada andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu.

Foto: N.M.
El director de FEDA, Albert Moles, i la presidenta de la SAC, Àngels Mach, durant la presentació del darrer llibre recopilatori de les ponències de la jornada andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu.

Foto: N.M.
El director de FEDA, Albert Moles, i la presidenta de la SAC, Àngels Mach, durant la presentació del darrer llibre recopilatori de les ponències de la jornada andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu.

22/08/2014

Títol:

PRADA - Rosa Ferrer diu que la configuració dels estats al segle XXI s'ha de produir per la força de les urnes

Resum:

Prada de Confent - Rosa Ferrer ha dit que la configuració dels estats al segle XXI s'ha de produir per la força de les urnes i no per la de les armes com en el passat. Ho ha afirmat en la seva intervenció a la Jornada de municipis dels Països Catalans que s'ha dut a terme aquest divendres al matí a la UCE. Ferrer ha compartit taula amb altres alcaldes del País Valencià, les illes, Catalunya, la Franja de Ponent i la Catalunya Nord. I ha posat èmfasi en la necessitat del reconeixement d'un estat com a subjecte de dret internacional per obrir-se i 'projectar la nostra singularitat al món'.

Text:

La consell major d'Andorra la Vella, Rosa Ferrer, ha defensat que la configuració dels estats al segle XXI no s'ha de produir com s'ha produït en el passat, és a dir, per la força de les armes, sinó que la configuració dels estats al segle XXI s'ha de produir per la força de les urnes. Ho ha dit al final de la seva intervenció a la Jornada de municipis dels Països Catalans que s'ha dut a terme aquest divendres al matí a la XLVI Universitat Catalana d'Estiu. Ferrer ha compartit taula amb alcaldes com Carles Puigdemont de Girona (Catalunya), Josep Antoni Chauvel del Campell (Franja de Ponent), Claudi Ferrer de Prats de Molló (Confent), Antoni Francesc d'Alcoi (País Valencià), Antoni Reus de Santa Margalida (Mallorca) i Francesco Manenti de Sareda (Rosselló).

Rosa Ferrer ha basat el discurs fonamentalment en la importància del reconeixement internacional dels pobles i la dificultat en assolir-ho. Així, ha posat com a exemple que, malgrat perseguir-hi al llarg dels anys, Andorra no va assolir el reconeixement com a subjecte de dret internacional fins l'any 1993, després de l'aprovació de la Constitució i l'entrada del país a les Nacions Unides.

És important el reconeixement internacional ha assegurat Ferrer, perquè les regles de joc cada vegada són més estretes i són més interdependents tots plegats, amb menys marge d'actuació, i per als municipis és una gran oportunitat.

En aquest sentit ha destacat el paper d'Andorra la Vella com a capital d'estat i que té com una de les seves prioritats reforçar la participació internacional i "entrem que necessitem tenir molt bona relació amb els municipis propers a l'entorn geogràfic".

Ho ha exemplificat amb la presentació de la candidatura a la Unesco perquè les festes de foc al solstici d'estiu al Pinneu siguin declarades Patrimoni de la Humanitat, fets de forma conjunta amb diferents municipis del Pinneu central. Així, Ferrer ha defensat el treball conjunt entre els municipis perquè si no "estem units" i que pel principi de subsidiarietat "són les institucions més properes als ciutadans".

La consell major ha posat en valor el paper d'Andorra la Vella com a capital d'estat i tenim

oportunitats de sortir i quan ho fem la voluntat és treballar amb tot el territori'. Ha afegit que 'si sortim, posem Andorra al món, el català al món i el Pinneu al món, i al surt el Pinneu també ens posa a Andorra al món'.

Tot i reconèixer que l'obertura al món dels petits estats representa, en un món cada vegada més globalitzat, perdre elements de sobirania, ha assegurat que l'esforç val la pena perquè 'de cada part de sobirania que es diu que en pot sorgir una nova oportunitat de projectar la nostra singularitat al món' i ha afegit que 'aquesta tensió porfiosa entre els grans corrents globals i les espurnes de creativitat locals és on hem de trobar el nostre futur tots els territoris'.

Data de publicació: 2014-08-22 12:09:00
Seccions: Política
Territoris: Nacional, Internacional
Signatura: Redacció

22/08/2014

Títol:

PRADA - La inversió estrangera autoritzada des de l'aprovació de la llei representa el 2,24% del PIB

Resum:

Andorra la Vella - El secretari d'Estat per a la diversificació econòmica, Josep Maria Mésse, ha xifrat en el 2,24% del Producte Interior Brut d'Andorra la inversió estrangera que s'ha autoritzat des de l'aprovació de la Llei. Així ho indica en la seva ponència no presencial a la Universitat Catalana d'Estiu, i a la qual ha tingut accés l'ANA. Aquesta xifra representa un xifre de la inversió estrangera, segons Mésse.

Text:

En la seva ponència titulada Nous sectors d'activitat per diversificar l'economia andorrana, Mésse exposa la forma dels des de l'aprovació de la Llei d'inversió estrangera i en el marc de la iniciativa Actua. A més de recordar que la llei ha permès que un inversor estranger pagui disposar del 100% del capital d'una societat andorrana, en la seva ponència també fa referència als clústers creats per incentivar iniciatives privades.

Mésse fa referència al clúster de salut i benestar, que es va proposar per oferir Andorra com a destinació de turisme de salut i benestar, i que assegura que en els darrers dos anys 'a Andorra han aconseguit petits operadors privats mèdics que ja ofereixen els seus productes de forma conjunta amb pagament 'holístic'. Pel que fa al clúster d'innovació i noves tecnologies, el secretari d'Estat assenyala la voluntat d'incrementar un laboratori tecnològic, i explica que per primera vegada Andorra Telecom i FEDA han treballat de manera coordinada per generar projectes i oportunitats conjuntament amb el sector privat.

El clúster d'educació és el tercer que es va crear en un inici partint dels sectors tradicionals andorrans, però amb el treball d'Actua es van detectar també nous clústers: el de cheah, és a dir la combinació d'innovació i de salut i benestar, i el clúster específic de cosmètica i bellesa, que té com a objectiu crear un segell de qualitat per als productes andorrans. A més, Mésse ha anunciat que aviat es podrà sumar el sector al voltant de les activitats esportives i de muntanya.

Així, el secretari d'Estat conclou en la seva ponència que la iniciativa ha estat un èxit i subratlla que s'ha autoritzat un volum d'inversió estrangera directa equivalent al 2,24% del PIB.

Data de publicació: 2014-08-23 17:50:00
Seccions: Economia - Empresa
Territoris: Nacional, Internacional
Signatura: N.M.

23/08/2014

Títol:

PIRADA - Pujadas considera que en la societat andorrana hi ha 'un cert racisme dítos i latents'

Resum:

Andorra la Vella.- L'advocat Manuel Pujadas considera que en la societat andorrana 'hi ha un cert racisme dítos i latents', un fet que creu que deriva en una 'ghetització social' espanyols amb espanyols, portuguesos amb portuguesos, filipins amb filipins, francesos amb francesos, andorrans amb andorrans... Així ho expressa en la ponència titulada Drets ciutadans. Cohesió social, satisfacció individual i identificació institucional, contra desigualtat, que ha pronunciat aquest dissabte durant la jornada andorrana de la Universitat Catalana d'Estiu a Prada de Conflent, i a la qual ha tingut accés l'ANA. L'exembador apunta la desigualtat social com a principal fet per al creixement econòmic i ha assegurat que la societat andorrana és profundament desigual. Per a Pujadas, una de les propostes per combatre aquesta desigualtat, si més no entre nacionals i residents estrangers, seria permetre el vot d'aquests últims a les eleccions comunals.

Text:

En la seva ponència, Pujadas assegura que cada cop més economistes i polítics, tant d'esquerra com de dretes, creuen que 'el creixement, o el que és el mateix, la fi de la crisi, no es produirà fins que no s'adoptin polítics econòmiques i socials contra la desigualtat i, per tant, polítics de redistribució dels recursos disponibles'. L'advocat i exembador assegura que la qüestió de la desigualtat encara no s'ha abordat en profunditat a Andorra, però valdria que 'esdevingués, en un termini no massa llunyà, l'eix central de la reflexió i de la preocupació social i política andorrana'.

Un dels motius, assegura, és que 'la societat andorrana és profundament desigual'. Per a Pujadas, el fet que la societat estigui composta 'majoritàriament per immigrants, amb tot el que comporta de provisionalitat social, d'instabilitat, de mobilitat, de desarrelament, d'absència d'ascensors socials i d'escassa interrelació quant a les procedències', n'és 'la conseqüència inevitable ara com ara'.

Es en aquest punt on Pujadas afirma que 'un cert racisme dítos i latents empenya la societat andorrana, el que comporta i, alhora deriva de fet, en una certa ghetització social: espanyols amb espanyols, portuguesos amb portuguesos, filipins amb filipins, francesos amb francesos, andorrans amb andorrans...'. És, per a l'advocat, 'la conseqüència de la massa freqüent referència 'als de fora'.

Pujadas també posa de relleu que els darrers anys l'atur ha anat assolint xifres rellevants, tot i que degudament escoltat i en la pràctica alleugerit per retorn dels immigrants als seus països d'origen. 'Sense aquesta vòlvula d'escapament, la crisi econòmica i social andorrana seria molt més patent i assoliria graus de notable rellevància i possiblement de tensió social', afegeix.

Per tal de pal·liar aquesta situació i aconseguir 'una major i millor qualitat de vida de la ciutadania que viu i treballa a Andorra, basada en la cohesió, la satisfacció i la identificació en

els termes apuntats', Pujadas apunta la necessitat de 'generalitzar el vot comunal'. Així doncs, considera que seria positiu que 'als estrangers de residència efectiva d'altmenys tres anys se'ls reconeguessi el dret a votar en els comicis comunals'.

D'aquesta manera, creu que 'es faria un pas important per reduir la desigualtat política entre els ciutadans andorrans i els ciutadans estrangers arrelats al país', i permetre que gran part de la població resident al país deixés de percebre la 'desigualtat generalitzada que es dona'. Així, creu Pujadas, seria també 'una mesura transcendental de cara a la satisfacció individual de gran part de la població, un mecanisme d'ascens social i un instrument de cohesió social' que s'aconseguiria convertint en un estímul més per al creixement econòmic.

Pujadas creu que així també es donaria compliment al mandat constitucional, en recordar que l'article 6 de la Constitució proclama que 'totes les persones són iguals davant la llei, que ningú no pot ésser discriminat per raó de naixement, raça, sexe, origen, religió, opinió o qualsevol altra condició personal o social'. També cita el punt on la carta magna estableix que 'els poders públics han de crear les condicions per tal que la igualtat i la llibertat dels individus siguin reals i efectives'.

Data de publicació: 2014-08-23 11:09:01
Seccions: Societat
Territoris: Nacional, internacional
Signatura: G.L.T.

23/08/2014

Títol:

PIRADA - Nadal confia poder assolir en 5 anys una velocitat de connexió d'1Gbps per segon

Resum:

Andorra la Vella.- El director d'Andorra Telecom, Jordi Nadal, confia que en un termini de cinc anys es pugui assolir una velocitat de connexió d'1Gbps per segon. Així ho ha donat a conèixer en el marc de la ponència que ha pronunciat aquest dissabte en la jornada andorrana de la Universitat Catalana d'Estiu de Prada de Conflent, i a la qual ha tingut accés l'ANA. En aquesta ponència, Nadal apunta a més que 'la connectivitat internacional seguirà creixent' i assegura que 'estaran fent passos per desdoblir la connectivitat per França igual que s'ha fet per Espanya'.

Text:

Andorra podria disposar, en un termini de cinc anys, d'una connexió a internet d'1Gbps. El director d'Andorra Telecom, Jordi Nadal, ha apuntat en la seva ponència a Prada que aquesta velocitat ja s'està portant en altres zones del món i ha manifestat que 'ho seria descaçar' pensar que Andorra podria gaudir-ne a mig termini.

En declaracions a l'ANA, Nadal ha afegit que després de la inversió de fins a 74 milions d'euros fets els darrers anys per arribar als actuals 100 Mbps, fer el salt a 1Gbps comportaria 'una inversió significativa però molt inferior a la que s'ha hagut de fer fins ara'. Aquest salt, ha apuntat Nadal, és molt important tant per potenciar el concepte d'Andorra com a Smart country, com per satisfer les necessitats futures dels veïns i visitants del Principat.

Així doncs, ha destacat que els actuals 100 Mbps permeten una velocitat molt superior a la dels països de l'entorn. Això, en el cas d'una línia, permet que 'diverses persones estiguin connectades en paral·lel, utilitzant aplicacions que necessiten molt ample de banda, sobretot aquelles que utilitzen vídeo'. En previst que aquestes aplicacions cada cop necessitaran més capacitat, la possibilitat d'arribar fins a 1Gbps garantirà a Andorra poder seguir creixent correctament.

D'altra banda, Nadal també apunta en la seva ponència que durant aquest proper any la connectivitat internacional seguirà creixent. Actualment, Andorra disposa de dues connexions amb Espanya i una amb França, i el director d'Andorra Telecom ha concretat a l'ANA que l'objectiu és que al llarg d'aquest any es pugui establir una segona connexió amb el veï del nord i una tercera amb el del sud, de manera que un cop completat aquest procés 'sortiran cinc camins des d'Andorra per connectar-se al món'.

Nadal ha apuntat que l'any 2004, la capacitat de les dues connexions internacionals permetia una velocitat de 200 Mbps, mentre que actualment, aquesta ja és de 6.000 Mbps. Amb aquestes inversions futures, el director d'Andorra Telecom considera que es podria fer un salt fins a més de 20.000 Mbps.

Amb aquest increment de línies internacionals, Nadal ha destacat que 'es podrà garantir una major capacitat i es millorarà la connectivitat cap enfora'. Així, assegura, 'garantirà una

capacitat molt elevada i ampliable, i ens permetrà que a mesura que els andorrans necessitem més connectivitat cap enfora, que és evident que la necessitarem, la puguem tenir'. D'aquesta manera, Nadal assegura que 'ens estem preparant per a les necessitats dels propers cinc o deu anys'.

Data de publicació: 2014-08-23 12:57:54
Seccions: Societat, Tecnologia
Territoris: Nacional, Internacional
Signatura: G.L.T.

Títol:

PRADA.- Surté nega que Madrid pressioni el Govern perquè no es pronunciï sobre el procés independentista

Resum:

Andorra la Vella.- La ministra d'Educació i Joventut, Roser Surté, ha negat que el Govern hagi rebut pressions de Madrid perquè no es pronunciï sobre el procés d'independència de Catalunya. Així ho ha dit als mitjans de comunicació d'aquest dissabte després de participar en la jornada andorrana de la Universitat Catalana d'Estiu, tal com ha recollit el diari Ara. Surté, però, ha evitat posicionar-se i, en ser preguntada sobre un possible reconeixement d'Andorra d'Andorra Catalunya Independent, ha dit que "tots que no passi, no ens manifestarem".

Text:

Surté ha afegit que el procés català "necessita desenvolupar-se i ha de seguir el seu curs" i ha afegit que "no farem política tòrcia, ja hem manifestat que és un altre tema espanyol". Tal com recull el diari Ara, la ministra d'Educació ha assegurat que aquest és un posicionament "respectuós amb el desenvolupament de l'estat veí" i ha apel·lat al diari Ara. Surté, però, ha evitat posicionar-se i, en ser preguntada sobre un possible reconeixement d'Andorra d'Andorra Catalunya Independent, ha dit que "tots que no passi, no ens manifestarem".

Per que fa al "vass Pajot", Surté ha optat per guardar silenci i ha reiterat que el Govern no vol fer "cap comentari". Ha afegit que "és un procés que està judicialitzat i no farem més valoracions". La ministra ha conclòs que "el temps ja farà".

Ponència sobre el model educatiu andorrà
Surté ha fet aquestes manifestacions després de pronunciar una de les ponències de la jornada andorrana de la Universitat Catalana d'Estiu de Prada de Conflent, on ha reflexionat sobre el model educatiu andorrà. Entre d'altres qüestions, la ministra ha destacat que "els plantejaments de gratuïtat i lliure elecció es mantenen com a columna vertebral de l'estructura educativa andorrana".

Data de publicació: 2014-08-23 18:15:00
Seccions: Política, Societat
Territoris: Nacional, Internacional
Signatura: Redacció

En aquest punt, exposa que "la història és que si no toquem drets adquirits ara, caldrà ser més radicals quan s'hagin de tocar d'aquí a deu anys". És per això que assegura que "la gent que avui està retrada o propèrta a retirar-se, probablement no notaran res del que he exposat, crec que pràcticament no els hi afectarà".

En canvi, els fills del "baby boom" i posteriors, és a dir, la gent de 55 anys en avant, crec que és inevitable que vegin en un futur les seves expectatives alterades. És per això que crec que "objectivament són els primers interessats en rebre expectatives a canvi de millorar en sostenibilitat".

Tot i que el fenomen de la immigració podria millorar aquestes expectatives, Delgado lamenta que "personalment crec que els propers deu-quatre anys és molt improbable que es produeixi un increment de població immigrant jove", alerta per la necessitat de mà d'obra. Per tenir més treballadors actius que tessen més sostenible el sistema de pensions, "caldrà unes taxes de creixement molt elevades", i assegura que no hi ha cap element objectiu que permeti preveure-les.

Delgado conclou la seva ponència recordant que "les opinions, afirmacions i judicis de valor que he exposat, ho són a nivell personal".

Data de publicació: 2014-08-23 15:43:00
Seccions: Societat, Benestar
Territoris: Nacional, Internacional
Signatura: G.L.T.

Títol:

PRADA.- Delgado creu que en un futur caldrà devaluar els punts de jubilació de la CASS

Resum:

Andorra la Vella.- El president del Consell d'Administració de la CASS, Josep Delgado, creu que en un futur caldrà devaluar els punts de jubilació de la CASS. Així ho expressa en la ponència no presencial que ha realitzat per a la jornada andorrana de la Universitat Catalana d'Estiu de Prada de Conflent d'aquest dissabte, a la qual ha tingut accés l'ANA. En tot moment, Delgado assegura que aquesta opinió l'expressa "a nivell personal". L'afirmació la fa en el marc d'una "mirada al futur" on s'hi detecten "possibles riscos", tot i que admet que la nova Llei de la CASS va "en la bona direcció" i que el Govern ha fet "pas definitiu i les pensions estan garantides".

Text:

En la seva ponència, Delgado repassa la problemàtica amb el déficit en el sistema de pensions de la CASS. Admet que la nova Llei "va en la bona direcció", ja que preveu un increment de la cotització i "procura ser garantista amb les expectatives dels drets adquirits". Delgado també destaca com a "mesura més important i que per ella mateixa dotaria de sostenibilitat al sistema, si l'Estat tingues gran capacitat econòmica", el fet que s'obligui al Govern a fer-se càrrec dels déficits des del moment en que aquests es comencen a generar, de manera que se salvaguarden els fons de reserva.

En aquest sentit, assegura que "el Govern d'Andorra ha fet el pas definitiu i les pensions estan garantides". Tot i això, Delgado exposa un escenari més pessimista si es vol "mitjar el futur detectant possibles riscos".

El president del Consell d'Administració de la CASS exposa que tot i que es pugui un parell de punts més les cotitzacions de la CASS a la branca de vellesa i que es congelin les pensions, "aniran arribant noves generacions, cada cop més nombroses, als 65 anys". En funció de les pagues de cotitzacions i del nivell de revalorització de les pensions, creu que el Govern haurà d'injectar diners a la CASS per cobrir el déficit.

Delgado considera que entre l'any 2020 i el 2024, aproximadament, el Govern haurà de començar a afegir una partida del seu pressupost a cobrir aquest déficit. Durant els primers cinc o sis anys, aquesta injectació considera que serà "assumible", però a partir del setè o vuitè any, serà "sostenibilitzadora pel pressupost del Govern, doncs patim d'importants que superen els 100 milions d'euros anuals, amb creixements posteriors exponencialment".

Delgado considera que aquest escenari portarà, tard o d'hora, a haver d'implementar una mesura controvertida, per evitar el "col·lapse del sistema". Davant d'aquesta situació, creu que "el valor dels punts acumulats no es podrà assumir i que caldrà devaluar-los". Tot i que "en data d'avui ningú en vol sentir a parlar", considera que aquesta mesuraindrà tota sola en el moment en que el Govern hagi de fer front a déficits importants de la branca de jubilació de la CASS.

Títol:

El PS creu que "tenim marge de maniobra" abans d'haver de devaluar els punts de la CASS

Resum:

Andorra la Vella.- El president del grup parlamentari socialdemocrata, David Rios, opina que "encara hi ha marge de maniobra" abans d'haver de devaluar els punts de jubilació de la Caixa Andorrana de la Seguretat Social. Així ha respost al president del Consell d'Administració de la CASS, Josep Delgado, que afirmava que en un futur "el valor dels punts acumulats no es podrà assumir i caldrà devaluar-los".

Text:

Segons els socialdemòcrates, el president de la CASS segueix fent servir "el discurs de la por", per induir que la ciutadania contracti plans "privats". Opina que les manifestacions que va fer Delgado en la seva ponència escrita a la jornada andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu, anaven en aquesta direcció.

De fet, Delgado apuntava que la nova Llei de la CASS va en la "bona direcció" i que s'ha fet un "pas definitiu per garantir les pensions", però que tot i així, quan el Govern hagi de fer front a déficits importants de la branca de jubilació de la CASS, "el valor dels punts acumulats no es podrà assumir i caldrà devaluar-los".

El president del grup socialdemocrata, en canvi, no opina així, sinó que pensa que "tenim marge de maniobra" abans d'haver de devaluar els punts. De fet, pensa que "potser no caldrà devaluar mai els punts". La primera opció per als socialdemòcrates, tal com ja van proposar en les esmenes a la llei de la CASS, és pujar les cotitzacions. Rios recorda que "no pot ser que estiguem a un nivell de cotitzacions molt més baix que a tot Europa, amb les prestacions que tenim".

Data de publicació: 2014-08-23 17:00:35
Seccions: Política, Societat
Territoris: Nacional
Signatura: N.M.

Rosa Ferrer obre la porta a reconèixer Catalunya si s'independitza 22/08/2014

La consellera major d'Andorra la Vella diu que "si Catalunya fa un procés normal, això és exactament allò al qual Andorra es refereix"

LARA VICENS Pons (Confent) | [Informacions i col·laboració: Jordi](#)

El moment?
Confent
Ampliar: Ferrer, Pons i Fort

Rosa Ferrer, al costat, a la Jornada de Municipis dels Països Catalans i l'UCE

La consellera major d'Andorra la Vella, M. Rosa Ferrer, ha obert la porta a reconèixer Catalunya si s'independitza. "Si Catalunya fa un procés normal, igual que nosaltres, seria un estat més amb el que Andorra es relacionaria", ha dit Ferrer a premses dels mitjans de comunicació. Ferrer ha fet aquesta declaració a l'acte d'obertura a l'Hotel de França, en un acte en el qual s'ha celebrat la Jornada de Municipis dels Països Catalans i l'UCE.

Ferrer ha explicat que el procés ha de ser "normalitzat i participatiu", ha fet comparació amb el procés espanyol, que li "que es pot transferir ve al final de les armes". Davant la por de veure al final el procés d'independència de Catalunya, Ferrer ja ha assegurat que "la contingència dels estats s'ha d'aconseguir per la força de les armes, no de les armes", en una referència a l'acte a després dels cançons.

"L'arribada de la independència d'Andorra també s'ha reflectit al moment del govern andorrà sobre el cas Pujol, i ha justificat que en tracte de 'persones clares'". "Cal complir amb la legalitat", i segons els criteris internacionals amb els termes legal que hi ha", ha dit Ferrer. De declaracions de l'acte, Ferrer ha dit que el cas Pujol no afecta negativament el nom d'Andorra, perquè el país fa "treballs i estudis" en aquest sentit.

Continuar a l'edició

El cas Pujol: Andorra i la independència d'Andorra i el cas Pujol: Andorra i la independència d'Andorra

23/08/2014

El govern d'Andorra evita fer "política ficció" sobre la independència de Catalunya i nega pressions de l'Estat

La ministra d'Educació d'Andorra també ha volgut posicionar-se sobre el cas Pujol

LARA VICENS Pons (Confent) | [Informacions i col·laboració: Jordi](#)

La ministra d'Educació de govern d'Andorra, Rosa Sufia, ha evitat posicionar-se sobre el procés d'independència de Catalunya, i ha negat cap pressió de Madrid perquè no s'hi promoua. Preguntada per un reconeixement d'Andorra a Catalunya si s'independeix, Sufia ha dit que "no és el cas, no és un reconeixement". Ha dit que és un procés que "hauria d'aconseguir-se". "No hem patit cap pressió ni cap mena de pressió", ha dit Sufia, i ha dit que "no és el cas".

D'altra banda, la ministra d'Educació ha dit que és un reconeixement "independent" de les "forces" i ha dit que "no és el cas". Ha dit que "no és el cas" i ha dit que "no és el cas". Ha dit que "no és el cas" i ha dit que "no és el cas". Ha dit que "no és el cas" i ha dit que "no és el cas".

Sufia ha dit que Andorra és un país que "no és el cas" i ha dit que "no és el cas". Ha dit que "no és el cas" i ha dit que "no és el cas". Ha dit que "no és el cas" i ha dit que "no és el cas". Ha dit que "no és el cas" i ha dit que "no és el cas".

El cas Pujol

Sufia també ha dit que Andorra és un país que "no és el cas" i ha dit que "no és el cas". Ha dit que "no és el cas" i ha dit que "no és el cas". Ha dit que "no és el cas" i ha dit que "no és el cas". Ha dit que "no és el cas" i ha dit que "no és el cas".

Firmes

17/09/2014

MARIA REIG

17/09/2014

Quan es fa imprescindible canviar el model de gestió del país / (opinió) imprescindible canviar model gestió país_0_1213678904.html

Molt cops hem parlat de la necessitat de definir el model de país com a una cosa imprescindible per poder projectar el futur amb seguretat. Sempre ha estat així, però ara ho fem més amb urgència.

Quan es fa imprescindible canviar el model de gestió del país

A Andorra no hi ha cultura gestió i no disposem d'un sistema de gestió segur i és per aquest motiu que les reformes no impacten adequadament, ni asseguruen la transformació que necessita el país.

Maria Reig | Actualitzat el 17/09/2014 22:30

Molt cops hem parlat de la necessitat de definir el model de país com a una cosa imprescindible per poder projectar el futur amb seguretat. Sempre ha estat així, però ara ho fem més amb urgència. Les necessitats són més importants que les necessitats. Tinc la sensació que si no canviem, perdrem coses essencials, i que si ens quedem estancats, perdrem competitivitat. El cas és que si fem poc, no sabem atreure, si no fem res, no sabem competir.

L'obertura econòmica i la globalització ens obliga a gestionar amb més finesa i intel·ligència. El repte que tenim davant és assegurar una societat socialment equilibrada en una economia globalment competitiva. És a dir, fer competitiva econòmicament el país i garantir de vida local.

Al meu entendre, el que en patim és que no disposem d'un model de gestió segur i és per aquest motiu que les reformes no impacten adequadament, ni asseguruen la transformació que necessita el país. El cas és que si fem poc, no sabem atreure, si no fem res, no sabem competir.

A Andorra no hi ha cultura gestió i no disposem d'un sistema de gestió segur i és per aquest motiu que les reformes no impacten adequadament, ni asseguruen la transformació que necessita el país. El cas és que si fem poc, no sabem atreure, si no fem res, no sabem competir.

Per exemple, com sabem si disposem d'un model de gestió, sanitat, educació i administració adequades a les nostres necessitats i aspiracions? Com sabem que els recursos emprats són els necessaris i no hi ha cap problema de gestió? Com sabem que els recursos emprats són els necessaris i no hi ha cap problema de gestió?

Aquestes i altres preguntes no poden respondre si no tenim un model de gestió segur i és per aquest motiu que les reformes no impacten adequadament, ni asseguruen la transformació que necessita el país. El cas és que si fem poc, no sabem atreure, si no fem res, no sabem competir.

Un model de gestió segur i és per aquest motiu que les reformes no impacten adequadament, ni asseguruen la transformació que necessita el país. El cas és que si fem poc, no sabem atreure, si no fem res, no sabem competir.

No podem estructurar una economia competitiva si no disposem d'un model de gestió segur i és per aquest motiu que les reformes no impacten adequadament, ni asseguruen la transformació que necessita el país. El cas és que si fem poc, no sabem atreure, si no fem res, no sabem competir.

XLVI Universitat Catalana d'Estiu del 16 al 24 d'agost del 2014 Prada (el Conflent)

CURSOS DE FORMACIÓ CULTURAL

INICIACIÓ ALS PAÏSOS CATALANS:
«1714, QUÈ REPRESENTA I REPRESENTA AVUI ALS PAÏSOS CATALANS»
Lectures d'IGNACI MONTELLÓ
del 18 al 23 d'agost

Bla Ferrer, responsable de la defensa del castell de Montjuïc, va ser el darrer coronel a rendir-se en l'assalt bonibon de l'11 de setembre del 1714. Poques persones saben, però, que era fill de l'hort-rosig de Santarini (el Matanyà). Amb aquest curs volem fer una mirada als diferents territoris i veure com els afectà o com aquests territoris participaren en la Guerra de Successió. A banda d'aquest punt de partida, l'objectiu és conèixer què representa avui el procés sobiranista que impulsiona el Principat de Catalunya per a la resta de territoris amb qui comparteix història, llengua i cultura.

1714-2014: Catalunya Nord
per JORDI VECCHI (Director d'Estudi Català) i JORDI VECCHI
del 17, d'11 a 12

1714-2014: Principat de Catalunya
per JORDI VECCHI (Dir.)
del 18, d'11 a 12

1714-2014: Sardenya
per JORDI VECCHI i JORDI VECCHI (Dir.)
del 19, d'11 a 12

1714-2014: Andorra
per JORDI VECCHI i JORDI VECCHI (Dir.)
del 20, d'11 a 12

1714-2014: les Illes
per JORDI VECCHI i JORDI VECCHI (Dir.)
del 21, d'11 a 12

1714-2014: el País Valencià
per JORDI VECCHI i JORDI VECCHI (Dir.)
del 22, d'11 a 12

1714-2014: la Franja
per JORDI VECCHI i JORDI VECCHI (Dir.)
del 23, d'11 a 12

JORNADA DE MUNICIPIS DELS PAÏSOS CATALANS

Ho organitzen: Federació per la Defensa de la Llengua i la Cultura Catalanes o Catalunya Nord i Universitat Catalana d'Estiu

dia 22 d'agost, de 10 a 12

El procés que viu Catalunya des de la perspectiva dels ajuntaments i dels seus ciutadans

amb CARLES PUIGDEMONT (alcaldre de Girona), MARIO BRUNO (síndic de l'Alguer), M. ROSA FERRER (alcaldre major d'Andorra la Vella), JOSEP ANTONI CHARLES (alcaldre del Campell) i CEALES FERRER (alcaldre de Prats de Molló), entre altres.

munys que hi ha, majoritàriament assumits, dekarant traga del seu rantes, mb aquests no són perenns i estan ntinuantment en transformació per poder satisfer les necessitats canants del poble andorrà. La seva reiss, reformulació o substitució és evitable i necessària.

111 (de dos quarts de 10 a 11)

representació
per JORDI VECCHI (Director per les relacions de l'11 amb Andorra)
elecció del president u la XLVI UCE
per JORDI VECCHI (Director)

les necessàries transformacions
per JORDI VECCHI (Director per les relacions de l'11 amb Andorra)
ls drets ciutadans
per JORDI VECCHI (Director)

ls telecomunicacions de la nova Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

El model educatiu
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

Andorra
per JORDI VECCHI (Director)

La independència des dels municipis

L'UCE arull aquest divendres la Jornada de Municipis dels Països Catalans. El prouet que via Catalunya des de la perspectiva dels ajuntaments i dels seus ciutadans és el títol del debat en el que participaran batlles de vuit poblacions d'arreu

del país: Carles Puigdemont (ajuntament de Girona), Mario Bravo (ciutat de l'Algora), M. Rosa Ferrer (ciutat major d'Andorra la Vella), Josep Antoni Chavell (ajuntament del Caspells), Claudi Ferrer (batlle de Prats de Molló), Antoni Ferrer (al-

calde d'Alcoi), Antoni Reus (batlle de Santa Margarida), i Francesc Marín (batlle de Sant Andreu de Noya). La jornada està organitzada per la Federació d'Entitats per la Defensa de la Llengua i la Cultura Catalanes i per l'UCE.

<http://www.andorradifusio.ad/noticies/diada-andorrana-universitat-catalana-destiu-debata-els-models-de-pais>
<http://www.andorradifusio.ad/noticies/construccio-duna-nova-andorra-centra-diada-universitat-catalana-destiu>
<http://www.andorradifusio.ad/noticies/luita-contra-desigualtat-i-participacio-ciutadana-temes-tractats-prada>
<http://194.158.80.30/noticies/pujadas-reclama-que-els-residents-puguin-votar-comunals>
<http://www.andorradifusio.ad/noticies/andorra-desperta-interes-luce-visio-del-proces-independentista-i-lafer-pujol>

La diada andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu debatrà els models de país

14/08/2014

Una edició més, i ja en van 27, Andorra participarà en la Universitat Catalana d'Estiu de Prada. La diada dedicada al Principat serà el dissabte 23 d'agost, amb 21 ponències de diferents àmbits però aplegades entorn del tema "Models de país per a Andorra". A més, avui s'ha presentat el llibre de la Societat Andorrana de Ciències que recull les ponències dels dos darrers anys: "Andorra i l'obertura econòmica" i "La nacionalitat andorrana".

14 agost, 2014 - 14:02

La Societat Andorrana de Ciències (SAC) torna a Prada per fer pedagogia d'Andorra a la Universitat Catalana d'Estiu (UCE). Enguany amb 21 ponències aplegades sota una temàtica transversal: "Models de país per a Andorra". La presidenta de la SAC, Angels Mach, considera que "tot canvia molt de pressa i de vegades és té la sensació que es va sobre la marxa prenent decisions i és bo poder-se aturar a reflexionar cap a on s'encaren els diferents àmbits que ens afecten en la nostra vida diària".

La SAC ha presentat avui el llibre que aplega les ponències de les dues darreres edicions: "Andorra i l'obertura econòmica" i "La nacionalitat andorrana". March ha destacat la utilitat dels debats que es fan a Prada, també portes endins. Afirmar que no trien els temes "perquè vagin a l'UCE sinó perquè pensem que són interessants per al país". Reconeix, però, que "estar en un fòrum diferent i a distància dóna més llibertat per poder tractar segons quins temes de manera més familiar, tot i fer-ho amb seriositat i rigor".

La presidenta de la SAC ha constatat que dos anys després de l'obertura econòmica, alguns aspectes han estat positius mentre que altres encara s'han de polir.

Informa: Andrés González-Nandín Informa: Cristina Jubete Locució: Anna Pifarré

Aquesta és una còpia en la memòria cau de <http://www.andorradifusio.ad/noticies/diada-andorrana-universitat-catalana-destiu-debata-els-models-de-pais-de-google>. És el resum de la informació de la pàgina tal com es mostrava el dia 28 Juny 2015 19:27:02 GMT.

Aquesta és una còpia en la memòria cau de <http://www.andorradifusio.ad/noticies/luita-contra-desigualtat-i-participacio-ciutadana-temes-tractats-prada-de-google>. És el resum de la informació de la pàgina tal com es mostrava el dia 17 Juny 2015 16:07:05 GMT.

La lluita contra la desigualtat i la participació ciutadana, temes tractats a Prada

23/08/2014

Fa ben poques hores que ha acabat la Diada Andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu, a Prada de Conflent. S'hi han pogut escoltar les ponències de més d'una desena de professionals, vinculats a diversos àmbits. La sostenibilitat, el foment de la joventut o la creació literària han estat alguns de les qüestions tractades. També s'ha parlat de quins han de ser els drets dels ciutadans.

23 agost, 2014 - 19:07

La participació ciutadana va en augment i la seva implicació en els afers que afecten més directament la societat també. Aquesta és la premissa per al progrés social, polític, cultural i econòmic al qual ja s'està sotmetent el país. Però per arribar a un horitzó encara més desenvolupat fa falta seguir avançant.

Tots aquests moviments acaben desembocant en una resposta de les institucions que, a través de la implementació de polítiques específiques, ha de resoldre les problemàtiques per fer mediar-les, si és possible, en oportunitats.

En l'àmbit mediambiental un exemple clar és la gestió forestal. Els beneficis d'aquesta pràctica són molt extensos i resolten la reducció del risc d'incendis alhora que ajuden a combatre part de l'atur. Però també porten un impacte econòmic directe en convertir el producte de la gestió, la fusta i altres materials orgànics, en biomassa i, per tant, en diners.

Amb això finalitzat la 27a Diada Andorrana a l'UCE. Queda, però, un dia d'Universitat Catalana d'Estiu. Temps durant el qual encara es reflexionarà sobre altres àmbits del coneixement.

Informa: Rubén Carcellé Imatge: Lluís Calvo

L'UCE AL DIA

CIÈNCIA I TECNOLOGIA. Has dut mai unes ulleres atòmiques? 2014, Any Internacional de la Cristal·lografia. De com la vida s'ha protegit de l'oxidació: estructura d'oxidoeductes (de 9 a 2/4 d'11). Aportacions biomèdiques de la cristal·lografia: canvi de forma, canvi de funció (de 2/4 d'11 a 12). **ALIMENTACIÓ.** Nutrició, ciència i cuina. L'alimentació avui: problemes i perspectives (de 9 a 10). Tractament culinari i modificacions dels nutrients (de 10 a 11). Ciència i cuina (d'11 a 12). **ECONOMIA.** Reptes i oportunitats econòmiques del nou Estat català (dins o fora de la Unió Europea) (de 9 a 12). **PENSAMENT.** Sarcasme, ironia i bon humor (de 9 a 12). **HISTÒRIA.** Identitat i nació. Taula rodona: Discurs i realitat de la nació catalana (de 9 a 11). **LLÈNGUA.** La construcció de llengües i nacions a l'Europa moderna. Construcció de llengües i entorns sociopolítics (de 9 a 2/4 d'11). Anàlisi de les actituds lingüístiques en una societat en canvi (de 2/4 d'11 a 12). **COMUNICACIÓ.** L'impacte de la revolució digital. La nova comunicació i l'ensenyament-aprenentatge: Recursos i eines 2.0 (de 9 a 12).

MÚSICA. La música a Catalunya i el món: 1714, 1914 i 2014. 1914-1924 La música en la Catalunya de la Mancomunitat (de 9 a 11). Viva Carlos Tercer! Músiques de la cort reial de Carles d'Àustria (d'11 a 12). **FORMACIÓ CULTURAL.** Iniciació als Països Catalans: «1714, que va representar als Països Catalans» 1714-2014. La França (d'11 a 12). Coneixement de Catalunya Nord. Catalunya Nord mirant cap al sud: llengua, identitat, literatura (de 10 a 12). Iniciació a la llengua catalana. Nivell mitjà (de 9 a 2/4 d'11) Grup de conversa (d'11 a 12). Curs de llenguatge i gramàtica (de 2/4 de 10 a 11) Iniciació a la cultura occitana. Mistral: de l'ídl li a l'elegia (de 9 a 2/4 d'11) Curs de llengua occitana (de 2/4 d'11 a 12). **JORNADES.** Jornada sobre el Sistema Universitari: «La solidesa del sistema universitari i de recerca per a esdevenir Estat» (de 10 a 12). XXVII Jornada Andorrana: «Models de país per Andorra» (de 10 a 11). XXIX Jornada d'Agricultura a Prada: «L'agricultura sota contracte: integració i cadenes de valor» (de 2/4 de 10 a 11). A les 12 del migdia ACTES. 1 ara que? A les 3 de la tarda JORNADES. XXVII Jornada Andorrana: «Models de país per Andorra» (de 3 a 6). XXIX Jornada d'Agricultura a Prada: «L'agricultura sota contracte: integració i cadenes de valor» (de 2/4 de 3 a 6). **TALLERS.** Fotografia digital. Doblen en català. Introducció a la dramaturgia. Història del teatre català contemporani. Taller de veu i expressió. Taller de moviment - Dansa. Sardanes. Cançons populars. Muntanyisme. A les 4 de la tarda JORNADES. V Jornades de la Fundació Josep Irla a l'UCE: «La transició cap a la república catalana». **FORUM OBERT.** Col·loqui sobre la pel·lícula documental Què ens passa, valencians? A les 5 de la tarda ACTES. Cloenda. A 2/4 de 7 Mosaic de l'ANC. A les 9 de la nit ESPECTACLES. Eshart Sant Martí de Barcelona. A les 10 del vespre Encesa de la V de l'ANC. A les 11 de la nit ESPECTACLES. Crescendo.